

HRVATSKI SABOR

KLASA: 022-03/15-01/116

URBROJ: 65-15-02

Zagreb, 24. srpnja 2015.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Izvešće o stanju i radu kazionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2014. godinu*, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora dostavila Vlada Republike Hrvatske, aktom od 23. srpnja 2015. godine.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Orsata Miljenića, ministra pravosuđa, Sandru Artuković Kunšt, zamjenicu ministra pravosuđa i Ivicu Šimca, pomoćnika ministra pravosuđa.

PREDSJEDNIK

Josip Lekov

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: 022-03/15-07/251

Urbroj: 50301-09/06-15-2

Zagreb, 23. srpnja 2015.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2014. godinu

Na temelju članka 6. stavka 5. Zakona o izvršavanju kazne zatvora (Narodne novine, br. 128/99, 55/2000, 59/2000, 129/2000, 59/2001, 67/2001, 11/2002, 190/2003 - pročišćeni tekst, 76/2007, 27/2008, 83/2009, 18/2011, 48/2011, 125/2011, 56/2013 i 150/2013), Vlada Republike Hrvatske podnosi Izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2014. godinu.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Orsata Miljenića, ministra pravosuđa, Sandru Artuković Kunšt, zamjenicu ministra pravosuđa i Ivicu Šimca, pomoćnika ministra pravosuđa.

**IZVJEŠĆE O STANJU I RADU KAZNIONICA, ZATVORA I
ODGOJNIH ZAVODA ZA 2014. GODINU**

Sadržaj

UVODNI DIO	5
Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav	7
Središnji ured	8
Centar za dijagnostiku u Zagrebu	9
Kaznionice	9
Zatvori	10
Odgojni zavodi	10
Centar za izobrazbu	10
Standardi izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod	11
Smještaj zatvorenika i maloljetnika	12
Prehrana zatvorenika i maloljetnika.....	13
Upravljanje organizacijskom klimom i razvoj ljudskih potencijala u zatvorskom sustavu .	14
1 OSOBE KOJIMA JE ODUZETA SLOBODA.....	14
1.1 Zatvorenici.....	15
1.1.1 Zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora	15
1.1.2 Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja po članku 68. Kaznenog zakona(KZ/11)	33
1.1.3 Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora	34
1.1.4 Neubrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju mjere istražnog zatvora na temelju članka 551. Zakona o kaznenom postupku	39
1.1.5 Zatvorenici strani državljani.....	40
1.2 Maloljetnici.....	41
1.2.1 Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod.....	41
1.2.2 Kazna maloljetničkog zatvora	43
1.2.3 Maloljetnici u istražnom zatvoru.....	45
1.3 Kažnjenici	45
1.4 Osobe starije životne dobi	46
1.5 Osobe s invaliditetom	47
1.6 Zatvorenici ovisnici	49
1.6.1 Ovisnici o drogama	49
1.6.2 Supstitucijska terapija (parcijalnim) opijatskim agonistima	53
1.6.3 Zlouporaba psihoaktivnih sredstava	54
1.6.4 Ovisnici o alkoholu	55
1.7 Zdravstvena zaštita zatvorenika i maloljetnika	57
1.7.1 Prevencija i liječenje virusnih hepatitisa	59
1.8 Tretman zatvorenika	59

1.8.1	Opći programi	60
1.8.1.1	Izobrazba zatvorenika i maloljetnika	60
1.8.1.2	Rad zatvorenika	62
1.8.1.3	Organizacija slobodnog vremena.....	65
1.8.1.4	Dušobrižništvo i vjeroispovijedanje	66
1.8.1.5	Priprema za otpust i pomoć nakon otpusta	66
1.8.2	Posebni programi tretmana.....	67
1.8.2.1	Posebni program tretmana ovisnika o drogama.....	69
1.8.2.2	Modificirana terapijska zajednica	69
1.8.2.3	PORTOs – Prevencija Ovisničkog Recidiva Treningom i Osnajivanjem..	70
1.8.2.4	Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama	72
1.8.2.5	Posebni program tretmana ovisnika o alkoholu.....	73
1.8.2.6	Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP	74
1.8.2.7	Tretman nasilnih delinkvenata.....	75
1.8.2.8	Trening kontrole agresivnog ponašanja – ART	75
1.8.2.9	Provođenje sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana	75
1.8.2.10	Posebni program tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu.....	76
1.8.2.11	Posebni program tretmana zatvorenika oboljelih od PTSP-a	77
1.8.2.12	Edukativno razvojni programi	78
1.8.2.13	„Zatvorenik kao roditelj“	78
1.9	Suradnja s institucijama i organizacijama civilnog društva	79
1.10	Suradnja s lokalnom zajednicom.....	82
1.11	Pogodnosti zatvorenika.....	83
1.12	Premještaj zatvorenika.....	85
1.13	Transfer zatvorenika	86
1.14	Uvjetni otpust zatvorenika.....	86
1.14.1	Uvjetni otpust po odluci povjerenstva za uvjetni otpust i po odluci upravitelja	87
1.14.2	Uvjetni otpust po odluci suda ili suca izvršenja.....	88
1.15	Prava zatvorenika i njihova zaštita	88
1.16	Pritužbe zatvorenika	89
1.17	Zahtjevi zatvorenika za naknadu štete.....	90
2	ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA	90
2.1	Uvod - ocjena stanja sigurnosti	90
2.2	Primjena sredstava prisile.....	92
2.3	Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti	95
2.4	Testiranje zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu te na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu.....	96

2.5	Samoubojstva i smrt zatvorenika.....	97
2.6	Bijeg zatvorenika.....	98
2.7	Stegovni prijestupi.....	102
2.7.1	Zatvorenici.....	102
2.7.2	Istražni zatvorenici.....	103
2.7.3	Maloljetnici.....	103
2.8	Ostali čimbenici sigurnosnih rizika.....	104
2.8.1	Samoozljeđivanje zatvorenika.....	104
2.8.2	Odbijanje zatvorske hrane.....	105
2.8.3	Kaznena djela tijekom izvršavanja kazne zatvora.....	105
2.8.4	Tjelesni sukobi između zatvorenika.....	105
2.8.5	Sprovođenja.....	106
2.8.6	Liječenje u vanjskim bolnicama.....	107
2.8.7	Pretrage.....	107
2.8.8	Posjete zatvorenicima.....	109
2.8.9	Primljeni paketi i pisma, telefonski razgovori zatvorenika.....	109
2.9	Zaključak – ocjena stanja sigurnosti.....	110
3	ZAPOSLENICI USTROJSTVENIH JEDINICA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV 111	
3.1	Popunjenost sistematiziranih radnih mjesta.....	111
3.2	Bolovanja zaposlenika.....	114
3.3	Rashodi za zaposlene.....	115
3.4	Izobrazba službenika.....	115
3.5	Psihosocijalna pomoć ovlaštenim osobama.....	116
3.6	Suradnja sa sindikatima.....	117
3.7	Sudski zahtjevi za isplatom.....	117
3.8	Žalbe odboru za državnu službu.....	117
3.9	Prestanak državne službe.....	118
3.10.	Odgovornost zbog povrede službene dužnosti.....	118
4	IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA KAZNENIH TIJELA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2014. GODINE (KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI)	120
4.1	Temeljni financijski izvještaji.....	120
4.2	Izvešće o utrošenim sredstvima u kaznenim tijelima.....	123
4.3	Izvešće o uređenju i opremanju kaznenih tijela Uprava za zatvorski sustav.....	126
5	NADZOR NAD POSTUPANJEM SA ZATVORENICIMA I MALOLJETNICIMA ..	127
5.1	Nadzor središnjeg ureda uprave za zatvorski sustav.....	127
5.2	Obilasci sudaca izvršenja.....	128

5.3	Osvrt uprave za zatvorski sustav na suradnju s uredom pučke pravobraniteljice ...	128
5.4	Nadzor pravobraniteljice za osobe s invaliditetom.....	130
5.5	Suradnja s pravobraniteljicom za djecu.....	132
5.6	Nadzor pravobraniteljice za ravnopravnost spolova	134
6	MEĐUNARODNA SURADNJA	135
6.1	Bilateralna suradnja	135
6.2	Multilateralna suradnja	136
6.3	Projekti.....	137
	POPIS SLIKA:	139
	POPIS TABLICA:.....	142

UVODNI DIO

Predstavljanje stanja i rada u kaznionicama i zatvorima kroz godišnje izvješće svaki puta iznova pred Upravu za zatvorski sustav stavlja izazov sadržan u rokovima, temama koje se obrađuju godinama ili nekim novim podnaslovima koje donose napredna stajališta vezana uz postupanje sa zatvorenicima. Ulazak u Europsku uniju povećao je već ranije preuzete obveze osiguravanja zaštite ljudskih prava zatvorenika tijekom boravka u zatvoru i maloljetnika u odgojnom zavodu, osiguravanje potrebne skrbi, humanog tretmana i sigurnog okruženja s ciljem da ih se osposobi za život u skladu s pravnim pravilima kako tijekom boravka u zatvoru tako i po otpuštanju na slobodu te posljedično, u godišnjem izvješću imamo posebnu obvezu osvrnuti se na rezultate u tom području.

Svako godišnje izvješće prilika je da se nabroje sva postignuća i ostvareni ciljevi istaknuti u misiji i viziji Uprave za zatvorski sustav. Isto tako, godišnje izvješće pruža mogućnost da se obrazlože neostvareni ciljevi bilo da se radi o objektivnim ili subjektivnim razlozima.

Rezanje proračunskih sredstava namijenjenih redovitom poslovanju, investicijama ili plaćama službenika, zahtijevalo je svu našu umješnost i znanje da se posao obavi u skladu sa svim normama koje smo si postavili sami ili su postavljene pravnim propisima Republike Hrvatske i Europske unije, te pri tome da se osigura zaštita društva.

S druge strane, kaznena politika koja se promijenila donošenjem novog Kaznenog zakona iz 2011. godine na način da se izriče daleko više alternativnih kazni nego prije, a što je zajedno s dekriminalizacijom posjedovanja manjih količina droga za vlastitu uporabu u odnosu na 2013. godinu smanjilo broj osoba koje su tijekom 2014. godine prošle kroz zatvorski sustav za 14,13%.

Uz odgovorno raspolaganje državnom imovinom i sredstvima koja su nam povjerena, racionalizacijom cijelog niza postupaka, ali istovremeno stavlajući u prvi plan zadaće koje moramo ispuniti, uspjeli smo tijekom 2014. godine nepodmirene obveze s kraja 2013. godine (56.442.109 kn) smanjiti za 72,52% (na 15.511.236 kn) na kraju 2014. godine.

Medijska usmjerenost na zatvorski sustav i naša otvorenost prema javnosti, osnova su transparentnosti događanja unutar sustava, a da se pri tome nije narušilo zakonsko pravo osoba lišenih slobode na tajnost podataka. Tako su medijski popraćeni svi naši propusti, ali i pozitivna događanja, posebno vezana uz našu suradnju s udrugama civilnog društva i lokalnu zajednicu.

Stanje sigurnosti u zatvorskom sustavu ocjenjuje se dobrim. Uz relativno povoljan omjer službenika i zatvorenika, koji je na 31.12. 2014. godine, iznosio je 2,33 zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije, bilježi se ukupno smanjenje incidentnih situacija uz blagu promjenu u pojedinim kategorijama incidenata.

Uvažavajući povoljne okolnosti smanjenja zatvorske populacije, ocjenjujemo da je situacija u zatvorskom sustavu stabilnija nego ikad, uređenija u smislu poštivanja ljudskih prava osoba lišenih slobode, a da se pri tome u potpunosti slijedila politika smanjivanja troškova i racionalizacije.

Godišnje izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora te drugih ustrojbenih jedinica sadrži osnovne pokazatelje o brojnom stanju i strukturi zatvorenika, vrsti i opisu poslova vezanih uz postupanje sa zatvorenicima, broju i strukturi službenika, kao i financijskom poslovanju Uprave za zatvorski sustav.

Radi usporedbe podataka i rezultata iz ranijih godina, kao i zbog zakonske obveze u pogledu sadržaja, godišnje izvješće u pravilu sadrži iste dijelove kao i izvješća u prethodnim razdobljima.

Poslovi izvršavanja kazne zatvora od posebnog su interesa za Republiku Hrvatsku. Upravne i stručne poslove u svezi s izvršavanjem kazne zatvora obavlja Uprava za zatvorski sustav koja je jedinstvena upravna organizacija u sastavu Ministarstva pravosuđa.

Nadležnosti i način rada Uprave za zatvorski sustav kao i prava zatvorenika propisana su Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, Ustavom Republike Hrvatske, nacionalnim zakonima i međunarodnim ugovorima.

Prema zakonskim odredbama u ustrojstvenim jedinicama Uprave za zatvorski sustav kaznu zatvora izdržavaju punoljetne osobe kojima je izrečena kazna zatvora u kaznenom, prekršajnom ili drugom sudskom postupku i kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna (supletorna kazna) te se izvršavaju sigurnosne mjere izrečene uz kaznu zatvora.

U ustrojstvenim jedinicama Uprave za zatvorski sustav kaznu izdržavaju maloljetnici i mladi punoljetnici kojima je izrečena kazna maloljetničkog zatvora. Također se izvršava odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod izrečena maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.

U ustrojstvenim jedinicama Uprave za zatvorski sustav izvršava se i mjera istražnog zatvora, prekršajnog zadržavanja i ekstradicijskog pritvora.

Poslovi od posebnog značaja za Upravu su i stručna izobrazba službenika zatvorskog sustava te obavljanje unutarnjih nadzora pravilnog, pravodobnog i zakonitog rada ustrojstvenih jedinica, službenika i namještenika Uprave.

VIZIJA Uprave za zatvorski sustav

Koordinirani sustav usklađen s europskim standardima u kojem se suradnjom na svim razinama zatvorskih službenika potiče zatvorenika/maloljetnika da se kroz aktivno i odgovorno korištenje vremena provedenog na izdržavanju kazne/izvršavanju odgojne mjere pripremi za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima.

Prema Zakonu o izvršavanju kazne zatvora glavna svrha izvršavanja kazne zatvora jest, uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora, njegovo osposobljavanje za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima, a ona je u cijelosti sadržana u misiji i viziji Uprave za zatvorski sustav.

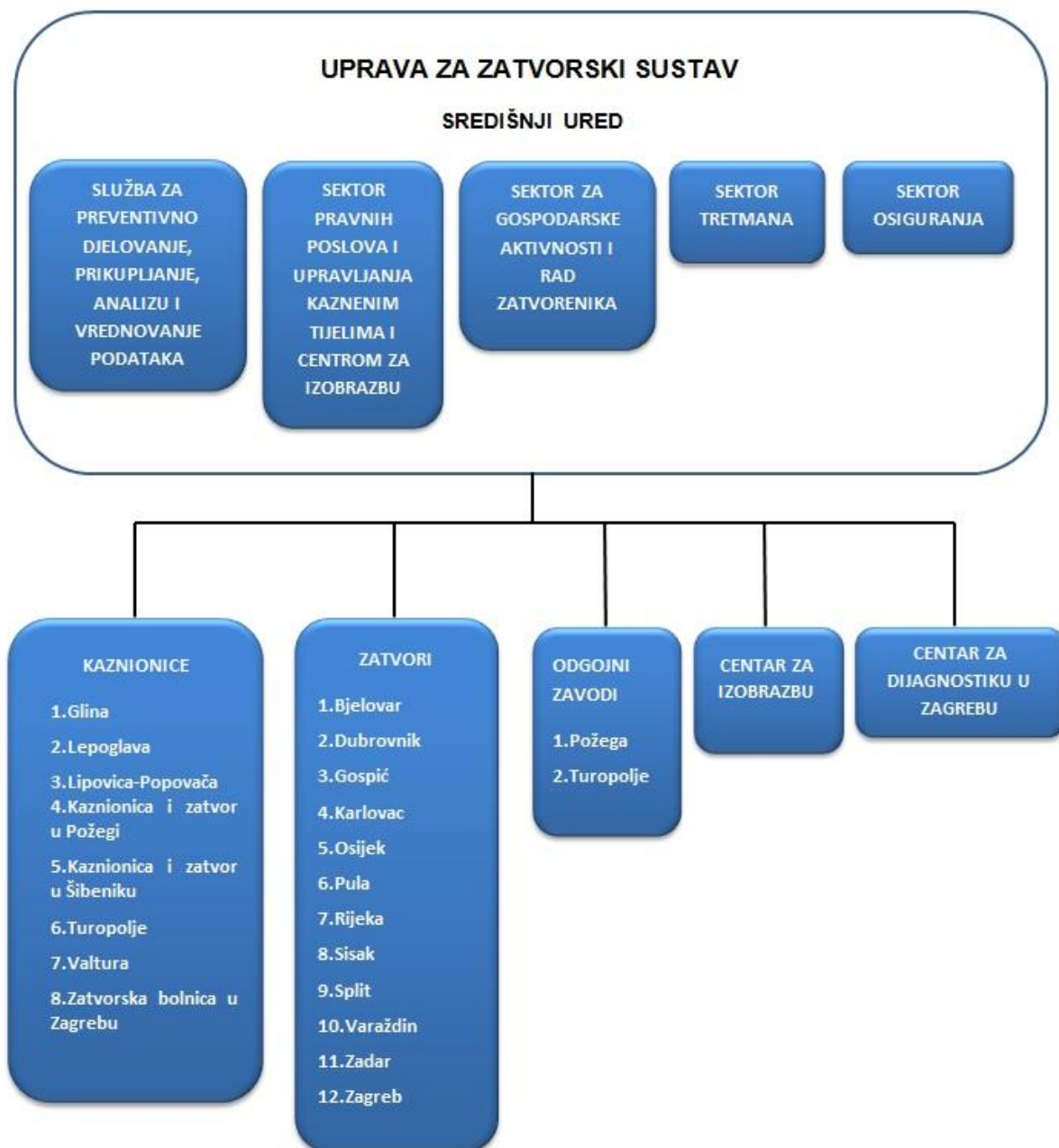
MISIJA Uprave za zatvorski sustav

Osigurati uvjete za ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora i/ili izvršavanja odgojne mjere uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora ili izvršavanju odgojne mjere, kroz jasno postavljene ciljeve, sigurno radno okruženje, motivirano osoblje i suradnju s lokalnom zajednicom i organizacijama civilnog društva.

Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa (Narodne novine, broj 71/2014) uređene su izmjene u organizacijskoj strukturi Uprave za zatvorski sustav. Iako Uprava nije tijekom 2014. godine počela poslovati prema novoj strukturi, u nastavku se nalazi prikaz strukture prema novoj Uredbi.

Slika 1. Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav

Ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav čine Središnji ured, dvanaest zatvora, osam kaznionica među kojima je i Zatvorska bolnica u Zagrebu, dva odgojna zavoda, Centar za dijagnostiku u Zagrebu, te Centar za izobrazbu.

Središnji ured

Središnji ured prati i nadzire zakonitost rada i postupanja u kaznionicama, zatvorima, odgojnim zavodima, Centru za dijagnostiku u Zagrebu (kaznenim tijelima) i Centru za izobrazbu, donosi odluke i poduzima mjere u vezi izvršavanja kaznenopravnih sankcija i mjera, osiguranja i unapređenja materijalnih, kadrovskih i stručnih uvjeta za njihovo izvršavanje.

Uredbom o unutarnjem redu u Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav novom organizacijskom strukturom pokušalo se nekim područjima rada dati veći značaj izdvajanjem u nove organizacijske jedinice, a da se pri tome nije povećao broj rukovodećih radnih mjesta.

Samostalna služba za preventivno djelovanje, prikupljanje, analizu i vrednovanje podataka osigurat će veću efikasnost u preventivnim aktivnostima na osnovu sigurnosnih podataka i izradu kratkoročnih i dugoročnih izvješća o pokazateljima stanja.

Sektor za gospodarstvo i rad zatvorenika ima ulogu pripreme strateških smjernica, planiranje, praćenje stanja i predlaganje mjera za unapređenje gospodarskih aktivnosti i rada zatvorenika kao i materijalnih resursa kaznenih tijela i Centra za izobrazbu, sudjelovanje u predlaganju i provođenju projekata.

Oba ova područja procijenjena su značajnim za daljnji razvoj zatvorskog sustava. Sigurnosni aspekt je važan i nužno ga je kontinuirano unapređivati zbog svih aspekata moguće ugroženosti kako u okvirima Republike Hrvatske tako i u okviru Europske unije. Unapređenje gospodarskih aktivnosti i stvaranja većih mogućnosti za rad zatvorenika, osim povoljnih sigurnosnih i tretmanskih učinaka, ima i ne manje važan učinak na samofinanciranje zatvorskog sustava.

Uz redovite aktivnosti koje su financijski pokrivena državnim proračunom, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav uz potporu Glavnog tajništva Ministarstva pravosuđa nastoji unaprijediti zatvorski sustav aktivnostima koje se financiraju iz europskih fondova.

Tijekom 2014. Godine Središnji ured Uprave za zatvorski sustav nastavio je s radom na projektu IPA TAIB 2012-2013 pod nazivom PODRŠKA ZATVORSKOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE s predviđenim sredstvima od 4,69 milijuna eura i općim ciljem povećanja profesionalnih i upravljačkih vještina Uprave za zatvorski sustav te podrškom primjeni Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u zatvorskim sustavima.

Svrhe projekta su:

- Unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta i cjeloživotnog obrazovanja zaposlenika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa,
- Unaprjeđenje životnog okruženja u svrhe rehabilitacije maloljetnika u Odgojnom zavodu u Turopolju i
- Informatizacija Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

Nastavljeni su dogovori između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe za Projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu, temeljem Zakona o potvrđivanju Okvirnog ugovora o zajmu broj F7P1725(2010).

U okviru Operativnog programa "Učinkoviti ljudski potencijali" za razdoblje 2014.-2020. za koji su za potrebe Ministarstva pravosuđa osigurana sredstva iz Europskog socijalnog fonda, započele su pripreme za projekt Uprave za zatvorski sustav: „Razvoj sustava tretmana i

zdravstvene skrbi za zatvorenike“. Sredstva namijenjena ovom projektu iznose oko 3 milijuna eura.

Centar za dijagnostiku u Zagrebu

Upućivanje na izvršavanje kazne zatvora u nadležnosti je suca izvršenja nadležnog županijskog suda. U Centar za dijagnostiku u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Centar za dijagnostiku), upućuju se sve osobe osuđene na kaznu zatvora dulju od šest mjeseci, a osobe osuđene na kaznu zatvora do šest mjeseci u pravilu se upućuju u zatvore najbliže mjestu prebivališta zatvorenika. Sve osobe kojima je izrečena kazna maloljetničkog zatvora, osobe kojima je izrečena mjera obveznog psihijatrijskog liječenja i osobe transferirane iz drugih zemalja, upućuju se u Centar za dijagnostiku, bez obzira na dužinu kazne.

Za vrijeme boravka zatvorenika u Centru za dijagnostiku, stručnjaci različitih specijalnosti obavljaju poslove psihosocijalne dijagnostike u svrhu izrade prijedloga pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora kao i prijedloga o izboru vrste i tipa kaznenog tijela gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora, o čemu odluku donosi Središnji ured.

U Centru za dijagnostiku se za svakog zatvorenika radi cjelovita dijagnostika sadašnjeg stanja koja se sastoji od psihološke, pedagoške, socijalne, kriminološke i medicinske obrade; utvrđuju se osobine koje su u izravnoj ili posrednoj vezi s kaznenim djelom i kriminalnim ponašanjem općenito; predlažu se osnovni tretmanski postupci nužni za ostvarivanje svrhe izdržavanja kazne te se na osnovu toga formira prijedlog o izboru vrste i tipa kaznenog tijela gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora. Tijekom boravka u Centru se pruža stručna psihološka, socijalna ili pravna pomoć zatvorenicima u svrhu olakšavanja prilagodbe na uvjete izdržavanja kazne zatvora.

Tijekom 2014. godine u Centar je upućeno 1540 zatvorenika, što je za 8,82% manje u odnosu na prethodnu godinu. Svi su prošli postupak dijagnostike te je za sve izrađeno izvješće stručnog tima s prijedlogom pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora i prijedlogom kaznionice, odnosno zatvora gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora.

Uz poslove dijagnostike novo upućenih zatvorenika, u Centru se na traženje kaznionica i zatvora radi i reopservacija zatvorenika koji su na izdržavanju kazne duže od 5 godina. Tijekom 2014. godine reopservirano je 6 zatvorenika i 1 zatvorenica.

Kaznionice

Kaznionice su ustrojene kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav izvan sjedišta Ministarstva pravosuđa radi izvršavanja kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku, sigurnosnih mjera izrečenih uz kaznu zatvora i kazne maloljetničkog zatvora. Poslovi kaznionica su osiguranje kaznionica, održavanja unutarnjeg reda i nadzora nad zatvorenicima, poslovi dežurstva i sprovođenja zatvorenika, smještaj, prehrana i osiguravanje odgovarajuće opreme za zatvorenike, predlaganja, provedbe i praćenja pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora, obrazovanje zatvorenika, organiziranja slobodnog vremena zatvorenika, organizacije rada i strukovne izobrazbe zatvorenika, zdravstvene zaštite zatvorenika, vođenja propisanih evidencija, službenički i financijsko-knjigovodstvenih poslova te obavljanje ostalih poslova koji osiguravaju upravljanje i rad kaznionicama izvan sjedišta Ministarstva pravosuđa.

Za obavljanje navedenih poslova ustrojene su: Kaznionica u Glini, Kaznionica u Lepoglavi, Kaznionica u Lipovici-Popovači, Kaznionica u Turopolju, Kaznionica u Valturi, Kaznionica i zatvor u Šibeniku i Zatvorska bolnica u Zagrebu.

Dosadašnja Kaznionica u Požegi i Zatvor u Požegi spojeni su u jednu organizacijsku jedinicu: Kaznionicu i zatvor u Požegi. Smještaj u istom dvorištu, kao i do sada zajedničke upravne i financijske službe činjenice su koje su upućivale na donošenje ovakve odluke. Osim što je novom organizacijskom strukturom određeno manje rukovodećih službenika čime je ostvarena određena ušteda, dobivena je mogućnost lakše organizacije rada, bez nepotrebnih formalnih dokumentiranja. Valja napomenuti da su do kraja 2014. godine Kaznionica u Požegi i Zatvor u Požegi iz administrativnih razloga nastavili funkcionirati kao dva odvojena kaznena tijela te su stoga tako i prikazani u ovom izvješću.

Zatvori

Zatvori se ustrojavaju kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav za obavljanje poslova izvršavanja mjere istražnog zatvora, kazne zatvora izrečene u kaznenom, prekršajnom i drugom sudskom postupku, osiguranja zatvora, održavanja unutarnjeg reda i nadzora nad zatvorenicima, poslovi dežurstva i sprovođenja zatvorenika, smještaj, prehrana i osiguravanje odgovarajuće opreme zatvorenika, predlaganja, provedbe i praćenja pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora, obrazovanje zatvorenika, organiziranja slobodnog vremena zatvorenika, organizacije rada i strukovne izobrazbe zatvorenika, zdravstvene zaštite zatvorenika, vođenja propisanih evidencija, kadrovskih i financijsko-knjigovodstvenih poslova i ostalih poslova koji omogućuju upravljanje i rad zatvora, izvan sjedišta Ministarstva pravosuđa.

Za izvršavanje navedenih poslova ustrojeni su: Zatvor u Bjelovaru, Zatvor u Dubrovniku, Zatvor u Gospiću, Zatvor u Karlovcu, Zatvor u Osijeku, Zatvor u Puli-Pola, Zatvor u Rijeci, Zatvor u Sisku, Zatvor u Splitu, Zatvor u Varaždinu, Zatvor u Zadru i Zatvor u Zagrebu.

Odgojni zavodi

Odgojni zavodi su ustrojeni kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav za izvršavanje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod izrečene u kaznenom postupku maloljetnim počiniteljima kaznenog djela, izvan sjedišta Ministarstva pravosuđa.

Za izvršavanje navedenih poslova ustrojeni su: Odgojni zavod u Požegi i Odgojni zavod u Turopolju.

Centar za izobrazbu

U Centru za izobrazbu provodi se izobrazba svih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava za stjecanje posebnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje specifičnih poslova vezanih na zatvorenike i maloljetnike.

Iako se Centar za izobrazbu ne bavi neposrednim radom s osobama kojima je oduzeta sloboda, postoji visoka funkcionalna povezanost Centra s drugim ustrojstvenim jedinicama i Upravom u cjelini, koja se očituje na sljedeće načine: osposobljavanje službenika za pružanje potrebne skrbi, humanog tretmana i sigurnog okruženje zatvorenicima te povezanost u smislu korištenja i raspolaganja materijalnim i drugim resursima.

U cilju još veće uključenosti Centra za izobrazbu u ostvarivanje svrhe izdržavanja kazne, novom Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa, ustrojen je u Centru Odjel za izobrazbu zatvorenika. Centar i dalje neće biti uključen u neposredan rad s osobama kojima

je oduzeta sloboda, već će kroz organizaciju izobrazbe u suradnji s vanjskim institucijama u kaznionicama i zatvorima raditi na povećanju mogućnosti koje se pružaju zatvorenicima na ovom području.

Centar je isto tako vrlo dobar potencijalni katalizator međunarodne suradnje te unatoč objektivnom ograničenju u vidu skromnih financijskih sredstva koja za tu svrhu stoje na raspolaganju Centru za izobrazbu i Upravi za zatvorski sustav u cjelini. Centar za izobrazbu bio je nositelj sudjelovanja Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske na međunarodnim seminarima, konferencijama i studijskim posjetima.

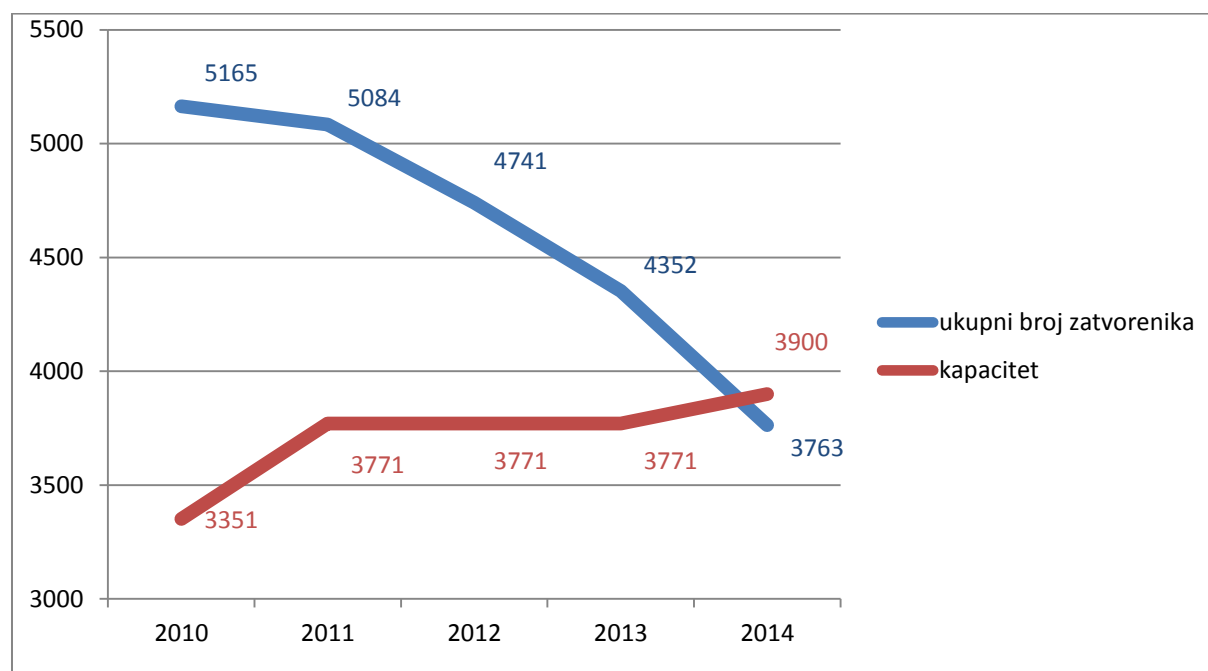
Standardi izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod

Zakon o izvršavanju kazne zatvora i međunarodni ugovori te drugi pravno neobvezujući pravni izvori propisuju, pored ostalog, standarde smještaja i prava zatvorenika.

Maloljetni zatvorenici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili mjere istražnog zatvora ostvaruju neka prava u širem opsegu od prava punoljetnih zatvorenika, odnosno istražnih zatvorenika:

- pravo na posjete članova obitelji od najmanje četiri puta mjesečno i blagdanom u trajanju od najmanje dva sata, a po odobrenju upravitelja i trećih osoba još najmanje dva puta mjesečno u trajanju najmanje jedan sat, boravak na zraku najmanje tri sata dnevno.

Slika 2. Kretanje broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta 2010. – 2014. g.

U razdoblju od 2010. godine, kada je prenapučenost dostigla najvišu razinu, bilježi se blagi ali stalni pad broja zatvorenika. Na to su prije svega utjecale promjene u Zakonu o kaznenom postupku vezane uz ograničenja u trajanju istražnog pritvora, promjene u Kaznenom zakonu vezane uz mogućnosti izricanja alternativnih kazni, djelovanje Probacijske službe u sve većem opsegu i na području cijele države, te u određenoj mjeri i blago povećanje uvjetovanog dijela kazne i ranijeg otpuštanja zatvorenika.

Kroz godišnja izvješća Uprave za zatvorski sustav godinama se iskazuje problem prenapučenosti. Dosadašnji kapacitet iznosio je 3.771. mjesto. Tijekom godina dograđivanjem, preuređivanjem, te prenamjenom prostorija kapaciteti su povećani na 3.900 mjesta, što je 129 mjesta više, odnosno povećanje od 3,42%. Službeno se ovi podaci o kapacitetima navode i u prošlogodišnjem izvješću, ali ih primjenjujemo u našim svakodnevnim izvješćima od 1. ožujka 2014. godine. Pri izmjeri i računanju novih kapaciteta vodilo se računa da se poštuju odredbe članka 74. stavka 3. Zakona o izvršavanju kazne zatvora koji glasi „Prostorije u kojima borave zatvorenici moraju biti čiste, suhe i dovoljno prostrane. Za svakog zatvorenika u spavaonici mora biti najmanje 4 m² i 10 m³ prostora.“.

Smještaj zatvorenika i maloljetnika

Kazna zatvora dulja od 6 mjeseci izrečena u kaznenom postupku muškim osobama izvršava se u svim kaznionicama, a izrečena ženskim osobama izvršava se u Kaznionici u Požegi.

Mjera istražnog zatvora, kazna zatvora izrečena u kaznenom postupku do šest mjeseci, kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku te kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna izvršava se u zatvorima.

U tri zatvora (Gospić, Pula-Pola i Zagreb) te Kaznionici i zatvoru u Šibeniku ustrojeni su posebni odjeli za izvršavanje kazne zatvora u trajanju duljem od šest mjeseci.

U Zatvorskoj bolnici u Zagrebu izvršava se sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja kada je izrečena uz kaznu zatvora. Nadalje, obavlja se liječenje svih kategorija osoba kojima je oduzeta sloboda.

Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u zatvorenim i poluotvorenima uvjetima u posebnim odjelima unutar Kaznionice u Požegi, dok je odjel za izvršavanje ove kazne u otvorenim uvjetima ustrojen u Kaznionici u Valturi.

Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod koju sudovi izriču maloljetnim počiniteljima kaznenih djela izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju i Odgojnom zavodu u Požegi.

Posebno pravo vezano za smještaj i boravak u zatvoru propisima je zajamčeno zatvorenicima-osobama s invaliditetom kojima smještaj i boravak mora biti prilagođen vrsti i opsegu invaliditeta.

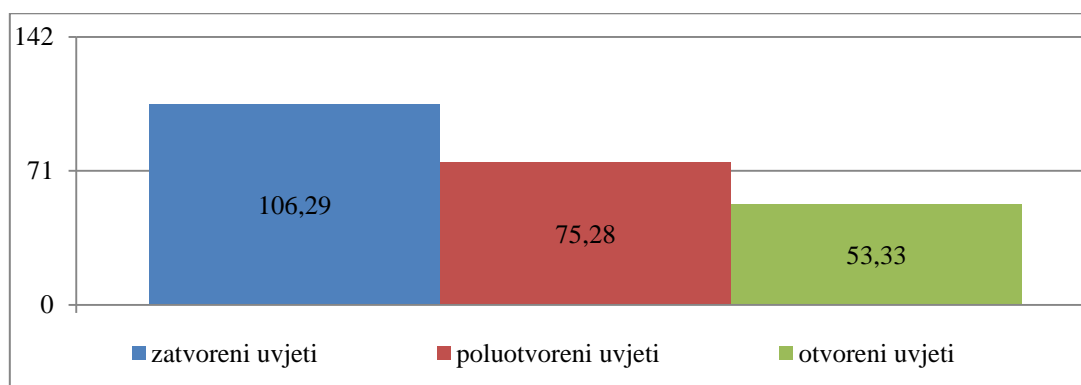
Ukupni zakonski kapacitet u 2014. godini u kaznionicama i zatvorima bio je za smještaj 3900 zatvorenika od čega:

- u zatvorenim uvjetima   2911 mjesta,
- u poluotvorenim uvjetima   704 mjesta, te
- u otvorenim uvjetima   285 mjesta.

UKUPNO: 3.900 MJESTA

Bez obzira što je trenutno ukupno brojno stanje u zatvorskom sustavu manje od postojećeg zakonskog kapaciteta, potrebno je razmotriti potrebe za dodatnim kapacitetima sustava u zatvorenim uvjetima odnosno uvjetima s najvećim stupnjem sigurnosti.

Slika 3. Prikaz popunjenosti prema stupnju sigurnosti u % na dan 31. 12. 2014. godine

Prenapučenost u zatvorenim uvjetima još je uvijek prisutna, te je u skoroj budućnosti još izglednija. Kaznena politika stvorila je uvjete da se za blaža kaznena djela, za prvi puta osuđene osobe, za osobe procijenjene kao nisko rizične za ponavljanje kaznenog djela, izriču alternativne kazne (rad za opće dobro, uvjetna kazna s nadzorom, liječenje ...), a to je većim dijelom skupina zatvorenika koja se upućuje na izdržavanje kazne u poluotvorene ili otvorene uvjete. U sadašnjoj populaciji zatvorenika na izdržavanju kazne sve je teže pronaći dovoljan broj zatvorenika koje se može u skladu s postavljenim okvirnim mjerilima premjestiti u poluotvorene ili otvorene uvjete.

Jedan od načina na koji Uprava za zatvorski sustav pokušava smanjiti prenapučenost zatvorenih uvjeta su premještaji u blaže uvjete i uvjetni otpusti. Uvažavajući sve zakonske odredbe, vodeći računa o zaštiti društva te u skladu s postojećim Okvirnim mjerilima za upućivanje i razvrstavanje zatvorenika, u praksi su ublaženi kriteriji za predlaganje i rješavanje premještaja u blaže uvjete. Isto tako se u situacijama kad zatvorenik ispunjava sve zakonske i penološke uvjete za odobravanje uvjetnog otpusta udio uvjetovane kazne povećao s prosječne petine na nešto više od četvrtine.

Prehrana zatvorenika i maloljetnika

Zatvorenicima i maloljetnicima osiguravaju se tri obroka dnevno, poslužena u pravilnim razmacima, kalorične vrijednosti minimalno 3000 kcal dnevno. Zatvorenicima koji su radno angažirani osigurava se dodatan obrok.

Obroci moraju kakvoćom i količinom zadovoljavati prehrambene i zdravstvene standarde, te moraju biti primjereni životnoj dobi, zdravstvenom stanju, naravi posla kojeg zatvorenik obavlja te njegovim vjerskim i kulturnim zahtjevima.

Jelovnik utvrđuje upravitelj tjedno na prijedlog Povjerenstva za izradu jelovnika. Sukladno potrebama zatvorenika kaznena tijela osiguravaju nekoliko različitih jelovnika. Tako je zatvorenicima uz redovni jelovnik u svim kaznionica i zatvorima dostupan tzv. vjerski jelovnik i jelovnik za dijabetičare. Prema zdravstvenom stanju zatvorenika i prema nalogu liječnika osiguravaju se i drugi jelovnici: jelovnik za dijetalnu, gastričnu, hepatalnu dijetu te GIHT-CRON dijetu. Prema potrebama zatvorenika i mogućnostima kaznionice ili zatvora osigurava se i jelovnik za vegetarijansku prehranu.

U povjerenstvu za sastav jelovnika sudjeluje liječnik ili drugi službenik medicinske struke, strukovni učitelj kuhar, ekonom te predstavnik zatvorenika. Svaki pripremljeni obrok kuša upravitelj ili osoba koju ovlasti, a zapažanja se evidentiraju u posebnu evidenciju.

Od svakog obroka ostavlja se uzorak radi eventualne analize za slučaj pojave trovanja hranom. Sanitarne inspekcije redovito obavljaju nadzor nad stanjem čistoće i higijene u kuhinjama i pomoćnim prostorijama o čemu dostavljaju nalaz.

Upravljanje organizacijskom klimom i razvoj ljudskih potencijala u zatvorskom sustavu

U sklopu predpristupnog programa MATRA financiranom od strane vlade Kraljevine Nizozemske od siječnja 2009. godine do studenog 2011. godine provodio se program „Upravljanje organizacijskom klimom i razvoj ljudskih potencijala u Zatvorskom sustavu Republike Hrvatske“ u suradnji s nizozemskom Agencijom kazneno-pravnih institucija.

Projekt se provodio s ciljem jačanja sposobnosti prilagođavanja novim zahtjevima i okolnostima obavljanja poslova izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora u uvjetima članstva Republike Hrvatske u Europskoj Uniji.

Završetkom projekta dobivena je razvijena misija i vizija zatvorskog sustava, model unutarnjeg upravljanja i rukovođenja te plan upravljanja ljudskim potencijalima.

Tijekom 2014. godine sve ustrojbene jedinice, sukladno svom planu rada, redovito su izvještavale Središnji ured Uprave za zatvorski sustav o ostvarenim rezultatima po pojedinim indikatorima.

1 OSOBE KOJIMA JE ODUZETA SLOBODA

Kad navodimo statističke podatke o osobama kojima je oduzeta sloboda u kontekstu Uprave za zatvorski sustav, to se odnosi isključivo na kategorije koje su obuhvaćene Zakonom o izvršavanju kazne zatvora:

- zatvorenici (osobe na izdržavanju kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku, osobe na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora, osobe na izdržavanju mjere istražnog zatvora, osobe kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora, osobe kojima je u prekršajnom postupku izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora, osobe kojima je temeljem članka 135. Prekršajnog zakona određeno zadržavanje)

- maloljetnici (osobe na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod)

Zakon o izvršavanju kazne zatvora u člancima 3. i 14. propisuje prava zatvorenika, kao i mogućnosti privremenog ograničenja tih prava i to samo u iznimnim slučajevima, propisanim Zakonom.

Pobliži način i uvjeti pod kojima zatvorenici ostvaruju prava propisani su navedenim Zakonom, odgovarajućim provedbenim propisima kao i kućnim redovima kaznenih tijela.

Tijekom 2014. godine, kroz zatvorski sustav Republike Hrvatske prošlo je 13.539 zatvorenika različitih formalno-pravnih statusa.

U odnosu na 2013. godinu (15.766), ukupan broj svih kategorija zatvorenika u 2014. godini manji je za 14,13%.

Omjer spolova relativno je stabilan tijekom godina i iznosi oko 19:1 u korist muškaraca, pa je tako i tijekom 2014. godine, od ukupnog broja zatvorenika koji su bili u zatvorskom sustavu, bilo 94,81% muškaraca te 5,19% žena.

Tablica 1. Kretanje svih kategorija zatvorenika u 2014. godini

KATEGORIJE ZATVORENIH OSOBA	31. 12. 2013.			primljeni tijekom 2014.			ukupno tijekom 2014.			Otpušteni			Premješteni u drugu kaznionicu / zatvor			31. 12. 2014.			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Zatvorenici	3069	127	3196	2675	160	2835	5744	287	6031	2623	140	2763	486	7	493	2635	140	2775	
Istražni zatvor	887	56	943	2811	220	3031	3698	276	3974	2899	232	3131	29	2	31	770	42	812	
Prekršajno kažnjeni	U prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora	27	0	27	630	18	648	657	18	675	630	18	648	0	0	0	27	0	27
	Zadržani u prekršaju	60	5	65	2083	91	2174	2143	96	2239	2086	96	2182	0	0	0	57	0	57
	Supletorno kažnjeni	22	0	22	410	13	423	432	13	445	428	13	441	0	0	0	4	0	4
Odgojna mjera	77	6	83	49	6	55	126	12	138	64	4	68	0	0	0	62	8	70	
Maloljetnički zatvor	16	0	16	21	0	21	37	0	37	17	0	17	2	0	2	18	0	18	
UKUPNO	4158	194	4352	8679	508	9187	12837	702	13539	8747	503	9250	517	9	526	3573	190	3763	

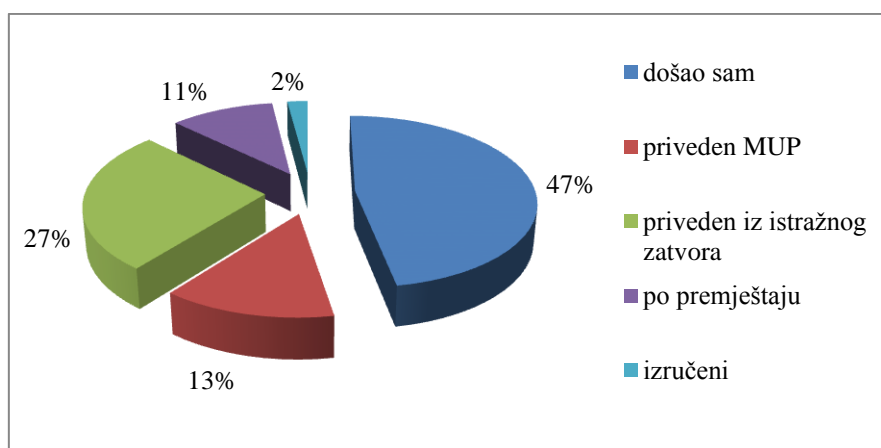
1.1 Zatvorenici

1.1.1 Zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora

Tijekom 2014. godine kaznu zatvora izdržavalo je 6068 zatvorenika što predstavlja 44,82% od ukupnog broja zatvorske populacije koja se u 2014. godini nalazila u zatvorskom sustavu. U odnosu na 2013. godinu, tijekom koje je kaznu izdržavalo 6862 zatvorenika, tijekom 2014. godine ih je 11,57% manje. S izdržavanja kazne zatvora otpušteno je 2780 zatvorenika.

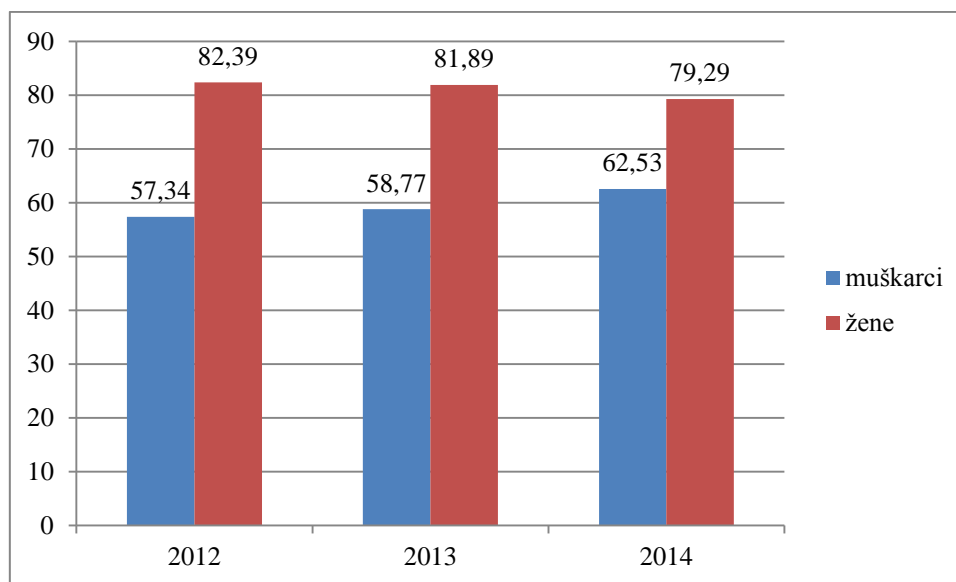
Zatvorenici kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci ili dulje upućuju se u Centar za dijagnostiku u Zagrebu u kojem je tijekom 2014. godine zaprimljeno 1540 zatvorenika, što je za 8,82% manje u odnosu na prethodnu godinu; dok je u zatvore zaprimljeno 1316 zatvorenika, što je za 10,72% manje u odnosu na 2013. godinu. Od zatvorenika koji su tijekom 2014. godine počeli izdržavati zatvorsku kaznu dulju od 6 mjeseci, 47% ih je došlo samo na izdržavanje, djelatnici MUP-a su priveli 13% zatvorenika, 27% je prepraćeno iz istražnog zatvora, 11% je došlo po premještanju iz drugog kaznenog tijela, a 2% ih je izručeno iz inozemstva. Raspodjela zatvorenika kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci ili dulje s obzirom na način dolaska na izdržavanje kazne, prikazana je na sljedećoj slici.

Slika 4. Način dolaska na izdržavanje kazne zatvorenika koji su 2014. godine počeli izdržavati kaznu dulju od 6 mjeseci

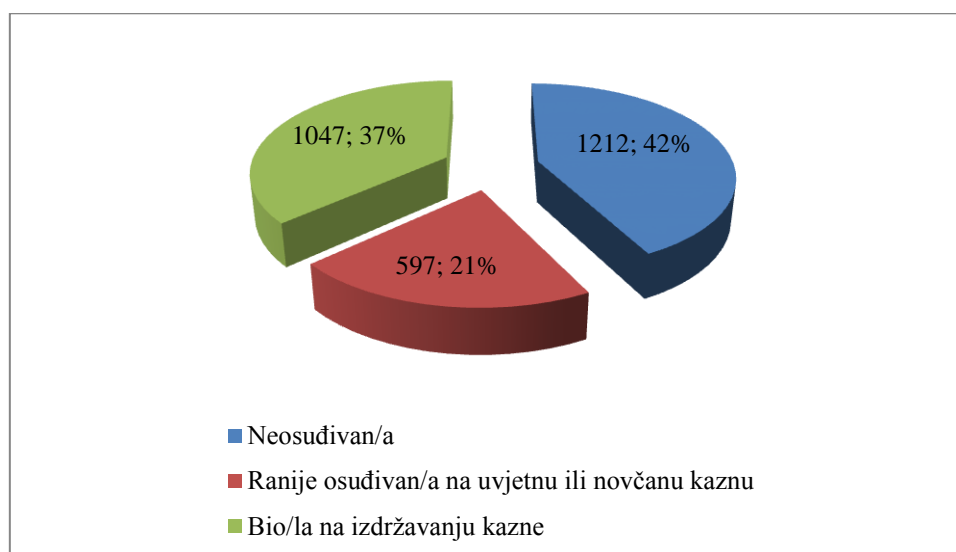
Postotak zatvorenika koji prvi put izdržavaju zatvorsku kaznu stabilan je tijekom godina i iznosi približno 60% (na kraju 2012. godine iznosio je 61,40%, na kraju 2013. godine 63,83%, dok je 31. 12. 2014. godine iznosio 63,37%). Međutim, obzirom na to nalaze li se prvi put na izdržavanju zatvorske kazne, zatvorenici se značajno razlikuju obzirom na spol i takav omjer je stabilan tijekom godina. Žene u većini slučajeva prvi put izdržavaju kaznu zatvora (79,299%), dok se 62,53% od ukupnog broja muškaraca na 31. 12. 2014. prvi put nalazi na izdržavanju zatvorske kazne.

Slika 5. Postotak zatvorenika koji su prvi put na izdržavanju zatvorske kazne na 31. 12

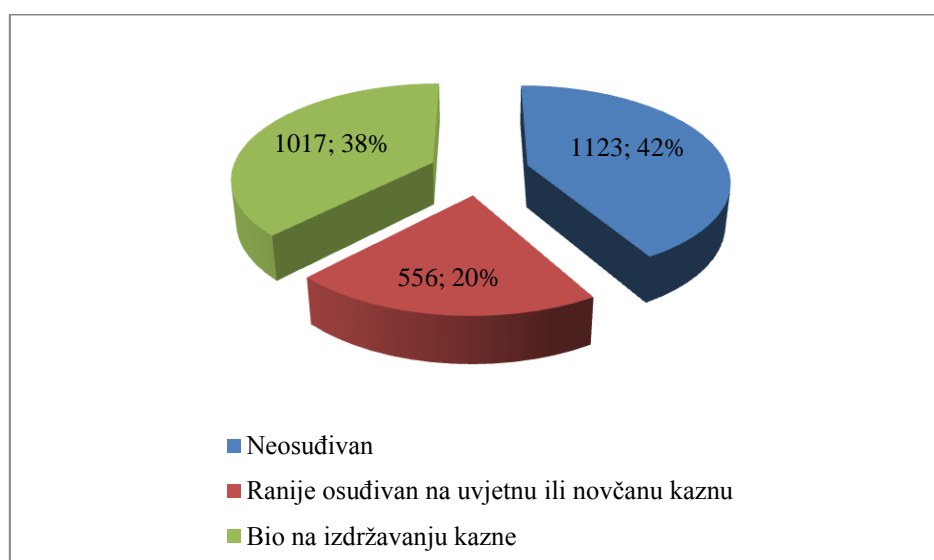
U ukupnoj zatvoreničkoj populaciji tijekom 2014. godine, nalazi se 42% neosuđivanih osoba, 21% osoba koje su ranije bile osuđene na novčanu i/ili uvjetnu kaznu te 37% onih koje već imaju prethodno iskustvo izdržavanja zatvorske kazne, što je prikazano na sljedećoj slici.

Slika 6. Ukupna zatvorenička populacija tijekom 2014. godine s obzirom na raniju osuđivanost

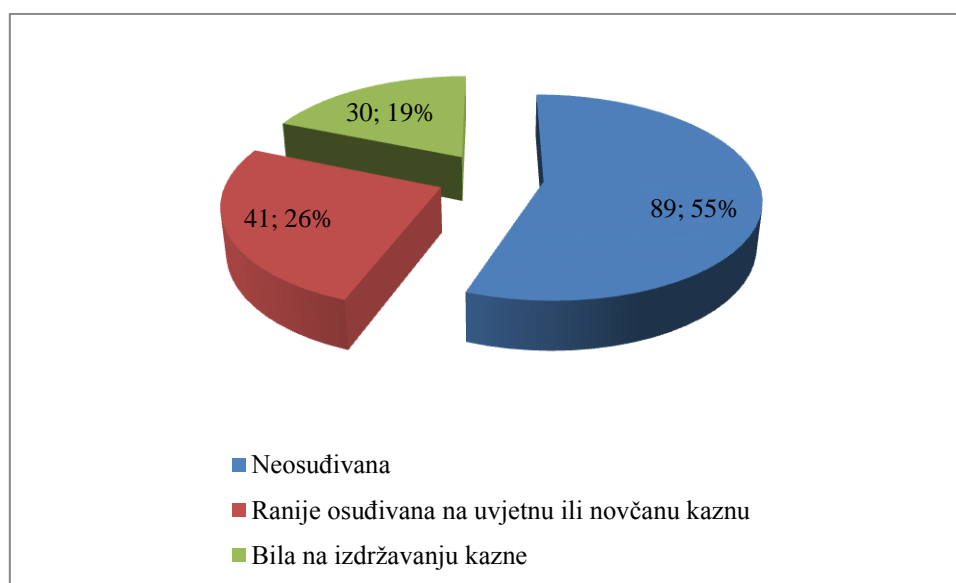

Zatvorenice i zatvorenici koji su tijekom 2014. godine izdržavali zatvorsku kaznu, također se međusobno značajno razlikuju s obzirom na raniju osuđivanost, pri čemu je raspodjela zatvorenika s obzirom na raniju osuđivanost vrlo slična raspodjeli u ukupnoj zatvoreničkoj populaciji zbog značajno veće zastupljenosti muškaraca (94,81%). Tako je udio zatvorenika koji ranije nisu osuđivani (42%) u ukupnom broju zatvorenika manji nego udio zatvorenica koje ranije nisu osuđivane (55%) u ukupnom broju zatvorenica. Zatim, među zatvorenicima se nalazi 20% onih koji su ranije bili osuđivani na novčanu ili uvjetnu kaznu zatvora, dok je zastupljenost ove kategorije među zatvorenicama 26%. Ranije iskustvo izdržavanja zatvorske kazne ima 38% zatvorenika što je značajno više u odnosu na 19% zatvorenica koje su ranije bile na izdržavanju zatvorske kazne. Ove razlike po spolu s obzirom na raniju osuđivanost osoba koje su se tijekom 2014. godine nalazile na izdržavanju kazne zatvora prikazane su na sljedeće dvije slike.

Slika 7. Raspodjela zatvorenika koji su tijekom 2014. godine izdržavali kaznu zatvora s obzirom na raniju osuđivanost

Slika 8. Raspodjela zatvorenica koje su tijekom 2014. godine izdržavale kaznu zatvora s obzirom na raniju osuđivanost

Tijekom 2014. godine su u otvorenoj kaznionici zaprimljeni uglavnom zatvorenici koji se prvi puta nalaze na izdržavanju kazne, njih 98,25%. Među zatvorenicama upućenim u otvorenu kaznionicu nalazi se 81,58% onih koji ranije nisu bili osuđivani, 16,67% onih koji su ranije bili osuđeni na uvjetnu ili novčanu kaznu, dok je samo 1,75% s prethodnim iskustvom izdržavanja kazne zatvora.

S obzirom na raniju osuđivanost, omjeri zatvorenika upućenih u poluotvorene kaznionice tijekom 2014. godine, su sljedeći: 64,66% onih koji ranije nisu bili osuđivani, 28,57% osuđivanih na uvjetne kazne, dok je 6,77% upućenih u poluotvorene uvjete tijekom 2014. godine ranije bilo na izdržavanju kazne zatvora.

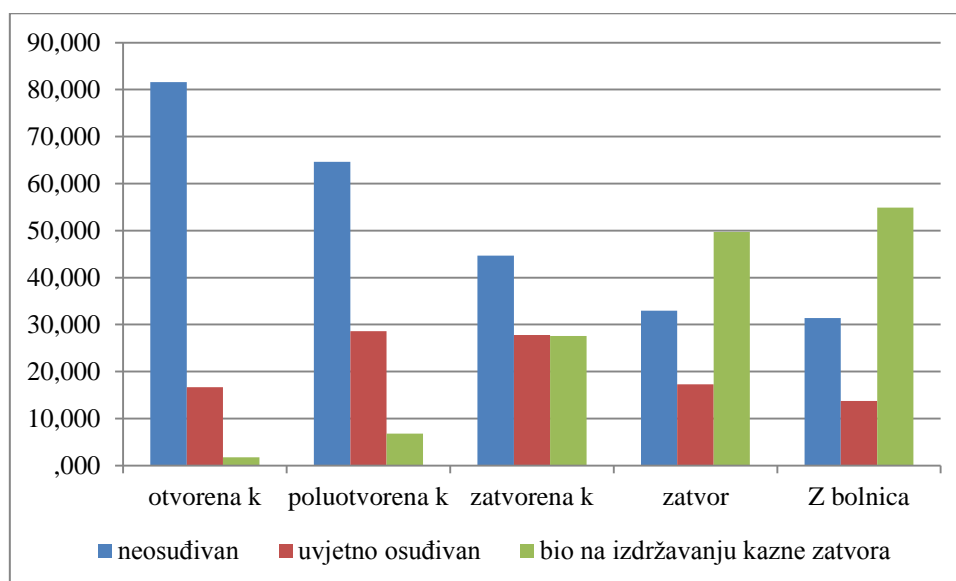
U zatvorene kaznionice je upućeno 44,64% onih koji ranije nisu bili osuđivani, 27,79% onih koji su ranije uvjetno osuđivani te 27,57% onih koji su već ranije bili na izdržavanju kazne.

U zatvore je upućeno 32,97 % zatvorenika koji ranije nisu bili osuđivani, 17,30% zatvorenika koji su ranije bili osuđeni na uvjetnu ili novčanu kaznu te 49,73% zatvorenika koji su i ranije bili na izdržavanju jedne ili više zatvorskih kazni.

U usporedbi s ostalim kaznenim tijelima, u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu upućeno je najviše zatvorenika koji već imaju ranije iskustvo izdržavanja kazne zatvora (54,90%) te najmanje onih koji su ranije bili uvjetno osuđivani (13,73%) i onih koji ranije nisu bili osuđivani (31,37%).

Raspodjela zatvorenika upućenih tijekom 2014. godine u pojedine vrste kaznenih tijela s obzirom na raniju osuđivanost, prikazana je na sljedećoj slici.

Slika 9. Prethodna osuđivanost i vrsta kaznenog tijela u koje su zatvorenici upućeni tijekom 2014. godine

Na dan 31. 12. 2014. godine je bilo 25,71% zatvorenika s nekom od izrečenih sigurnosnih mjera. Kada se uspoređuju relativne vrijednosti, bilježi se mali porast (za 1,03%) udjela zatvorenika s izrečenom mjerom sigurnosti u odnosu na 31. 12. 2013. godine (kada ih je bilo 24,68%), što može biti posljedica većeg spektra sigurnosnih mjera u novom Kaznenom zakonu. Usporedba u apsolutnim brojevima pokazuje da je na dan 31. 12. 2014. godine bilo 33,15% manje zatvorenika s izrečenom mjerom sigurnosti u odnosu na taj broj na kraju 2013. godine, što je uglavnom posljedica smanjenja ukupne zatvorske populacije u odnosu na prošlu godinu. Na dan 31. 12. 2014. godine, u zatvorskom sustavu Republike Hrvatske se nalazilo 2,94% osoba s izrečenom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja te 10,85% zatvorenika s izrečenom mjerom obveznog liječenja nekog od oblika ovisnosti. Razdioba zatvorenika prema izrečenim mjerama prikazana je u sljedećoj tablici.

Tablica 2. Zatvorenici s izrečenim sigurnosnim mjerama na dan 31.12. 2014. godine

IZREČENE SIGURNOSNE MJERE	muškarci	žene	UKUPNO
čl. 71. KZ/11 obvezni psihosocijalni tretman	4	1	5
čl. 73. KZ/11 zabrana približavanja	2	0	2
čl. 74. KZ/11 udaljenje iz zajedničkog kućanstva	1	0	1
čl. 75. KZ/11 zabrana pristupa Internetu	1	0	1
čl. 76 KZ/11 zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora	0	0	0
čl. 75. KZ ili čl. 68. KZ/11 obvezno psihijatrijsko liječenje	80	2	82
čl. 76. KZ ili čl. 69. KZ/11 obvezno liječenje od ovisnosti (sve ovisnosti)	287	16	303
obvezno liječenje od ovisnosti - droga	/168/	/7/	/175/

obvezno liječenje od ovisnosti - alkohol	/117/	/9/	/126/
obvezno liječenje od ovisnosti - kocka	/2/	/0/	/2/
čl. 77. KZ ili 71. KZ/11 zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti	9	8	17
čl. 78. KZ ili 72. KZ/11 zabrana upravljanja motornim vozilom	52	3	55
čl. 79. protjerivanje stranca iz zemlje	21	0	21
čl. 80. oduzimanje predmeta	227	4	231
UKUPNO	684	34	718

U sljedećoj tablici prikazana je razdioba prema vrsti kaznenih djela zatvorenika koji se nalaze na izdržavanju kazne na dan 31. 12. 2014. godine, a osuđeni su prema Kaznenom zakonu iz 1997. godine.

Tablica 3. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2014. – KZ/97

KAZNENA DJELA		M	Ž	Ukupno
protiv života i tijela	ubojstvo, teško ubojstvo i ubojstvo na mah	348	13	361
	čedomorstvo	0	1	1
	teška tjelesna ozljeda, tjelesna ozljeda	31	1	32
	sudjelovanje u tučnjavi	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv života i tijela	13	0	13
protiv slobode i prava čovjeka i građanina	otmica	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv slobode i prava građanina	18	0	18
protiv Republike Hrvatske	služba u neprijateljskoj vojsci	0	0	0
	špijunaža	0	0	0
	udruživanje radi činjenja kaznenih djela protiv RH	0	0	0
	kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv RH	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv RH	1	0	1
protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	genocid	0	0	0
	ratni zločin protiv civilnog pučanstva	21	0	21
	ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	6	0	6
	zlouporaba opojnih droga	250	9	259
	ostala kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	13	0	13
protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	silovanje	68	0	68
	spolni odnošaj s nemoćnom osobom	5	0	5
	spolni odnošaj s djetetom	39	1	40
	bludne radnje	13	0	13
	podvođenje	3	0	3
	ostala kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	5	0	5
protiv časti i ugleda	kaznena djela protiv časti i ugleda	0	0	0
protiv braka, obitelji i mladeži	povreda dužnosti uzdržavanja	29	2	31
	zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe	24	7	31
	ostala kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	5	0	5
protiv imovine	krađa	62	7	69

	teška krađa	330	3	333
	razbojništvo	247	4	251
	razbojnička krađa	11	0	11
	utaja	2	0	2
	oduzimanje tuđe pokretne stvari	2	0	2
	prijevvara	113	15	128
	prikrivanje	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv imovine	16	1	17
protiv zdravlja ljudi	kaznena djela protiv zdravlja ljudi	0	0	0
protiv okoliša	kaznena djela protiv okoliša	0	0	0
protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	dovodenje u opasnost života i imovine opće opasnom radnjom ili sredstvom	2	0	2
	teška kaznena djela protiv opće sigurnosti	10	1	11
	izazivanje prometne nesreće	95	4	99
	ostala kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	2	0	2
protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	krivotvorenje novca	6	1	7
	ostala kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	59	2	61
protiv pravosuđa	kaznena djela protiv pravosuđa	9	0	9
protiv vjerodostojnosti isprava	krivotvorenje isprave	26	2	28
	krivotvorenje službene isprave	1	0	1
	ostala kaznena djela protiv vjerodostojnosti isprava	0	1	1
protiv javnog reda	kaznena djela protiv javnog reda	19	2	21
protiv službene dužnosti	primanje mita	5	2	7
	davanje mita	1	0	1
	ostala kaznena djela protiv službene dužnosti	25	15	40
protiv oružanih snaga RH	kaznena djela protiv oružanih snaga RH	0	0	0
ostali zakoni	ostali zakoni	4	0	4
ovršni zakon	ovršni zakon	0	0	0
ukupno		1939	94	2033

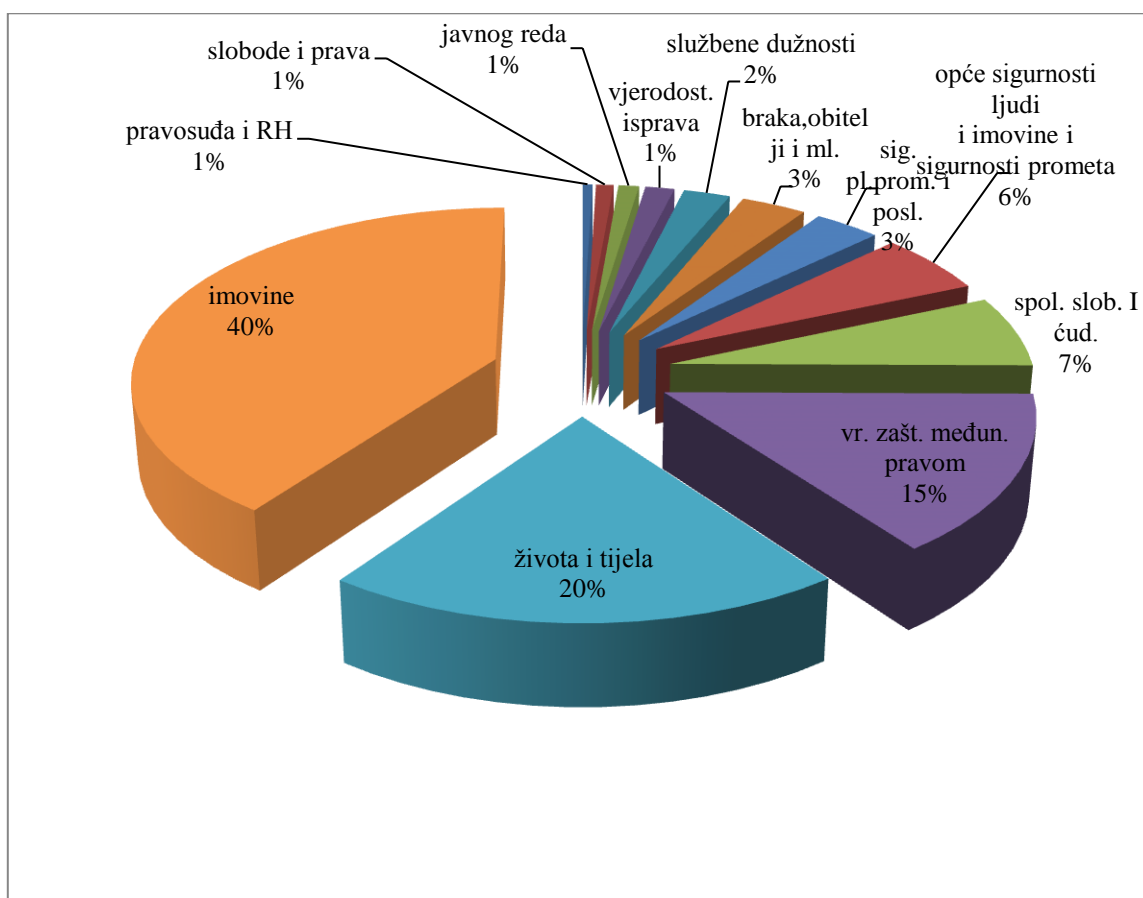
Razdioba prema vrsti kaznenih djela također je stabilna tijekom godina s najvećom učestalošću imovinskih kaznenih djela, pa tako i na kraju 2014. godine najbrojniju skupinu zatvorenika osuđenih prema KZ/97 čine zatvorenici koji su počinili imovinsko kazneno djelo (39,99%), bez obzira radi li se o muškarcima (40,38%) ili ženama (31,91%).

Drugo po redu zastupljenosti među osobama osuđenim prema KZ/97 je djelo protiv života i tijela (20,02%), koje je počinilo 20,22% muškaraca te 15,96% žena.

Zatvorsku kaznu za djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom je na dan 31.12.2014. godine izdržavalo 14,71% zatvorske populacije, odnosno 14,96% od ukupnog broja zatvorenika i 9,57% od ukupnog broja zatvorenica osuđenih prema KZ/97. U ovoj kategoriji najzastupljenije je kazneno djelo zloporabe droge (12,74% ukupnog broja osoba osuđenih po KZ/97).

Slika 10. Raspodjela zatvorenika prema vrstama kaznenih djela (KZ/97) na dan 31. 12. 2014.

Za kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa prema KZ/97 na kraju prošle godine kaznu je izdržavalo 6,59% osuđenih osoba, pri čemu se bilježi značajna razlika s obzirom na spol - 6,86% muškaraca od ukupnog broja muškaraca u odnosu na 1,06% žena od ukupnog broja žena.

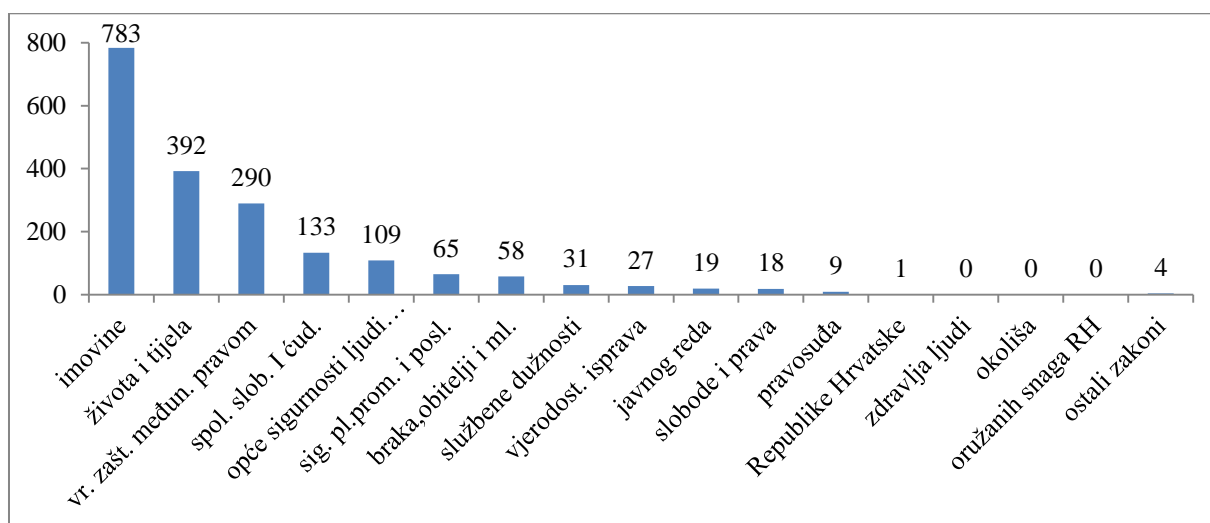
Po čestini slijede djela iz glave KZ/97 koja se odnosi na kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa (5,61%) u kojoj se zatvorenici (5,62%) i zatvorenice (5,32%) ne razlikuju značajno. Glavnina djela iz ove glave KZ/97 se odnosi na kazneno djelo izazivanja prometne nesreće (4,81%) i ovdje također nema značajnih razlika po spolu (4,90% od ukupnog broja zatvorenika te 4,26% od ukupnog broja zatvorenica).

Nema razlike s obzirom na spol niti u čestini kaznenih djela glave KZ/97 koja se odnosi na sigurnost platnog prometa i poslovanja. Naime, 3,52% zatvorenika i 3,19% žena osuđenih za ova djela se na kraju prošle godine nalazilo na izdržavanju kazne, što čini 3,34% zatvoreničke populacije osuđene po KZ/97.

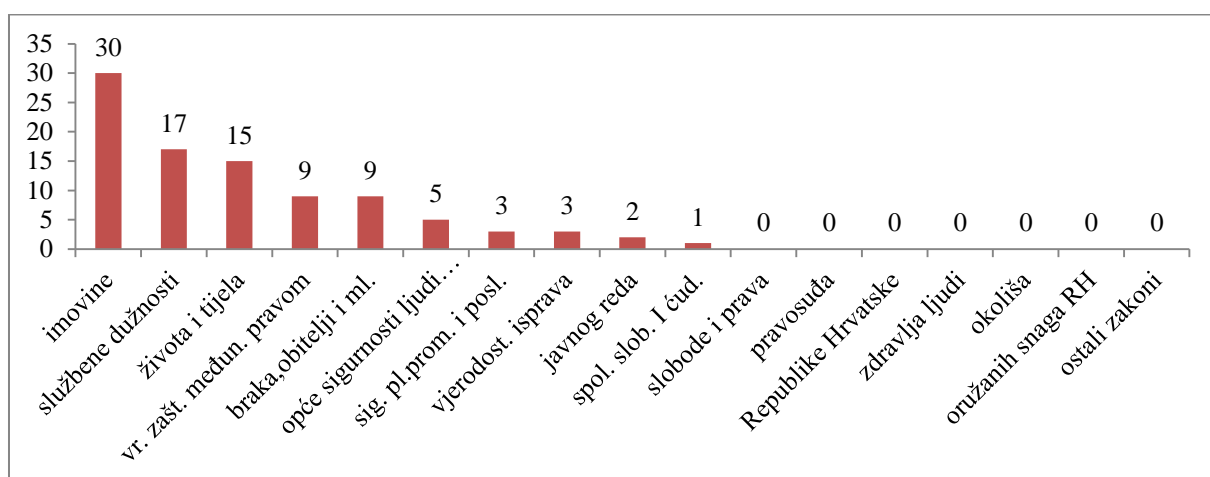
Kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži zastupljena su sa 3,30%, međutim, u uzorku zatvorenika je zastupljenost ovih djela 2,99% (58 muškaraca) dok je u uzorku zatvorenica čak 9,57% (9 žena).

Zastupljenost ostalih kaznenih djela prema glavama KZ/97, među osobama koje na dan 31.12.2014. izdržavaju kaznu zatvora, manja je od 3%, međutim, među njima je interesantno spomenuti značajno različitu čestinu s obzirom na spol, djela protiv službene dužnosti (2,36% osoba osuđenih po KZ/97) jer su ova djela među zatvorenicima zastupljena samo u 1,60% slučajeva, dok se među zatvorenicama javlja čak u 18,09% slučajeva.

Slika 11. Zatvorenici osuđeni prema KZ/97 s obzirom na vrstu kaznenog djela na dan 31. 12. 2014.

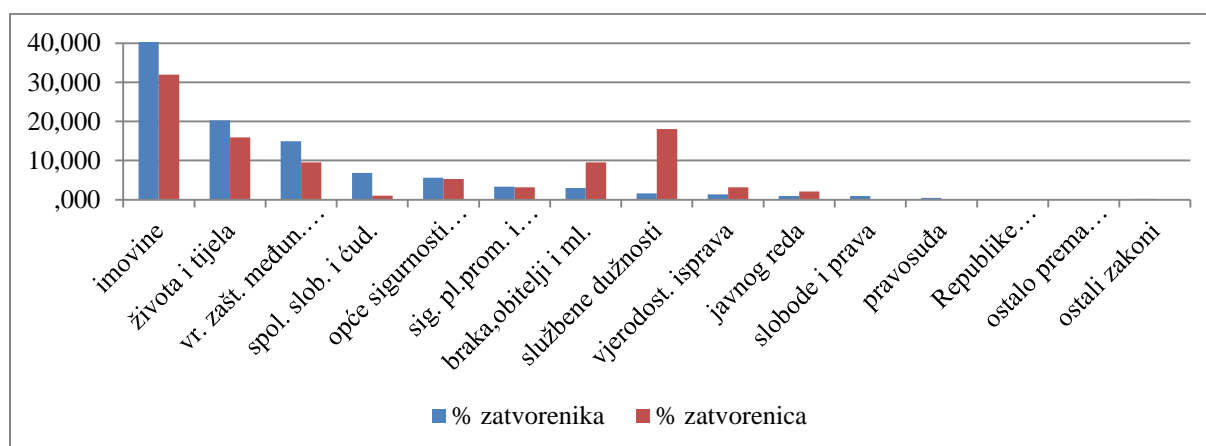
Slika 12. Raspodjela zatvorenica prema vrstama kaznenih djela (KZ/97) na dan 31. 12. 2014.

Kada usporedimo rangove postotaka zatvorenika i zatvorenica prema vrstama kaznenih djela (KZ/97) na dan 31. 12. 2014. s onima na kraju 2013. godine, kada su prva tri mjesta po učestalosti kod oba spola zauzimala djela protiv imovine, zatim protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (pri čemu se, kao i 2014. godine, glavnina odnosi na zlouporabu droge) te protiv života i tijela, došlo je do izmjene ranga kod oba spola. Kaznena djela protiv imovine su i dalje na prvom mjestu po zastupljenosti kod oba spola zatvorenika koji na dan 31. 12. 2014. izdržavaju kaznu zatvora prema KZ/97. Kod muškaraca je na drugom mjestu po čestini skupina kaznenih djela protiv života i tijela, a tek na trećem protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. Kod zatvorenica je na drugom mjestu po učestalosti skupina kaznenih djela protiv službene dužnosti, a na trećem, protiv života i tijela. Četvrta skupina kaznenih djela prema učestalosti kod zatvorenika su djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, dok su kod zatvorenica na četvrtom mjestu djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

Na sljedećoj slici su prikazane relativne čestine kaznenih djela s obzirom na spol kod osoba koje su na dan 31. 12. 2014. izdržavale kaznu prema KZ/97.

Slika 13. Raspodjela prema vrsti kaznenog djela (KZ/97) i spolu – postotne vrijednosti u uzorku muškaraca (N=1939) i uzorku žena (N=94) na dan 31. 12. 2014.

Među zatvorenicama koji na dan 31.12.2014. izdržavaju kaznu zatvora bilo je ukupno 760 zatvorenika osuđenih prema KZ/11 što je 27,21% zatvoreničke populacije, što je značajno više u odnosu na 2013. godinu, kada je ovaj udio bio samo 7,21% (248 zatvorenika). U apsolutnom broju, na kraju 2014. godine je trostruko više osoba koje su osuđene prema KZ/11 nego na kraju 2013. godine. Na kraju 2014. godine, među onima osuđenim prema KZ/11, nalazimo 715 (94,08%) muškaraca i 45 (5,92%) žena, pa je ovdje omjer spolova sličan onome među osobama osuđenim prema KZ/97.

Tablica 4. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2014. – KZ/11

KAZNENA DJELA		M	Ž	Ukupno
protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva	zločin protiv čovječnosti	0	0	0
	ratni zločin	0	0	0
	ropstvo	0	0	0
	trgovanje ljudima	3	1	4
	ostala	0	0	0
protiv života i tijela	ubojstvo	18	1	19
	teško ubojstvo	8	0	8
	usmrćenje	0	0	0
	prouzročenje smrti iz nehaja	0	0	0
	sudjelovanje u samoubojstvu	0	0	0
	tjelesna ozljeda	8	0	8
	teška tjelesna	8	0	8
	osobito teška tjelesna ozljeda	0	0	0
	teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti	0	0	0
	ostala	10	0	10
protiv ljudskih prava i temeljnih sloboda	svi članci od 125. - 130.	1	0	1
protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja	svi članci od 131. - 135.	0	0	0
protiv osobne slobode	protupravno oduzimanje slobode	6	1	7
	otmica	0	0	0
	prisila	0	0	0
	prijetnja	33	0	33

	nametljivo ponašanje	2	0	2
protiv privatnosti	svi članci od 141. - 146.	0	0	0
protiv časti i ugleda	svi članci od 147. - 151.	0	0	0
protiv spolne slobode	silovanje	29	0	29
	teška kaznena djela protiv spolne slobode	8	0	8
	bludne radnje	3	0	3
	spolno uznemiravanje	1	0	1
	prostitucija	1	0	1
spolno zlostavljanje i iskorištavanje djeteta	spolna zlorporaba djeteta mlađeg od petnaest godina	14	0	14
	spolna zlorporaba djeteta starijeg od petnaest godina	0	0	0
	zadovoljavanje pohote pred djetetom mlađim od petnaest godina	1	0	1
	podvođenje djeteta	2	1	3
	iskorištavanje djece za pornografiju	3	0	3
	teška kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta	7	0	7
	ostalo	1	0	1
protiv braka, obitelji i djece	povreda dužnosti uzdržavanja	4	0	4
	ostala	5	0	5
protiv zdravlja ljudi	neovlašteno posjedovanje, proizvodnja i trgovanje drogama i tvarima zabranjenim u športu	201	8	209
	ostalo	12	0	12
protiv okoliša	svi članci od 193. - 214.	1	0	1
protiv opće sigurnosti	svi članci od 215. - 222.	8	0	8
protiv sigurnosti prometa	obijesna vožnja u cestovnom prometu	0	0	0
	izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu	7	0	7
	ostala	1	0	1
protiv imovine	krađa	31	4	35
	teška krađa	101	5	106
	razbojništvo	104	5	109
	razbojnička krađa	7	0	7
	utaja	0	0	0
	pronevjera	5	5	10
	prijevvara	5	2	7
	iznuda	4	0	4
	lihvarski ugovor	1	0	1
ostala	6	0	6	
protiv gospodarstva	primanje i davanje mita u postupku stečaja	0	0	0
	primanje mita u gospodarskom poslovanju	0	0	0
	davanje mita u gospodarskom poslovanju	0	0	0
	pranje novca	0	0	0
	ostalo	14	9	23

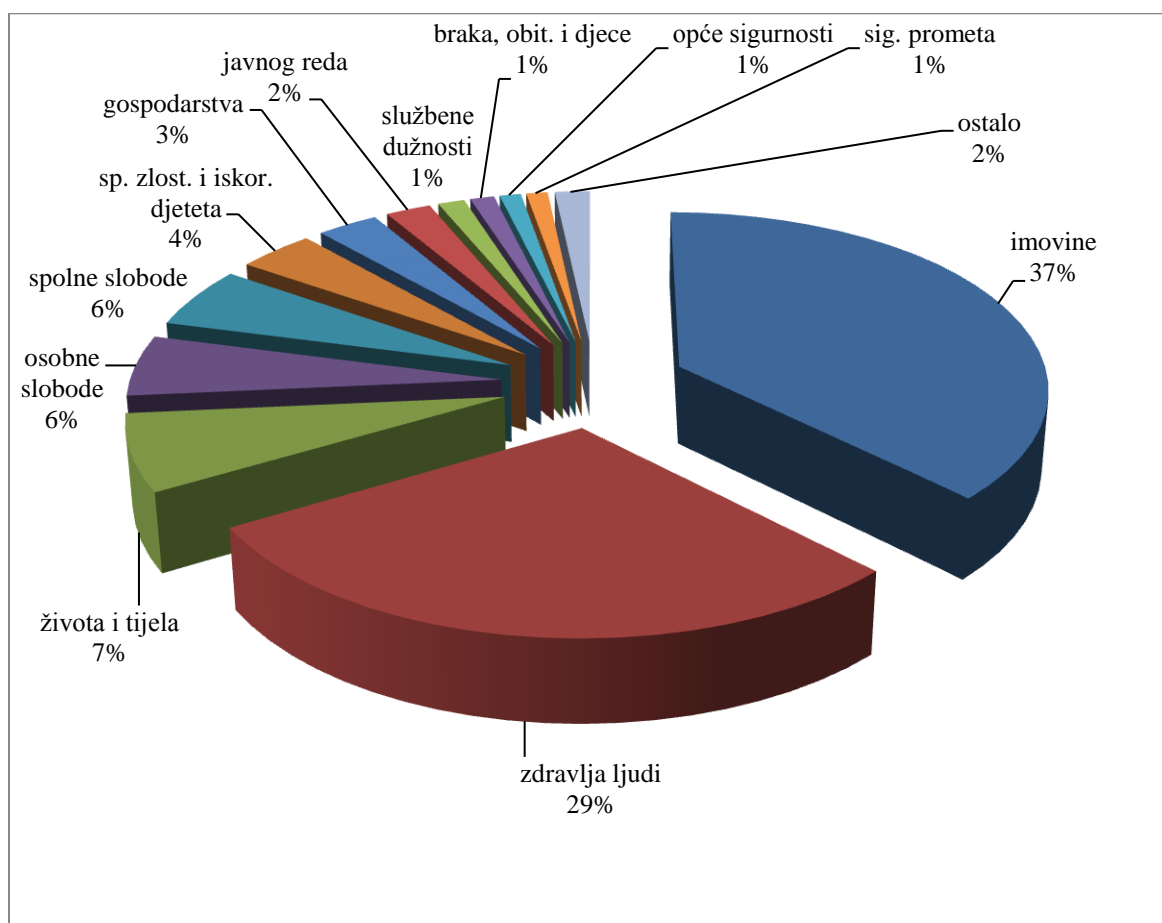
protiv računalnih sustava, programa i podatka	svi članci od 266. - 273.	3	0	3
djela protiv krivotvorenja	svi članci od 274. - 283.	3	1	4
djela protiv intelektualnog vlasništva	svi članci od 284. - 290.	0	0	0
protiv službene dužnosti	svi članci od 291. - 300.	8	2	10
protiv pravosuđa	svi članci od 301. - 313.	0	0	0
protiv javnog reda	svi članci od 314. - 332.	17	0	17
djela protiv biračkog prava	svi članci od 333. - 339.	0	0	0
protiv RH	svi članci od 340. - 351.	0	0	0
protiv strane države ili međunarodne organizacije	svi članci od 352. - 356.	0	0	0
protiv oružanih snaga RH	svi članci od 357. - 380.	0	0	0
ukupno		715	45	760

Na dan 31. 12. 2014. godine, niti jedna osoba, osuđena prema KZ/11, ne izdržava kaznu zbog kaznenih djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja; privatnosti, časti i ugleda; intelektualnog vlasništva, pravosuđa, biračkog prava, Republike Hrvatske, strane države ili međunarodne organizacije, niti protiv oružanih snaga RH.

Najbrojnija je skupina zatvorenika koji su počinili imovinsko kazneno djelo (37%), pri čemu u ovoj kategoriji prevladavaju djela s elementima nasilja (14,24% zatvorenika osuđenih prema KZ/11 izdržava kaznu zbog razbojništva).

Druga po rangu učestalosti je kategorija kaznenih djela protiv zdravlja ljudi (29%), od koje se gotovo tri četvrtine (73%) odnose na kazneno djelo neovlaštenog posjedovanja, proizvodnje i trgovanja drogama i tvarima zabranjenim u športu, za koje na dan 31. 12. 2014. izdržava kaznu ukupno 27,5% osoba osuđenih prema KZ/11.

Slika 14. Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2014

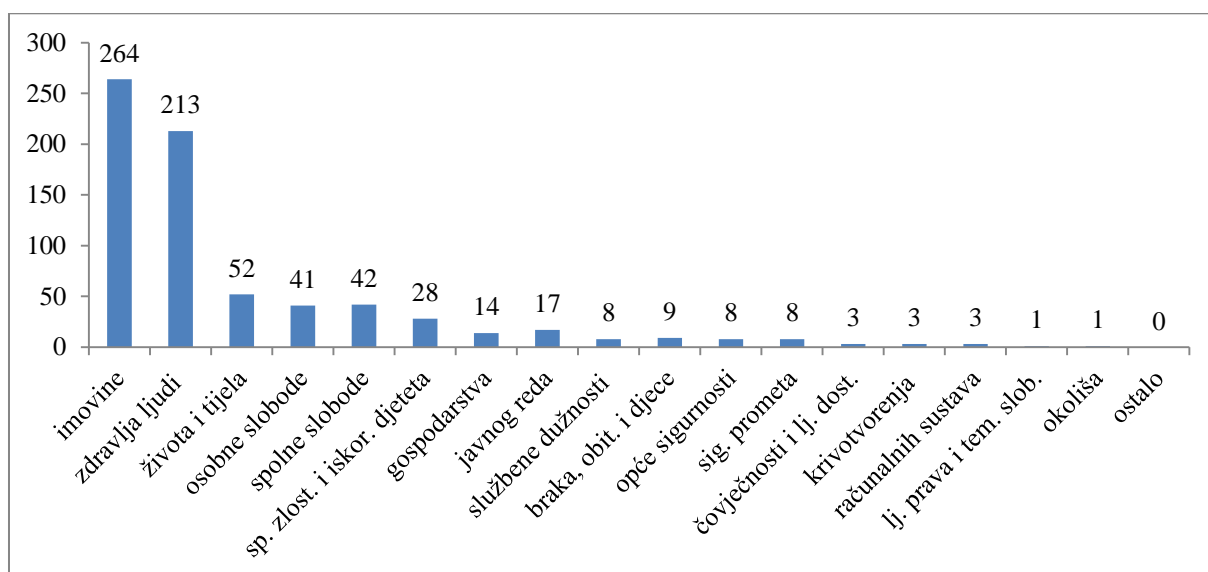
Ukupno 10% zatvorenika osuđenih prema KZ/11 na kraju 2014. godine izdržava kaznu zbog seksualnih prijestupa, odnosno 6% zbog kaznenog djela protiv spolne slobode, gdje je najzastupljenije silovanje (69% unutar ove kategorije), a 4% zbog kaznenog djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, pri čemu se gotovo polovina (48%) djela u ovoj kategoriji odnosi na kazneno djelo spolne zlouporabe djeteta mlađeg od petnaest godina.

Kaznena djela protiv života i tijela zastupljena su sa 7%, a kaznena djela protiv osobne slobode sa 6%, gdje prevladava kazneno djelo prijetnje (79% unutar ove kategorije).

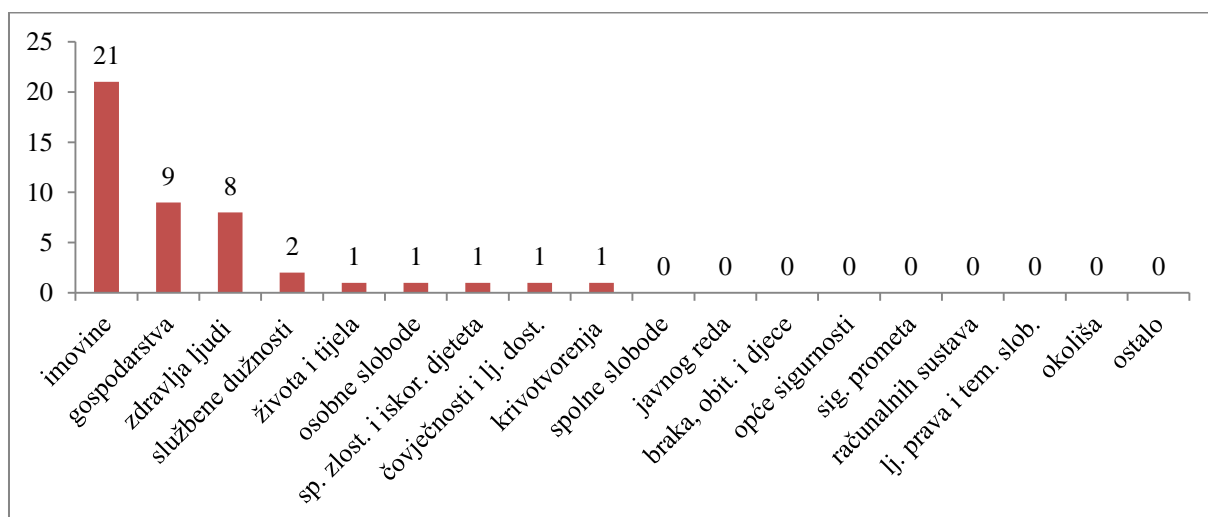
Zastupljenost kaznenih djela protiv gospodarstva je 3%, protiv javnog reda oko 2% te po oko 1% kaznenih djela protiv službene dužnosti, braka, obitelji i djece; opće sigurnosti i sigurnosti prometa.

Struktura kaznenih djela osoba na izdržavanju kazne, osuđenih prema KZ/11 se razlikuje s obzirom na spol, što se vidi iz sljedećih slika.

Slika 15. Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2014.

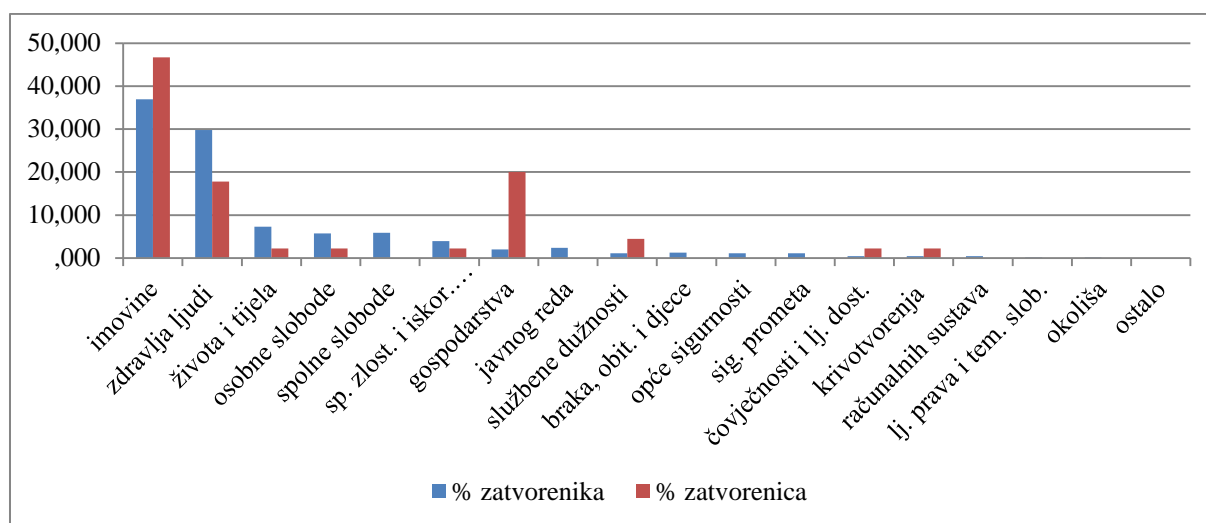
Slika 16. Raspodjela zatvorenica prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2014.

Najveći broj osoba, osuđenih prema KZ/11, kod oba spola, na dan 31. 12. 2014. godine izdržava kaznu zbog kaznenih djela protiv imovine, pri čemu 104 zatvorenika (15% od ukupnog broja muškaraca osuđenih prema KZ/11) i 5 zatvorenica (11% od ukupnog broja žena) izdržava kaznu zbog razbojništva. U skupini zatvorenika osuđenih prema KZ/11, na dan 31. 12. 2014. godine, na drugom mjestu po zastupljenosti su djela protiv zdravlja ljudi, u kojoj prevladavaju djela koja se odnose na drogu, a na trećem mjestu su djela protiv života i tijela. Kod zatvorenica je ovaj poredak drugačiji, odnosno, na drugom mjestu po zastupljenosti su djela protiv gospodarstva, a na trećem protiv zdravlja ljudi (droga), dok djela protiv života i tijela dijele peti rang, zajedno s još nekim skupinama kaznenih djela, a nakon djela protiv službene dužnosti.

Navedene razlike vidljive su na sljedećoj slici, na kojoj su prikazane relativne čestine kaznenih djela s obzirom na spol kod osoba koje su na dan 31. 12. 2014. izdržavale kaznu prema KZ/11.

Slika 17. Raspodjela prema vrsti kaznenog djela (KZ/11) i spolu – postotne vrijednosti u uzorku muškaraca (N=715) i uzorku žena (N=45) na dan 31. 12. 2014.

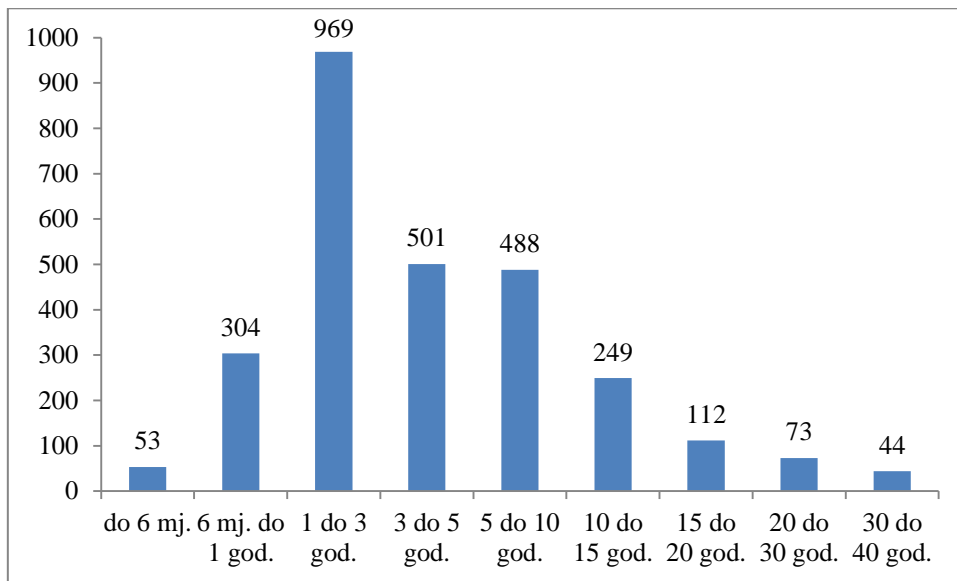
Rasponi raspodjele duljine kazne su za 2014. godinu nešto izmijenjeni zbog usklađivanja s europskim statističkim izvješćima (SPACE I), međutim, slično kao i prethodne godine, na dan 31. 12. 2014. godine, najbrojnija skupina zatvorenika (34,69%) izdržava kaznu zatvora u trajanju između jedne i tri godine. Druga skupina po brojnosti zatvorenika (17,94%) izdržava kaznu u trajanju od tri do pet godina, dok 17,47% zatvorenika izdržava kaznu u trajanju od 5 do 10 godina. Kaznu zatvora u trajanju kraćem od jedne godine na dan 31. 12. 2014. godine izdržavalo je ukupno 12,78% zatvorenika, dok je dugotrajnu kaznu u rasponu od 20 do 40 godina izdržavalo ukupno 4,19% zatvorenika.

Tablica 5. Zatvorenici obzirom na duljinu kazne zatvora na dan 31. 12. 2014. godine

KAZNA	muškarci	žene	UKUPNO
do 1 mj.	2	0	2
1 do 3 mj.	6	0	6
3 do 6 mj.	40	5	45
6 mj. do 1 god.	289	15	304
1 do 3 god.	908	61	969
3 do 5 god.	466	35	501
5 do 10 god.	472	16	488
10 do 15 god.	244	5	249
točno 15 god.	57	1	58
15 do 20 god.	54	0	54
točno 20 god.	22	1	23
20 do 30 god.	50	0	50
30 do 40 god.	43	1	44
UKUPNO	2653	140	2793

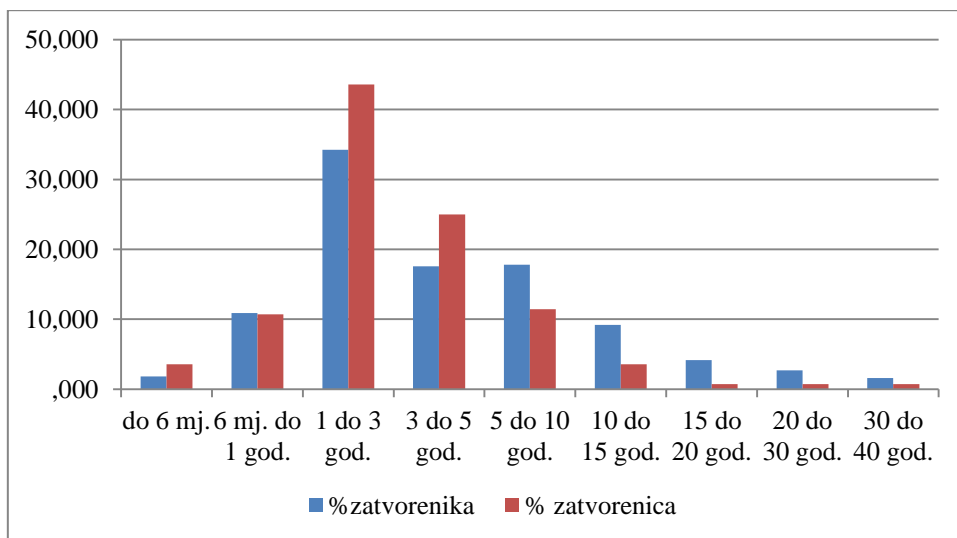

Slika 18. Duljina kazne svih zatvorenika na dan 31. 12. 2014.

Struktura duljine kazne se razlikuje s obzirom na spol zatvorenika, po nešto većoj zastupljenosti kraćih kazni u skupini zatvorenica. Ovo se može vidjeti na sljedećoj slici, gdje su pokazane relativne čestine pojedinih duljina kazni s obzirom na spol.

Slika 19. Duljina kazne s obzirom na spol – postotne vrijednosti u uzorku muškaraca (N=2635) i uzorku žena (N=140) na dan 31. 12. 2014.

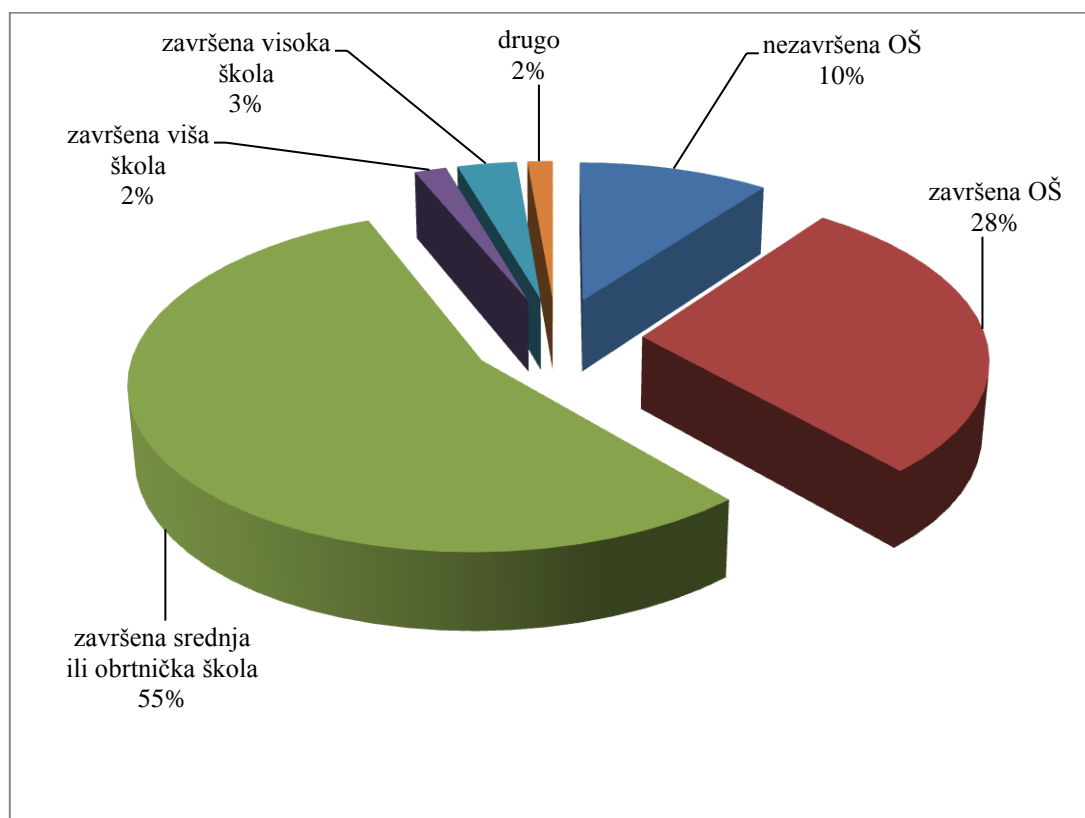

Obrazovna struktura zatvorenika na dan 31. 12. 2014. godine je slična onoj prethodne godine, pa tako preko polovine od ukupnog broja zatvorenika (55%) ima završenu srednju školu, dok 10% zatvorenika nema završenu osnovnu školu. Višu ili visoku školu je završilo 5% zatvorenika koji se na dan 31. 12. 2014. godine nalaze na izdržavanju kazne zatvora.

Tablica 6. Struktura zatvorenika obzirom na stupanj naobrazbe na dan 31. 12. 2014.

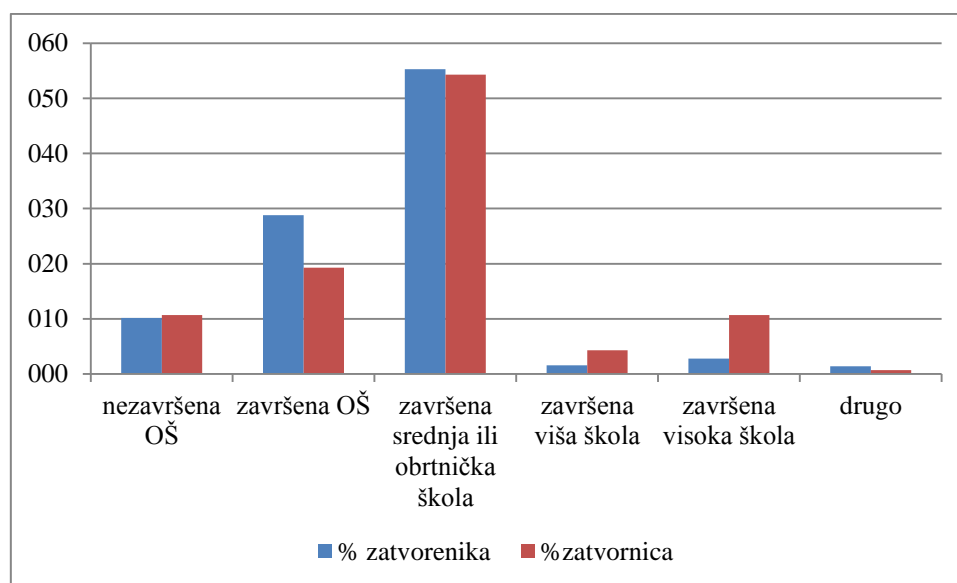
Razina obrazovanja	muškarci	žene	ukupno
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računске operacije	9	0	9
bez školske izobrazbe	46	5	51
nezavršena OŠ	215	10	225
završena OŠ	694	27	721
nezavršena srednja ili obrtnička škola	70	0	70
završena srednja ili obrtnička škola	1466	76	1542
završena viša škola	42	6	48
završena visoka škola	74	15	89
drugo	37	1	38
UKUPNO	2653	140	2793

Slika 20. Stupanj naobrazbe zatvorenika na dan 31. 12. 2014.

U zastupljenosti srednjeg obrazovanja u zatvorskoj populaciji ne bilježi se razlika po spolu. Međutim, žene na izdržavanju kazne zatvora zastupljenije su u skupinama s višim obrazovnim statusom (15,00% žena u odnosu na 4,37% muškaraca ima završenu višu ili visoku školu).

Slika 21. Stupanj obrazovanja osoba na izdržavanju kazne zatvora – postotne vrijednosti u uzorku muškaraca (N=2635) i uzorku žena (N=140) na dan 31. 12. 2014.

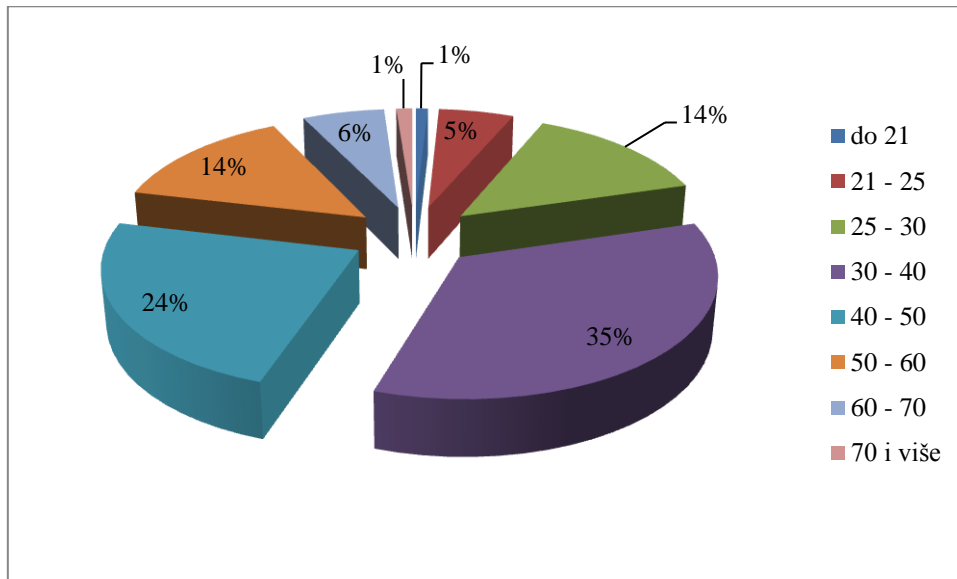

Rasponi raspodjele dobi zatvorenika su za 2014. godinu nešto izmijenjeni zbog usklađivanja s europskim statističkim izvješćima (SPACE I). Na dan 31. 12. 2014. godine, najbrojnija skupina zatvorenika je u dobi između 30 i 40, zatvornice su ponovo u prosjeku nešto starije od zatvorenika.

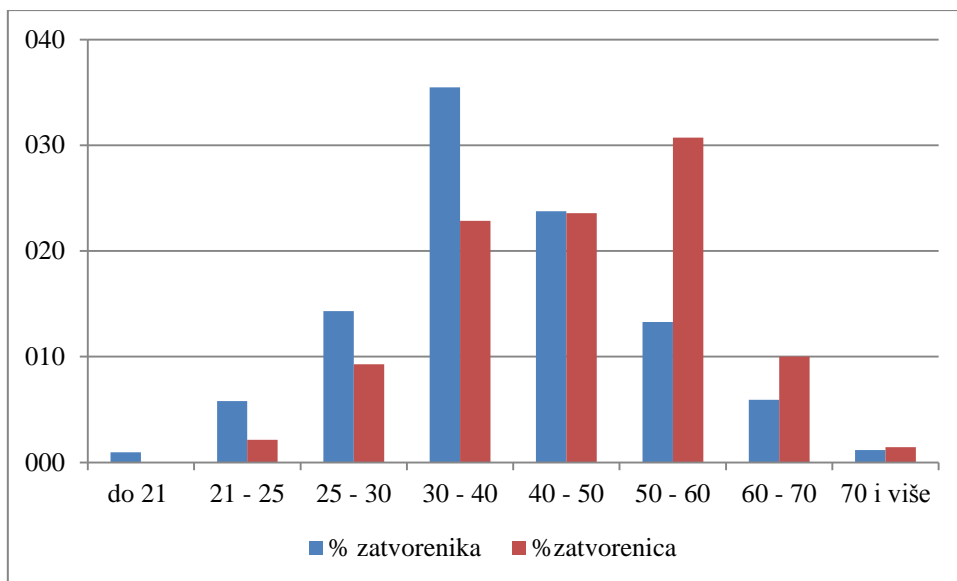
Tablica 7. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31. 12. 2014. godine

DOB	M	Ž	UKUPNO
od 14 -16	0	0	0
16 - 18	1	0	1
18 - 21	24	0	24
21 - 25	153	3	156
25 - 30	377	13	390
30 - 40	935	32	967
40 - 50	626	33	659
50 - 60	350	43	393
60 - 70	156	14	170
70 - 80	30	2	32
više od 80	1	0	1
UKUPNO	2635	140	2775

Slika 22. Dob zatvorenika na dan 31. 12. 2014.

Slika 23. Dob na izdržavanju kazne zatvora – postotne vrijednosti u uzorku muškaraca (N=2635) i uzorku žena (N=140) na dan 31. 12. 2014.

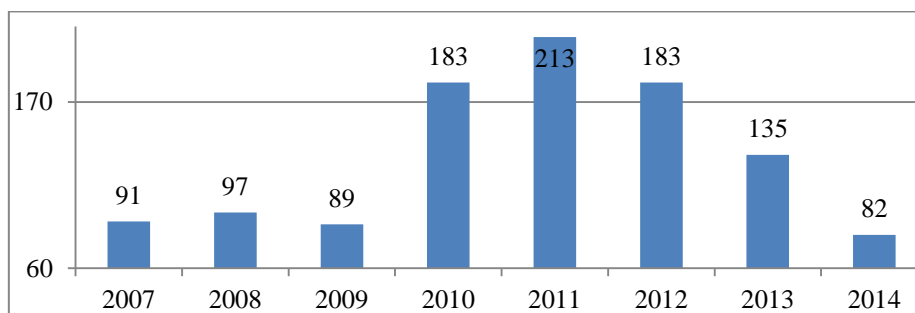
1.1.2 Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja po članku 68. Kaznenog zakona(KZ/11)

Prema Zakonu o izvršavanju kazne zatvora, zatvorenici koji uz kaznu zatvora imaju izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja iz čl. 68 Kaznenog zakona (KZ/11), upućuju se na izdržavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu, gdje se mjera izvršava u stacionarnom obliku. Ovisno o dijagnozi, psihičkom zdravstvenom stanju zatvorenika, visini izrečene kazne zatvora i uspješnosti provedbe pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, upravitelj Zatvorske bolnice u Zagrebu na prijedlog Stručnog tima i liječnika specijalista-forenzičkih psihijatara predlaže Središnjem uredu Uprave za zatvorski

sustav premještaj zatvorenika u kaznionicu ili zatvor, u blaže ili iste zatvorene uvjete, radi daljnjeg provođenja mjere u ambulantnim uvjetima, uz nadzor liječnika psihijatra.

Tijekom 2014. godine u zatvorski sustav zaprimljeno je 48 zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja izrečene uz kaznu zatvora. Na dan 31. 12. 2014. godine bila su ukupno 82 zatvorenika na stacionarnom ili ambulantom provođenju ove sigurnosne mjere u zatvorskom sustavu, što je nastavak pozitivnog trenda smanjenja u odnosu na prethodne godine, (čak za 60 % u odnosu na 2013. godinu). To je relevantan podatak, u skladu s kontinuiranim trendom smanjenja prenapučenosti zatvorskog sustava od 2011. godine.

Slika 24. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja na dan 31. 12. 2014.

Smanjenje u 2014. godini broja novozaprimljenih zatvorenika kojima je izrečena ova sigurnosna mjera uz kaznu zatvora je očekivano i nastavak trenda iz 2011. godine.

Naime, novi Kazneni zakon (KZ/11) propisuje mogućnost izricanja ove sigurnosne mjere samo za počinitelje koji su bili bitno smanjeno ubrojivi u trenutku počinjenja kaznenog djela, a uz to su opasni za okolinu. Nadalje, potrebu nastavka izvršavanja ove mjere, prema novom KZ/11, jedanput godišnje preispituje prvostupanjski sud koji je ovu sigurnosnu mjeru izrekao uz kaznu zatvora, a čije trajanje sada nije vremenski ograničeno, pa je ova novina zaživjela u praksi kao dobrodošla zakonska osnova za obustavu izvršavanja ove sigurnosne mjere, kada za njeno izvršavanje u penalnom sustavu prestanu postojati razlozi, jer je postignuta svrha njenog izricanja i izvršavanja.

U svrhu zakonitog postupanja i ujednačavanja prakse, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav dao je tijekom 2013. godine uputu svim kaznionicama i zatvorima o tome kako u praksi provesti ove odredbe KZ/11 koje su novina, a koja uputa se tijekom 2014. godine nastavila u praksi primjenjivati, te je time omogućila nastavak dobre suradnje zatvorskog sustava kao izvršne vlasti sa sudovima na području cijele Republike Hrvatske na provedbi KZ-a, iz dijela svoje nadležnosti.

1.1.3 Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora

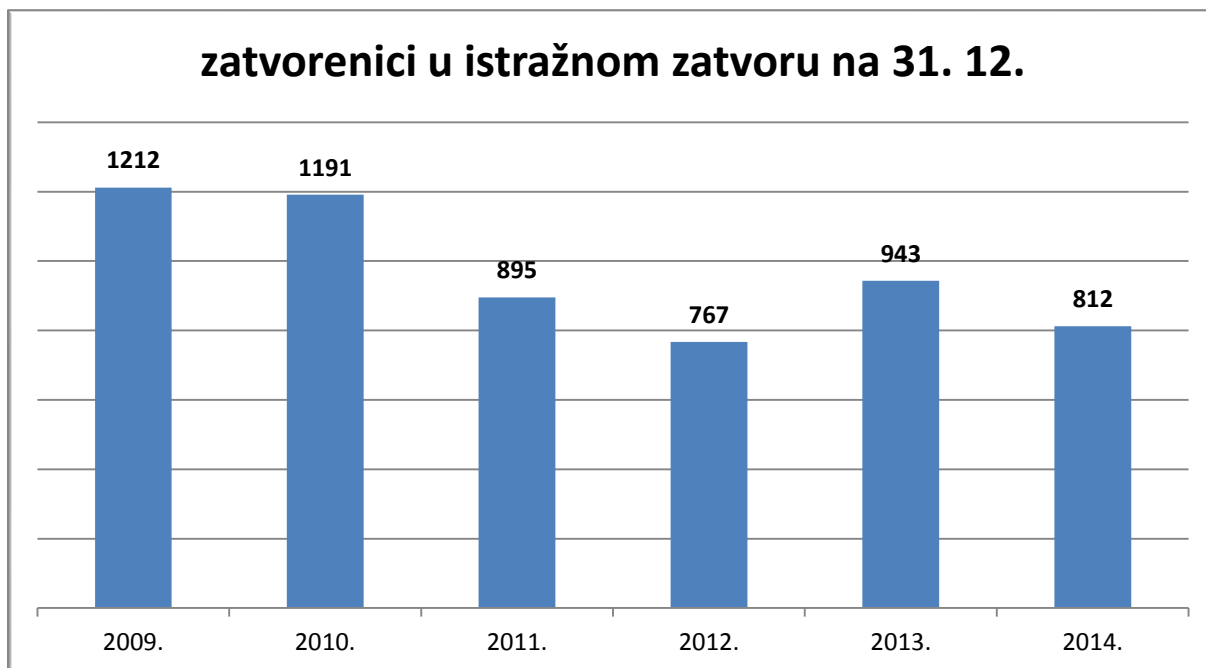
Tijekom 2014. godine mjeru istražnog zatvora izdržavalo je ukupno 3974 zatvorenika od čega je 276 žena ili 6,94%, maloljetnih zatvorenika bilo je 28 ili 0,70%.

Na dan 31. 12. 2014. mjeru istražnog zatvora izdržavalo je ukupno 812 zatvorenika ili 21,57% od ukupnog broja svih kategorija zatvorenika (3763).

Na kraju 2014. godine mjeru istražnog zatvora izdržavalo je 00,09% manje zatvorenika u odnosu na kraj 2013. godine, što je zanemarivo smanjenje.

Promatrajući nekoliko posljednjih godina, možemo zamijetiti relativno ustaljivanje broja istražnih zatvorenika nakon pada 2011. godine. Grafički prikaz odnosi se samo na dan 31. 12. posljednjih šest godina, ali istovjetno kretanje podataka je i s ukupnim brojem zatvorenika kojima je izrečena mjera istražnog zatvora.

Slika 25. Zatvorenici u istražnom zatvoru na dan 31.12. od 2009. do 2014. godine

U odnosu na kaznena djela mjeru istražnog zatvora izdržavalo je najviše zatvorenika koji su počinili kaznena djela protiv imovine njih 300 ili 36,94% zatvorenika. Na drugom mjestu su kaznena djela vezana za zlouporabu droga 109 zatvorenika ili 13,42%

Tablica 8. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/97 na dan 31. 12. 2014.

KAZNENA DJELA		31. 12. 2014.			
		istražni z		maloljetnici	
		M	Ž	M	Ž
protiv života i tijela	ubojstvo, teško ubojstvo i ubojstvo na mah	11	1	0	0
	čedomorstvo	0	0	0	0
	teška tjelesna ozljeda, tjelesna ozljeda	0	0	0	0
	sudjelovanje u tučnjavi	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv života i tijela	3	1	0	0
protiv slobode i prava čovjeka i građanina	otmica	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv slobode i prava građanina	1	0	0	0
protiv Republike Hrvatske	služba u neprijateljskoj vojsci	0	0	0	0
	špijunaža	0	0	0	0
	udruživanje radi činjenja kaznenih djela protiv RH	1	0	0	0
	kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv RH	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv RH	0	0	0	0
protiv vrijednosti	genocid	0	0	0	0

zaštićenih međunarodnim pravom	ratni zločin protiv civilnog pučanstva	15	0	0	0
	ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	0	0	0	0
	zlouporaba opojnih droga	17	1	0	0
	ostala kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	2	1	0	0
protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	silovanje	6	0	0	0
	spolni odnošaj s nemoćnom osobom	0	0	0	0
	spolni odnošaj s djetetom	4	0	0	0
	bludne radnje	0	0	0	0
	podvođenje	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	1	0	0	0
kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	kaznena djela protiv časti i ugleda	0	0	0	0
	povreda dužnosti uzdržavanja	0	1	0	0
	zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe	0	0	0	0
protiv imovine	ostala kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	0	0	0	0
	krađa	0	0	0	0
	teška krađa	4	0	0	0
	razbojništvo	6	0	0	0
	razbojnička krađa	0	0	0	0
	utaja	0	0	0	0
	oduzimanje tuđe pokretne stvari	0	0	0	0
	prijevarama	3	1	0	0
	prikrivanje	0	0	0	0
ostala kaznena djela protiv imovine	1	0	0	0	
protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	kaznena djela protiv zdravlja ljudi	0	0	0	0
	kaznena djela protiv okoliša	0	0	0	0
	dovođenje u opasnost života i imovine opće opasnom radnjom ili sredstvom	0	0	0	0
	teška kaznena djela protiv opće sigurnosti	0	0	0	0
protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	izazivanje prometne nesreće	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	4	0	0	0
protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	krivotvorenje novca	1	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	5	1	0	0
	kaznena djela protiv pravosuđa	0	0	0	0
protiv vjerodostojnosti isprava	krivotvorenje isprave	0	0	0	0
	krivotvorenje službene isprave	1	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv vjerodostojnosti isprava	0	1	0	0
protiv službene dužnosti	kaznena djela protiv javnog reda	2	1	0	0
	primanje mita	0	0	0	0
	davanje mita	0	0	0	0
ostali zakoni	ostala kaznena djela protiv službene dužnosti	2	0	0	0
	kaznena djela protiv oružanih snaga RH	0	0	0	0
ukupno	ovršni zakon	0	0	0	0
	ostali zakoni	10	2	0	0
ukupno		100	11	0	0
		665	31	5	0

Tablica 9. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/11 na dan 31. 12. 2014.

KAZNENA DJELA		31. 12. 2014.			
		istražni z		maloljetnici	
		M	Ž	M	Ž
protiv života i tijela	ubojstvo, teško ubojstvo i ubojstvo na mah	11	1	0	0
	čedomorstvo	0	0	0	0
	teška tjelesna ozljeda, tjelesna ozljeda	0	0	0	0
	sudjelovanje u tučnjavi	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv života i tijela	3	1	0	0
protiv slobode i prava čovjeka i građanina	otmica	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv slobode i prava građanina	1	0	0	0
protiv Republike Hrvatske	služba u neprijateljskoj vojsci	0	0	0	0
	špijunaža	0	0	0	0
	udruživanje radi činjenja kaznenih djela protiv RH	1	0	0	0
	kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv RH	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv RH	0	0	0	0
protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	genocid	0	0	0	0
	ratni zločin protiv civilnog pučanstva	15	0	0	0
	ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	0	0	0	0
	zlouporaba opojnih droga	17	1	0	0
	ostala kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	2	1	0	0
protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	silovanje	6	0	0	0
	spolni odnošaj s nemoćnom osobom	0	0	0	0
	spolni odnošaj s djetetom	4	0	0	0
	bludne radnje	0	0	0	0
	podvođenje	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	1	0	0	0
kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	kaznena djela protiv časti i ugleda	0	0	0	0
	povreda dužnosti uzdržavanja	0	1	0	0
	zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	0	0	0	0
protiv imovine	krađa	0	0	0	0
	teška krađa	4	0	0	0
	razbojništvo	6	0	0	0
	razbojnička krađa	0	0	0	0
	utaja	0	0	0	0
	oduzimanje tuđe pokretne stvari	0	0	0	0
	prijevarama	3	1	0	0
	prikrivanje	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv imovine	1	0	0	0
protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i	kaznena djela protiv zdravlja ljudi	0	0	0	0
	kaznena djela protiv okoliša	0	0	0	0
protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i	dovođenje u opasnost života i imovine opće opasnom radnjom ili sredstvom	0	0	0	0
	teška kaznena djela protiv opće sigurnosti	0	0	0	0

sigurnosti prometa	izazivanje prometne nesreće	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	4	0	0	0
protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	krivotvorenje novca	1	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	5	1	0	0
	kaznena djela protiv pravosuđa	0	0	0	0
protiv vjerodostojnosti isprava	krivotvorenje isprave	0	0	0	0
	krivotvorenje službene isprave	1	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv vjerodostojnosti isprava	0	1	0	0
	kaznena djela protiv javnog reda	2	1	0	0
protiv službene dužnosti	primanje mita	0	0	0	0
	davanje mita	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv službene dužnosti	2	0	0	0
	kaznena djela protiv oružanih snaga RH	0	0	0	0
	ovršni zakon	0	0	0	0
	ostali zakoni	10	2	0	0
ukupno		100	11	0	0

U odnosu na duljinu trajanja istražnog zatvora na dan 31. 12. 2014. godine od ukupnog broja istražnih zatvorenika (812) najviše zatvorenika, njih 248 boravilo je od jednog do tri mjeseca, dok je do godinu dana mjeru istražnog zatvora izdržavalo 138 zatvorenika.

Tablica 10. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na trajanje istražnog zatvora na dan 31. 12. 2014. godine

Trajanje istražnog zatvora	zatvorenici u istražnom zatvoru		maloljetni zatvorenici u istražnom zatvoru		UKUPNO		SVEUKUPNO
	m	ž	m	ž	m	ž	
do 1 mjesec	139	13	4	0	143	13	156
od 1 do 3 mjeseca	237	11	0	0	237	11	248
od 3 do 6 mjeseci	170	9	1	0	171	9	180
od 6 do 12 mjeseci	134	4	0	0	134	4	138
od 12 do 18 mjeseci	44	3	0	0	44	3	47
od 18 do 24 mjeseca	21	0	0	0	21	0	21
od 24 do 30 mjeseci	6	0	0	0	6	0	6
preko 30 mjeseci	14	2	0	0	14	2	16

U strukturi zatvorenika s obzirom na dob prevladavaju zatvorenici (oba spola) stari između 30-40 godina i to njih 228, odnosno 28,07%.

Tablica 11. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na dob na dan 31. 12. 2014. godine

Dob	31. 12. 2014.	
	zatvorenici u istražnom zatvoru	
	M	Ž
14 - 16	1	0
16 - 18	5	0
18 - 21	34	3
21 - 25	76	2
25 - 30	123	7
30 - 40	216	12
40 - 50	180	11
50 - 60	93	4
60 - 70	38	2
70 - 80	3	1
više od 80	1	0
UKUPNO	770	42

U odnosu na prošlogodišnja izvješća rasponi pojedinih kategorija dobi zatvorenika usklađeni su sa rasponima dobi koji se koriste u izvješćivanju za Europsku komisiju (SPACE).

1.1.4 Nebrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju mjere istražnog zatvora na temelju članka 551. Zakona o kaznenom postupku

Tijekom 2014. godine 64 osobe su na temelju Zakona o kaznenom postupku tijekom kaznenog postupka proglašene nebrojivom i smještene u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu do donošenja rješenja o prisilnom smještaju u psihijatrijsku zdravstvenu ustanovu.

Iako je Zakon o kaznenom postupku propisao da, do pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju, nebrojivi počinitelji kaznenih djela mogu biti smješteni na psihijatrijski odjel bolnice nadležne prema mjestu prebivališta, u pravilu se određuje smještanje takvih osoba u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu.

Nebrojive osobe i po pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju vrlo često i dalje mjesecima ostaju unutar zatvorskog sustava čekajući realizaciju prisilnog smještaja u ustanovama javnog zdravstva (Psihijatrijska bolnica Vrapče, Psihijatrijska bolnica „dr. I. Barbot“ u Popovači, Psihijatrijska bolnica Rab i Psihijatrijska bolnica Ugljan).

Ovo predstavlja problem prisutan već dugi niz godina zbog kršenja zakona i temeljnih ljudskih prava nebrojivih osoba, na koji zatvorski sustav bezuspješno ukazuje, pa je potrebno ustrajati na kvalitetnijoj međuresornoj suradnji nadležnih ministarstva i sudova koji provode postupak.

1.1.5 Zatvorenici strani državljani

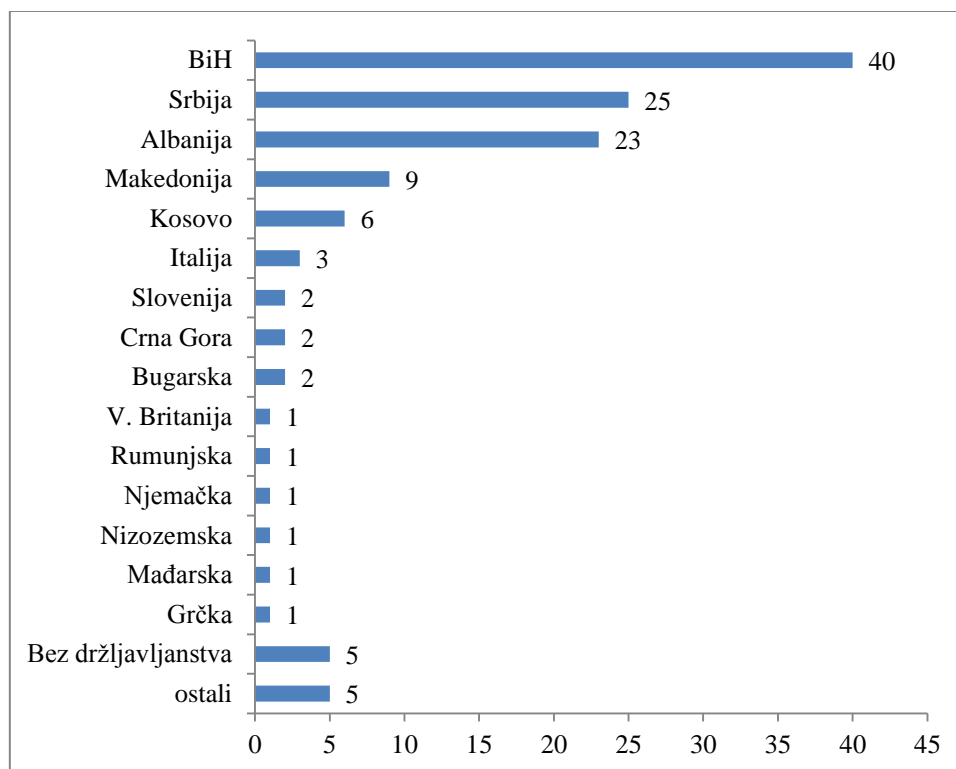
Uprava za zatvorski sustav ostvaruje suradnju neposredno putem konzularnih predstavništava, na temelju međunarodnih pravnih propisa, Zakona o izvršavanju kazne zatvora te na temelju bilateralnih konvencija (ukoliko je takva sklopljena s pojedinom stranom državom). Do danas je Hrvatska sklopila bilateralne konvencije sa 16 država:

- Albanijom
- Belgijom
- Češkom
- Bugarskom
- Grčkom
- Italijom
- Mađarskom
- Poljskom
- Rumunjskom
- Velika Britanija
- Kinom
- Makedonijom
- Rusijom
- Srbijom
- Turskom
- Slovačkom

Također Hrvatska primjenjuje i preporuku Vijeća Europe vezanu uz zatvorenike strane državljane Recommendation CM/Rec(2012)12 of the Committee of Ministers to member States concerning foreign prisoners (Adopted by the Committee of Ministers on 10 October 2012 at the 1152nd meeting of the Ministers' Deputies).

Na dan 31. 12. 2014. godine, u zatvorskom sustavu se nalazilo ukupno 128 osoba (123 muškarca i 5 žena) koje nisu hrvatski državljani. Razdioba zatvorenika po državljanstvu prikazana je na sljedećoj slici.

Slika 26. Zatvorenici, strani državljani na dan 31. 12. 2014.

Vezano uz zatvorenike strane državljanke koji su u RH na izdržavanju kazne zatvora, kojima je određen istražni zatvor, koji su prekršajno kažnjeni, koji su u postupku transfera ili se pak nalaze u ekstradicijskom pritvoru radi izručenja, Zatvorski sustav Republike Hrvatske ima odličnu suradnju s veleposlanstvima i konzularnim predstavništvima stranih država u Hrvatskoj. Prilikom dolaska zatvorenika – stranog državljanca u zatvor/kaznionicu, zatvor/kaznionica odmah obavještava Ministarstvo vanjskih i europskih poslova koje tada obavještava nadležno konzularno predstavništvo. Konzularni predstavnici redovito komuniciraju sa zatvorenicima svojim državljanima putem posjeta, telefona i/ili pisama.

S obzirom na navedeno, a u cilju unapređenja suradnje Zatvorskog sustava i konzularnih predstavništava, održana su dva sastanka (10. prosinca 2013. godine i 18. studenoga 2014. godine) na kojem je rad Zatvorskog sustava predstavljen predstavnicima konzularnih ureda. Najčešća pitanja konzula vezana za zatvorenike strane državljanke bila su:

- broj zatvorenika stranih državljanca iz pojedinih zemalja – u kojem se kaznenom tijelu nalaze, dužina kazne,
- opći podaci o izvršavanju kazne zatvora,
- primanje i slanje paketa u/izvan Republike Hrvatske,
- pravo na telefoniranje u inozemstvo,
- sigurnosni pregled diplomatskih osoba prilikom ulaska u zatvor/kaznionicu,
- od koga i kako konzularni predstavnik može zatražiti dozvolu za posjet zatvoreniku strancu,
- transfer zatvorenika,
- ekstradicijski postupak i dr.

Također, na temelju suradnje s mađarskim i rumunjskim konzularnim predstavništvima *Priručnik za zatvorenike* u kojem su sadržane sve bitne informacije o izvršavanju kazne zatvora, preveden je na mađarski i rumunjski jezik koji je sada dostupan u zatvorima i kaznionicama rumunjskim i mađarskim zatvorenicima. Također se nadamo prijevodima i na druge strane jezike kako bi zatvorenici stranci bili bolje i lakše informirani.

1.2 Maloljetnici

U Upravi za zatvorski sustav izvršavaju se slijedeće sankcije izrečene maloljetnicima: odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod, kazna maloljetničkog zatvora, istražni zatvor te sigurnosne mjere izrečene uz odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod i kaznu maloljetničkog zatvora.

Izvršavanje sankcija izrečenih maloljetnicima temelji se na pojedinačnom programu postupanja koji je u najvećoj mogućoj mjeri prilagođen procijenjenim kriminogenim i rizičnim čimbenicima, vezanim za maloljetnikovu osobnost. Pojedinačni program postupanja izvršava se kroz individualni rad i rad u malim skupinama, sukladno dobi i specifičnim potrebama maloljetnika.

1.2.1 Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod

Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju (muški) i Odgojnom zavodu u Požegi (žene). Maloljetnike se može razvrstati u odgojne skupine: pozitivno poticajnu skupinu u otvorenim uvjetima, odgojnu skupinu u poluotvorenim uvjetima ili odgojnu skupinu pojačane skrbi i nadzora u zatvorenim uvjetima.

Na kraju 2014. godine odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod izvršavala su 62 maloljetnika i 8 maloljetnica. Tijekom 2014. godine na izvršavanje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod zaprimljeno je 126 maloljetnika i 12 maloljetnica.

Tablica 12. Maloljetnici(e) na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na dob, na dan 31. 12. 2014.

DOB	Broj maloljetnika	
	muški	žene
14 - 16	4	0
16 - 18	31	5
18 - 21	27	3
21 - 23	0	0
23 - 27	0	0
UKUPNO	62	8

Većina maloljetnika bila je u statusu starijeg maloljetnika 50% odnosno mlađeg punoljetnika 43,4%. Kod maloljetnica 62,5 % maloljetnica bilo je u statusu starijih maloljetnica i 37,5 % u dobi mlađih punoljetnica.

Tablica 13. Maloljetnici(e) na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na vrstu kaznenih djela, na dan 31. 12. 2014. godine

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj maloljetnika	
	muški	žene
života i tijela	3	0
imovine	52	6
slobode i prava čovjeka i građanina	1	0
spolne slobode, ćudoređa	1	0
neovl.posjedov., proizvod.i trgovanje	1	1
kaznena djela protiv javnog reda	2	1
protiv spolne slobode i spolnog	1	0
ostali zakoni	1	0
UKUPNO	62	8

S obzirom na vrstu kaznenih djela kod maloljetnika i kod maloljetnica prevladavaju kaznena djela protiv imovine (83,9% odnosno 75%).

Tablica 14. Maloljetnici(e) na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na stupanj obrazovanja, na dan 31. 12. 2014. godine

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj	
	muški	žene
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	4	0
bez školske izobrazbe	0	0
nezavršena OŠ	25	1
završena OŠ	11	6
nezavršena srednja ili obrtnička škola	10	1
završena srednja ili obrtnička škola	1	0
drugo-osposobljavanje	11	0
UKUPNO	62	8

Značajan broj maloljetnika, njih 40,3%, nema završenu osnovnu školu, dok tek 17,7% ima završenu osnovnu školu, a završenu srednju ili obrtničku školu ima tek 1 maloljetnik. Kod maloljetnica njih 75% ima završenu osnovnu školu, ali ni jedna maloljetnica nema završenu srednju ili obrtničku školu. Navedeni podaci ukazuju na potrebu kontinuiranog uključivanja maloljetnika odnosno maloljetnica u programe osnovnoškolskog odnosno srednjoškolskog obrazovanja tijekom izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

Tijekom 2014. godine u različite programe izobrazbe (opismenjavanja, programe osnovne škole, programe strukovnog osposobljavanja...) bilo je uključeno 85 maloljetnika i 1 maloljetnica.

1.2.2 Kazna maloljetničkog zatvora

Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u Odjelu maloljetničkog zatvora Kaznionice u Požegi, u zatvorenim i poluotvorenim uvjetima te u otvorenim uvjetima Odjela maloljetničkog zatvora Kaznionice u Valturi. Za ženske osobe kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u Kaznionici za žene u Požegi.

Na kraju 2014. godine bilo je 18 maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora. S obzirom na spol, svi maloljetnici u maloljetničkom zatvoru bili su muškog spola.

Tablica 15. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na dob

DOB	Broj maloljetnika	
	muški	žene
14 - 16	0	0
16 - 18	1	0
18 - 21	12	0
21 - 23	5	0
23 - 27	0	0
UKUPNO	18	0

Većina maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora su bili mlađi punoljetnici, 66,7% i stariji punoljetnici 27,8%.

Tablica 16. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na duljinu izrečene kazne

DULJINA KAZNE	Broj	
	muški	žene
od 6 mjeseci do 1 g.	1	0
od 1 do 3 godine	13	0
od 3 do 5 godina	3	0
od 5 do 10 godina	1	0
UKUPNO	18	0

Na kraju 2014. godine najveći dio maloljetnika, 72,2% izdržavao je kaznu u trajanju od 1 do 3 godine, dok je manji broj maloljetnika, 16,7%, izdržavao kaznu zatvora od 3 do 5 godina.

Tablica 17. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na vrstu kaznenih djela

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj	
	muški	žene
života i tijela	2	0
imovine	10	0
spolne slobode	3	0
spolno zlostavljanje i iskorištavanje	2	0
protiv javnog reda	1	0
UKUPNO	18	0

Na kraju 2014. godine 55,6% maloljetnika izvršavalo je kaznu maloljetničkog zatvora zbog imovinskih kaznenih djela, a 27,8% maloljetnika imalo je izrečenu kaznu maloljetničkog zatvora zbog kaznenog djela protiv spolne slobode i spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta. Tek jedan maloljetnik izvršavao je kaznu zatvora zbog kaznenog djela protiv javnog reda.

Tablica 18. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na stupanj obrazovanja

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj	
	muški	žene
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske	0	0
bez školske izobrazbe	0	0
nezavršena OŠ	4	0
završena OŠ	7	0
nezavršena srednja ili obrtnička škola	3	0
završena srednja ili obrtnička škola	4	0
završena viša škola	0	0
završena visoka škola	0	0
UKUPNO	18	0

S obzirom na stupanj obrazovanja na kraju 2014. godine 38,9% maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora ima završenu osnovnu školu, a 22,2% maloljetnika ima završenu neku srednju ili obrtničku školu.

1.2.3 Maloljetnici u istražnom zatvoru

Tijekom 2014. godine u istražnom zatvoru bilo je 49 maloljetnika od čega je bila samo 1 maloljetnica. U većini slučajeva prema maloljetniku je određen istražni zatvor samo kao krajnja mjera, u najkraćem nužnom trajanju.

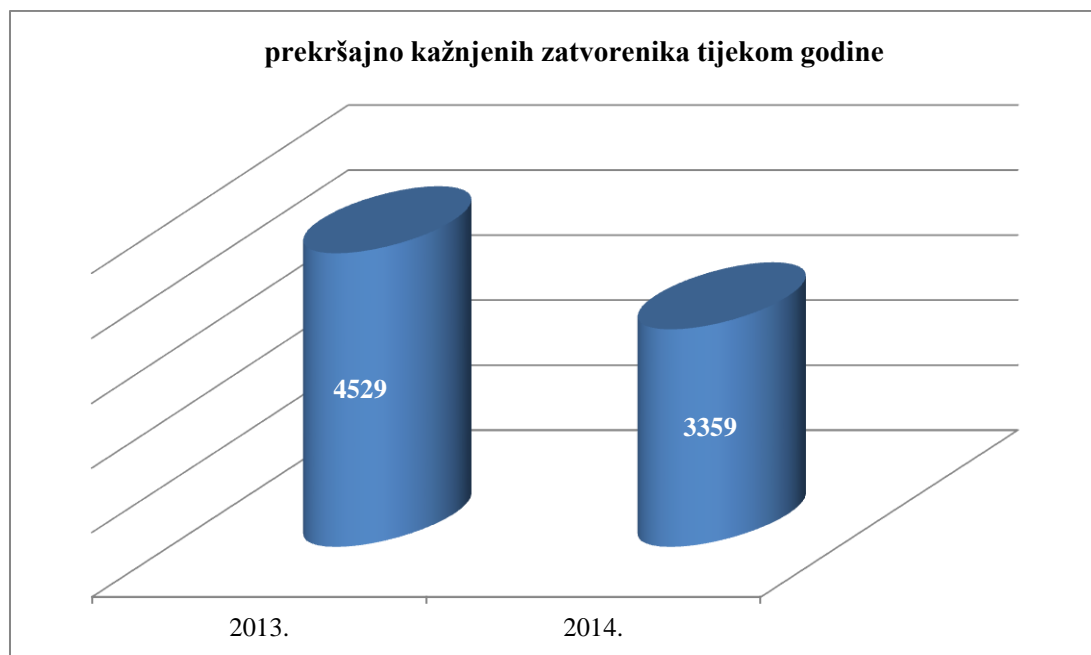
Način izvršavanja istražnog zatvora propisan je Odlukom ministra o osnivanju posebnih zatvorskih jedinica za maloljetnike kojima je određen istražni zatvor od 22. svibnja 2013. godine, a koja se primjenjuje kao prijelazno rješenje do osnivanja zatvorenih zavodskih ustanova iz članka 66. stavka 2. Zakona o sudovima za mladež.

1.3 Kažnjеници

Termin prekršajno kažnjени zatvorenici obuhvaća zatvorenike kojima je izrečena kazna zatvora u prekršajnom postupku i zatvorenike kojima je izrečena kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna izvršavaju kazne u zatvorima, kao i zatvorenici kojima je u prekršajnom postupku određeno zadržavanje.

U zatvorima je tijekom 2014. godine boravilo ukupno 3359 osoba u ova tri statusa od kojih 675 zatvorenika kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora, 445 zatvorenika kojima je izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora, te 2239 osoba kojima je u prekršajnom postupku određeno zadržavanje, što je u odnosu na prethodnu godinu 1170 zatvorenika manje. U odnosu na 2013. godinu najveće smanjenje je kod zatvorenika kojima je izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora. Ukupno je manje zaprimljeno 818 zatvorenika.

Slika 27. Prekršajno kažnjени zatvorenici tijekom godine

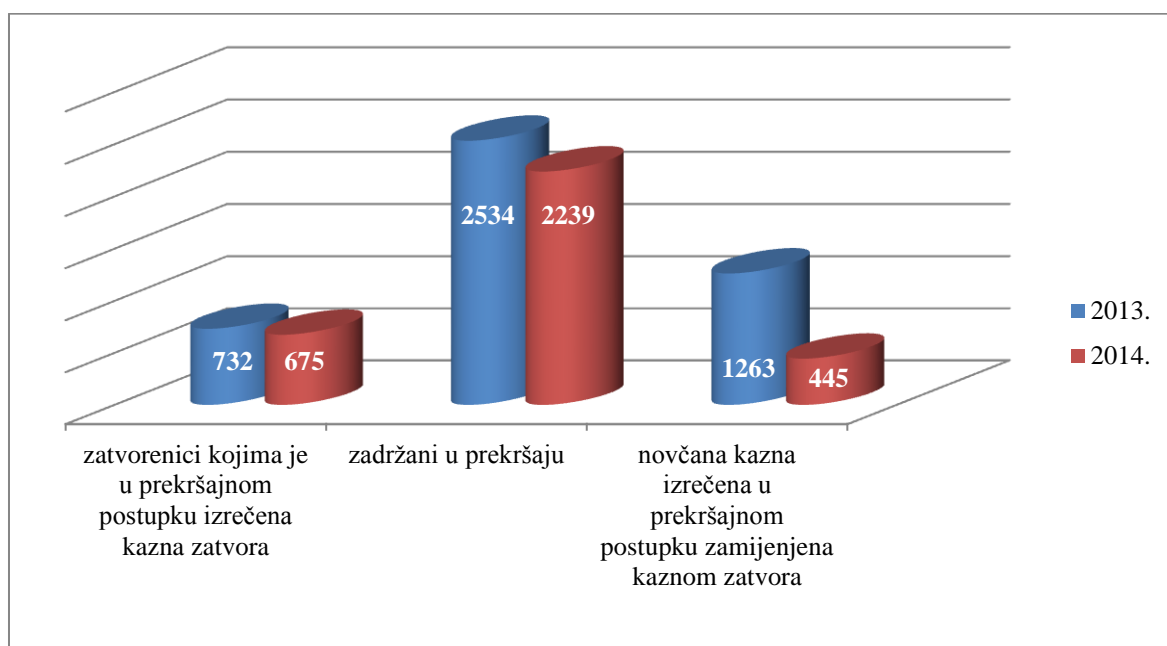

Tablica 19. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku obzirom na vrstu izrečene tijekom i na 31. 12. 2014. godine

VRSTE KAZNI	Broj prekršajno kažnjenih zatvorenika tijekom 2014. godine		Broj prekršajno kažnjenih zatvorenika na 31.12. 2014. godine	
	muških	ženskih	muških	ženskih
kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku	657	18	27	0
zadržavanje u prekršajnom postupku	2143	96	57	0
novčana kazna izrečena u prekršajnom postupku zamijenjena kaznom zatvora	432	13	4	0
UKUPNO	3232	127	88	0

Slika 28. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku obzirom na vrstu izrečene kazne tijekom 2013. i 2014. godine

1.4 Osobe starije životne dobi

Na dan 31. 12. 2014. godine u zatvorskom sustavu je bilo 203 zatvorenika starijih od 59 godina (187 muškaraca i 16 žena), što je za 3,34% manje u odnosu na dan 31. 12. 2013. godine. U ovoj skupini su 32 zatvorenika starija od 69 godina (30 muškaraca i dvije žene). Udio zatvorenika starije životne dobi u zatvorskoj populaciji na dan 31. 12. 2014. iznosi 7,09% i nešto je veći u odnosu na prošlu godinu, kada je iznosio 6,37%.

Zatvorenici starije životne dobi upućuju se, kao i svi ostali zatvorenici koji su pravomoćno ili nepravomoćno osuđeni na kaznu zatvora, na daljnje izvršavanje kazne zatvora u kaznionicu ili

zatvor u skladu s Okvirnim mjerilima za upućivanje (ovisno o visini izrečene kazne, vrsti kaznenog djela, kriminološkim osobinama, procjeni rizičnosti i zdravstvenom stanju). Pri tome se uvažavaju specifične potrebe ove populacije, prije svega mogućnosti kretanja i organizacija zdravstvene zaštite.

Na referentni dan u Kaznionici u Lepoglavi je bilo 58 zatvorenika starije životne dobi (stariji od 59 godina), u Kaznionici u Glini 19, u Kaznionici u Turopolju 10, u Zatvoru u Zagrebu 18, u Kaznionici u Lipovici-Popovači 27, u Kaznionici u Valturi 11, dok se taj broj u ostalim kaznionicama i zatvorima kretao od 0 do 8. Na dan 31. 12. 2014. godine u Kaznionici u Požegi bilo je 15 zatvorenica starijih od 59 godina.

1.5 Osobe s invaliditetom

Osobe s invaliditetom uključuju one koji imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima (Konvencija o pravima osoba s invaliditetom).

Često se pojam osoba s invaliditetom koristi samo u odnosu na osobe s fizičkim i osjetilnim oštećenjima. Konvencija jasno navodi da se osobama s invaliditetom smatraju i osobe s intelektualnim oštećenjima i osobe s mentalnim ili psiho-socijalnim oštećenjem (osobe s duševnim smetnjama, psihičkim bolestima ili problemima mentalnog zdravlja).

Uvažavajući specifične potrebe osoba s invaliditetom u ovom izvješću obuhvaćeni su podaci o osobama trajno ograničeno pokretni uz pomoć invalidskih kolica, pokretni uz pomoć štake ili drugog sličnog pomagala, osobe s oštećenim sluhom kao i osobe s višestrukim oštećenjima. Iako se statistički gledano, u zatvorskom sustavu, radi o relativno malom broju zatvorenika koji su osobe s invaliditetom, ovoj populaciji zatvorski sustav pridaje posebnu i sve veću pažnju te je unutar svojih smještajnih kapaciteta osigurao, prema sadašnjim pokazateljima, dostatan broj soba.

Kaznionica u Glini u novom objektu u kojem postoji lift, ima šest soba prilagođenih osobama s invaliditetom koje su opremljene prilagođenim sanitarijama i rukohvatima, te je svemu potrebnom omogućen pristup kolicima. Radi lakšeg pristupa osoba s invaliditetom sanitarni čvor odvojen je od prostorije za boravak širokim kliznim vratima. Visina telefonske govornice prilagođena je osobama u invalidskim kolicima, a kretanje između etaža omogućeno je dizalom. Potrebama ovih zatvorenika prilagođeni su i rukohvati na krevetu, a također i sustav otvaranja prozora.

Kaznionica u Lepoglavi za ovu kategoriju zatvorenika opremila je četiri prostorije. Sanitarni čvor je prilagođen na način da se umjesto tuša koriste tzv. ležeće kade, a zahodske školjke također su prilagođene.

Uvažavajući preporuke pravobraniteljice za osobe s invaliditetom prilagođene su po jedna soba u Zatvoru u Osijeku i Zatvoru u Puli-Pola te su i ulazi u zgrade zatvora prilagođeni osobama s invaliditetom na način da su izgrađena rampa za pristup kolicima.

Kaznionica u Lipovici-Popovači također ima pristup smještajnim kapacitetima prilagođen invalidnim osobama, kao i sanitarni prostor.

U Zatvoru u Bjelovaru u tijeku je realizacija građevinskih radova u smislu prilagodbe prostora za smještaj zatvorenika s invaliditetom i izgradnja rampe, sukladno preporukama Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, a prema standardima propisanim Pravilnikom o

osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću (Narodne novine, broj 107/2007). Nadalje, u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu završena je ugradnja lifta kojim će se olakšati pristup i kretanje osoba s invaliditetom.

Iako zatvorski sustav kontinuirano čini pomake za poboljšanje smještajnih uvjeta za osobe s invaliditetom, činjenica je da su određena kaznena tijela građevine iz 19. stoljeća, u samom središtu grada s objektivnom nemogućnosti arhitektonskih izmjena istih.

Centar za izobrazbu provodi izobrazbu svih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava za stjecanje posebnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje specifičnih poslova vezanih za zatvorenike i maloljetnike a uz navedeno, ističemo da se pridaje posebna pozornost edukaciji na temu posebnosti u postupanju s osobama s invaliditetom u zatvorskom sustavu. Slijedom navedenog, tijekom 2014. godine provodila se edukacija o pravilnom ophođenju s osobama s invaliditetom u penalnom sustavu, što će se nastaviti i nadalje tijekom 2015. godine s ciljem doprinosa ukupnim pozitivnim pomacima u ovom djelokrugu rada.

Tijekom 2014. godine u kaznionicama i zatvorima boravilo je 5 osoba s teškim tjelesnim invaliditetom (vezani uz kolica), 44 osoba ograničeno pokretnih uz pomoć pomagala, 1 osoba s oštećenim vidom (koristi bijeli štap), 39 osobe s oštećenim sluhom i 26 osoba s višestrukim oštećenjima, dok je 27 osoba bilo lišeno poslovne sposobnosti.

Tablica 20. Osobe s invaliditetom na dan 31. 12. 2014. godine

osobe s invaliditetom	31. 12. 2014.	
	m	ž
pokretni uz pomoć štake ili drugog sličnog pomagala	42	2
pokretni uz pomoć invalidskih kolica	5	0
osobe s oštećenim sluhom	37	2
osobe s oštećenim vidom (koriste bijeli štap)	1	0
osobe lišene poslovne sposobnosti	26	1
osobe s višestrukim oštećenjima	26	0

Nastoji se takve osobe ne izdvajati od drugih zatvorenika te se podržava postupak njihovog integriranja u sustav dnevnih aktivnosti u kojima mogu ili žele sudjelovati. Ukoliko postoji potreba za pomoći druge osobe radno se raspoređuje drugi zatvorenik za pomoć zatvoreniku s invaliditetom u aktivnostima koje on sam ne može obaviti. Na ovaj način, osim što je osigurana potrebna pomoć, razvija se međuljudska solidarnost i razbijaju predrasude i stereotipi, što zasigurno doprinosi manjoj socijalnoj isključenosti. Iskustva govore da osobe s invaliditetom potiču druge na razvoj razumijevanja, empatije i društvene odgovornosti za pružanje pomoći.

1.6 Zatvorenici ovisnici

1.6.1 Ovisnici o drogama

Ovisnici o drogama, osobe koje zloupotrebljavaju drogu, odnosno osobe s drogom uzrokovanim poremećajima (u daljnjem tekstu: ovisnici o drogama) čine jednu od najbrojnijih, tretmanski i sigurnosno najzahtjevnijih skupina zatvorenika.

Složenost ove skupine očituje se prije svega u činjenici da je ovisnost izravno povezana s činjenjem kaznenih djela, da je u ovoj skupini stopa recidivizma viša nego u općoj zatvoreničkoj populaciji, skloniji su rizičnom ponašanju u zatvoru od ostale zatvoreničke populacije (samoozljeđivanje, pokušaji suicida, sukobi s drugim zatvorenicima, pokušaji unosa droge i sl.) i s većom sklonošću zdravstvenim problemima (hepatitis, HIV te općenito lošije zdravstveno stanje), unatoč tome što su u prosjeku mlađi od ostatka zatvoreničke populacije.

Tijekom 2014. godine u zatvorskom sustavu boravilo je ukupno 1749 zatvorenika ovisnika o drogama (svi kaznenopravni statusi), što čini 12,9% ukupne zatvoreničke populacije u toj godini (N=13539).

Na dan 31. prosinca 2014. godine u zatvorskom sustavu se nalazilo 717 zatvorenika ovisnika o drogama (svi kaznenopravni statusi), što je 19,1% ukupne zatvoreničke populacije (N=3763).

Pad broja ovisnika o drogama u zatvorskom sustavu od 2013. godine nadalje tumači se kao posljedica pada ukupnog broja zatvorenika te stupanja na snagu novog Kaznenog zakona prema kojem je posjedovanje droge prešlo iz kaznene u prekršajnu odgovornost. Tako je nakon znatnog pada broja ovisnika u 2013. godini, njihov broj nastavio blago padati i u 2014. godini. Tijekom 2014. godine bilo je ukupno 209 ovisnika o drogama manje nego u prethodnoj godini, odnosno 11,9% manje ovisnika nego u 2013. godini, dok je 31. prosinca 2014. godine bilo 18 ovisnika o drogama manje nego na kraju prethodne godine, odnosno svega 2,4% manje nego u 2013. godini.

Od 6031 zatvorenika koji su tijekom 2014. godine izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, njih 1132, odnosno 18,8% su bili ovisnici o drogama. Od navedenog broja 41% zatvorenika je uz kaznu zatvora imalo izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, dok su kod 59% zatvorenika ovisnost o drogama i/ili poremećaje uzrokovane upotrebom psihoaktivnih tvari utvrdili stručni tim Centra za dijagnostiku u Zagrebu, odnosno stručni tim kaznenog tijela, u čijem je sastavu i liječnik.

S druge strane, ako promatramo samo zatvorenike koji izdržavaju kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, na dan 31. prosinca 2014. godine od ukupnog broja zatvorenika koji su izdržavali kaznu zatvora (N=2775), ovisnika o drogama bilo je 559, odnosno 20,1%, što je za 2,5% veći udio nego prethodne godine.

Među ovisnicima koji su tijekom 2014. godine zaprimljeni na izdržavanje kazne zatvora (N=625), svega njih 183, odnosno 29,3% su na izdržavanju kazne bili prvi puta. Navedeno ukazuje na visoku stopu recidivizma ovisničke populacije koja iznosi čak 70,7%. Radi usporedbe, udio recidivista (osoba koje su se već ranije nalazile na izdržavanju kazne zatvora) u populaciji svih zatvorenika koji su tijekom 2014. godine zaprimljeni na izdržavanje kazne zatvora iznosi 36,7%.

Od 175 maloljetnika koji su tijekom 2014. godine izdržavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod, kod njih 37, odnosno 21,1% utvrđeni su ovisnost o drogama, zlouporaba droga i/ili poremećaji uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari. Tijekom godine, kao i na dan 31. prosinca 2014. godine, sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti imala su izrečenu dva maloljetnika koja su izdržavala odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod. Kod ostalih maloljetnika ovisnost o drogama, zlouporabu droga i/ili poremećaje uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari utvrdio je stručni tim odgojnog zavoda, odnosno kaznionice, u čijem je sastavu i liječnik.

Od ukupnog broja svih zatvorenika ovisnika tijekom 2014. godine (N=1749), 64,7% su činili (odrasli) zatvorenici ovisnici koji izdržavaju kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, dok su maloljetnici s prisutnim problemima vezanim uz drogu (maloljetnički zatvor i odgojna mjera) u ukupnoj ovisničkoj populaciji tijekom godine participirali s 2,1%.

Tablica 21. Zatvorenici-ovisnici prema vrstama droge

VRSTE DROGA	Broj zatvorenika tijekom godine					Broj zatvorenika na dan 31. 12. 2014.				
	Zatvorenici	Istražni zatvor	Prekršajno kažnjeni	Maloljet. zatvor	Odgojni zavod	Zatvorenici	Istražni zatvor	Prekršajno kažnjeni	Maloljet. zatvor	Odgojni zavod
opijati F11	448	219	43	1	0	238	74	0	1	0
kanabinoidi F12	175	67	2	0	30	71	7	0	0	20
sedativi i hipnotici F13	55	49	5	0	0	27	10	1	0	0
kokain F14	35	15	0	0	0	15	0	0	0	0
stimulativna sredstva F15	14	8	0	0	0	3	3	0	0	0
halucinogeni F16	3	10	1	0	0	0	1	0	0	0
hlapljiva otapala F18	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
više droga i ostale F19	401	128	32	6	0	205	32	3	6	0
UKUPNO	1132	497	83	7	30	559	127	4	7	20

U ukupnoj populaciji ovisnika o drogama tijekom 2014. godine, kao i prethodnih godina, najzastupljenija je bila ovisnost o opijatima s 40,7%, te ovisnost o više droga s 32,4%. Slijedi ovisnost o kanabinoidima s 15,7%, ovisnost o sedativima i hipnoticima sa 6,2%, o kokainu s 2,9%. Tijekom godine najmanje su bili zastupljeni ovisnici o stimulativnim sredstvima s 1,3%, ovisnici o halucinogenima s 0,8% te ovisnici o hlapljivim otapalima sa svega 0,1%.

Od podskupina zatvorenika ovisnika u formalnopravnom smislu posebno izdvajamo osobe koji su tijekom 2014. godine izdržavale kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku te maloljetnike (maloljetnički zatvor i odgojna mjera).

Među odraslim zatvoreniciima ovisnicima koji su tijekom godine izdržavali kaznu zatvora (N=1132) najzastupljeniji su također ovisnici o opijatima sa 39,6% i ovisnici o više droga s 35,4%. Slijede ovisnici o kanabinoidima s 15,5%, ovisnici o sedativima i hipnoticima s 4,9%, ovisnici o kokainu s 3,1%, stimulativnim sredstvima s 1,2% i ovisnici o halucinogenima 0,3%. Tijekom godine i u ovoj populaciji najmanje su bili zastupljeni ovisnici o hlapljivim otapalima s 0,1 %.

Od ukupno sedam maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora kod kojih je utvrđena ovisnost o drogama, zlouporaba droga i/ili su utvrđeni poremećaji uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari, kod njih 6 isti su bili vezani uz upotrebu više supstanci, dok je kod 1 bila riječ o ovisnosti opijatskog tipa. Kod svih 30 maloljetnika na izdržavanju odgojne

mjere upućivanja u odgojni zavod kod kojih je utvrđena ovisnost o drogama, zlouporaba droga i/ili poremećaji uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari sredstva ovisnost, odnosno zlouporabe su kanabinoidi.

Tablica 22. Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol

DOB I SPOL	Broj zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31. 12. 2014.					
	Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.	5	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0
16-20 god.	30	0	12	0	2	0	22	0	0	0	0	0
21-25 god.	67	0	43	4	8	0	39	0	11	1	0	0
26-30 god.	237	5	116	4	18	0	101	2	25	0	0	0
31-35 god.	359	11	150	8	27	1	172	5	39	2	3	0
36-40 god.	266	8	103	3	15	1	127	3	34	0	0	0
>40 god.	172	9	49	5	11	0	106	5	14	1	1	0
UKUPNO	1136	33	473	24	81	2	571	15	123	4	4	0

Kao i u ukupnoj zatvoreničkoj populaciji, i među zatvorenicima ovisnicima (svih kaznenopravnih statusa) prevladavaju muške osobe, s udjelom od čak 97,2% tijekom 2014. godine.

U odnosu na dob, tijekom 2014. godine 31,8%, zatvorenika ovisnika (svi kaznenopravni statusi) bilo je u dobi od 31 do 35 godina. Podjednako je bilo zatvorenika u dobi od 36 do 40 godina s udjelom od 22,6% i u dobi od 26 do 30 godina s udjelom od 21,7%. Zatvorenika i maloljetnika u dobi od 16 do 20 godina bilo je 2,5%. Ukupno 5 maloljetnika, odnosno 0,3% ukupne ovisničke populacije bilo je mlađe od 16 godina. Ovisnika o drogama starijih od 40 godina tijekom 2014. godine bilo je 14,1%.

S obzirom da je od početka 2013. godine u primjeni novi Kazneni zakon, u ovom Izvješću prikazujemo paralelno broj zatvorenika ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela osuđenih po starom i po novom Kaznenom zakonu.

Tablica 23. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2014. godine – KZ/97

Vrsta kaznenog djela – čl. KZ	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31. 12. 2014.				
	Zatvorenici		Istražni zatvor	Mlt. zatvor, Odgojni zavod,		Zatvorenici		Istražni zatvor	Odgojni zavod,, mlt. zatvor	
	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		Sig. mjera	bez sigurn. mjere	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		Sigurn. mjera	bez sigurn. mjere
Zlouporaba opojnih droga (čl. 173. samo st. 1.)	11	26	5	0	0	8	9	1	0	0
Zlouporaba opojnih droga (čl. 173.st. 2,3,4,5 i 6)	155	183	13	0	0	53	77	4	0	1
Krađa, teška krađa (čl. 216., 217.)	44	137	21	1	13	13	69	2	0	7

Razbojništvo (čl. 218., 219.)	56	84	6	0	2	24	58	0	0	1
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah (čl. 90.,91. i 92)	23	24	2	0	0	12	30	2	0	0
Tjelesna ozljeda (čl. 98., 99., 100. i 101.)	3	10	3	0	1	0	6	0	0	0
Silovanje (čl. 188.)	2	4	0	0	0	1	2	0	0	0
Spolni odnošaj... (čl.189., 190., 191., 192., 193.)	0	2	0	0	1	0	2	0	0	0
Prijevarena (čl. 224.)	4	13	7	0	0	2	2	2	0	0
Nasilje u obitelji i zlostavljanje i zanemarivanje djeteta (čl.215. A i čl. 213.)	0	1	2	0	0	0	2	0	0	0
Ostala kaznena djela	15	78	26	0	3	9	24	6	0	3
UKUPNO	313	562	85	1	20	122	281	17	0	11
UKUPNO (zatvorenici, istr.zatvorenici, maloljetnici)	875		85	21		403		17	11	
UKUPNO	981					432				

Tablica 24. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2014. godine – KZ/11

Vrsta kaznenog Djela – čl. KZ	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31. 12. 2014.				
	Zatvorenici		Istražni zatvor	Mlt. zatvor, Odgojni zavod,		Zatvorenici		Istražni zatvor	Odgojni zavod,, mlt. zatvor	
	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		Sigurn. mjera / poseb. obveza	bez sigurn. mjere	sig. mjera	bez sigurn. mjere		Sigurn. mjera / posebna obveza	bez sigurn. mjere
Zloupotreba opojnih droga (čl. 190. st. 1.)	3	17	16	0	0	3	7	3	0	0
Zloupotreba opojnih droga (čl. 190. st. 2., 3., 4. i 5.)	22	73	79	0	0	19	37	21	0	0
Krađa, teška krađa (čl. 228., 229.)	12	40	123	0	9	17	24	32	0	9
Razbojništvo, razbojnička krađa (čl. 230., 231.)	9	24	64	1	6	9	17	28	1	5
Ubojstvo, teško ubojstvo, usmrćenje, smrt iz nehaja (čl. 110.,111., 112. i 113.)	1	3	12	0	0	0	3	5	0	0
Tjelesna ozljeda, teška tjelesna ozljeda, osobito teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti (čl. 117., 118., 119. i 120.)	3	2	16	0	0	0	2	3	0	0
Spolni odnošaj bez pristanka, silovanje, teška kaznena djela protiv spolne slobode (čl. 152., 153. i 154.)	1	0	6	0	0	0	1	2	0	0
Bludne radnje, spolno uznemiravanje, spolna zloupotreba djeteta, zadovoljenje pohote pred djetetom (čl. 155., 156., 158., 159., 160. i 161.) (čl.189., 190., 191., 192., 193.)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0

Prijevarena (čl. 236.)	2	5	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kaznena djela protiv braka, obitelji i djece (čl. 67. – 179.)	2	0	5	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Ostala kaznena djela	3	35	83	0	0	5	11	16	0	0	0	0
UKUPNO	58	199	412	1	15	54	102	114	1	14	14	14
UKUPNO (zatvorenici, istr.zatvorenici, maloljetnici)	257		412	16		156		110	15			
UKUPNO	685					281						

Zatvorenici ovisnici specifični su po vrstama kaznenih djela koja čine. U odnosu na ostalu zatvoreničku populaciju, češće čine kaznena djela vezana uz zlouporabu droga te imovinska kaznena djela, a znatno su manje zastupljeni među počiniteljima kaznenih djela protiv života i tijela, protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa te ostalih kaznenih djela. Od svih kaznenih djela zbog kojih su se zatvorenici tijekom 2014. godine nalazili u zatvorskom sustavu, najzastupljenija su bila kaznena djela zlouporabe opojnih droga s 36,3%. Slijede imovinski delikti - primarno krađa i teška krađa s 24%, te razbojništvo i razbojnička krađa s 15,1%. Sva ostala kaznena djela pojedinačno su zastupljena ispod 4%.

1.6.2 Supstitucijska terapija (parcijalnim) opijatskim agonistima

U zatvorskom sustavu kontinuirano je prisutna primjena terapije (parcijalnim) opijatskim agonistima. Kao supstitucijsko sredstvo do 2007. godine primjenjivan je isključivo metadon primarno u smislu brze ili spore detoksifikacije, a iznimno kao terapija održavanja. Od 2007. godine uveden je i parcijalni opijatski agonist buprenorfin (mono), odnosno od 2009. godine kombinirani buprenorfin/nalokson, koji se primjenjuje za detoksifikaciju ovisnika o opijatima, te kao prvi izbor liječnika u terapiji održavanja (dalje u tekstu: buprenorfin).

Tablica 25. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran metadon

METADON - DETOKSIKACIJA	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	64	3	51	4	9	0	0	0	0	0	124	7
na 31. 12. 2014.	25	3	10	0	0	0	1	0	0	0	36	3

Tablica 26. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran buprenorfin

BUPRENORFIN - DETOKSIKACIJA	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	182	2	54	3	13	0	0	0	0	0	249	5
na 31. 12. 2014.	82	2	8	1	0	0	0	0	0	0	90	3

Ako uzmemo u obzir sve kategorije zatvorenika, vidljivo je da se tijekom godine detoksikacija (parcijalnim) opijatskim agonistima primjenjivala na 385 osoba, od čega je u 34% slučajeva primijenjen metadon, a u 66% slučajeva buprenorfin. Na dan 31. prosinca 2014. godine u postupku detoksikacije bila su 132 zatvorenika, od čega je kod 29,5%

zatvorenika detoksikacija provedena primjenom metadona, a kod 70,5% zatvorenika primjenom kombiniranog buprenorfin.

Tablica 27. Zatvorenici ovisnici o drogama koji su tijekom 2014. godine i na dan 31. prosinca 2014. godine bili na održavanju metadonom

METADON - ODRŽAVANJE	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	92	4	84	8	33	0	0	0	0	0	209	12
na 31. 12. 2014.	42	0	26	0	1	0	0	0	0	0	69	0

Tablica 28. Zatvorenici ovisnici o drogama koji su tijekom 2014. godine i na dan 31. prosinca 2014. godine bili na održavanju buprenorfin/naloksonom

BUPRENORFIN ODRŽAVANJE	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	443	6	199	10	31	1	0	0	0	0	673	17
na 31. 12. 2014.	225	3	56	4	3	0	0	0	0	0	284	7

Prije uvođenja buprenorfina, održavanje na terapiji opijatskim agonistima propisivano je uglavnom istražnim zatvorenicima i kažnjenicima, dok su zatvorenici koji su izvršavali kaznu zatvora održavani na metadonu samo u iznimnim slučajevima. S uvođenjem buprenorfina, značajan je udio zatvorenika na održavanju parcijalnim opijatskim agonistima. Tijekom 2014. godine ovakvih zatvorenika bilo je ukupno 911 (metadon i kombinirani buprenorfin), od čega je u 75,7% slučajeva korišten buprenorfin, koji je i nadalje prvi izbor liječnika u terapiji održavanja. Kada je riječ o održavanju na metadonu, i nadalje se za održavanje primjenjuje znatno manje od buprenorfina te je u 2014. godini od ukupnog broja zatvorenika koji su bili na održavanju opijatskim agonistima kod njih 24,3% korišten metadon. Ipak, u odnosu na prethodnu godinu zamjećuje se porast korištenja metadona u terapiji održavanja, jer je u 2013. godini isti korišten u 19,4% slučajeva.

1.6.3 Zloupotreba psihoaktivnih sredstava

Posjedovanje ili uzimanje lijekova bez posebnog odobrenja, posjedovanje ili uzimanje bilo kojeg opojnog ili psihoaktivnog sredstva ili alkohola, kao i odbijanje testiranja na alkohol, opojna ili psihoaktivna sredstva predstavljaju stegovne prijestupe opisane u Zakonu o izvršavanju kazne zatvora. Zatvorenici se na prisutnost droga (i lijekova koje im nije propisao liječnik) testiraju prilikom dolaska zatvorenika u kazneno tijelo, nakon povratka s korištenja pogodnosti izlazaka i kroz redovita i izvanredna testiranja unutar zatvora i kaznionica. Testiranje se provodi prema posebnom Protokolu o testiranju zatvorenika na sredstva ovisnosti u kaznionicama i zatvorima. Uz pretrage osoba, prostorija i stvari, testiranja zatvorenika predstavljaju najvažnije preventivne i kontrolne aktivnosti za utvrđivanje prisutnosti droge u kaznenim tijelima, ali su istovremeno i neizostavna metoda u tretmanu ovisnika o drogama, kojima se kontrolira apstinencija zatvorenika i obavlja nadzor nad uzimanjem propisane terapije psihofarmaka.

Tijekom 2014. godine 374 zatvorenika i maloljetnika počinilo je ukupno 411 stegovnih prijestupa vezanih uz zloupotrebu psihoaktivnih sredstava. Broj stegovnih prijestupa veći je od

broja zatvorenika i maloljetnika koji su ih počinili, s obzirom da pojedini zatvorenici i maloljetnici jednom ili više puta ponavljaju počinjenje stegovnog prijestupa. Valja napomenuti da stegovne prijestupe zlouporabom (uzimanje, posjedovanje ili odbijanje testiranja) rade i zatvorenici, odnosno maloljetnici koji nisu ovisnici o drogama.

Tablica 29. Stegovni prijestupi u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava tijekom 2014. godine

ZLOUPORABA PSIHOAKTIVNIH SREDSTAVA		alkohol		heroin		ostale droge		Buprenorfin (koji nije propisan od strane liječnika)		ostala farmakoterapija (koja nije propisana od strane liječnika)		odbijanje testiranja		UKUPNO	
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
ZATVORENICI	broj stegovnih prijestupa	35	0	0	0	13	1	191	2	103	1	35	0	377	4
	broj zatvorenika koji su počinili stegovni prijestup	33	0	0	0	12	1	171	2	97	1	30	0	343	4
MALOLJETNICI	broj stegovnih prijestupa	1	0	0	0	20	0	0	0	4	0	5	0	30	0
	broj maloljetnika koji su počinili stegovni prijestup	1	0	0	0	18	0	0	0	4	0	4	0	27	0

Od svih počinjenih stegovnih prijestupa zatvorenika vezanih uz zlouporabu psihoaktivnih sredstava 8,8% zlouporaba odnosilo se na alkohol, a 3,4% na (ilegalne) droge, pri čemu treba istaknuti da nije zabilježen ni jedan stegovni prijestup vezan uz zlouporabu heroina. Na lijekove koji zatvoreniku nisu propisani od strane liječnika odnosilo se čak 73,2% svih stegovnih prijestupa vezanih uz zlouporabu psihoaktivnih sredstava, s napomenom da samo na zlouporabu buprenorfina otpada 47% svih stegovnih prijestupa. U 9,7% slučajeva nije poznato je li zatvorenik bio pozitivan i na koje psihoaktivno sredstvo, jer je odbio testiranje.

Kao i prethodne godine, uočava se visok udio maloljetnika u počinjenu stegovnih prijestupa vezanih uz zlouporabu (ilegalnih) droga. Od ukupno 34 ovakva stegovna prijestupa, čak 20 stegovnih prijestupa, odnosno njih 58,8% su počinili maloljetnici.

Od ukupno 175 maloljetnika koji su tijekom 2014. godine izvršavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod, njih 15,4% činilo je stegovne prijestupe vezane uz zlouporabu različitih psihoaktivnih sredstava.

1.6.4 Ovisnici o alkoholu

Tijekom 2014. godine u zatvorskom sustavu boravilo je 920 zatvorenika ovisnika o alkoholu, odnosno zatvorenika s alkoholom uzrokovanim poremećajima (u daljnjem tekstu: ovisnika o alkoholu), što čini 6,8% ukupne zatvoreničke populacije u toj godini (N=13539). Na dan 31. prosinca 2014. godine u zatvorskom sustavu se nalazilo 382 zatvorenika ovisnika o alkoholu (svi kaznenopravni statusi), što je 10,2% ukupne zatvoreničke populacije na taj dan (N=3763).

Među ovisnicima o alkoholu tijekom godine značajna je zastupljenost prekršajno kažnjenih osoba s 20,1%, što nije neobično obzirom da je alkohol čest kriminogeni čimbenik pri počinjenju prekršaja opisanih u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, odnosno Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira.

Od ukupno 6031 (odraslih) zatvorenika koji su tijekom 2014. godine izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, njih 554, odnosno 9,2% su bili ovisnici o alkoholu. Od navedenog broja, njih 40,4% imalo je izrečenu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, dok je kod 59,6% zatvorenika ovisnost o alkoholu, odnosno alkoholom uzrokovane poremećaje, utvrdio stručni tim Centra za dijagnostiku u Zagrebu i/ili kaznenog tijela tijekom izdržavanja kazne.

Od ukupno 175 maloljetnika koji su tijekom 2014. godine izdržavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod ovisnika o alkoholu, odnosno osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima je bilo 21, odnosno 12%. Od navedenog broja, niti jedan maloljetnik nije imao izrečenu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, već je kod svih maloljetnika ovisnost o alkoholu, odnosno alkoholom uzrokovane poremećaje, utvrdio je stručni tim maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

Tablica 30. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na dob i kaznenopravni status

DOB I SPOL	Broj primljenih zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31. 12. 2014.					
	Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici, Odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.	5	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0
16-20 god.	15	0	2	0	1	0	6	0	0	0	0	0
21-25 god.	42	0	10	0	4	0	16	0	2	0	0	0
26-30 god.	67	1	14	0	11	4	30	0	3	0	0	0
31-35 god.	90	0	17	1	15	3	51	0	4	0	0	0
36-40 god.	57	1	29	2	26	3	41	1	10	0	1	0
>40 god.	284	13	82	3	110	8	179	11	18	1	5	0
UKUPNO	560	15	154	6	167	18	326	12	37	1	6	0

Od ukupnog broja zatvorenika ovisnika o alkoholu tijekom 2014. godine (N=920), 60,2% činili su (odrasli) zatvorenici ovisnici koji izdržavaju kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, dok su maloljetnici (maloljetnički zatvor i odgojna mjera) u ukupnoj populaciji zatvorenika ovisnika o alkoholu tijekom godine participirali s 2,3%.

Među ovisnicima o alkoholu koji su zaprimljeni na izdržavanje kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod tijekom 2014. godine (N=433), njih 180, odnosno 41,6% su bili prvi puta na izdržavanju kazne, odnosno odgojne mjere.

U odnosu na spol, među zatvorenicima ovisnicima o alkoholu (svih kaznenopravnih statusa) su i tijekom 2014. godine prevladavale muške osobe, s udjelom od 95,8%.

U odnosu na dob, i tijekom 2014. godine najviše je ovisnika o alkoholu bilo starije od 40 godina i to njih 54,3%.

Tablica 31. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na vrstu kaznenog djela

Vrsta kaznenog djela	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31. 12. 2014.				
	Zatvorenici		Istražni i zatvor	Mlt. zatvor, Odgojni zavod		Zatvorenici		Istražni zatvor	Mlt. zatvor, odgojni zavod	
	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		sigurn. mjera	bez sigurn. mjere	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		sigurn. mjera	bez sigurn. mjere
Krađa, teška krađa	20	81	36	0	8	17	45	12	0	5
Razbojništvo	17	40	14	0	5	9	24	4	0	3
Nasilje u obitelji i zlostavljanje i zanemarivanje djeteta	18	35	15	0	0	10	19	4	0	0
Kaznena djela iz prometa	6	43	0	0	0	2	16	0	0	0
Tjelesna ozljeda	15	17	15	0	1	7	7	3	0	1
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah	89	34	11	0	0	44	45	4	0	0
Spolni delikti	12	15	10	0	1	10	16	3	0	0
Prijevarama	4	10	2	0	0	0	3	0	0	0
Ostala kaznena djela	43	55	57	0	6	30	24	8	0	1
UKUPNO	224	330	160	0	21	129	199	38	0	10
UKUPNO (zatvorenici, istr.zatvorenici, maloljetnici)	554		160	21		328		38	10	
UKUPNO	735					376				

Za razliku od ovisnika o drogama, zatvorenici ovisnici o alkoholu čine vrlo raznolika kaznena djela, među kojima su ipak najzastupljenija kaznena djela s elementima nasilja i imovinska kaznena djela. Kod zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod te istražnih zatvorenika najzastupljenija su kaznena djela krađe i teške krađe zastupljena su s 19,7%, slijede kaznena djela ubojstva, teškog ubojstva i ubojstva na mah s 18,2%, razbojništva s 10,3%, kaznena djela nasilja u obitelji i zlostavljanja i zanemarivanja djeteta s 9,3%, kaznena djela iz prometa sa 6,7% te spolni delikti sa 6,4%, dok su sva ostala kaznena djela pojedinačno zastupljena ispod 5%.

1.7 Zdravstvena zaštita zatvorenika i maloljetnika

Zdravstvena zaštita zatvorenika i maloljetnika ostvaruje su u ambulantom kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, dok se specijalistički pregledi i bolničko liječenje provodi i u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu. U slučajevima hitnosti ili nemogućnosti zbrinjavanja u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu zatvorenike i maloljetnike se upućuje u zdravstvene ustanove u javnome zdravstvu.

Razina skrbi, mjere i aktivnosti zdravstvene zaštite kvalitetom i opsegom usklađena je sa propisima u javnom zdravstvu za osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Od 1. srpnja 2013. godine na snazi je Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju (Narodne novine, broj 80/2013 – Zakon) u kojem je u članku 7. stavku 1. točki 28. kao jedna od novina propisana i osnova osiguranja na obvezno zdravstveno osiguranje osoba s prebivalištem, odnosno odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj kojima je odlukom nadležnog suda oduzeta sloboda i nalaze se u ustrojstvenim jedinicama Ministarstva pravosuđa, prema prijavi Ministarstva pravosuđa. Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu

izvješćivanja, obliku i sadržaju te roku podnošenja izvješća o obračunanom dodatnom doprinosu za zdravstveno osiguranje, propisana je obveza izvješćivanja Ministarstvu pravosuđa o obračunanom dodatnom doprinosu za zdravstveno osiguranje.

Sukladno dogovoru s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, zatvorenici i maloljetnici koji imaju status zdravstveno osigurane osobe mogu se liječiti i kod liječnika u javnom zdravstvu u ambulantama u sjedištu kaznionica, zatvora odnosno odgojnih zavoda. Propisuju im se lijekovi s osnovne liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u okviru prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

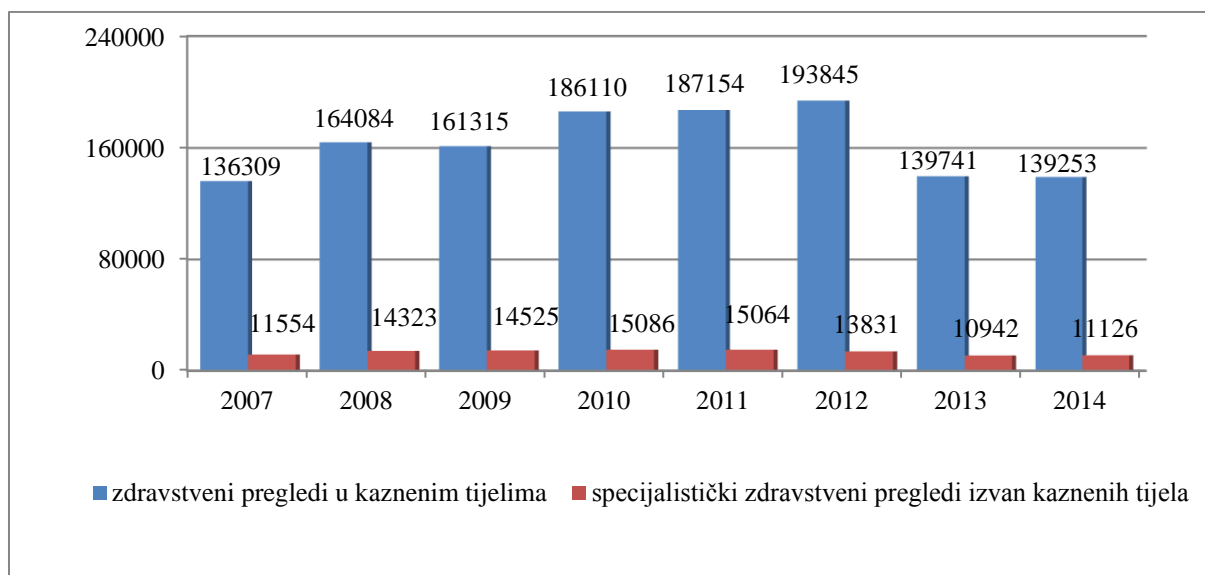
Liječnički pregledi zatvorenika i maloljetnika u pravilu se obavljaju bez nazočnosti službenika osiguranja, a u njegovoj nazočnosti samo u slučajevima kada to izričito zahtijeva liječnik.

Sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja provode se u skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora na način da se svi zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja upućuju na izvršavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu. Tijekom izvršavanja sigurnosne mjere i napretka u liječenju zatvorenika odgovarajući stručni tim ocjenjuje jesu li ispunjeni svi uvjeti za nastavak izvršavanja mjere u ambulantnim uvjetima. Na temelju odluke tima zatvorenici se upućuju na daljnje izvršavanje kazne i liječenje u odgovarajuću kaznionicu ili zatvor vodeći računa o zdravstvenim, kriminološkim i socijalnim osobitostima svakog zatvorenika. I nakon premještaja zatvorenika iz Zatvorske bolnice u Zagrebu, psihijatri Zatvorske bolnice skrbe o psihičkom zdravlju zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja. Modalitet ambulantnog liječenja zatvorenika kao i učestalost i opseg psihijatrijskih pregleda i tretmana određuje se za svakog zatvorenika pojedinačno.

U 2014. godini zatvorenicima i maloljetnicima pružana je potrebna zdravstvena zaštita od strane liječnika i drugog medicinskog osoblja službenika zatvorskog sustava u sljedećem opsegu:

- 110660 općih liječničkih pregleda,
- 6037 stomatoloških pregleda,
- 12657 psihijatrijskih pregleda,
- 4776 laboratorijskih pretraga,
- 5123 drugih pregleda (samo Zatvorska bolnica u Zagrebu),
- 11126 specijalističkih zdravstvenih pregleda u ustanovama javnog zdravstva.

Slika 29. Usporedba ukupnog broja zdravstvenih pregleda u kaznenim tijelima i ukupnog broja specijalističkih pregleda zatvorenika izvan kaznenih tijela tijekom u razdoblju od 2007. do 2014. godine

U zatvorskom sustavu s jedne strane postoji slab odaziv liječnika na natječaje za prijem u državnu službu, a s druge strane postoji velik odljev liječnika, kako iz cijele Hrvatske tako i iz zatvorskog sustava, što dovodi do povećane potrebe za liječnicima. Te potrebe za liječnicima riješene su uglavnom suradnjom sa Zatvorskom bolnicom u Zagrebu ili u manjem obimu, ugovorima o pružanju usluga.

1.7.1 Prevencija i liječenje virusnih hepatitisa

Tijekom 2014. godine u okviru aktivnosti Odjela interne medicine Zatvorske bolnice u Zagrebu individualno se provodila edukacija zatvorenika koji su zaprimljeni radi obrade i liječenja virusnih hepatitisa. Edukacija se provodila i u kaznionicama i zatvorima kroz Centar za dobrovoljno i anonimno savjetovanje u sklopu projekta Ministarstva zdravlja kroz cijelu godinu, ili u suradnji kaznenih tijela sa nastavnim zavodima za javno zdravstvo i udrugama. U kaznenim tijelima je tijekom 2014. godine na hepatitis C testirano ukupno 373 zatvorenika u okviru aktivnosti Odjela zdravstvene zaštite kaznenih tijela, u suradnji sa Zatvorskom bolnicom u Zagrebu ili u suradnji s nastavnim zavodima za javno zdravstvo i Udrugom HULOH Hepatos, u okviru projekta „Hepatitis među rizičnim skupinama“. Tijekom 2014. godine na razini zatvorskog sustava dvojnomo antivirusnom terapijom liječeno je 14 zatvorenika s kroničnim hepatitisom C, a još 14 zatvorenika bilo je u različitim fazama predterapijske obrade, od čega je za 6 zatvorenika predana dokumentacija liječničkom povjerenstvu HZZO-a za odobrenje liječenja hepatitisa C dvojnomo antivirusnom terapijom.

1.8 Tretman zatvorenika

U skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora svrha izvršavanja kazne zatvora je, uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora, njegovo osposobljavanje za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima. Ova definicija podrazumijeva da se izvršavanje kazne zatvora zasniva na rehabilitacijskom pristupu što pretpostavlja individualizaciju kazne kroz pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora te niz specijaliziranih programa tretmana za selekcionirane skupine zatvorenika.

Za svakog zatvorenika obvezno se utvrđuje pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora na temelju procjene rizičnosti za vrijeme izvršavanja kazne zatvora (o čemu ovisi upućivanje u kaznionice prema stupnju sigurnosti: zatvorena, poluotvorena, otvorena), kao i prema osobinama i specifičnim potrebama zatvorenika primjerenih vrsti i mogućnostima kaznionice, odnosno zatvora. Sastoji se od pedagoških, radnih, zdravstvenih, psiholoških, socijalnih i sigurnosnih postupaka.

Pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora sadrži smještaj na odjel, raspored na rad, način korištenja slobodnog vremena, obrazovnu razinu i potrebu za obrazovanjem ili stručnim osposobljavanjem, zdravstveno stanje i potreba za liječenjem, uključivanje u posebne programe (program ovisnosti o drogama, alkoholu, za oboljele od PTSP-a i dr.) po odluci suda ili procjeni stručnog tima, prijedlog posebnih oblika individualnog ili skupnog rada, zbog potrebe za specifičnim psihološkom, psihijatrijskom, socijalnom ili pravnom pomoći, način ostvarivanja prava na dodir s vanjskim svijetom, pogodnosti, posebne mjere sigurnosti i program pripreme za otpust i pomoći nakon otpusta.

1.8.1 Opći programi

Gledano u širem smislu, tretman obuhvaća sve postupke usmjerene prema zatvorenicima u svrhu njihove resocijalizacije. Ovakve postupke nazivamo općim programima tretmana, a odnose se na izobrazbu, rad i organizaciju slobodnog vremena zatvorenika. Opći programi tretmana provode se u suradnji odjela tretmana s odjelima za rad i strukovnu izobrazbu, odjelima osiguranja te odjelima zdravstvene zaštite.

1.8.1.1 Izobrazba zatvorenika i maloljetnika

Izobrazba zatvorenika i maloljetnika strukturirana je u tri cjeline: opismenjavanje i završavanje osnovne škole bez obzira na dob zatvorenika i maloljetnika, osposobljavanje za obavljanje osnovnih poslova, srednjoškolsko izobrazba za određena zanimanja, razni tečajevi te nastavak započetog obrazovanja na razini srednje, više i visoke škole.

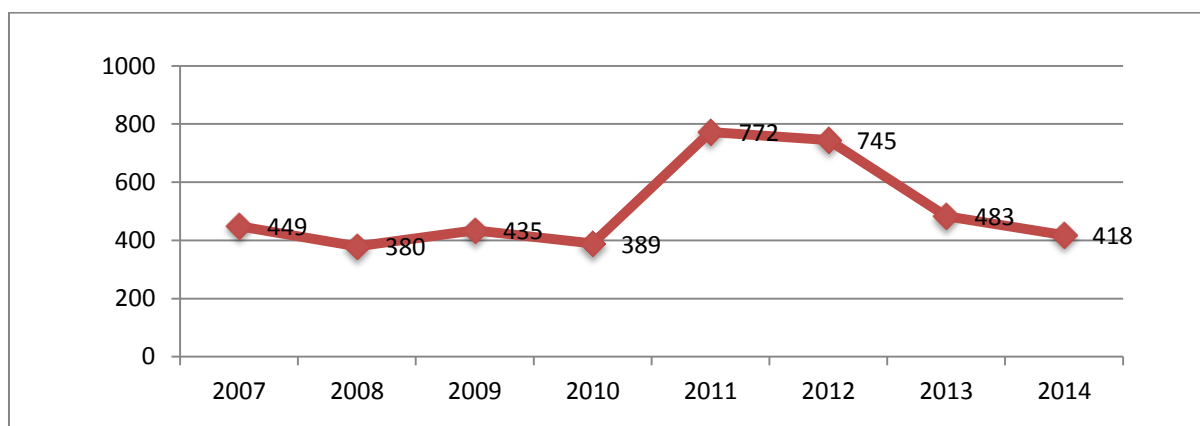
Kaznionice i zatvori obvezni su organizirati nastavak osnovnog obrazovanja za osobe do 21 godine starosti, a opismenjavanje se organizira neovisno o dobi. Nastavak obrazovanja predviđa se pojedinačnim programom izvršavanja kazne zatvora, a zatvorenike se potiče na završavanje započetog obrazovanja u cilju lakše socijalne inkluzije po isteku kazne.

Obrazovanje zatvorenika realizira se u suradnji s vanjskim obrazovnim ustanovama. U kaznionicama i zatvorima se organizira osposobljavanje za određena zanimanja, a zatvorenicima se može omogućiti stjecanje višeg i visokog obrazovanja na vlastiti trošak, ako se program izobrazbe može uskladiti sa sigurnosnim razlozima.

Izbor osposobljavanja za osnovne poslove i srednjoškolsko obrazovanje za zanimanja ograničen je brojem verificiranih programa i mogućnostima kaznionice, zatvora, odnosno odgojnog zavoda. Najčešće se radi o osposobljavanju za osnovne poslove u kojem je naglasak na praktičnom dijelu nastave (poslovi pečenjara, pripremanja jednostavnih jela, bureka i pizza, osnovni poslovi u kuharstvu, ugostiteljsko posluživanje, parketara, drvoprerađivača-stolara, drvoprerađivača-bačvara, uzgojitelja svinja i goveda, voćara – vinogradara, ratar – povrtlara, montera metalnih konstrukcija, operatera na računalu, rukovatelja viličarom, soboslikara – ličioca i zavarivanja, pomoćnog kuhara - konobara, pomoćnog zidara, montera strojeva i konstrukcija i traktorista) što se upisuje u radnu knjižicu.

Iz potvrda o osposobljenosti i svjedodžbi o završenoj izobrazbi ne smije biti vidljivo da je stečena, odnosno završena tijekom izdržavanja kazne zatvora ili izvršavanja odgojne mjere.

Slika 30. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u obrazovanje

Tijekom 2014. godine različite obrazovne programe nastavilo je pohađati 71 zatvorenika i maloljetnika koji su u te programe uključeni od 2013. godine što s novo uključenih 347 zatvorenika i maloljetnika znači da je u 2014. godini 418 zatvorenika i maloljetnika pohađalo neke od obrazovnih programa. Tijekom 2014. godine Kaznionica u Lepoglavi je, sukladno Zakonu o obrazovanju odraslih, kroz konzultativno-instruktivnu nastavu, ostvarila suradnju s Pučkim učilištem u Varaždinu. Tako su tijekom 2014. godine provodili certificirane programe u prigodno, sukladno zakonu, opremljenim učionicama (npr. osposobljavanje za konobare, kuhare i informatičare), za što su sredstva osigurali iz vlastite djelatnosti i proračuna (cca 12.000 kuna za oko 24 polaznika određeno programa tijekom godine). Uz to, oko 90 zatvorenika je bilo uključeno u osposobljavanje za neka specifična zanimanja koja zahtijevaju i obuku o zaštiti na radu, a uvjerenje se upisuje u radnu knjižicu, pa je i interes zatvorenika za ovo osposobljavanje bio veći.

Tablica 32. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u različite oblike izobrazbe tijekom 2014. godine

OBLICI IZOBRAZBE	tijekom godine					
	upisali	završili	prekinuli	Nastavljaju	u kaznionici / zatvoru	Izvan kaznionice / zatvora
opismenjavanje	2	1	0	1	2	0
osnovna škola	49	28	0	21	45	4
osposobljavanje	198	147	15	36	181	17
obrtnička škola	8	5	0	3	5	3
srednja škola	3	1	0	2	1	2
visoka škola	1	0	0	1	0	1
Tečajevi	86	84	2	0	82	4
UKUPNO	347	266	17	64	316	31

1.8.1.2 Rad zatvorenika

U promatranom razdoblju brojno stanje zatvorenika utvrđeno prema prosječnom mjesečnom stanju je 4.044 zatvorenika. U istom razdoblju radno je angažirano prosječno mjesečno (prema punom mjesečnom fondu sati rada) 1.384 zatvorenika (34,22% od ukupnog prosječnog broja), a od čega je prosječno 77 zatvorenika radilo i duže od redovnog radnog vremena. Nesposobno za rad bilo je prosječno mjesečno 187 zatvorenika, a ukupno ozlijeđenih na radu 70 zatvorenika.

Zatvorenici su radno angažirani na režijskim, odnosno pomoćno-tehničkim poslovima, u zatvorskim radionicama i izvan kaznenih tijela temeljem ugovora s drugim poslodavcem ili kroz nastavak rada kod poslodavca i nastavak obavljanja vlastite djelatnost:

- a) režijski rad (pomoćnim, tehničkim, fizičkim i intelektualnim poslovima) 918 (66,33%)
- b) u zatvorskoj radionici 361 (26,08%)
- c) izvan kaznenog tijela (ugovor s poslodavcem i nastavak rada) 105 (7,59%).

U odnosu na kaznena tijela zatvorenici su radno angažirani kako slijedi:

Slika 31. Radno angažirani zatvorenici prema vrsti kaznenog tijela

	Kaznionice	Zatvori	Odgojni zavodi
Režijski rad (pom, teh, fiz, posl)	569 (61%)	303 (76%)	46
Rad u zatvorskoj radionici	346 (37%)	15 (4%)	-
Rad izvan kaznenog tijela	23 (2%)	82 (20%)	-
UKUPNO:	938	400	46

U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, promatrajući apsolutni broj zatvorenika, radno je angažirano 7,67% zatvorenika manje. Broj radno angažiranih zatvorenika, promatrajući postotak radne angažiranosti u odnosu na ukupan broj zatvorenika (što je realniji pokazatelj), je veći za 6,37% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Slika 32. Radno angažirani zatvorenici u kaznionici i zatvoru

Zaposlenost zatvorenika u kaznionicama uključujući i Zatvorsku bolnicu u Zagrebu u odnosu na ukupan broj zatvorenika (1.750) je 53,60% (+6,03% u odnosu na 2013. godinu), u zatvorima (2.228) je 17,95% (+6,09% u odnosu na 2013. godine), a maloljetnika u odgojnim zavodima (66) je 69,70% (-0,06% u odnosu na 2013. godine).

Broj radno angažiranih zatvorenika prema podacima iz platne liste bez obzira na broj odradenih sati rada iznosi 1.583 od kojih 1.518 zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, 7 istražnih zatvorenika, 58 maloljetnika i 1 kažnjenik. U odnosu na prethodno razdoblje ukupan broj radno angažiranih zatvorenika je smanjen za 8,92% i to: kod zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora za 8,50 %, kod istražnih zatvorenika manje za 22,22%, te kod maloljetnika smanjenje za 14,71%.

Ukupna zaposlenost zatvorenika (1.583) u odnosu na ukupan broj zatvorenika (4.044) iznosi 39,14%.

Režijski, odnosno pomoćno-tehnički poslovi na kojima rade zatvorenici u kaznenim tijelima, najčešće se odnose na održavanje čistoće i urednosti prostorija i kruga kaznenih tijela, pranje vozila, ličenje, pomoćne poslove u praonici rublja, kuhinji, skladištu, zatvorskoj radionici, zatvorskoj prodavaonici i slično.

Radionice su u kaznenim tijelima organizirane u odjelima za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika, a u njima se obavljaju poslovi poljoprivrede, održavanja, obrade metala i drva, ugostiteljstva, eksploatacije kamena, grafički poslovi i drugo.

Proizvodi nastali radom zatvorenika namijenjeni su, prije svega, potrebama kaznenih tijela. Tako je u poljoprivrednim radionicama u 2014. godini, radom zatvorenika, proizvedeno i isporučeno za potrebe prehrane zatvorenika;

- povrća (286.311 kg) vrijednosti 1.096.963 kn,
- voća (63.318 kg) vrijednosti 123.434 kn,
- svježeg mesa (258.633 kg) vrijednosti 4.494.695 kn,
- jaja (271.920 kom) vrijednosti 298.484 kn,
- mlijeka (164.200 lit) vrijednosti 694.457 kn.

Prema ugovoru između kaznenih tijela i poslodavca, zatvorenici su obavljali pomoćne poslove utovara-istovara, poslovi na preseljenju, pomoćne građevinske radove, na održavanju šuma, poslovi u poljoprivredi (berba maslina, pomoćni poslovi u vinogradu) i slično.

Odlukom Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav sukladno Pravilniku o načinu izvršavanja kazne zatvora uz nastavak rada zatvorenika kod poslodavca ili kod obavljanja vlastite djelatnosti 17 zatvorenika nastavilo je raditi kod svojeg poslodavca:

Tablica 33. Broj zaposlenika kod poslodavaca

Kazneno tijelo	Broj zatvorenika kod poslodavca
Kaznionica u Turopolju	3
Kaznionica u Valturi	1
Kaznionica i zatvor u Šibeniku	1
Zatvor u Bjelovaru	1
Zatvor u Dubrovniku	1
Zatvor u Sisku	1
Zatvor u Splitu	1
Zatvor u Varaždinu	1
Zatvor u Zagrebu	7
Ukupno:	17

Na ime rada, njihovi poslodavci su kaznionici i zatvorima uplatili 240.196 kn, od čega je zatvorenicima isplaćeno 60.048 kn.

Vlastitu djelatnost je nastavio obavljati 1 zatvorenik i to u Kaznionici i zatvoru u Šibeniku. Na ime sufinanciranja troškova izdržavanja kazne zatvora zatvorenik je uplatio 6.254 kn.

Nastavno dajemo usporedni prikaz broja radno angažiranih zatvorenika u razdoblju od 2010. do 2014. godine po kaznenim tijelima i mjestima rada.

Tablica 34. Prikaz broja radno angažiranih zatvorenika u razdoblju od 2010. do 2014. god. po kaznenim tijelima

KAZNENA TIJELA	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	% +/- 2014 /2013	% +/- 2014 /2010
Kaznionice	1.091	1.164	1.100	1.008	938	- 6,94	-14,02
Zatvori	485	501	407	438	400	- 8,68	- 17,53
Odgojni zavod	69	76	70	53	46	- 13,21	-33,33
UKUPNO	1.645	1.741	1.577	1.499	1.384	- 7,67	- 15,87

Tablica 35. Prikaz broja radno angažiranih zatvorenika u razdoblju od 2010. do 2014. god. po mjestima rada

MJESTO RADA	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	% +/- 2014 /2013	% +/- 2014 /2010
Režijski poslovi	1.088	1.130	1.062	999	918	- 8,11	- 15,62
Zatvorska radionica	468	524	447	407	361	- 11,30	- 22,86
Izvan kaznenog tijela	89	87	68	93	105	+ 12,90	+ 17,98
UKUPNO	1.645	1.741	1.577	1.499	1.384	- 7,67	- 15,87

Na ime naknada za rad zatvorenika u promatranom razdoblju, zatvorenicima je isplaćeno ukupno 8.987.676 kn, od čega za rad u redovnom radnom vremenu 8.877.337 kn, a 110.339 kn za prekovremeni rad.

Prosječna naknada za rad iznosi 535 kn za rad u redovnom radnom vremenu, a 654 kn za redovni rad i rad duži od punog radnog vremena.

Za rad u redovnom radnom vremenu prosječno su najviše naknade za rad u zatvorskoj radionici (619 kn), a najniže za rad na pomoćno tehničkim, fizičkim i intelektualnim poslovima (512 kn).

Radom zatvorenika u promatranom razdoblju ostvareno je 33.622.753 kn prihoda, 27.893.774 kn rashoda, te je tako ostvaren višak prihoda u iznosu od 5.728.979 kn.

Ostvareni višak prihoda koristio se za poboljšanje uvjeta života i rada zatvorenika, za tekuće izdatke, a manjim za kapitalne izdatke (nabava opreme za potrebe zatvorskih radionica i zatvorenika) i izdatke.

1.8.1.3 Organizacija slobodnog vremena

Zatvorenicima i maloljetnicima se u slobodno vrijeme u okviru njihovih interesa te mogućnosti kaznionica, zatvora, odnosno odgojnih zavoda organiziraju različite vrste aktivnosti za zadovoljavanje tjelesnih i kulturnih potreba koje se odnose na sportsko-rekreativne i kulturne sadržaje.

Tablica 36. Broj i vrsta aktivnosti slobodnog vremena zatvorenika i maloljetnika tijekom 2014. godine

Broj ostvarenih kontakata s predstavnicima sredstava javnog priopćavanja		22
Broj posjeta nevladinih udruga, predstavnika institucija državne uprave i lokalne samouprave te međunarodnih organizacija		675
KULTURNA I VJERSKA DOGAĐANJA	koncerti	30
	kazališne predstave	19
	Vjerska događanja	488
SPORTSKA DOGAĐANJA	Nogomet (turniri)	39
	stolni tenis (turniri)	57
	Košarka (turniri)	28
	drugo (badminton, šah, odbojka, boćanje, dizanje utega, teretana)	663

U promatranom razdoblju zatvorenici i maloljetnici aktivno su sudjelovali u 537 kulturna i vjerska događanja u kaznionicama i zatvorima kao i izvan njih. Osim organizacije koncerata i kazališnih predstava za zatvorenike i maloljetnike upriličeni su i vjerski obredi.

Sve kaznionice, zatvori, odnosno odgojni zavodi omogućuju zatvorenicima i maloljetnicima posudbu knjiga iz vlastitih knjižnica ili iz gradske knjižnice. Zatvorenicima i maloljetnicima omogućena je i nabava knjiga, časopisa i dnevnog tiska za vlastita sredstva putem zatvorske prodavaonice.

Zatvorenici i maloljetnici u okviru literarno-novinarskih radionica pišu članke i uređuju informativne časopise za zatvorenike i maloljetnike. Sudjeluju u radu glazbenih sekcija čiji su nastupi posebno zapaženi u kaznionicama u Glini, Lepoglavi, Lipovici-Popovači i Požezi (žene) koje imaju glazbene sastave i klape te potpuno samostalno pripremaju i izvode glazbene priredbe.

Radovima nastalima radom zatvorenika i maloljetnika u likovnim radionicama priređuju se izložbe, a radovi su njihovo vlasništvo ili se prodaju, sve u skladu s Pravilnikom o troškovima izrade, procjeni, izlaganju, pohranjivanju i prodaji stvari nastalih radom zatvorenika u slobodno vrijeme. Kaznionice, zatvori i odgojni zavodi sudjelovali su na zajedničkoj božićnoj prodajnoj izložbi radova zatvorenika izrađenih u slobodno vrijeme, organiziranoj krajem godine, u Ministarstvu pravosuđa.

Kaznionice/zatvori i odgojni zavodi u RH većinu sportskih aktivnosti i turnira organiziraju unutar kaznenog tijela. Međutim, potiče se suradnja s lokalnim sportskim klubovima gdje god za to postoji interes i mogućnost, pa tako Kaznionica u Glini ima takvu suradnju s lokalnim košarkaškim klubom (Košarkaški klub Glina) te nogometnim klubovima iz Gline i Topuskog

(NK Banovac i NK Topusko), s kojima povremeno igraju utakmice. Također zatvorenici iz Kaznionice u Turopolju i Kaznionice u Lipovici–Popovači sudjeluju jednom godišnje u nogometnom turniru koji organizacija civilnog društva (Udruga za kreativni socijalni rad Zagreb) organizira za zatvorenike ovisne o drogama, a u sklopu njihove resocijalizacije.

Cilj ovakve suradnje je poticanje zatvorenika na aktivno sudjelovanje u procesu izvršavanja kazne zatvora, održavanje kontakta s vanjskim svijetom i priprema za boravak na slobodi, kao i upoznavanje lokalne zajednice sa zatvoreničkom populacijom te smanjenje/otklanjanje predrasuda prema njima.

Kaznionice /zatvori i odgojni zavodi povremeno koriste ambasadore sporta kao uzore, npr. Kaznionice u Lepoglavi i Odgojni zavod u Turopolju, pa u različitim granama sporta prigodno surađuju s poznatim sportašima, koji se obraćaju zatvorenicima, kako bi im ovi približili sport, kroz zdravstveni i socijalni aspekt, te ukazali važnost prezentacije RH i kroz sport u Europi i svijetu.

1.8.1.4 Dušobrižništvo i vjeroispovijedanje

Zatvorenici i maloljetnici imaju pravo na vjeroispovijedanje koristeći vlastitu vjersku literaturu i stvari za religijsku uporabu, a također imaju pravo kontaktirati s vjerskim službenikom svoje vjerske zajednice.

Vjeroispovijedanje i dušobrižništvo za najzastupljenije vjerske zajednice uređeno je sporazumima o dušobrižništvu koje pojedina vjerska zajednica potpisuje s Vladom RH na temelju međunarodnih ugovora i Zakona o izvršavanju kazne zatvora (ovakav sporazum za sada postoji za zatvorenike i maloljetnike katoličke, pravoslavne i muslimanske vjeroispovijesti). U slučajevima ostalih vjerskih zajednica (upisanih u registar vjerskih zajednica koji vodi Ministarstvo uprave) omogućava se kontakt zainteresiranog zatvorenika ili maloljetnika s predstavnikom kojeg imenuje vjerska zajednica.

U povodu velikih katoličkih blagdana i ostalih blagdana drugih vjeroispovijesti osobita se pažnja poklanja vjerskim potrebama zatvorenika i maloljetnika te se organiziraju svete mise i duhovni susreti koje često predvode istaknuti crkveni vjerodostojnici.

1.8.1.5 Priprema za otpust i pomoć nakon otpusta

Pripremanje zatvorenika za otpust započinje nakon dolaska zatvorenika na izdržavanje kazne zatvora u kaznionicu ili zatvor. Kaznionica odnosno zatvor tijekom izvršavanja kazne zatvora poduzima sve kako bi život zatvorenika tijekom izvršavanja kazne zatvora bio što sličniji postojećim općim životnim okolnostima, te odgovarajućim programiranjem izvršavanja kazne pomaže zatvoreniku da razvije osjećaj odgovornosti.

Zatvorenika se potiče na održavanje odnosa sa obitelji, kontaktiranje s tijelima državne vlasti, ustanovama i udrugama te osobama koje se organizirano bave uključivanjem zatvorenika u život na slobodi.

Kaznionica odnosno zatvor, najkasnije tri mjeseca prije isteka kazne uključit će zatvorenika u pojedinačni ili skupni savjetodavni rad u vezi s pripremanjem zatvorenika za otpust. Tijekom savjetovanja, zatvorenika se upoznaje sa njegovim pravima i dužnostima koje ima nakon isteka kazne. Upoznaje ga se sa pravima koje može ostvariti pri centrima za socijalnu skrb, savjetuje ga se da se uključi u aktivno traženje posla (ukoliko je osoba nezaposlena) te ga se potiče na odgovorno ne kriminalno ponašanje.

Na zahtjev kaznionice, odnosno zatvora Ured za probaciju obaviti će poslove pripreme prihvata zatvorenika poslije otpusta. Nadalje, kaznionica ili zatvor prije otpusta zatvorenika koji izdržava kaznu zatvora protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, protiv života i tijela ili kaznenog tijela sa elementima nasilja, obavijestiti pri Ministarstvu pravosuđa Služba za podršku žrtvama i svjedocima radi obavješćivanja žrtve, oštećenog ili njihove obitelji.

Nakon otpuštanja, otpušteni se može obratiti nadležnom sudu izvršenja radi pružanja pomoći podrške. Sudac izvršenja surađuje s centrima za socijalnu skrb kojem može pismenim rješenjem izreći poduzimanje potrebnih mjera.

Nakon otpusta u centrima za socijalnu skrb svaka osoba ima pravo na informaciju o pravima i uslugama te pravo na podršku u prevladavanju komunikacijskih teškoća, pomoć kod utvrđivanja potreba, početnu procjenu mogućnosti korisnika te podršku i pomoć pri izboru prava u sustavu socijalne skrbi. Savjetovanje i pomaganje pojedincu je socijalna usluga sustavne stručne pomoći kojom se pojedincu pruža pomoć radi prevladavanja poteškoća te stvaranje uvjeta za očuvanje i razvoj osobnih mogućnosti i odgovornog odnosa pojedinca prema sebi, obitelji i društvu.

Zatvorski sustav ulaže trud i nastoji učiniti veći iskorak u području poslijepenalne problematike, koja je u stručnom smislu prepoznata kao jedan od značajnijih rizičnih čimbenika za kriminalni povratak. Također će se iznalaziti nova rješenja i mogućnosti kroz intenzivniju međuresornu suradnju s državnim institucijama koje dotiču svojim nadležnostima ovu kategoriju korisnika, te s mrežom organizacija civilnog društva, u namjeri postizanja zacrtanih ciljeva i doprinosa boljoj rehabilitaciji zatvorenika/maloljetnika.

U tom smislu započet je dijalog s Ministarstvom socijalne politike i mladih te sa zainteresiranim organizacijama civilnog društva koje iskazuju interes za pružanje skrbi zatvorenicima nakon izdržane kazne.

1.8.2 Posebni programi tretmana

Posebni programi tretmana primjenjuju se prema specifičnim skupinama zatvorenika (ovisnici o drogama, ovisnici o alkoholu, nasilni delinkventi, seksualni delinkventi i sl.) s ciljem smanjivanja rizika od ponovnog počinjenja kaznenog djela kroz ublažavanje i otklanjanje dinamičkih kriminogenih čimbenika.

U hrvatskom zatvorskom sustavu tradicionalno je prisutan rehabilitacijski koncept te početke provedbe posebnih programa, kao središnjeg dijela penološke rehabilitacije, nalazimo već u šezdesetim i sedamdesetim godinama prošlog stoljeća. Prvi posebni programi odnosili su se na tretman ovisnika o alkoholu i tretman ovisnika o drogama, a provodili su se u suradnji sa stručnjacima iz sustava javnog zdravstva. U suradnji s javnim zdravstvom započela je devedesetih godina prošlog stoljeća i provedba posebnog programa osoba oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja. Od 2005. godine nadalje kontinuirano se širi spektar posebnih programa, koji se razvijaju sukladno procijenjenim kriminogenim rizicima i tretmanskim potrebama zatvorenika.

Posebni programi tretmana primjenjuju se u pravilu samo na pravomoćno osuđene osobe, odnosno na zatvorenike koji izvršavaju kaznu zatvora i maloljetnike koji izvršavaju kaznu maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod. Kod ostalih kategorija zatvorenika provedba posebnih programa otežana je iz nekoliko razloga, među kojima su kratkoća boravka u kaznenom tijelu (kaznjenici i istražni zatvorenici), nemogućnost planiranja tretmana uslijed neizvjesne duljine boravka u kaznenom tijelu (istražni zatvorenici), nedostatak stručnog kadra za provedbu ovakvih programa i sl.

Posebni programi tretmana određuju se zatvorenicima i maloljetnicima u okviru provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, odnosno pojedinačnog programa postupanja, ovisno o procjeni njihovih kriminogenih rizika i tretmanskim potreba, ali i općenito potreba za promjenom ponašanja radi poboljšanja kvalitete života njih samih te njihovog užeg i šireg socijalnog okruženja (edukativno razvojni programi).

Tijekom 2014. godine u zatvorima, kaznionicama i odgojnim zavodima primjenjivali su se sljedeći posebni programi: tretman ovisnika o alkoholu, odnosno osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima, tretman ovisnika o drogama, odnosno osoba s drogom uzrokovanim poremećajima, tretman osoba oboljelih od PTSP-a, trening kontrole agresivnog ponašanja, tretman seksualnih delinkvenata (PRIKIP - prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja) i tretman počinitelja kaznenih djela u prometu. Od edukativno razvojnih programa provodio se program pod nazivom „Zatvorenik kao roditelj“.

U posebne programe tretmana je tijekom 2014. godine od 6206 pravomoćno osuđenih zatvorenika i maloljetnika bilo uključeno njih 1560, odnosno 25,1%.

Tablica 37. Broj zatvorenika uključenih u posebne programe tretmana

POSEBNI PROGRAM	tijekom 2014. godine	na 31. 12. 2014.
Tretman ovisnika o drogama	703	449
Tretman ovisnika o alkoholu	490	309
PRIKIP (tretman seksualnih delinkvenata)	71	38
ART - Trening kontrole agresivnog ponašanja	59	11
Tretman počinitelja kaznenih djela u prometu	126	48
Tretman osoba oboljelih od PTSP-a	111	68
UKUPNO	1560	923

Na dan 31. 12. 2014. godine od 2863 zatvorenika i maloljetnika koji su se zatekli na izvršavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere, u posebne programe bilo je uključeno njih 923, odnosno 32,2%.

Tablica 38. Broj zatvorenika uključenih u edukativno razvojne programe

Edukativno razvojni program	tijekom 2014. godine	na 31. 12. 2014.
Zatvorenik kao roditelj	184	59

U edukativno razvojne programe tijekom 2014. godine bila su uključena 184 zatvorenika.

1.8.2.1 Posebni program tretmana ovisnika o drogama

Ovisnici o drogama čine specifičnu kategoriju zatvorenika. Iako je jedan dio njih primarno kriminaliziran, najveći broj ovih zatvorenika kaznena djela čini kao izravnu ili neizravnu posljedicu ovisnosti. Stoga je tretman ovisnika u zatvorskom sustavu usmjeren na prevenciju ovisničkog, a time i kriminalnog recidiva. Ovisnici se u tretman uključuju na temelju izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti ili po preporuci stručnog tima kaznionice ili zatvora nakon provedenog dijagnostičkog postupka u Centru za dijagnostiku u Zagrebu ili tijekom prijama u kaznenom tijelu. Neovisno o tome na koji način je zatvorenik uključen u tretman, pristup i dostupni elementi programa su jednaki za sve, ovisno o procijenjenim potrebama. Tretman se provodi timski, a sastav tima ovisi o profesionalnoj strukturi službenika pojedine kaznionice, odnosno zatvora.

Tretman ovisnika o drogama u kaznenim tijelima podrazumijeva sveobuhvatan pristup koji obuhvaća sljedeće elemente:

- ✓ Edukacija iz područja ovisnosti i zlouporabe droga
- ✓ Smanjivanje štetnih posljedica zlouporabe droga
  - savjetodavne aktivnosti s ciljem smanjivanja štete
  - zdravstvena skrb u svrhu poboljšanja općeg zdravstvenog stanja i tretiranja rizičnih bolesti zatvorenika – ovisnika (hepatitis B i C, HIV pozitivni)
- ✓ Supstitucijska farmakoterapija za opijatske ovisnike (metadon, buprenorfin/nalokson),
  - održavanje
  - detoksikacija
- ✓ Tretman psihijatrijskih komorbiditeta (psihijatrijski tretman i farmakoterapija)
- ✓ Kontrole apstinencije
- ✓ Upravljanje poželjnim ponašanjem pozitivnim i negativnim potkrjepljenjem (CM)
- ✓ Opći programi tretmana – uključivanje u radne i radno-okupacijske aktivnosti, organizirano provođenje slobodnog vremena i izobrazbu.
- ✓ Posebni program - Psihosocijalni tretman ovisnika o drogama:
  - individualni psihosocijalni tretman i savjetovanje
  - modificirana terapijska zajednica i grupe liječenih ovisnika
  - PORTOs – strukturirani program psihosocijalnog tretmana temeljen na kognitivno-bihevioralnom pristupu i prevenciji relapsa.
- ✓ Priprema poslijepenalnog prihvata u suradnji sa županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti i organizacijama civilnog društva.

Psihosocijalni tretman ovisnika o drogama u zatvorskom sustavu usklađen je sa Smjernicama za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu usvojenima na 5. sjednici Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske održanoj 28. siječnja 2014. godine. U liječenju ovisnika o drogama u zatvorskom sustavu primjenjuju se Smjernice za farmakoterapiju opijatskih ovisnika metadonom i Smjernice za farmakoterapiju opijatskih ovisnika buprenorfinom.

U užem dijelu provedbe posebnog programa izdvajamo grupne oblike provedbe koji se odnose na modificiranu terapijsku zajednicu, odnosno klubove liječenih ovisnika te novi program PORTOs, koji je izrađen, pilotiran i evaluiran do kraja 2014. godine.

1.8.2.2 Modificirana terapijska zajednica

Tretman ovisnika po principima modificirane terapijske zajednice u zatvorskom sustavu Republike Hrvatske ima dugu tradiciju (početak 70-ih godina u Kaznionici u Lepoglavi). Neki

od elemenata programa rada kroz terapijsku zajednicu su edukacija, savjetovanje i podrška, struktura dnevnih aktivnosti usklađenih s programom, redovite i izvanredne kontrole apstinencije, potpisivanje terapijskog ugovora, pogodnosti vezane uz uspješnost programa, suradnja sa županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti i nevladinim udrugama. Modificirana terapijska zajednica primjenjuje se u kaznionicama, dok se u zatvorima organiziraju klubove liječenih ovisnika koje također sadrže elemente terapijske zajednice, ali zbog specifičnih uvjeta izdržavanja kazne ne mogu omogućiti strukturu dnevnih aktivnosti članova grupe koje bi bile usklađene s programom.

U tretman su osim neposrednog izvoditelja (tzv. terapeuta) uključeni i nadležni stručni savjetnik za tretman, liječnik, po potrebi psihijatar, a posredno i drugi članovi timova tretmanskih skupina zaduženi za provođenje općih programa (strukovni učitelji, nastavnici, odjelni pravosudni policajci).

1.8.2.3 PORTOs – Prevencija Ovisničkog Recidiva Treningom i O snaživanjem

PORTOs je strukturirani program psihosocijalnog tretmana temeljen na kognitivno-bihevioralnom pristupu, koji uključuje procjenu kriminogenih rizika i potreba te prevenciju relapsa. Program se provodi u dužoj verziji kroz 34 tjedna, odnosno u kraćoj verziji kroz 17 tjedana dinamikom od jedne radionice tjedno u trajanju od 90 minuta, u malim grupama od 6-10 zatvorenika ovisnika. Program je izrađen u suradnji Odjela posebnih programa tretmana zatvorenika i maloljetnika Službe tretmana Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav i Odsjeka za kriminologiju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.

Program obuhvaća pet faza:

1. Pripremna faza - započinje selekcijom sudionika kroz analizu dokumentacije, primjenu upitnika za procjenu rizičnosti i motivacijski intervju. U ovoj fazi potpisuje se terapijski ugovor i primjenjuju se ulazni evaluacijski upitnici. Nakon ovih aktivnosti provode se prve dvije radionice - pojašnjavanje svrhe programa i predstavljanje, pravila grupe i očekivanja od programa i voditelja.
2. Faza edukacije, introspekcije i poticanja promjene životnog stila obuhvaća 13 radionica kroz koje se obrađuju sljedeće teme: razvojni stupnjevi ovisnosti, kotač promjene, inventar negativnih posljedica, percepcija zadovoljstva životom, određivanje ciljeva, pozitivne i negativne strane života bez droge, životni stil ovisnosti: uvjeti, izbori, mišljenje, ovisnički obrasci ponašanja, ovisnički obrasci mišljenja, introspekcija, atribucijska trijada i dr.
3. Faza razvoja vještina i osnaživanja za promjenu - obuhvaća 14 radionica kroz koje se obrađuju teme: životne uloge, kako moje ponašanje utječe na druge, emocionalne potrebe i izražavanje osjećaja, žudnja, okidači, kontrola afekta, interpersonalni pritisak, rješavanje problema, širenje opcija i povećavanje kompetentnosti, trening vizualizacije, postavljanje ciljeva, kognitivne distorzije, preoblikovanje percepcije i misli, zamjena starih životnih sadržaja novima, strukturiranje vremena i dr.
4. Prevencija relapsa – obuhvaća 4 radionice kroz koje se obrađuju teme: posrnuće i povrat (laps i relaps), nošenje s rizičnim situacijama, mreža podrške te izrada plana nakon izlaska na slobodu.
5. Završetak programa, feedback i evaluacija obuhvaća završnu radionicu (feedback, evaluacijski listići, podjela potvrđnica) te primjenu izlaznih evaluacijskih upitnika.

Do kraja 2014. godine program je proveden u pilot fazi u Kaznionici u Lepoglavi i Kaznionici u Požegi (Odjel za zatvorenice). Evaluacija PORTOs-a provedena je na uzorku od 20 zatvorenika i zatvorenica uključenih u pilot provedbu. Za evaluaciju Programa korišten je PORTOs upitnik koji ispituje motivaciju za promjenu, stavove prema intervencijama / tretmanu / grupnom radu, kritičnost prema kaznenom djelu, odnos prema sigurnosnoj

mjeri/uključivanju u tretman, socijalne vještine, kognitivne distorzije, lokus kontrole, ustrajnost, samopoštovanje, kompetentnost, strah od negativne evaluacije, misli i žudnju, kriminalni stil razmišljanja i znanje. Dobiveni rezultati pokazuju da je došlo do pozitivnih promjena u gotovo svim ispitanim aspektima, a dobivena je statistički značajna razlika u kritičnosti prema kaznenom djelu i odnosu prema sigurnosnoj mjeri/uključivanju u tretman, kognitivnim distorzijama, ustrajnosti, samopoštovanju, te mislima i žudnji u vezi s drogom. S obzirom na rezultate program PORTOs ocijenjen je kao uspješan, te kao program kojim su zatvorenice i zatvorenici izuzetno zadovoljni. Edukacija službenika tretmana kaznionica i zatvora i početak provedbe programa na razini cijelog zatvorskog sustava planira se u prvoj polovici 2015. godine.

Tablica 39. Broj zatvorenika ovisnika o drogama uključenih u posebni program

TRETMAN OVISNIKA O DROGAMA	tijekom 2014. godine			na dan 31. prosinca 2014. godine		
	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO
zatvorenici	284	383	667	170	253	423
maloljetnici	2	34	36	2	24	26
UKUPNO	286	417	703	172	277	449

U posebni program tretmana ovisnika, tijekom 2014. godine bilo je uključeno 667 (odraslih) zatvorenika, odnosno 11,1% svih osoba koje su se tijekom 2014. godine nalazile na izvršavanju kazne zatvora (N=6031). Od navedenog broja, 42,6% zatvorenika ovisnika o drogama uključeno je u program na temelju izrečene sigurnosne mjere liječenja od ovisnosti, a 57,4% je uključeno po procjeni stručnog tima Centra za dijagnostiku u Zagrebu, odnosno kaznenog tijela.

Na dan 31. 12. 2014. godine u posebni program tretmana ovisnika o drogama bila su uključena 423 (odrasla) zatvorenika, odnosno 15,2% od ukupnog broja zatvorenika koji su se na taj dan nalazili na izvršavanju kazne zatvora (N=2775).

Nakon što je u 2013. godini zabilježen nagli pad broja zatvorenika ovisnika o drogama koji su uključeni u posebni program, koji je tumačen smanjenjem broja ovisnika o drogama u zatvorskom sustavu uslijed primjene novog Kaznenog zakona te izmjenama u kriterijima za uključivanje u posebni program, u 2014. godini podaci ne pokazuju značajnija odstupanja od onih dobivenih u prethodnoj godini. Tako se u usporedbi s 2013. godinom bilježi blagi pad broja zatvorenika koji su tijekom godine uključeni u posebni program tretman ovisnika o drogama za 2,3%, dok se na dan 31. prosinca 2014. godine bilježi porast broja ovisnika o drogama uključenih u posebni program za 0,7%.

U slučaju maloljetnika u posebni program tretmana uključuju se sve osobe koje zlorabljavaju droge neovisno o tome jesu li nastupile štetne posljedice, s obzirom da je program za maloljetnike primarno preventivnog karaktera.

Tijekom 2014. godine od ukupno 175 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 36, odnosno 20,6% je bilo uključeno u posebni program, odnosno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o drogama ili problema uzrokovanih zlorabom droga. Od navedenog broja, 34 maloljetnika su u tretman uključena po procjeni stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda, a 2 su imala izrečenu sigurnosnu mjeru.

Dana 31. prosinca 2014. godine od ukupno 88 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 26, odnosno 29,5% je bilo uključeno u posebni program, odnosno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o drogama ili problema uzrokovanih zlouporabom droga. Kao i tijekom godine, svi su uključeni na temelju procjene stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

U području tretmana ovisnika o drogama postoji suradnja s županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti te organizacijama civilnog društva s kojima se zatvorenike povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenici nastavljaju tretman nakon otpusta. U nekim zatvorima ova suradnja se provodi i na način da predstavnici županijskih službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti ili organizacija civilnog društva sudjeluju na sastancima grupa liječenih ovisnika u zatvoru, kao suradnici u provedbi posebnog programa ili provode vlastite programe u prostoru kaznenog tijela. Suradnja s vanjskim suradnicima u provedbi posebnog programa tretmana ovisnika omogućava kontinuitet tretmana i nakon otpusta, a kroz ovakav pristup moguće je u tretman i savjetovanje uključiti obitelj ili drugu osobu koja će ovisniku pružati potporu u apstinenciji i promjeni stila života.

1.8.2.4 Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama

U odnosu na provedbu međuresornog Projekta Resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja, Uredu za suzbijanje zlouporabe droga pravovremeno je dostavljeno izvješće za potrebe pisanja godišnjeg Izvješća o provedbi Nacionalne strategije za suzbijanje zlouporabe droga te obveze redovitog izvještavanja Vlade Republike Hrvatske.

Značajno je istaknuti da je ove izvještajne godine u zatvorskom sustavu, koji ima određena objektivna ograničenja u pogledu realizacije projekta, ipak proširena ponuda izbora za osposobljavanje kroz projekt na način da se uz mogućnost stručnog osposobljavanja za zanimanje računalni operater otvorila i mogućnost osposobljavanja za grafičke poslove sitotiska. Naime, Kaznionica u Glini posjeduje grafičke strojeve, te su tako bili ostvareni preduvjeti za izvođenje praktičnog dijela osposobljavanja. Slijedom ove ponude, koja je bila omogućena zatvorenicima-ovisnicima u svim kaznenim tijelima, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav izvršio je premještaje zainteresiranih kako bi se svim zatvorenicima, koji ispunjavaju projektom zadane kriterije, isto omogućilo.

Na isti način, za poslove računalnog operatera, edukacije su ponuđene i omogućene svim zatvorenicima ovisnicima o drogama, no zbog manjeg broja kandidata, realizirane su na tri lokacije i to u Kaznionici i zatvoru u Šibeniku, Kaznionici u Glini i Kaznionici u Požegi, zbog čega su neki od zatvorenika za ove potrebe bili premješteni.

Do lipnja 2014. godine obavljeno je informiranje zatvorenika/ca o projektu, motiviranje te snimanje njihovog interesa. Preliminarnim odabirom zainteresiranih zatvorenika u 20 kaznenih tijela, ukupno je bilo zainteresirano 72 zatvorenika (od toga 8 zatvorenica).

Nakon obavljene profesionalne orijentacije i liječničkih pregleda pri nadležnim medicinama rada, daljnju mogućnost uključivanja u program stručnog osposobljavanja za računalnog operatera i poslove sitotiska ostvarilo je ukupno 44 zatvorenika (od toga 8 zatvorenica) iz 10 kaznenih tijela i to: Kaznionice u Glini, Kaznionice u Lepoglavi, Kaznionice u Lipovici-Popovači, Kaznionice u Požegi, Kaznionice u Turopolju, Kaznionice i zatvora u Šibeniku, te Zatvora u Puli-Pola, Zatvora u Rijeci, Zatvora u Varaždinu i Zatvora u Zadru.

Prikupljene su ponude izvođača edukacija i prosljeđene na odluku Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske koje je provelo postupak izbora proveditelja edukacije s kojima je potom sklopilo ugovor o realizaciji osposobljavanja u zatvorskom sustavu.

U jesenskom periodu izvršen je premještaj zatvorenika za potrebe Projekta, te je od listopada do prosinca 2014. godine provedeno stručno osposobljavanje za 44 zatvorenika za zanimanje računalnog operatera (22 zatvorenika i 8 zatvorenica) u realizaciji Otvorenog učilišta "Algebra" i za grafičke poslove sitotiska (14 zatvorenika) u realizaciji Grafičke škole u Zagrebu.

Edukacija se sastojala od ukupno 120 sati predavanja i vježbi te se provodila po modalitetu i intenzitetu usklađenom s mogućnostima i rasporedom svakog kaznenog tijela zasebno. Svi upisani kandidati redovito su prisustvovali nastavi i uspješno položili za zanimanja za koja su se obučavali te za isto dobili uvjerenje o osposobljenosti.

1.8.2.5 Posebni program tretmana ovisnika o alkoholu

Tretman ovisnika o alkoholu namijenjen je onim zatvorenicima i maloljetnicima u kaznenim tijelima, kojima je alkohol utvrđen kao kriminogeni faktor te je s obzirom na povezanost ovisnosti o alkoholu s rizikom od ponovnog činjavanja kaznenih djela, taj program ključni dio pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora. Stoga odbijanje sudjelovanja u tako određenom programu, povlači za sobom kao posljedicu nižu procjenu uspješnosti provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora. Osim zatvorenika kojima je od strane suda izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od alkohola, u program se uključuju i oni zatvorenici za koje je u postupku dijagnostike od strane Centra za dijagnostiku u Zagrebu utvrđena ovisnost o alkoholu ili zlouporaba alkohola. Odlukom stručnog tima kaznenog tijela također se identificiraju oni zatvorenici kojima je ovaj program neophodan. Tretman se provodi grupno ili individualno, ovisno o mogućnostima kaznenog tijela te dostupnosti zatvorenika za grupni rad. U pravilu se tretman provodi timski, a sastav tima ovisi o profesionalnoj strukturi odjela tretmana pojedinog kaznenog tijela. Osim neposrednog proveditelja programa (višeg stručnog savjetnika/stručnog savjetnika za tretman tzv. terapeuta koji je u pravilu prošao edukaciju iz alkoholizma), posredno su uključeni i nadležni savjetnik za tretman, liječnik opće prakse ili psihijatar te po potrebi i drugi članovi tima tretmanske skupine (strukovni učitelji, nastavnici, službenici pravosudne policije). Do kraja 2014. godine dogovoreno je formaliziranje dugogodišnje suradnje između Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i Hrvatskog saveza klubova liječenih alkoholičara, kroz potpisivanje sporazuma o suradnji, a u cilju kvalitetnijeg i učinkovitijeg osiguravanja tretmana zatvorenika kroz njihovo uključivanje u klub liječenih alkoholičara koji djeluje u prebivalištu ili boravištu zatvorenika. Potpisivanje sporazuma dogovoreno je za siječanj 2015. godine.

Tablica 40. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u posebni program tretmana ovisnosti o alkoholu

TRETMAN OVISNIKA O ALKOHOLU	tijekom 2013. godine			na dan 31. prosinca 2013. godine		
	Izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO
zatvorenici	209	260	469	124	175	299
maloljetnici	0	21	21	0	10	10
UKUPNO	209	281	490	124	185	309

U posebni program tretmana ovisnika o alkoholu, tijekom 2014. godine bilo je uključeno 469 zatvorenika, što iznosi 84,66% svih zatvorenika ovisnika o alkoholu koji su se tijekom godine nalazili na izvršavanju kazne zatvora (ukupno 554). Od ukupnog broja zatvorenika uključenih u program, 209 ih je uključeno na temelju izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, a 260 po procjeni stručnog tima Centra za dijagnostiku u Zagrebu i/ili kaznenog tijela.

Na dan 31.12.2014. godine u posebni program tretmana ovisnika o alkoholu bilo je uključeno ukupno 299 zatvorenika, odnosno 91,16 % od ukupnog broja zatvorenika ovisnika o alkoholu koji su se na taj dan nalazili na izvršavanju kazne zatvora (ukupno 328).

Tijekom 2014. godine od ukupno 21 maloljetnika ovisnika o alkoholu koji su se nalazili na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, svih 21, odnosno 100% je bilo uključeno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o alkoholu ili problema uzrokovanih zlouporabom alkohola. Tijekom 2014. godine nije bilo maloljetnika kojima je izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti te su svi uključeni u program po procjeni stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

Na 31. prosinca 2014. godine od ukupno 10 maloljetnika ovisnika o alkoholu, na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, svih 10 (100%) je bilo uključeno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o alkoholu ili problema uzrokovanih zlouporabom alkohola. Svi maloljetnici su bili uključeni po procjeni stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

1.8.2.6 Prevenција recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP

Prevenција recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP je program koji se temelji na elementima kognitivno-bihevioralne terapije, a njime su obuhvaćeni muški punoljetni zatvorenici koji imaju teškoće s kontrolom seksualnog nagona. Trajanje programa je 10 mjeseci u skupini od 8 do 12 zatvorenika.

Tijekom 2014. godine u PRIKIP posebni program bilo je uključeno ukupno 71 zatvorenik. Program se provodio u četiri kaznena tijela: u Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Glini, Zatvoru u Zagrebu i Zatvoru u Puli-Pola.

Svi provoditelji programa za seksualne delikvente završili su posebnu izobrazbu te im se osigurava kontinuirana supervizija. U 2014. godini održano je 5 supervizijskih sastanaka s ciljem podrške i razmjene iskustava među provoditeljima: 7. veljače u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, 8. travnja u Centru za izobrazbu u Zagrebu, 29. svibnja u Zatvoru u Puli-Pola, 10. rujna u Kaznionici u Lepoglavi i 20. studenoga u Centru za izobrazbu u Zagrebu.

S obzirom na zaključke sa supervizijskih sastanaka o postojanju velike potrebe za supervizijom pojedinih voditeljskih parova tijekom provođenja programa i prezentiranjem pojedinih seksualnih počinitelja koji sudjeluju u tretmanu, dva supervizora navedenog programa, osim sudjelovanja na zajedničkim supervizijskim sastancima, odlaze povremeno u jednu od grupa počinitelja radi opservacije grupnog rada i davanja stručne podrške voditeljima prije, tijekom i nakon tretmana.

Tijekom 2014. godine Odjel za statističku analizu i evaluaciju programa tretmana nastavio je evaluirati učinkovitost PRIKIP programa na temelju ulaznih i izlaznih upitnika. Rezultati statističke analize ukazuju na visoku učinkovitost i opravdanost provođenja ovog Programa, te ukazuju na pozitivne efekte koje program ima na zatvorenike.

1.8.2.7 *Tretman nasilnih delinkvenata*

U dijelu tretmana nasilnih delinkvenata u zatvorskom sustavu se primjenjuje Trening kontrole agresivnog ponašanja – ART te individualni i grupni psihosocijalni tretman osoba kojima je izrečena sigurnosna mjera iz čl. 70. Kaznenog zakona.

1.8.2.8 *Trening kontrole agresivnog ponašanja – ART*

Kako bi se službenicima zatvorskog sustava omogućila adekvatna edukacija za rad s nasilnim zatvorenicima 2007. godine pristupilo se traženju odgovarajućeg programa tretmana koji bi se mogao prilagoditi i primijeniti u zatvorskim uvjetima. S tim je ciljem uspješno aplicirano za sredstva iz nizozemskih MATRA bilateralnih programa pomoći te nam je u okviru projekta Tretman zatvorenika počinitelja kaznenih djela s elementima nasilja u zatvorima i kaznionicama, osigurana edukacija službenika za rad s ovom kategorijom zatvorenika. Imenovani se projekt provodio tijekom 2008. i 2009. godine i njime su službenici odjela tretmana educirani za provedbu međunarodno priznatog programa ART (*Aggression Replacement Training*), prevedenog kao Trening kontrole agresivnog ponašanja, dok su službenici odjela osiguranja prošli edukaciju iz područja komunikacije i ovladavanja/upravljanja agresijom. S obzirom da je edukacija koncipirana po principu „trening za trenere“, u oba segmenta projekta formirana je jezgra stručnjaka koji nadalje educiraju svoje kolege, čime je osigurana održivost provedbe.

ART je posebni program tretmana nasilnih delinkvenata koji je usmjeren na počinitelje kaznenih djela s elementima nasilja te na druge zatvorenike i maloljetnike koji imaju poteškoća u kontroliranju agresivnog ponašanja. U program se zatvorenici i maloljetnici uključuju po procjeni i preporuci stručnog tima Centra za dijagnostiku u Zagrebu i/ili kaznenog tijela. Cilj programa je smanjivanje vjerojatnosti počinjenja nasilničkog kaznenog djela, ali i smanjivanje vjerojatnosti manifestacije različitih oblika agresivnog ponašanja u kaznenom tijelu i nakon otpusta na slobodu. Programom su obuhvaćene tri komponente: trening socijalnih vještina, kontrola ljutnje i razvoj tzv. moralnog rezoniranja, koje educirani provoditelji prorađuju s malim grupama zatvorenika dinamikom od dva puta tjedno kroz 10 tjedana.

ART se u 2014. godini provodio u Kaznionici u Glini, Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Lipovici-Popovači, Kaznionici u Požegi (Odjel za izvršavanje maloljetničkog zatvora), u Zatvoru u Puli-Pola, Zatvoru u Zagrebu, Odgojnom zavodu u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju.

Tijekom 2014. godine u program je uključeno ukupno 52 zatvorenika i maloljetnika, od čega 34 zatvorenika, 5 maloljetnika na izdržavanju maloljetničkog zatvora te 13 maloljetnika i maloljetnica na izdržavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

1.8.2.9 *Provođenje sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana*

Sigurnosna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana propisana člankom 70. Kaznenog zakona (Narodne novine, br. 125/2011 i 144/2012) je sigurnosna mjera čija primjena počinje od 1.siječnja 2013. godine, odnosno datumom stupanja na snagu novog Kaznenog zakona. To je sigurnosna mjera koju sud može izreći počinitelju koji je počinio kazneno djelo s obilježjem nasilja ako postoji opasnost da će počiniti isto ili slično djelo. Prema čl. 4. Pravilnika o izvršavanju sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana (Narodne novine, br. 42/2013 i 142/2013) sigurnosnu mjeru koja se izvršava unutar zatvorskog sustava provode stručnjaci (psiholozi, psihijatri, soc. pedagozi, soc. radnici ili pedagozi) posebno

osposobljeni za rad s počiniteljima prema Standardima za provedbu sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana koji su sastavni dio gore citiranog Pravilnika.

Oni zatvorski službenici koji imaju završenu edukaciju Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji (Centar za dijagnostiku u Zagrebu, Kaznionica u Turopolju i Zatvor u Zadru) u 2014. godini proveli su tretman sa 9 počinitelja nasilja (od toga 4 s obveznom mjerom) i jednom počiniteljicom s obveznom mjerom, no za tu zatvorenicu je u ulaznom dijagnostičkom postupku procijenjeno da ne zadovoljava kriterije za tretman o čemu je obaviješten nadležni sud.

S obzirom da je u zatvorskom sustavu sve više počinitelja s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja koji su dobili mjeru ne zbog obiteljskog nasilja nego drugih oblika nasilja, javlja se potreba izrade posebnog programa tretmana za takve počinitelje. Početak izrade takvog sveobuhvatnog programa, a zatim i edukacija zatvorskih službenika za provođenje tog programa kojim će se izvršiti sigurnosna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana, planira se u drugoj polovini 2015. godine.

Do tada će se, kao i do sada, obvezna mjera provoditi upućivanjem zatvorenika u ona kaznena tijela u kojima postoji mogućnost provođenja mjere, odnosno tamo gdje službenici imaju završenu edukaciju za rad s nasilnim počiniteljima, iako se njihova dosadašnja edukacija odnosi samo na počinitelje nasilja u obitelji, no za sada je još uvijek najveći broj takvih počinitelja.

1.8.2.10 Posebni program tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu

U zatvorskom sustavu Republike Hrvatske za punoljetne zatvorenike osuđene za kaznena djela iz prometa, od kojih većina ima izrečenu sigurnosnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom, provodi se tretman zatvorenika počinitelja kaznenih djela u prometu. To je posebni tretmanski program koji se provodi samo u dvije kaznionice: u Kaznionici u Lipovici - Popovači i u Kaznionici u Valturi jer se jedino tamo upućuju zatvorenici osuđeni za kaznena djela iz prometa. Osobe osuđene na kaznu zatvora zbog počinjenog kaznenog djela iz prometa najčešće nisu visoko kriminalizirane, kao niti visoko sigurnosno rizične te kaznu zatvora u pravilu izvršavaju u poluotvorenim i otvorenim uvjetima.

U 2014. godine u tretman zatvorenika počinitelja kaznenih djela u prometu u obje kaznionice bilo je uključeno 104 zatvorenika. Program se provodi u zatvorenim skupinama od po 12 – 15 zatvorenika u trajanju od 7 mjeseci te kontinuirano u otvorenim skupinama za one zatvorenike koji su prošli osnovni dio programa, ali su zainteresirani za dodatne sadržaje iz prometa sve do otpusta iz kaznionice. Također se, prema potrebi, pruža i individualna podrška zatvorenicima sa PTSP-om koji je posljedica prometne nesreće.

U provedbi ovog posebnog programa koriste se metode i tehnike grupnog i individualnog rada, te integralna prometna metoda (IPM). Uočena je potreba cjelovitog pristupa tretmanu zatvorenika s kaznenim djelom iz prometa, odnosno zajedničko djelovanje i interakcija počinitelja, oštećenih i stručnjaka. Tako je IPM metoda proizašla iz dugogodišnjeg rada i iskustva u radu s počiniteljima s kaznenim djelom iz prometa. Također je nastavljena suradnja s vanjskim partnerima: Hrvatskim autoklubom (HAK), Fakultetom prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskim psihološkim društvom - Sekcijom za prometnu psihologiju, Udrugom obitelji osoba stradalih u prometu te s Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

Tijekom 2014. godine nastavljena je uspješna suradnja s Udrugom obitelji osoba stradalih u prometu u okviru čijeg su se programa, pod nazivom „Sekunda koja mijenja život“, odvijale

preventivne prometne radionice za maturante u srednjim školama na kojima redovito aktivno sudjeluju zatvorenici koja svoja iskustva dijele s maturantima, odnosno mladim rizičnim vozačima. Cilj navedenih radionica je razvijanje odgovornosti mladih vozača u prometu i prevencija prometnih nesreća. S obzirom na odličnu prihvaćenost radionice ove vrste kod maturanata i stručnog tima škole s takvim radionicama će se nastaviti te je u izradi sporazum između Uprave za zatvorski sustav i Udruge obitelji osoba stradalih u prometu u cilju unapređenja suradnje.

Na temelju znanja i iskustva stečenog kroz neposredni rad sa zatvorenicima tijekom provođenja navedenog programa, pojavila se potreba da se i u drugim kaznenim tijelima u Republici Hrvatskoj provodi širi preventivni program koji će biti namijenjen svim zatvorenicima, bez obzira na vrstu kaznenog djela zbog kojeg se nalaze na izdržavanju kazne zatvora. Tako se 2014. godine počeo razvijati preventivni prometni program „Vozač – čimbenik sigurnosti u prometu“ koji u sebi sadrži, ne samo znanja o vožnji i poznavanja prometnih pravila, već ima za cilj kod zatvorenika osvijestiti doživljavanje i ponašanje vezano uz vožnju kao što su traženje opasnosti i prihvaćanje rizika.

Polazišna ideja za izradu ovog programa za sve zainteresirane zatvorenike u različitim kaznenim tijelima, kako zatvorima tako i kaznionicama, bila je da se vještina i znanje o vožnji uči u autoškoli, ali sigurno ponašanje u vožnji, odnosno odgovorno i savjesno ponašanje prema sebi i prema drugim osobama koje sudjeluju u prometu, usvaja se tijekom cijeloga života. Prometna sigurnost ovisi o ponašanju svih sudionika u prometu, a posebno vozača. Ovaj preventivni prometni program „Vozač – čimbenik sigurnosti u prometu“ rezultat je težnje da se svim zainteresiranim zatvorenicima putem grupnog rada pruži zanimljiv i koristan program u kojem će se, na zanimljiv način, kroz razgovor, diskusiju i razmjenu iskustava, podsjetiti onoga što su naučili u autoškoli, ali i osvijestiti rizike koji su prisutni svaki puta kada sjednu za volan.

U cilju širenja preventivnog prometnog programa „Vozač – čimbenik sigurnosti u prometu“ na veći broj zatvora i kaznionica, odnosno na veći broj zatvorenika, tijekom 2014. godine intenzivno se radilo na pripremi materijala za edukaciju i organizaciji edukacije zatvorskih službenika za provođenje navedenog preventivnog programa. Edukacija zainteresiranih službenika Odjela tretmana i Odjela osiguranja iz 15 različitih kaznenih tijela planira se održati početkom 2015. godine.

1.8.2.11 Posebni program tretmana zatvorenika oboljelih od PTSP-a

Ovaj posebni program namijenjen je zatvorenicima hrvatskim braniteljima s izraženim simptomima posttraumatskog stresnog poremećaja, koji bez obzira na protok vremena od Domovinskog rata, u kaznenim tijelima i dalje predstavljaju značajnu brojčanu skupinu, iako njihov broj iz godine u godinu opada. Uzimajući u obzir simptome koje ovaj poremećaj nosi sa sobom, javljaju se tegobe koje nepovoljno djeluju na kvalitetu života samih oboljelih osoba, a koje istovremeno na određeni način mogu dovesti do rizičnih ponašanja tijekom izdržavanja kazne.

Program se osniva prije svega na stručnoj podršci službenika tretmana s ciljem što lakše prilagodbe na uvjete izdržavanja kazne te savjetovanja i asistencije oko rješavanja problema vezanih uz ostvarivanje prava s osnove statusa hrvatskog branitelja.

Provodi se u skupinama ili individualno. Uključivanje u program je dobrovoljno, što znači da se zatvoreniku za kojeg se tijekom dijagnostičke obrade utvrdi da ispunjava osnovne kriterije (hrvatski branitelj, dijagnoza PTSP-a) ponudi uključivanje u program, a on sam odlučuje da li

će se uključiti. Gotovo svi prihvaćaju program, ako ne odmah po dolasku na izdržavanje kazne, onda tijekom.

Tijekom 2014. godine posebni program tretmana osoba oboljelih od PTSP-a provodio se u Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Požegi (Odjel tretmana zatvorenika), Kaznionici u Turopolju, Zatvorskoj bolnici u Zagrebu te Zatvoru u Zagrebu, Zatvoru u Puli-Pola i Zatvoru u Varaždinu, a ukupno je bilo uključeno 111 zatvorenika.

Protokom vremena od završetka Domovinskog rata kontinuirano opada broj zatvorenika koji su uključeni u ovaj program te je ove godine 34 zatvorenika manje nego u 2013. godini

1.8.2.12 Edukativno razvojni programi

Uprava za zatvorski sustav nastoji da se u kaznenim tijelima osim posebnih programa koji su vezani uz specifične kriminogene čimbenike, osmisle i oni programi koji nisu usmjereni na korekciju ponašanja s obzirom na kazneno djelo nego zatvorenicima nude usvajanje raznih znanja i vještina, neovisno o njihovim kriminogenim rizicima, a koje su usmjerene na rješavanje specifičnih problema, ili unaprjeđivanje kvalitete života i međuljudskih odnosa. Ovi programi se ne moraju provoditi kontinuirano, ali se nastoji omogućiti zatvorenicima pohađanje istih ako se za njima pojavi potreba.

Tijekom 2014. godine u Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Glini, Kaznionici u Lipovici-Popovači, Kaznionici u Valturi i Kaznionici u Požegi (Odjelu za zatvorenice i Poluotvorenom odjelu za zatvorenike) te Zatvoru u Zagrebu, Zatvoru u Rijeci, Zatvoru u Osijeku, Zatvoru u Varaždinu, Zatvoru u Puli-Pola i Zatvoru u Gospiću provodio se jedan takav program pod nazivom „Zatvorenik kao roditelj“.

1.8.2.13 „Zatvorenik kao roditelj“

Zbog nemogućnosti daljnjeg provođenja programa „Odgovorno roditeljstvo“ od strane obiteljskih centara, tijekom 2013. godine u Odjelu posebnih programa zatvorenika i maloljetnika, izrađen je program pod nazivom „Zatvorenik kao roditelj“ te je za isti napisan priručnik. Isti je nastao rezultat potrebe za daljnjim provođenjem programa za podizanje roditeljskih kompetencija za kojim su interes iskazali kako sami zatvorenici, tako i službenici kaznenih tijela. Početkom 2014. godine održana je edukacija službenika tretmana i osiguranja iz kaznenih tijela koji su iskazali interes za provođenje programa. Ukupno je 23 službenika završilo edukaciju i započelo s provođenjem programa u svojim kaznenim tijelima. Prema podacima iz provedene evaluacije edukacije, službenici iskazuju visoko zadovoljstvo organizacijom edukacije, radom predavača i prijenosom sadržaja te korisnošću u daljnjem radu. Pri tome su istaknuli da su u najvećem dijelu dobili nova znanja koja mogu primjenjivati i na odgoj vlastite djece, preispitali su vlastite stavove uvjerenja, unaprijedili komunikacijske vještine te vještine grupnog rada. Svi su istaknuli potrebu održavanja supervizijskih sastanaka. U 2014. godini, u 11 kaznenih tijela (u Kaznionici u Požegi u dva odjela), održana su dva ciklusa programa (od ožujka do lipnja te od rujna do prosinca) od kojih se svaki sastojao od 14 radionica koje su trajala u prosjeku 60 minuta. Tijekom 2014. godine, ukupno je 184 zatvorenika bilo uključeno u program te su dobili potvrđnice uvjerenja o sudjelovanju u programu.

Nakon održanog prvog ciklusa radionica provedena je evaluacija programa. Temeljem provedene analize podataka prikupljenih prije i nakon završetka programa „Zatvorenik kao roditelj“ možemo zaključiti da je program vrlo uspješan i koristan za razvoj roditeljskih kompetencija zatvorenika. Zatvorenici su na početku imali visoka očekivanja od sadržaja i

provoditelja programa „Zatvorenik kao roditelj“, a dobiveni podaci pokazuju da je njihovo zadovoljstvo nadmašilo njihova očekivanja.

1.9 Suradnja s institucijama i organizacijama civilnog društva

U svrhu podizanja kvalitete provedbe pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, zatvorski sustav je otvoren prema suradnji s različitim institucijama te organizacijama civilnog društva, osobito u segmentu provedbe posebnih programa u zatvorima i kaznionicama.

Daljnjim razvijanjem i osmišljavanjem ciljanih strukturiranih programa te širenjem mreže suradnje s institucijama i organizacijama civilnog društva u smislu korištenja njihovih resursa, kapaciteta i sadržaja, podižu se standardi kvalitete rada sa zatvorenicima/maloljetnicima te se doprinosi postizanju misije i vizije Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

Stoga je 2014. godinu obilježila inicijativa zatvorskog sustava da se poveže i ostvari suradnja s Uredom za udruge, u namjeri da se iznađu rješenja i mogućnosti za učešćem zatvorskog sustava u raspisivanju natječaja i podjeli lutrijskih sredstava za projekte udruga koje imaju za ciljnu skupinu zatvoreničku populaciju i maloljetnike/ce u odgojnim zavodima.

Za ovu izvještajnu godinu također je važno istaknuti da je izrađena baza podataka i uređen način suradnje s udrugama, u smislu definiranja potrebne dokumentacije i procjene kvalitete sadržaja programa i interesa korisnika, čime su učinjeni značajni koraci ka ujednačavanju prakse i podizanju kvalitete ove suradnje, usklađene s potrebama korisnika.

Slijedom navedenog, tijekom 2014. godine nastavljena je suradnja u tretmanu i poslijepenalnom prihvatu zatvorenika s 30 različitih udruga, čiji programi sadržajno pokrivaju vrlo različita područja rada.

Tako su neke udruge usmjerene na:

- rad s ovisnicima (Terra, Institut, Stijena, Ne-ovisnost, Dom za ovisnike Zajednica Susret, Čakula kroz život, Udruga za kreativni i socijalni rad, Huloh-Hepatos, Thera, klubovi liječenih alkoholičara),
- psihosocijalnu podršku, duhovnu obnovu te osobni rast i razvoj (Korak nade, Krišna, Knjiga nad knjigama, centri za hagioterapiju u Splitu, Šibeniku, Mi, Taize, Caritas Dubrovačke biskupije),
- restorativnu pravdu i rehabilitaciju (Udruga obitelji osoba stradalih u prometu),
- promjenu nasilničkih obrazaca ponašanja primjerenim izborima te povećanjem životnih vještina zatvorenika i maloljetnika (Status-M, Centar za kreativni socijalni rad, Igra),
- podizanje stručne osposobljenosti i razine zapošljavanja po izlasku iz penalne ustanove (Udruga Pet Plus, Udruga RODA, Centar za kreativni socijalni rad)
- kreativni razvoj, razvoj znanja i vještina (Skribonauti, Deša).

Uz navedene udruge, u području tretmana ovisnika o drogama nastavlja se suradnja sa županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti te organizacijama civilnog društva, na način da se zatvorenike s istima povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenici nastavljaju tretman i nakon otpusta. Posebno izdvajamo suradnju s "Domom za ovisnike Zajednica Susret", s kojom je 2009. godine sklopljen Sporazum o suradnji na projektu psihosocijalne rehabilitacije zatvorenika-ovisnika tijekom uvjetnog otpusta. Suradnja se odvija na razini cijelog zatvorskog sustava, a posebice u Kaznionici u Glini, Zatvoru u Gospiću, Zatvoru u Splitu i u Odjelu za zatvorenice u Kaznionici u Požezi.

Također ističemo, u okviru rada s ovisnicima o alkoholu, da je tretman tradicionalno dobro povezan i naslonjen na rad udruga Klubova liječenih alkoholičara s kojima se zatvorenika povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenik nastavlja tretman nakon otpusta. Mreža KLA jedna je od najrasprostranjenijih mreža organizacija civilnog društva, što osigurava nastavak tretmana zatvorenika ovisnika o alkoholu i nakon otpusta. Aktivnosti, započete 2013. godine, usmjerene ka konačnom formaliziranju dugogodišnje uspješne suradnje koja postoji između kaznenih tijela i klubova liječenih alkoholičara u zajednici, rezultirale su preciznim definiranjem međusobnih obveza i daljnjim unapređenjem rada kroz Sporazum o suradnji između Uprave za zatvorski sustav i Hrvatskog saveza klubova liječenih alkoholičara (HSKLA), čije je potpisivanje dogovoreno za siječanj 2015. godine.

U okviru programa tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu nastavljena je ranije uspostavljena suradnja s vanjskim partnerima i to: Hrvatskim autoklubom, Udrugom obitelji stradalih u prometu te s Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

U području tretmana maloljetnika u Odgojnom zavodu u Turopolju surađivalo se s "Udrugom za kreativni socijalni rad", ekumenskom zajednicom "Taize" te udrugama "Status-M" i „Igra“. Području rada s maloljetnicima i mlađom zatvoreničkom populacijom dali smo posebnu pozornost, osim kroz aktivnosti vezane uz IPA projekt kojim će se poboljšati smještajni kapaciteti, i kroz zajednička promišljanja te osmišljavanje novih potrebnih intervencija. U tom smislu s udrugom "Igra" odrađene su pripremne aktivnosti u okviru projekta „Stanko“, kojim je posebice stavljen naglasak na intenzivniju podršku u poslijepenalnom razdoblju maloljetnicima i mlađim zatvorenicima, a rezultati aplikacije očekuju se u 2015. godini. Nadalje, s udrugom Status-m osmišljen je rad s mladom populacijom očeva i potencijalnih očeva, koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora (Kaznionica u Glini), maloljetničkog zatvora (Kaznionica u Požezi) ili im je u tijeku sudska odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod (Odgojni zavod u Turopolju). Navedena kaznena tijela ovom suradnjom dobila su edukaciju za pilot projekt „Briga očeva“, obzirom na znanstveno potvrđenu činjenicu da se razvijanjem brige očeva za svoju djecu bitno smanjuje i pozitivno utječe na njihovo nasilničko ponašanje uz prekidanje transgeneracijskog lanca nasilja i ostale višestruke, zdravstveno-socijalne, dobiti.

Odgojni zavod u Požezi realizirao je suradnju s udrugom "MI" iz Požege kroz zajedničke kreativne radionice i priredbe, kazališnom družinom Gradskog kazališta Požege, Gradskim muzejom te Gradskom knjižnicom i čitaonicom Požege, čime se doprinosi podizanju kvalitete života maloljetnika s izrečenom odgojnom mjerom upućivanja u odgojni zavod.

U dijelu prevencije i liječenja zatvorenika od hepatitisa i HIV-a, udruga "HULOH Hepatos" i u ovoj je izvještajnoj godini, u okviru aktivnosti Projekta pod nazivom „Hepatitis među rizičnim skupinama“, u suradnji s nastavnim zavodima za javno zdravstvo, realizirala testiranje zainteresiranih zatvorenika na virusne hepatitise i HIV uz edukaciju zatvorenika o načinima prijenosa i mogućnostima liječenja hepatitisa. Opisana aktivnost uglavnom se vezala uz obilježavanje dana i mjeseca borbe protiv ovisnosti.

Uz sve dosada spomenute udruge, centre i klubove, ističemo da su kaznena tijela suradnju ostvarivala i sa: foto-klubom Split, udrugom likovnih i književnih stvaralaca ULIKS, Udrugom hrvatskih branitelja dragovoljaca Domovinskog rata, sportskim klubovima, knjižnicama, kazalištima i glazbenim izvođačima, te pučkim učilištima.

Iz raznovrsnosti područja djelovanja navedenih organizacija civilnog društva uočljiva je otvorenost zatvorskog sustava istima te šarolikost interesnih područja koja su na taj način dostupna i omogućena zatvorenicima.

Što se tiče suradnje s institucijama, u ovom izvještajnom razdoblju istaknut ćemo intenzivnu suradnju s Uredom za suzbijanje zloporabe droga, Referentnim centrom Ministarstva zdravlja za ovisnosti, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo te Ministarstvom zdravlja obzirom da su se tijekom 2014. godine koordinirale i odradile važne aktivnosti od kojih ističemo – usklađivanje zdravstvene zaštite zatvorenika slijedom zakonskih izmjena, izradu i potpisivanje Sporazuma o suradnji i razmjeni podataka i informacija koje se odnose na liječenje ovisnika o drogama u zatvorskom sustavu te donošenje Smjernica za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu i realizaciju niza međuresornih edukativnih radionica i seminara na tu temu.

Također se nastavila ostvarivati i proširivati suradnja sa znanstvenim institucijama. Suradnja je utemeljena na sporazumima o suradnji, s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom od 2007. godine, s Filozofskim fakultetom, Odsjekom za psihologiju od 2013. godine, te je 2014. ovoj suradnji pridružen i Odsjek za psihologiju Hrvatskih studija. Ovakav oblik suradnje uključuje obveze zatvorskog sustava prema studentskoj praksi i vježbama, održavanje povremenih radionica i predavanja kao i suradnju u zajedničkim stručnim programima i znanstveno-istraživačkim projektima. U suradnji sa zatvorskim sustavom nezaobilazan je svakako i Pravni fakultet, posebice u Zagrebu i Osijeku. S Pravnim fakultetom, Studijem za socijalni rad suradnja se odvijala u okviru završne projektne godine, projekta Restorativne pravde (*Restorative Justice at Post Sentencing Level; Supporting and Protecting Victims*). Glavni sadržaj ovog pilot projekta, provedenog u Kaznionici u Lipovici-Popovači i u Zatvoru u Zagrebu, bio je senzibilizacija grupe zatvorenika na probleme žrtava kaznenih djela, a završnu aktivnost projekta obilježila je studijska posjeta njemačkom zatvorskom sustavu. U suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom tijekom 2014. godine izrađen je posebni programa tretmana ovisnika o drogama s kognitivno-bihevioralnim elementima i prevencijom relapsa (PORTOs), te je nastavljena suradnja na izradi posebnog programa koji se odnosi na trening socijalnih vještina (TSV-Jus), koji će svoju implementaciju doživjeti tijekom 2015. godine.

Vrijedno je istaknuti nastavak suradnje zatvorskog sustava s predstavnicima udruge RODA, koja je usmjerila svoje aktivnosti na zatvorenice. Udruga Roda provodi projekt MA#ME u suradnji s Pravobraniteljicom za djecu i zatvorskim sustavom, a u partnerstvu s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje – Područnim uredom u Požegi i Centrom za podršku i razvoj civilnog društva Delfin iz Pakraca. Opći cilj ovog projekta je povećati zapošljivost, socijalnu uključenost i kvalitetu života zatvorenica i njihovih obitelji, a posebno djece. Projektne aktivnosti provode se u Zagrebu (senzibilizacija javnosti) i u Kaznionici u Požegi (rad s korisnicama – zatvorenicama, majkama maloljetne djece). Projekt, u vrijednosti od 109.482,40 eura, započeo je u veljači 2014. godine i trajat će do veljače 2016. godine, a financira ga Europska unija iz Europskog socijalnog fonda (IPA 4.1.5.2.02.01.c04.) u iznosu od 93.060.04 eura, te sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Nastavno na opisani projekt, ističemo da zatvorski sustav ulaže posebne napore u širenje lepeze mogućnosti za različita stručna osposobljavanja, obzirom da je isto u stručnom smislu prepoznato kao jedan od značajnijih zaštitnih čimbenika u prevenciji kriminalnog povrata. U situaciji ograničenih proračunskih sredstava, rješenje pronalazimo kroz različite projekte kojima su ciljna skupina teško zapošljive, marginalizirane i socijalno isključene osobe, a što zatvorenici svakako jesu. Stoga Uprava za zatvorski sustav redovito podržava kvalitetne projekte organizacija civilnog društva obrazovnog sadržaja, a sve u namjeri doprinosa stručnom osposobljavanju, sa svrhom rehabilitacije zatvorenika/maloljetnika. Ova suradnja otvorila je nove mogućnosti osposobljavanja za stolare, pčelare, vinogradare, ekološki uzgoj povrća, pekare itd. te će se u tom pravcu zasigurno nastaviti usmjerenost suradnje zatvorskog sustava i organizacija civilnog društva.

Treba istaknuti da zatvorski sustav sudjeluje i u kreiranju i/ili provođenju različitih projekata usmjerenih razvijanju sustava ili samim korisnicima, a financiranim kroz EU fondove ili lutrijska sredstva drugih ministarstava. Neki od njih su:

- „REP – resocijalizacija, prekvalifikacija, edukacija u Požeško-slavonskoj županiji“, projekt usmjeren na podizanje kompetencija, znanja i vještina u cilju poboljšanja pozicije na tržištu rada
- „Golden Valley-Zlatna dolina“, projekt iz predpristupnog fonda EU IPA IV, usmjeren na poboljšanje pristupa tržištu rada posebnim skupinama, dugotrajno nezaposlenima
- „Budi muško-promijeni svijet“, trogodišnji projekt prevencije institucionalizacije adolescenata i izgradnje kapaciteta centara za socijalnu skrb, odgojnih zavoda i organizacija civilnog društva za rad s mladima
- „Moćan um još moćnije tijelo“, projekt u suradnji s Kineziološkim fakultetom, kružnih treninga visokog intenziteta
- „Uključi se, zaslužio si“, projekt rehabilitacija i resocijalizacije putem kreativnih radionica
- „Kontakt“ projekt usmjeren na doprinose adaptacijskoj fazi institucionalnog tretmana
- „Okvirko“ projekt usmjeren na podršku i doprinose poslijepenalnom razdoblju.

Još je jedan važan iskorak učinjen 2014. godine vezan uz rješavanje poslijepenalne problematike, koja je u stručnom smislu također prepoznata kao jedan od značajnijih rizičnih čimbenika za kriminalni povrat. U tom smislu, nova rješenja i mogućnosti pronađene su kroz intenzivniju međuresornu suradnju s državnim institucijama, koje svojim nadležnostima dotiču ovu kategoriju korisnika te s mrežom organizacija civilnog društva. Tijekom izvještajne godine izvršena je analiza poslijepenalne problematike te je osmišljena i dogovorena suradnja sa Zajednicom Susret. Ovim je osiguran prihvata zatvorenika starijih od 23 godine, bez obzira na zdravstveno stanje i radnu sposobnost, ukoliko isti nemaju na drugačiji način riješen poslijepenalni prihvata, a pristaju na ponudenu mogućnost.

1.10 Suradnja s lokalnom zajednicom

U svrhu osposobljavanja zatvorenika i maloljetnika za život na slobodi i unaprjeđenja rada ostvaruje se suradnja kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda s lokalnom i regionalnom zajednicom na čijem području se nalazi njihovo sjedište. Ova suradnja odnosi se prvenstveno na organizaciju rada zatvorenika i maloljetnika i poboljšanje standarda izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere.

Tijekom 2014. godine nastavila se dosadašnja uglavnom dobro razvijena suradnja s predstavnicima lokalne i regionalne uprave i samouprave. Iako mnoga kaznena tijela gotovo na dnevnoj razini komuniciraju s lokalnom zajednicom i institucijama, službeno se bilježe jedino posjete kaznenom tijelu.

Iz podataka o takvoj suradnji bilježimo posjetu predstavnika Županije Primorsko-goranske, Grada Rijeke, Srednje škole u Buzetu, Općine Ližnjan, Istarske županije, Policijske uprave Istarske i Policijske postaje Pula, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Građevinskog fakulteta u Rijeci, gradonačelnika grada Velike Gorice i dr. Razlozi njihova posjeta su raznoliki, od donacija i praćenja građevinskih aktivnosti, preko organiziranih edukacija i aktivnosti usmjerenih na obilježavanje značajnih datuma, humanitarnih i sportskih priredbi i turnira, do jednostavnih posjeta usmjerenih na jačanje suradnje zatvorskog sustava i lokalne zajednice.

Kao osobito intenzivnu ovdje ističemo suradnju Kaznionice u Valturi, koja realizira dvije kapitalne investicije - izgradnju sustava navodnjavanja i izgradnju bio-plinskog postrojenja, u suradnji s lokalnom zajednicom. Donacije su zasigurno primjer kako lokalne zajednice i sve

ostale institucije mogu doprinijeti i doprinose razvijanju potreba kaznenih tijela i dobroj suradnji, a sve sukladno njihovim mogućnostima.

Kada govorimo o suradnji s lokalnom zajednicom, treba istaknuti da su kaznena tijela primarno usmjerena na lokalne zajednice i njihove institucije iz razloga vezanih uz različite organizacijske aktivnosti i funkcioniranje samog kaznenog tijela, no svakako se ovom suradnjom također doprinosi promjeni percepcije društva o zatvorenicima i maloljetnicima, kako bi oni imali bolju priliku za reintegraciju u društvo po izlasku. Ista uključuje uz općinska tijela, policijske postaje, zdravstvene ustanove, sve centre za socijalnu skrb te razne kulturne i obrazovne institucije.

Ponovo je vrijedno istaknuti zalaganje djelatnika Kaznionice u Lepoglavi da svoju, sada već tradicionalnu, nazočnost u lokalnoj zajednici i rad sa zatvorenicima približe građanstvu tijekom događanja pod nazivom Dani čipke i Dani Lepoglave. Isto je osmišljeno na način da se na štandovima izlažu radovi zatvorenika nastali tijekom kreativnih radionica i aktivnosti u slobodno vrijeme, kao i osiguravanjem gastronomske ponude za javnost.

Kaznionica u Požegi pak tradicionalno sudjeluje na jesenskom Obrtničkom sajmu izlažući na svom štandu ručne radove zatvorenica i razne predmete izrađene od gline. Ovo su zasigurno neki od dobrih primjera suživota kaznenog tijela i lokalne zajednice koji doprinose rušenju predrasuda i boljem prihvaćanju kako institucije, tako i samih zatvorenika. Zatvorenici pak imaju priliku razvijati osjećaj samopouzdanja i umanjiti osjećaj socijalne isključenosti.

Neke su se kaznionice otvorile lokalnoj sredini kroz sportske turnire ili glazbene koncerte, poput Kaznionice u Glini i Kaznionice u Lipovici-Popovači, gdje postižu zamijećene uspjehe.

Otvaranjem zatvorskog sustava međuresornoj, međusektorskoj i međunarodnoj suradnji, te osmišljavanjem raznih aktivnosti i manifestacija, stvaraju se preduvjeti za prihvaćenost sustava u lokalnim zajednicama, čime zasigurno doprinosimo svrsi koju je zacrtao zakonodavac te najboljoj penološkoj praksi.

1.11 Pogodnosti zatvorenika

Pogodnosti predstavljaju skup poticajnih mjera usmjerenih na smanjivanje negativnih učinaka zatvaranja i poticanje u ostvarivanju programa izvršavanja radi ostvarivanja svrhe izvršavanja kazne zatvora.

One se sastoje od ublažavanja uvjeta unutar kaznionice, odnosno zatvora te češćih dodira s vanjskim svijetom. Pogodnosti razvrstavanja na odjel s blažim uvjetima unutar kaznionice i zatvora mogu se koristiti samo u kaznionicama i zatvorima u kojima su takvi odjeli ustrojani.

Tablica 41. Pogodnosti i njihova zlouporaba tijekom 2014.godine

VRSTE POGODNOSTI		br. zatvorenika koji su koristili pogodnosti	broj iskorištenih pogodnosti	broj zlouporaba pogodnosti
Pogodnosti izvan kaznenog tijela	izlazak s posjetom	1541	5281	15
	izlazak bez posjete	105	171	0
	Izlazak u mjesto prebivališta, boravišta	1951	8968	58
	terapijski izlazak	66	173	0
	izvanredni izlazak	337	415	2
	godišnji odmor izvan kaznenog tijela	520	816	3

	izlazak s odgajateljem	49	73	1
	prigodni skupni izlazak	48	17	2
	nagradni dopust	32	36	1
Pogodnosti u kaznenom tijelu	produžena posjeta	521	804	0
	slobodna posjeta (bez nadzora)	925	3336	0
	posebne nagrade	222	105	5
	telefoniranje bez nadzora	2310	312431	0

Tijekom 2014. godine upravitelji su odobrili 576 pogodnost razvrstavanja zatvorenika u odjel s blažim uvjetima iz zatvorenih u poluotvorene uvjete (459) i iz poluotvorenih u otvorene uvjete (117).

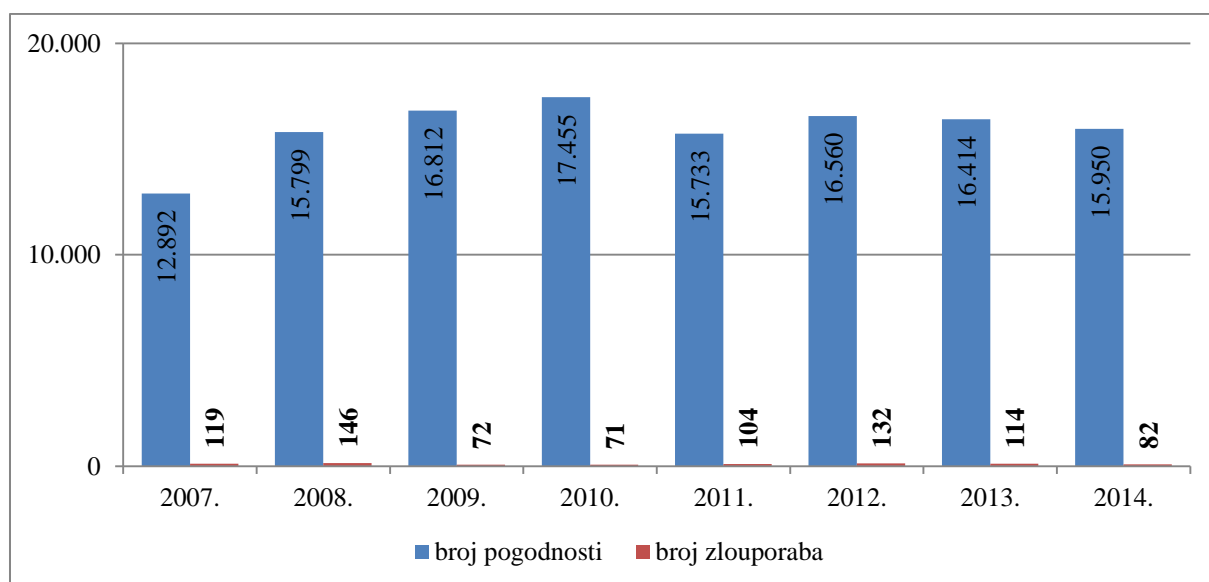
O odobravanju pogodnosti odluku donosi upravitelj na temelju procjene uspješnosti u provedbi pojedinačnog programa izvršavanja kazne vodeći se načelom individualizacije.

Broj odobrenih pogodnosti izvan kaznenog tijela u 2014. godini smanjen je za otprilike 2,78% u odnosu na 2013. godinu, a zlouporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela se smanjila s 114 zlouporabe u 2013. godini na 82 u 2014. godini.

Ukoliko na ovom mjestu ponovimo da je na izdržavanju kazne u 2014. godini bilo 11,57% manje zatvorenika nego u 2013. godini, možemo zaključiti da je tijekom 2014. godine veći postotak zatvorenika koristio pogodnosti izvan kaznionice i zatvora.

Zlouporebe pogodnosti izvan kaznenog tijela uglavnom su predstavljale kašnjenje s odobrene pogodnosti te povrata u kaznionicu, odnosno zatvor pod utjecajem alkohola.

Slika 33. Zlouporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela

1.12 Premještaj zatvorenika

Temeljem članka 151. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, o premještaju na izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor odlučuje Središnji ured Uprave za zatvorski sustav na prijedlog upravitelja kaznionice ili zatvora gdje zatvorenik izdržava kaznu.

Upravitelj može predložiti premještaj zatvorenika radi ostvarivanja programa izvršavanja ili kad je to nužno zbog organizacije izvršavanja kazne i sigurnosti.

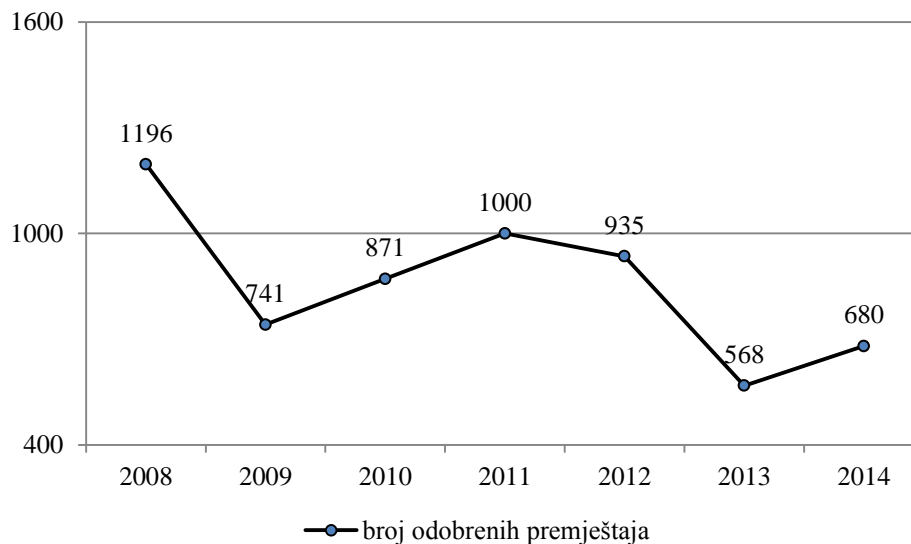
Temeljni kriteriji za premještaj zatvorenika u blaže uvjete izvršavanja rezultati su provedbe programa izvršavanja kazne, sigurnosna procjena, procjena vjerojatnosti zlouporabe blažih uvjeta izdržavanja kazne, odnosno sigurnost zajednice.

Upravitelj kaznionice ili zatvora obvezno razmatra mogućnost premještaja u odjel ili kaznionicu, odnosno zatvor s blažim uvjetima nakon izdržane polovice kazne, a nakon toga svakih šest mjeseci.

Tijekom 2014. godine zaprimljeno je 680 prijedloga upravitelja za premještaj zatvorenika. Povjerenstvo za premještaje Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav pozitivno je riješilo 520 prijedloga, a odbilo je 160 prijedloga.

Najveći broj zatvorenika premješten je u zatvorene uvjete (iz drugih zatvorenih, poluotvorenih ili otvorenih uvjeta), a nešto više od 1/3 premješteno je u poluotvorene i otvorene uvjete.

Slika 34. Broj odobrenih premještaja zatvorenika u 2014. godini

Broj prijedloga za premještaj povećan je 17,06% u odnosu na 2013. godinu, kada je zaprimljeno 568 predmeta. Primjenom Okvirnih mjerila dobilo se na ujednačenosti postupanja temeljem transparentnih kriterija.

Smanjenje prenapučenosti koje je na dan 31.12.2014. godine u zatvorenim uvjetima bilo za 9.50% manje nego 31.12.2013. godine, velikim je dijelom utjecalo na opće stanje sigurnosti u zatvorenim uvjetima, a posljedično i na smanjenje broja prijedloga za premještajem zatvorenika iz organizacijskih i sigurnosnih razloga.

U manjem broju slučajeva premješteni su i zatvorenici u istražnom zatvoru, uz suglasnost nadležnog suda, a u svrhu smanjenja prenapučenosti i smještaja istražnih zatvorenika sukladno standardima Vijeća Europe i praksi Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu, koji za zatvorenika neće biti ponižavajući kao i omogućavanje nesmetanog kretanja osoba s invaliditetom.

1.13 Transfer zatvorenika

Republika Hrvatska je ratificirala Konvenciju o transferu osuđenih osoba Vijeća Europe kao i Dodatni protokol uz navedenu Konvenciju. U skladu s navedenim međunarodnim ugovorima i Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima Republika Hrvatska preuzima na izvršenje kazne zatvora izrečene u drugoj državi državljanima Republike Hrvatske. Isto tako stranim državljanima osuđenim za kaznena djela u Republici Hrvatskoj omogućava se premještaj u strane države. Tijekom 2014. godine sedamnaest osuđenika-zatvorenika premješteno je na daljnje izdržavanje kazne zatvora iz inozemstva u Republiku Hrvatsku, dok je četrnaest zatvorenika premješteno iz Republike Hrvatske na daljnje izdržavanje kazne u strane države.

Tablica 42. Zatvorenici premješteni na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2014. godine

TRANSFER ZATVORENIKA		muški	žene	TRANSFER ZATVORENIKA		muški	žene
U Republiku Hrvatsku	Bosna i Hercegovina	7	-	Iz Republike Hrvatske	Bosna i Hercegovina	2	-
	Republika Srbija	4	-		Republika Srbija	2	-
	Republika Austrija	2	-		SR Njemačka	1	-
	SR Njemačka	1	-		Republika Italija	2	-
	Republika Italija	1	-		Republika Slovenija	3	-
	Republika Češka	1	-		Republika Poljska	1	-
	Republika Slovenija	1	-		Republika Albanija	1	-
		-	-		Republika Makedonija	-	1
		-	-		Kanada	1	-
SVEUKUPNO		31					

1.14 Uvjetni otpust zatvorenika

Novi Kazneni zakon (KZ/11) i ZID KZ/12, koji je na snagu stupio 1.1.2013. godine, uveo je veliku novost u pogledu nadležnosti za odlučivanje o uvjetnom otpustu zatvorenika koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, pa o uvjetnom otpustu zatvorenika sad odlučuje sud koji je nadležan po sjedištu kaznonice ili zatvora.

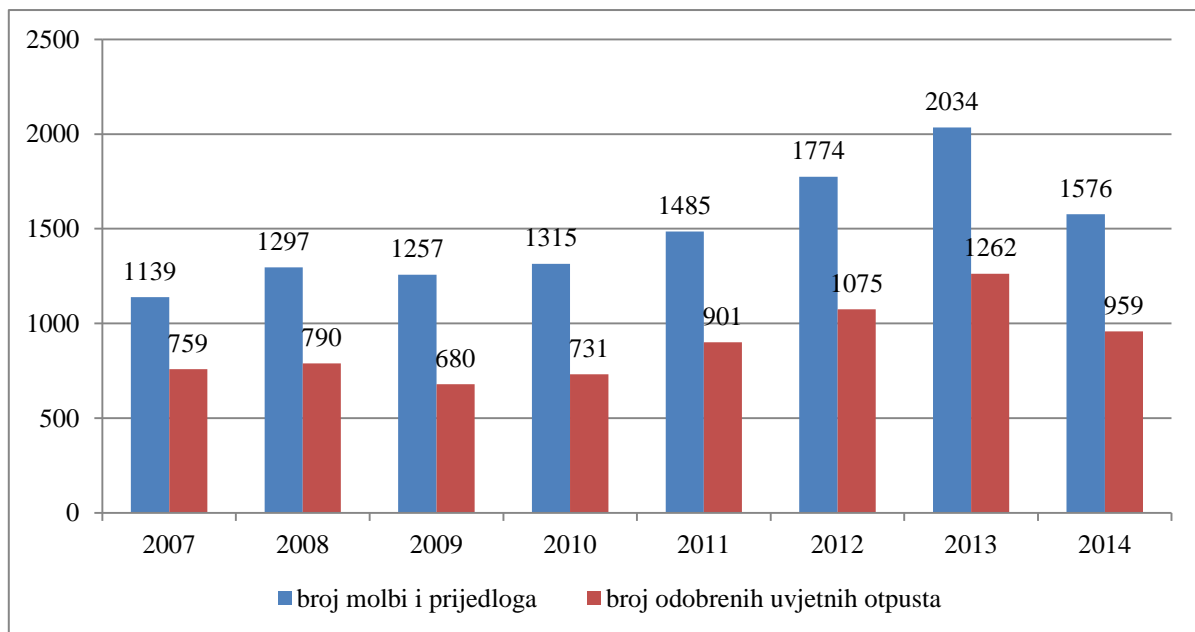
Međutim, novi Kazneni zakon je propisao do daljnjega i pravni dualizam u pogledu nadležnosti, jer je Povjerenstvo za uvjetni otpust i nadalje nadležno za odlučivanje o uvjetnom otpustu zatvorenika kojima su kazne izrečene ili se izvršavaju prema odredbama starog KZ-a (KZ/97).

1.14.1 Uvjetni otpust po odluci povjerenstva za uvjetni otpust i po odluci upravitelja

Tijekom 2014. godine, a prema Godišnjem planu sjednica, Povjerenstvo za uvjetni otpust održalo je 81 sjednicu u kaznionicama i zatvorima, uz neposredno preslušavanje zatvorenika, na kojima je odlučeno o 1576 podnijete molbe ili prijedloga za uvjetni otpust.

Usvojeno je 959 molbi ili 60,85% molbi, odnosno prijedloga, odbijeno je 132 molbi ili 8,38%, a zbog nepostojanja formalno pravnih zakonskih pretpostavki, odbačeno je 24 molbi odnosno 1,52% molbi. Nadalje, odgođeno je rješavanje 357 molbi ili 22,65 % molbi (zbog potrebe dopune liječničke dokumentacije, pribavljanje izvješća centra za socijalnu skrb, okončanja kaznenog postupka, preuranjenosti ili drugih razloga). Ukupno 104 molbi ili 6,6% molbi proslijeđeno je na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora.

Slika 35. Uvjetni otpust po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust (prikaz od 2007-2014.)

Odgođene i proslijeđene molbe na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora u pravilu su naknadno pozitivno riješene. Time se postotak pozitivno riješenih molbi i odobrenih uvjetnih otpusta u 2014. godini povećava na gotovo 90% od ukupno podnijetih molbi.

Na temelju odluke upravitelja kaznionica ili zatvora u 2014. godini odobren je uvjetni otpust za 516 zatvorenika (uvjetni otpust u trajanju do dva mjeseca prije isteka kazne), što čini 10,9% od ukupno otpuštenih 4741 zatvorenika tijekom 2014. godine po svim osnovama.

Važno je navesti podatak da je i tijekom 2014. godine opozvano vrlo malo - približno 1% odobrenih uvjetnih otpusta.

Zbrajajući uvjetno otpuštene zatvorenike u 2014.godini, po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust i po odlukama upravitelja kaznionica i zatvora, ukupno je po osnovi instituta uvjetnog otpusta otpušteno 1475 zatvorenika što je čini čak 31,1%, u odnosu na sve ostale osnove otpuštanja s izdržavanja kazne zatvora tijekom 2014. godine.

1.14.2 Uvjetni otpust po odluci suda ili suca izvršenja

Odredbe novog Kaznenog zakona (KZ/11) o uvjetnom otpustu primjenjuje se na kazne zatvora izrečene za kaznena djela počinjena prema novom Kaznenom zakonu, koji je na snazi od 1.1.2013. godine.

Prema članku 59 KZ/11, sud može otpustiti osuđenika s izdržavanja kazne zatvora ako je izdržao najmanje jednu polovinu kazne na koju je osuđen, ali ne manje od tri mjeseca, ako se osnovano očekuje da neće počiniti kazneno djelo te ako na to pristaje.

Sve odluke vezane uz uvjetni otpust zatvorenika donosi županijski sud nadležan po sjedištu kaznionice ili zatvora (sudac izvršenja kao pojedinac nadležan je odobravanje uvjetnog otpusta do 3 mjeseca, a sudsko vijeće kojim predsjedava sudac izvršenja nadležno je za odobravanje uvjetnog otpusta u dužem trajanju), a prema proceduri propisanoj u ZID ZIKZ-a/13.

Tijekom 2014. godine sudovi su odobrili ukupno 262 uvjetna otpusta.

1.15 Prava zatvorenika i njihova zaštita

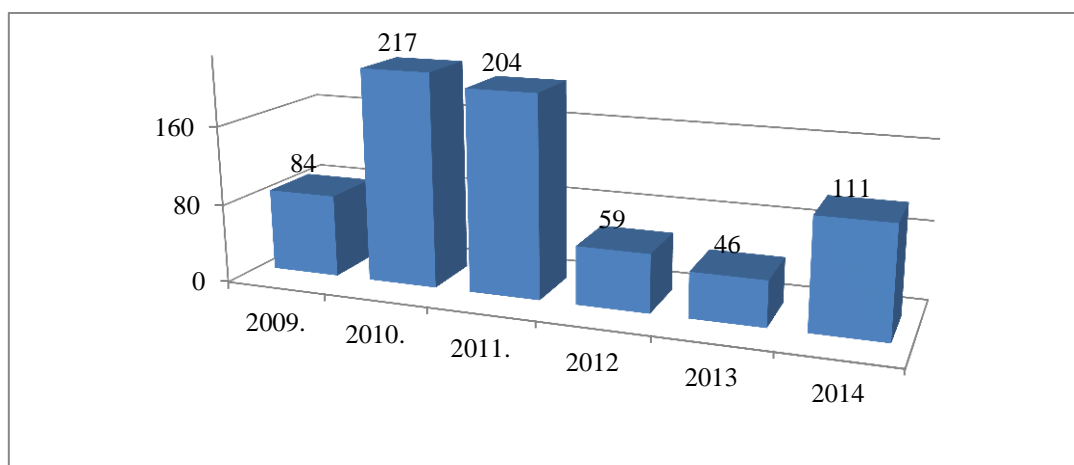
Temeljna ljudska prava propisana su Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim ugovorima, te Zakonom o izvršavanju kazne zatvora.

Zabranjena je diskriminacija zatvorenika po bilo kojoj osnovi. Ograničavanje zatvorenika u temeljnim pravima dopušteno je samo u granicama nužnim za ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora, odnosno iz razloga održavanja reda i sigurnosti i u postupku propisanom Zakonom o izvršavanju kazne zatvora.

Zaštita prava zatvorenika propisana je navedenim Zakonom i u nadležnosti je suca izvršenja. Ostvaruje se podnošenjem žalbe ili pritužbe sucu izvršenja.

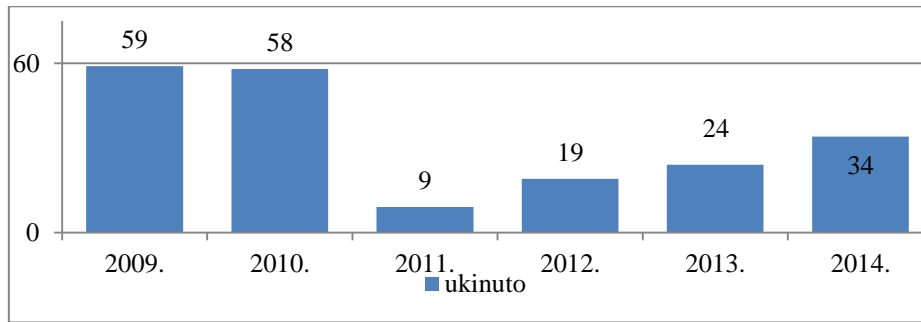
U 2014. godini podneseno je 111 žalbi nadležnom sucu izvršenja. Za razliku od 2013. godine to je povećanje za 65 žalbi.

Slika 36. Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika

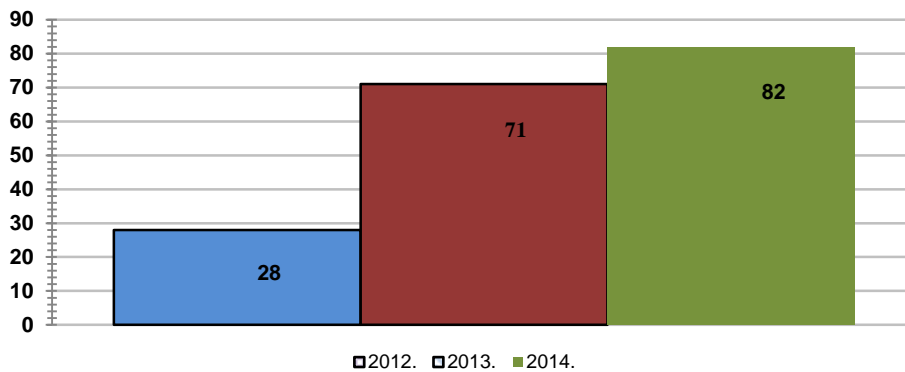
Protiv rješenja suca izvršenja zatvorenik može podnijeti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. U 2014. godini podneseno je 34 žalbe što je za 10 više nego u 2013. godini. Od navedenog broja 2 žalbe su uvažene dok su 32 žalbe odbijene.

Slika 37. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi zatvorenika na rješenja suca izvršenja

Protiv navedenog rješenja suca upravitelji također mogu podnijeti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. Tako je u 2014. godini podneseno 82 žalbe, što je za 11 više nego u 2013. godini. Od toga je 1 žalba uvažena, dok su 81 žalbe odbijene.

Slika 38. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi upravitelja na rješenja suca izvršenja

1.16 Pritužbe zatvorenika

Radi zaštite temeljnih ljudskih prava zatvorenici se imaju pravo pritužiti i Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa koji obavlja nadzor nad radom i postupanjem sa zatvorenicima. U odnosu na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu ili izobrazbu zatvorenici se mogu pritužiti i nadležnim ministarstvima.

Također, zatvorenici imaju pravo podnositi pritužbe i pučkom pravobranitelju, pravobraniteljici za ravnopravnost spolova, pravobraniteljici za djecu, pravobranitelju za zaštitu osoba s invaliditetom te međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava kojih je Republika Hrvatska članica. Zatvorenicima se jamči tajnost dopisivanja s tijelima državne vlasti, pravobraniteljima i navedenim međunarodnim organizacijama. U 2014. godini podnesene su ukupno 231 pritužbe.

Pritužbe zatvorenika odnosile su se prvenstveno na:

- uvjete smještaja (39 pritužbi)
- zdravstvenu zaštitu (49 pritužbe)
- postupanje službenika (101 pritužbe)
- kršenje ostalih ljudskih prava (22 pritužbi)
- odluke sudova, DORH-a, obavijesti i sl. (20 pritužbe)

Osnovane pritužbe odnosile su se samo na uvjete smještaja.

1.17 Zahtjevi zatvorenika za naknadu štete

Svaki zatvorenik kojem je nezakonito uskraćeno neko pravo ili je bio izložen bilo kakvom obliku mučenja, zlostavljanja ili ponižavanja, ima pravo na naknadu štete.

Tijekom 2014. godine zaprimljena su 265 zahtjeva za naknadu štete od strane zatvorenika. Najviše zahtjeva za naknadom štete podneseno je zbog uvjeta smještaja. Navedeni postupci su u tijeku te će o osnovanosti podnesenih zahtjeva odlučiti nadležni sud.

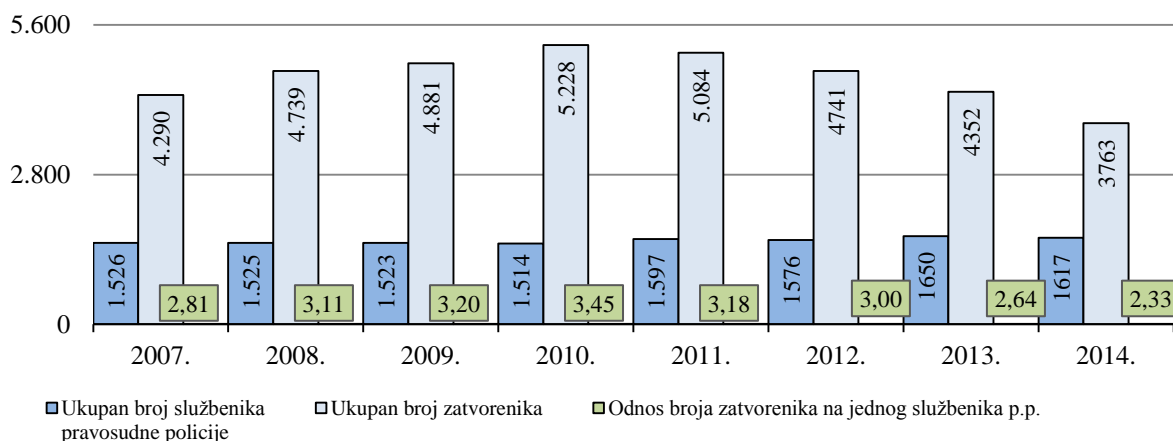
2 ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA

2.1 Uvod - ocjena stanja sigurnosti

Tijekom 2014. godine, nastavio se trend smanjivanja ukupnog broja zatvorenika, koji je usprkos smanjenju ukupnog broja službenika odjela osiguranja kaznenih tijela radi prirodnog odljeva službenika ostvarivanjem prava na odlazak u mirovinu, u konačnici rezultirao povoljnijim odnosom broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije u odnosu na prethodnu i niz proteklih godina. Usporedbe radi, na dan 31. prosinca 2010. godine, taj odnos je iznosio 3,45 zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije, a na isti dan 2014. godine, iznosio je 2,33 zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije, odnosno taj odnos je povoljniji za 32,46%. Riječ je o značajnom smanjenju ukupnog broja zatvorenika čime je ostvarena pretpostavka boljeg pozicioniranja u odnosu na upravljanje sigurnosnim rizicima, ali i kvalitativnim pomacima u organizacijskom i provedbenom smislu obavljanja poslova i službenih zadaća službenika odjela osiguranja. Naravno, pri ovoj konstataciji treba uzeti u obzir niz elemenata, nepredvidljive pojavnosti i prirode, vezane uz strukturu zatvorenika, a koji su samo djelomično vezani uz njihov ukupan broj. Slijedom toga, pristupilo se sustavnom radu na dodatnom uređenju i preispitivanju radnih procedura iz djelokruga odjela osiguranja s ciljem podizanja razine sigurnosti i učinkovitosti u obavljanju poslova. Riječ je o poslovima koji se kontinuirano obavljaju u cilju unapređenja sustava sigurnosti i implementaciji novih rješenja koja dovode do više razine sigurnosti. Neizostavan dio tog koncepta je i daljnji razvoj modela svrhovitog upravljanja informacijama značajnim za sigurnost radi pravodobne reakcije u vidu otklanjanja i podizanja razine kvalitetnog upravljanja sigurnosnim rizicima tijekom obavljanja poslova i službenih zadaća. Stručno osposobljavanje, razvoj profesionalnosti i kompetencija službenika odjela osiguranja je nezaobilazan uvjet održivosti i stabilnosti sustava sigurnosti. Isto se postiže upravljanjem ljudskim potencijalima i provođenjem dodatnih programa izobrazbe, kako bi se u potpunosti ostvarili potencijali pojedinaca te stvorila pozitivna i motivirajuća radna atmosfera koja dovodi do veće učinkovitosti i kvalitete u obavljanju poslova.

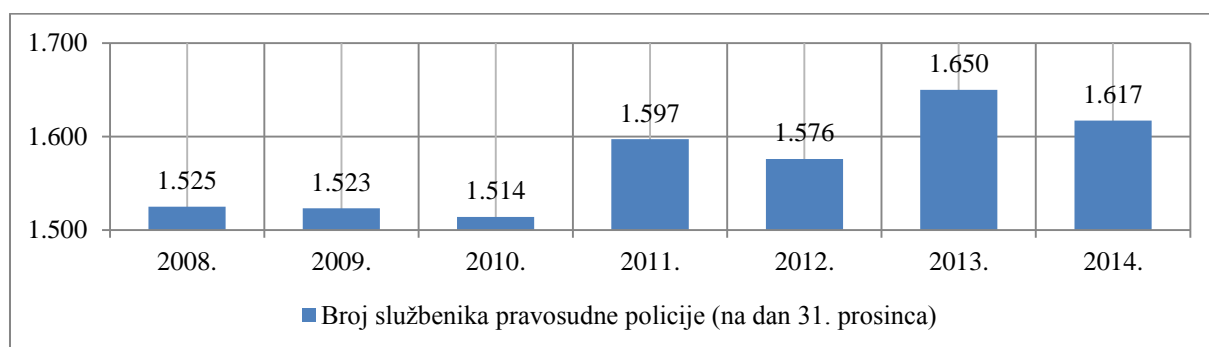
Analizirani podaci koji su slikovno i tablično prikazani u nastavku izvješća, odnose se na podatke prikupljene dnevnim i mjesečnim praćenjem pokazatelja stanja i rada kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda.

Slika 39. Odnos broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije

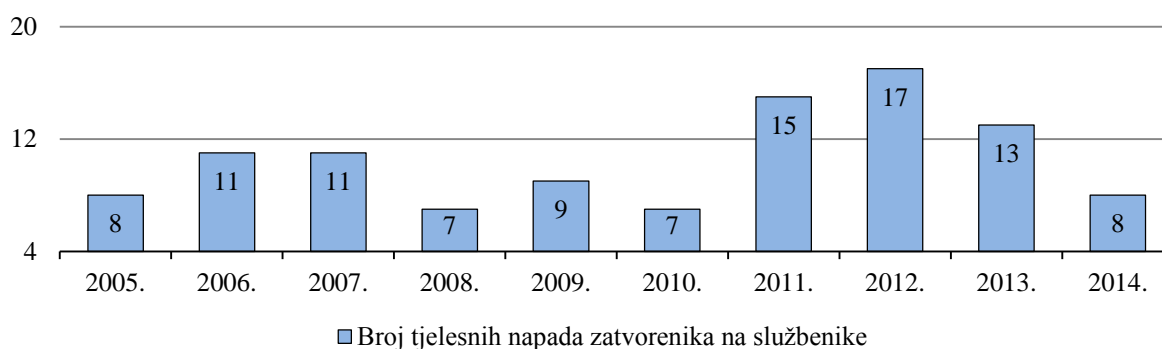
U odnosu na stanje 31. prosinca 2013. godine, nastavkom trenda smanjivanja ukupnog broja zatvorenika, odnos broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije, povoljniji je za 11,74%, odnosno taj odnos se smanjio za prosječnu vrijednost u iznosu od 0,31.

Slika 40. Kretanje broja službenika pravosudne policije

Smanjenje broja službenika pravosudne policije uvjetovano je ponajviše prirodnim odljevom službenika zbog stjecanja uvjeta i odlazaka u mirovinu. U odnosu na 31. prosinca 2013. godine, broj službenika je smanjen za 2%, odnosno manji je za 33 (trideset i tri) službenika u odnosu na isti dan 2014. godine. Ukupan broj zatvorenika, zbog raznih čimbenika, ima svojstvo moguće brže promjene u vidu dosezanja točaka minimuma i maksimuma ukupnog broja. Ukupan broj službenika i kretanje broja službenika ima znatno manju elastičnost, a koja je povezana s dugotrajnijim postupkom pripreme i osposobljavanja službenika za samostalno obavljanje službene dužnosti.

Slika 41. Tjelesni napad zatvorenika na službenike

U usporedbi podataka izvršenih napada zatvorenika na službenike u odnosu na 2013. godinu, tijekom 2014. godine, evidentirano je pet napada manje. Uspoređujemo li prosječnu vrijednost izvršenih napada zatvorenika na službenike tijekom dužeg razdoblja (prosječna vrijednost za razdoblje od 2005. do 2013. godine je 10,89), možemo zaključiti da je podatak za 2014. godinu, ispod višegodišnjeg prosjeka te praćene kategorije.

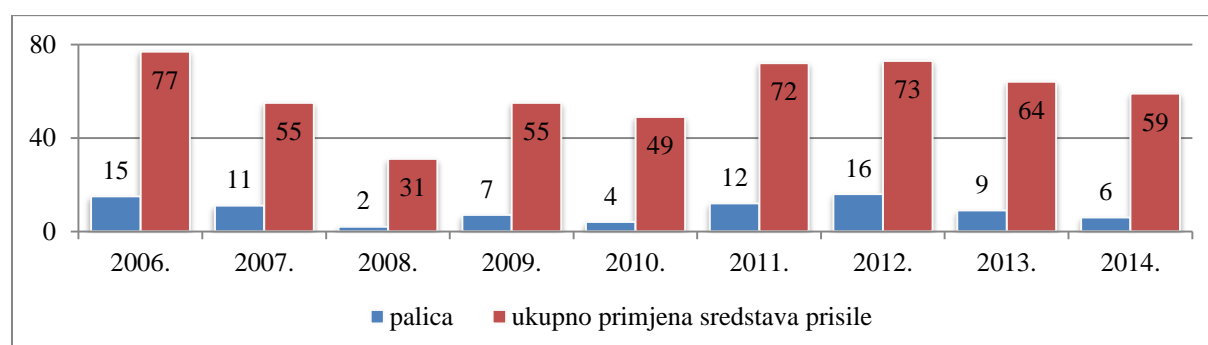
Karakteristika izvršenih napada zatvorenika na službenike, je da se u većini slučajeva radi o trenutnoj reakciji zatvorenika na situaciju, a ne smišljenom i planiranom napadu te slijedom toga nisu ni evidentirane teže ozljede službenika kao posljedica ovakvog oblika sigurnosno rizičnog ponašanja zatvorenika.

Napadi zatvorenika na službenike evidentirani su u sljedećim kaznenim tijelima: Kaznionica u Lepoglavi (tri napada), Zatvor u Bjelovaru (jedan napad), Zatvor u Puli-Pola (jedan napad), Zatvor u Zagrebu (jedan napad) i Odgojni zavod u Turopolju (dva napada).

2.2 Primjena sredstava prisile

Zakon o izvršavanju kazne zatvora određuje da se sredstva prisile mogu primijeniti samo kada je to nužno da se spriječi bijeg zatvorenika, tjelesni napad na službene ili druge osobe, nanošenje ozljeda drugim osobama, samoozljeđivanje, namjerno prouzrokovanje materijalne štete, ili radi savladavanja pasivnog ili aktivnog otpora zatvorenika. Nadalje, sredstvo prisile dopušteno je primijeniti i protiv osobe koja oslobađa zatvorenika, napada na zatvorenika ili sprječavanja protupravnog ulaska ili neovlaštenog boravka unutar objekta ili prostora kaznionice, odnosno zatvora. Službenik pravosudne policije primijenit će najblaže sredstvo prisile koje jamči uspjeh u obavljanju službene zadaće.

Slika 42. Primjena sredstava prisile

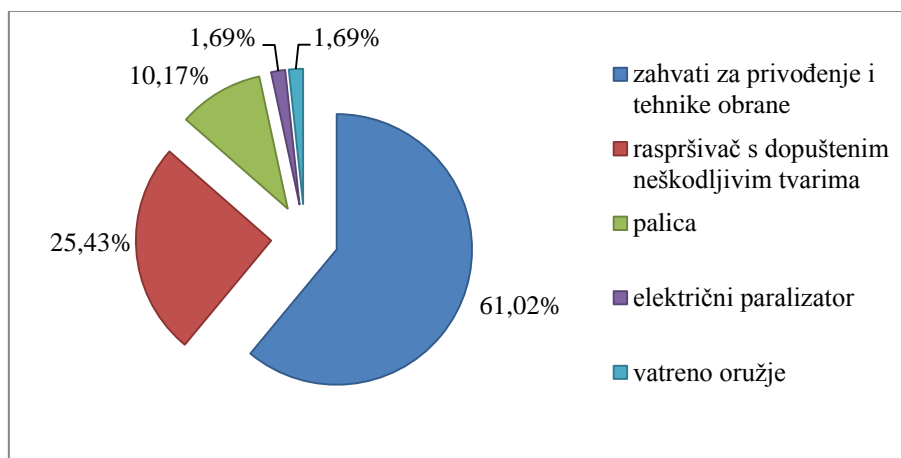

Smanjen je ukupan broj primjena sredstava prisile, u odnosu na 2013. godinu, za 7,81%, odnosno pet primjena. Nastavlja se trend smanjenja upotrebe palice započet 2013. godine te je

ukupan broj primjene palice u odnosu na to razdoblje smanjen za tri primjene. Prosječna vrijednost primjena palice za duže razdoblje prikazano na slici od 2006. godine je 9,5 primjena, tako da možemo konstatirati da je ukupan broj primijenjenih sredstava prisile – palice, tijekom 2014. godine, ispod višegodišnjeg prosjeka. Ukupan broj primijenjenih sredstava prisile, promatrajući prosječnu vrijednost za razdoblje prikazano na slici je 59,5 primjena, odnosno ukupan broj primijenjenih sredstava prisile tijekom 2014. godine, u okviru je višegodišnjeg prosjeka.

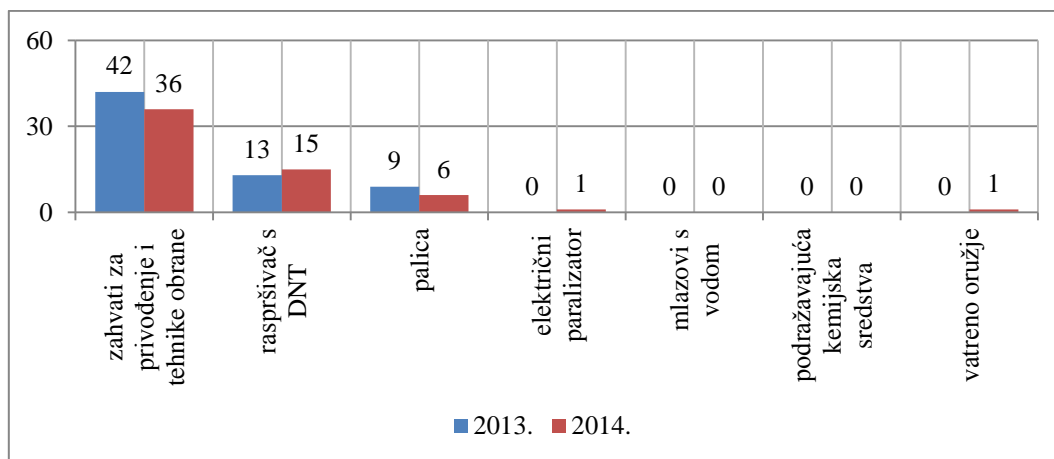
Tijekom 2014. godine, sve primjene sredstava prisile provedene su u skladu s propisima i profesionalnim standardima.

Slika 43. Vrste primijenjenih sredstava prisile u postocima za 2014. godinu

Tijekom 2014. godine, evidentirana je primjena gotovo svih zakonom određenih sredstava prisile, odnosno nisu primijenjeni mlazovi s vodom i podražavajuća kemijska sredstva jer za primjenom tih sredstava prisile nije bilo potrebe, uzimajući u obzir zakonske pretpostavke. Najveći udio u ukupnom broju primijenjenih sredstava odnosi se na primjenu najblažih sredstava, zahvata za privođenje i tehnika obrane s ukupno 36 primjena. U cilju savladavanja otpora zatvorenika jednom je primijenjen električni paralizator, a vatreno oružje (jedna primjena) primijenjeno je kod pokušaja sprječavanja bijega zatvorenika iz zatvorenih uvjeta. Primjena sredstava prisile posljednja je mjera kojom se održava red i sigurnost, a primjenjuje se ovisno o pruženom aktivnom otporu zatvorenika i opasnostima koje prijete iz sigurnosno rizičnog ponašanja zatvorenika (maloljetnika).

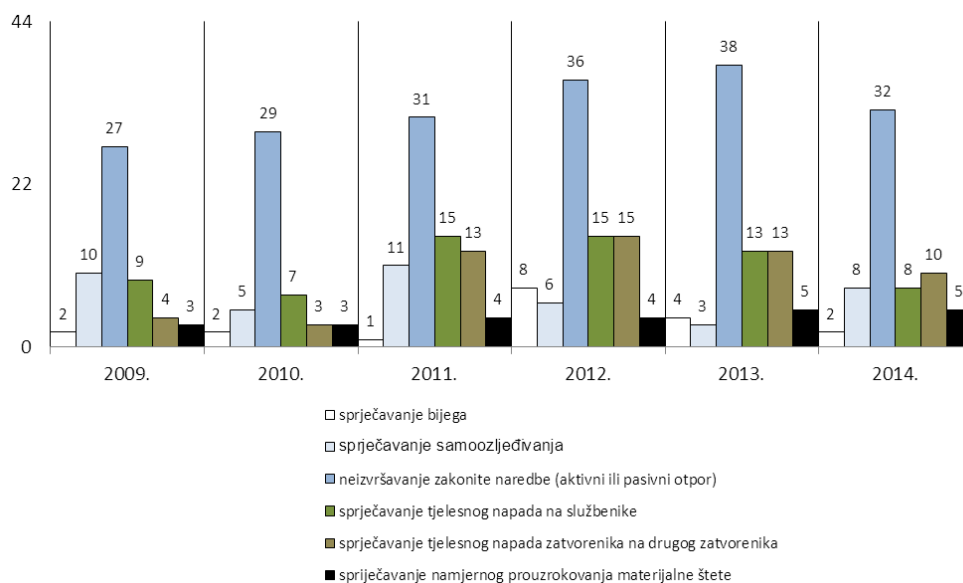
Slika 44. Vrste primijenjenih sredstava prisile, usporedba

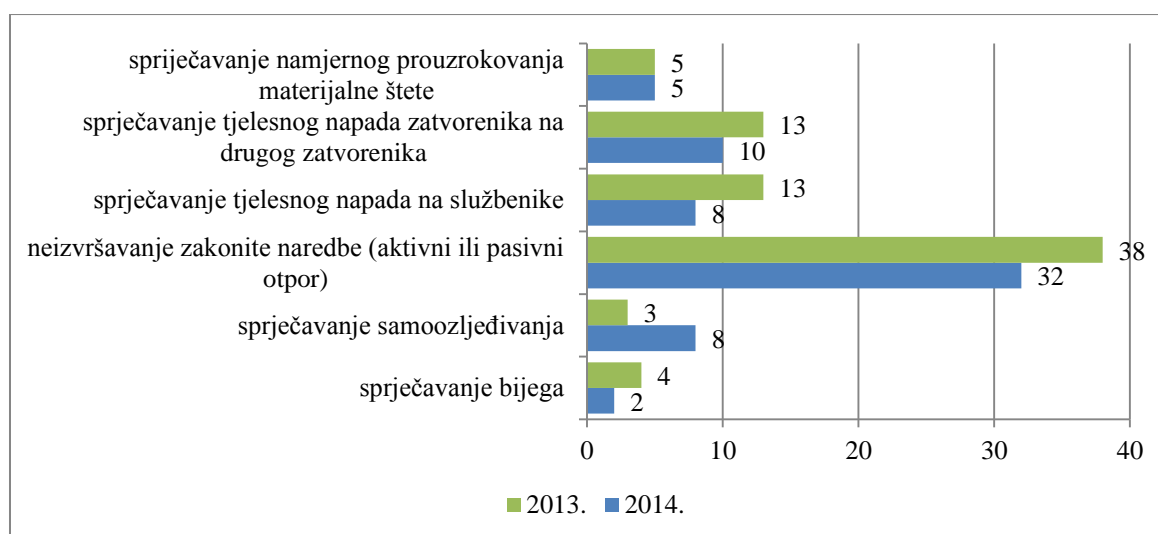
U odnosu na 2013. godinu, evidentirano je smanjenje primjene sredstva prisile – zahvati za privođenje i tehnike obrane za šest primjena. Smanjena primjena palice u korelaciji je s povećanjem primjene raspršivača s dopuštenim neškodljivim tvarima. Sukladno načelu postupnosti, u izboru primjene sredstva prisile, primijenjeno je blaže sredstvo.

Slika 45. Razlozi primjene sredstava prisile

Odstupanje ukupnog broja razloga primjena sredstava prisile u odnosu na ukupan broj primjena sredstava ogleda se u činjenici da je kod pojedinih primjena sredstava prisile postojalo više razloga za primjenu te su na taj način i obrađene. Najveći udio u razlozima primjene sredstava prisile tijekom 2014. godine, ali i tijekom dužeg razdoblja prikazanog na slici od 2008. godine, ima kategorija neizvršavanje zakonite naredbe, a koja je vezana uz postojanje aktivnog ili pasivnog otpora zatvorenika. Bitna razlika kod definicije aktivnog otpora u odnosu na pasivni otpor je ta da prilikom aktivnog otpora zatvorenik ne postupa po zakonitoj naredbi ovlaštene službene osobe, a pri tome ugrožava sebe, druge osobe ili imovinu veće vrijednosti.

Slika 46. Razlozi primjene sredstava prisile, usporedba

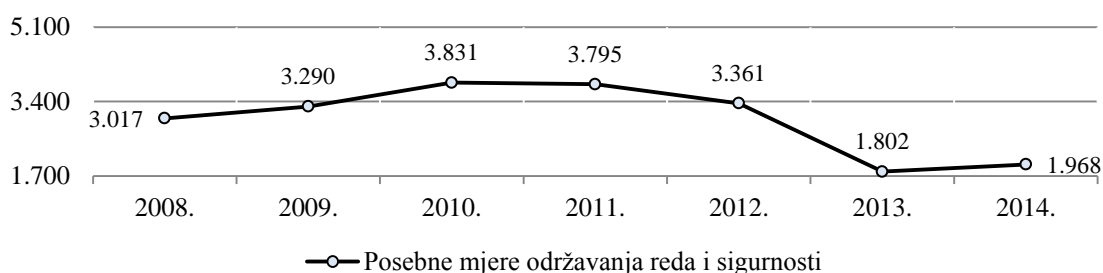

U odnosu na 2013. godinu, tijekom 2014. godine, zabilježeno je povećanje razloga koji se odnosi na sprječavanje samoozljeđivanja, identičan je ukupan broj razloga koji su povezani sa sprječavanjem namjernog prouzrokovanja materijalne štete, a sve ostale praćene kategorije su smanjenog opsega.

2.3 Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti

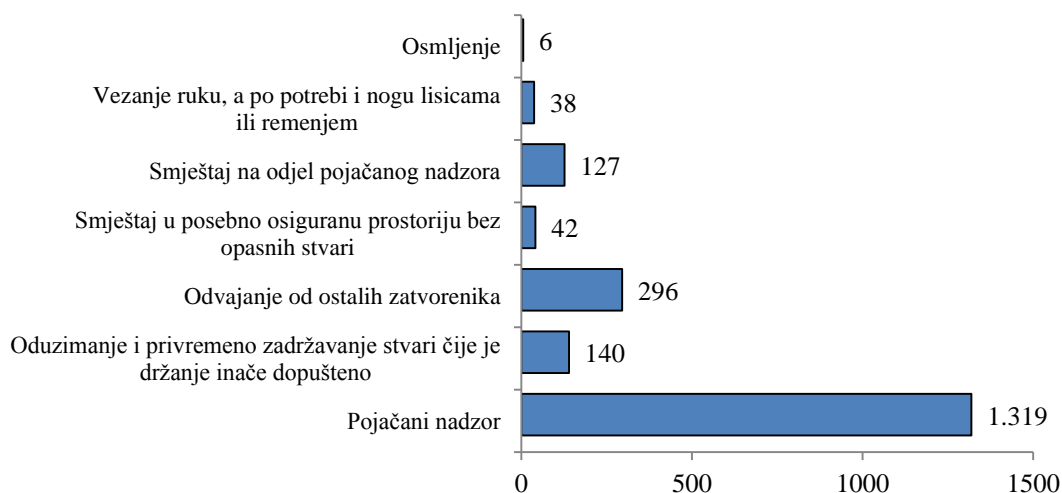
Zakon o izvršavanju kazne zatvora, u članku 135., određuje da će se prema zatvoreniku koji ugrožava red i sigurnost ili prijeti ugrožavanju reda i sigurnosti provoditi posebne mjere održavanja reda i sigurnosti.

Slika 47. Ukupan broj naređenih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti

Primjena posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti, određenih člankom 135. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, u usporedbi podataka iz 2013. godine s podacima evidentiranim u 2014. godini, pokazuje porast naređenih mjera u iznosu od 9,2%, odnosno ukupno je veći za 166 naređenih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti.

Slika 48. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti prema vrsti i broju provođenja

Posebna mjera održavanja reda i sigurnosti s najvećim udjelom od 67,02% je mjera pojačanog nadzora, kojom se zatvorenika češće motri tijekom obavljanja dnevnih aktivnosti i noću. Najmanji udio ima mjera osamljenja, s udjelom od 0,30%, a o kojoj na prijedlog upravitelja i uz prethodno mišljenje liječnika, odlučuje sudac izvršenja. Ta mjera izriče se zatvoreniku koji svojim postupcima ozbiljno ugrožava sigurnost kaznenog tijela.

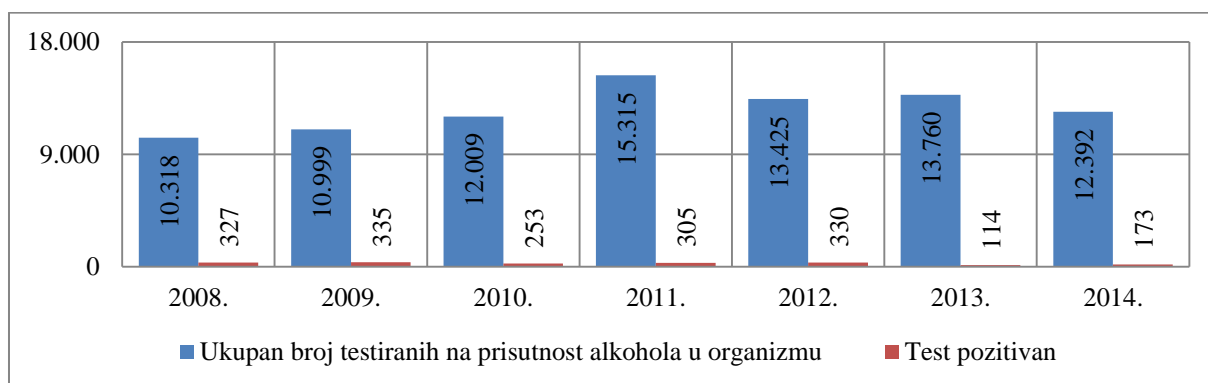
2.4 Testiranje zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu te na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu

Slika 49. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu i na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu

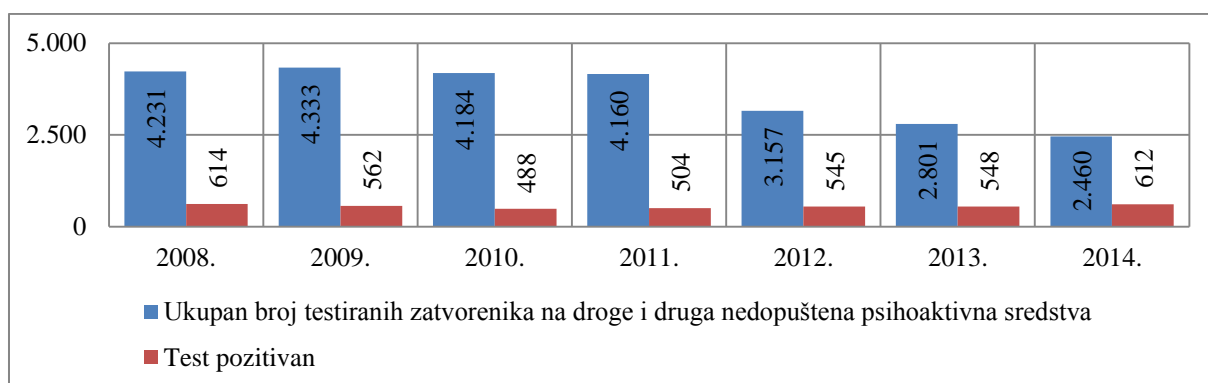
Ukupan broj obavljenih testiranja na prisutnost alkohola u organizmu te na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu, u odnosu na 2013. godinu, tijekom 2014. godine smanjen je za 10,32%, a što je u korelaciji sa smanjenjem ukupnog broja zatvorenika. Testiranja se provode kao ciljana, odnosno prema procjeni i potrebi te redovna testiranja kod dolazaka zatvorenika u kaznionicu ili zatvor s korištenja pogodnosti izlaska i prilikom samostalnog javljanja zatvorenika na izdržavanje kazne zatvora. Riječ je o preventivnom djelovanju, a kod testiranja zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih sredstava ovisnosti, isto je usmjereno na suzbijanje unosa, konzumacije te sprječavanje širenja njene zlorporabe, ali i poduzimanja odgovarajućih zdravstvenih, tretmanskih i sigurnosnih mjera.

Slika 50. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu

Ukupan broj testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu, u odnosu na 2013. godinu, smanjen je za 9,94%, uz istovremeno povećanje pozitivnih rezultata na testu.

Slika 51. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu

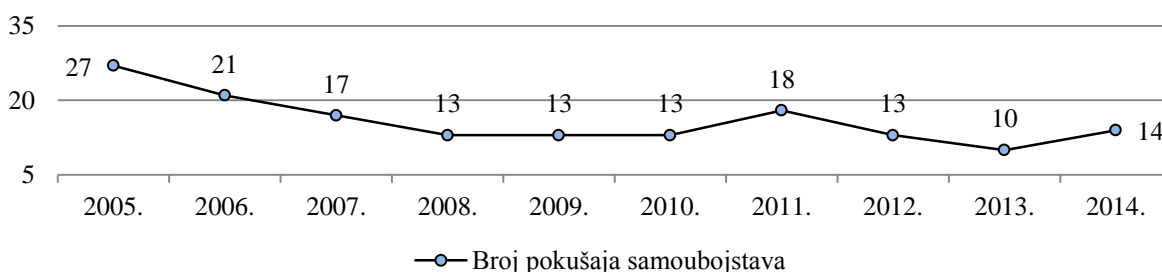

Ukupan broj testiranja zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu, u odnosu na 2013. godinu, smanjen je za 12,17%, uz istovremeno povećanje pozitivnih rezultata na testu.

Pozitivni rezultati testiranja zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu, u najvećem broju, odnose se na nedopušteno konzumiranje psihofarmaka, koje drugi zatvorenici imaju propisane u medicinskoj terapiji. Ostali slučajevi pozitivnih rezultata na testu vezani su uz prihvata zatvorenika u kazneno tijelo (samostalno javljanje na izdržavanje kazne zatvora, prilikom prijema zatvorenika kojem je određen istražni zatvor, povratka s korištenja pogodnosti i drugo).

2.5 Samoubojstva i smrt zatvorenika

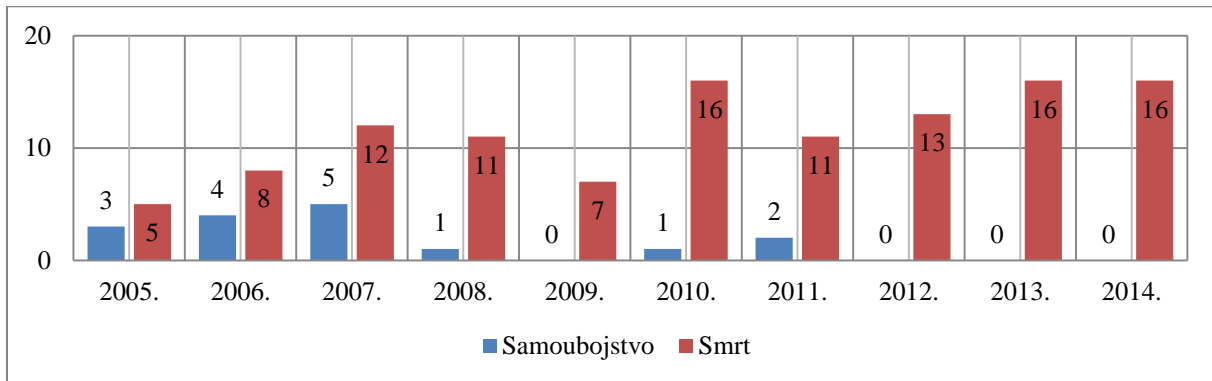
Slika 52. Broj pokušaja samoubojstva

Broj pokušaja samoubojstva je nakon dvije uzastopne godine smanjenja tog broja, tijekom 2014. godine, zabilježio porast za četiri pokušaja samoubojstva, u odnosu na 2013. godinu. Promatramo li duže razdoblje, prikazano od 2005. godine, prosječan broj pokušaja samoubojstva zatvorenika je 16,11. Ukupan broj vezan za 2014. godinu manji je od višegodišnjeg prosjeka, a značajno manji u odnosu na godine 2005. – 2007., od kada se na ovaj način prati ova statistička kategorija. Mjere za prevenciju samoubojstva zatvorenika kontinuirano se provode te se i kod manifestnih oblika pokušaja samoubojstava studiozno pristupa tretmanu zatvorenika.

Vezano uz dane u tjednu kada su se pokušaji samoubojstava dogodili, evidentiran je po jedan pokušaj u ponedjeljak i utorak, po dva pokušaja u srijedu i petak, po četiri pokušaja u četvrtak i nedjelju, dok isto nije zabilježeno u subotu.

Slika 53. Broj samoubojstva i smrti

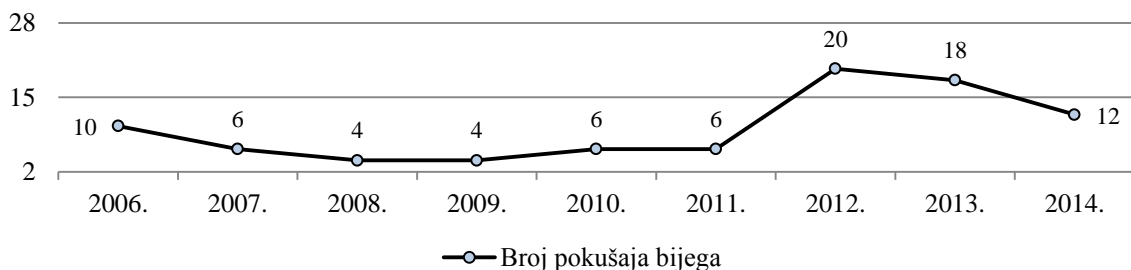
Tijekom 2014. godine, nije bilo slučajeva samoubojstava, a smrt zatvorenika evidentirana je u sljedećim kaznionicama i zatvorima: Zatvorska bolnica u Zagrebu (deset), Kaznionica u Lepoglavi (jedan), Kaznionica u Požegi (jedan), Zatvor u Gospiću (jedan) i Zatvor u Zagrebu (tri).

Na pokazatelje općeg starenja zatvorske populacije, neposredan utjecaj imaju i prethodno izrečene dugotrajne kazne zatvora.

2.6 Bijeg zatvorenika

Zakonska definicija bijega je da se bijegom smatra svako udaljenje bez odobrenja iz kaznionice, odnosno zatvora, kao i svaki nepovratak s korištenja pogodnosti izlaska i izvanrednog izlaska u trajanju duljem od dvadeset i četiri sata.

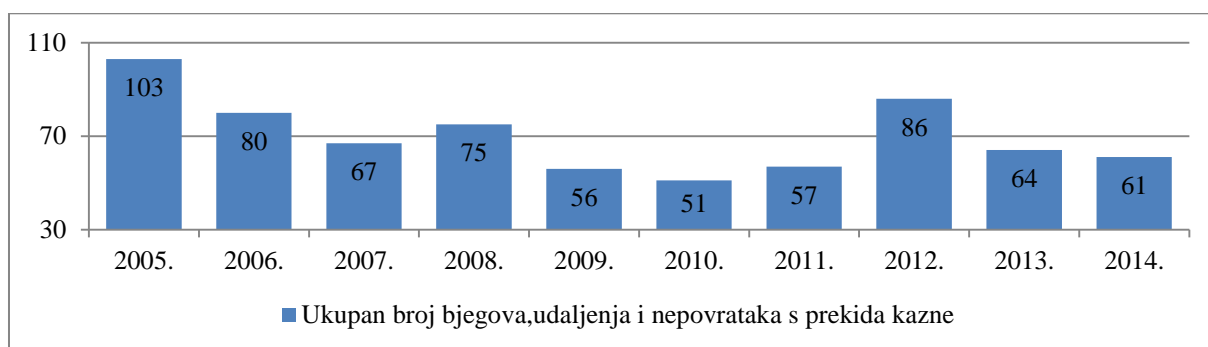
Slika 54. Broj pokušaja bijega

U odnosu na 2013. godinu, tijekom 2014. godine došlo je do smanjenja broja pokušaja bijega zatvorenika za 33,33%, odnosno došlo je do smanjenja ukupnog broja za 6. Najveći broj pokušaja bjegova evidentiran je u Odgojnom zavodu u Turopolju (šest), tako da je 50% od ukupnog broja pokušaja bjegova vezano uz pokušaje bjegova maloljetnika na izvršavanju završne mjere. Ostali pokušaji evidentirani su u: Kaznionici u Turopolju (jedan), Zatvoru u Varaždinu (jedan), Zatvoru u Zadru (dva) i Zatvoru u Zagrebu (dva).

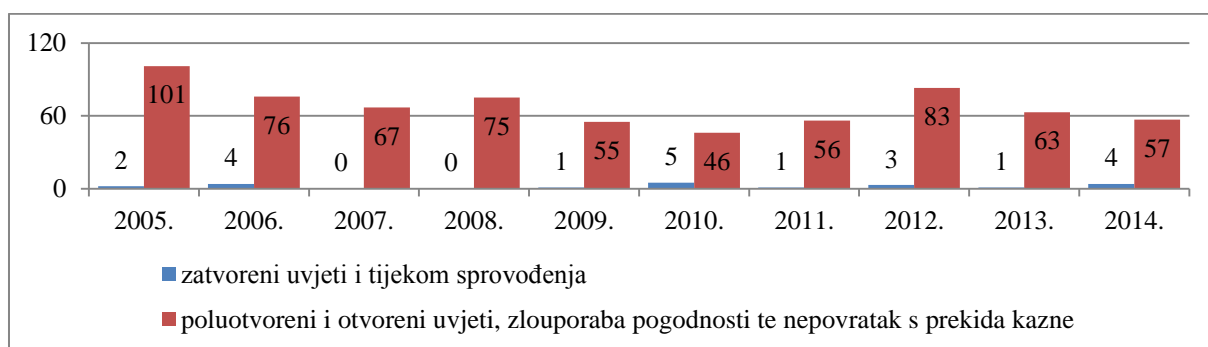
Pokušaji bjegova nisu isključivo vezani uz kazneno tijelo u kojem su se zatvorenici nalazili, nego su povezani i uz obavljanje poslova sprovođenja, a kad su se zatvorenici neposredno nalazili pod nadzorom službenika odjela osiguranja.

Slika 55. Ukupan broj bjegova, udaljenja i nepovrataka s prekida kazne

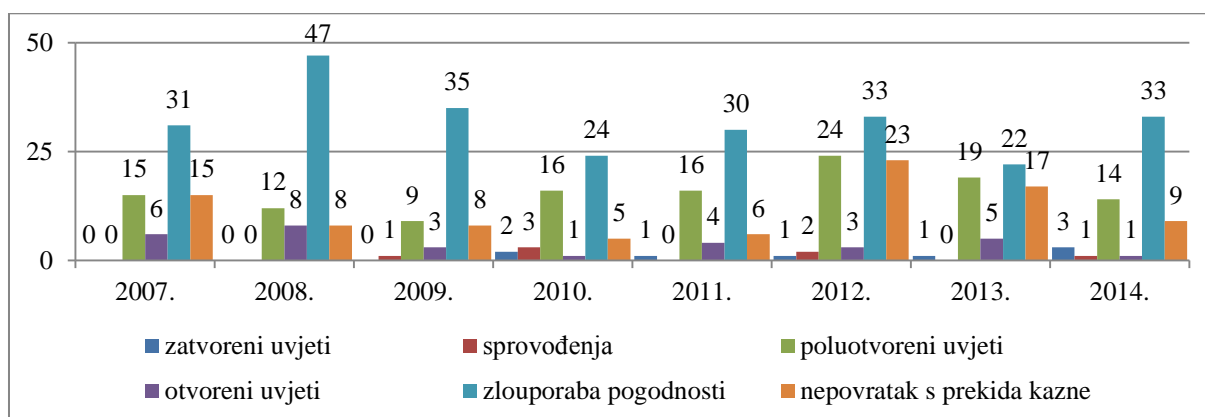
Na slici je prikazan ukupan broj izvršenih bjegova i udaljenja iz svih uvjeta (zatvoreni, poluotvoreni, otvoreni, tijekom sprovođenja te onih koji odgovaraju poluotvorenim ili otvorenim uvjetima) te slučajevi nepovratka zatvorenika s prekida kazne. Kada govorimo o bjegovima iz uvjeta koji odgovaraju poluotvorenim ili otvorenim uvjetima, pod njih svrstavamo one situacije koje su vezane uz boravak zatvorenika izvan kaznenog tijela ili u vanjskom krugu kaznenog tijela, a gdje se zatvorenik nalazi radi obavljanja određenih radnih aktivnosti i postojanja ili nepostojanja neposrednog nadzora službenika odjela osiguranja. Usporedimo li prosječnu vrijednost za razdoblje prikazano od 2005. godine (prosječna vrijednost 71), možemo konstatirati da je ukupan broj bjegova tijekom 2014. godine, manji u odnosu na 2013. godinu i značajno ispod višegodišnjeg prosjeka.

Slika 56. Bjegovi, udaljenja i nepovratak s prekida kazne prema uvjetima iz kojih su izvršeni, prikaz za razdoblje od 2005. godine do 2014. godine

Na slici je prikazana struktura bjegova iz zatvorenih uvjeta i tijekom sprovođenja kao zasebna kategorija te kategorija ostalih uvjeta iz kojih su izvršeni bjegovi i udaljenja, kao i slučajevi nepovratka s prekida kazne, a što donosimo u ovom obliku, zbog kontinuiteta i ujednačenog načina statističkog praćenja i prikazivanja podataka. Od 2007. godine, izmijenjen je način praćenja, koji se dodatno uređuje s drugačijim načinom opisa praćenih kategorija (uvjeta) iz kojih su bjegovi izvršeni te isto prikazujemo na sljedećem grafičkom prikazu.

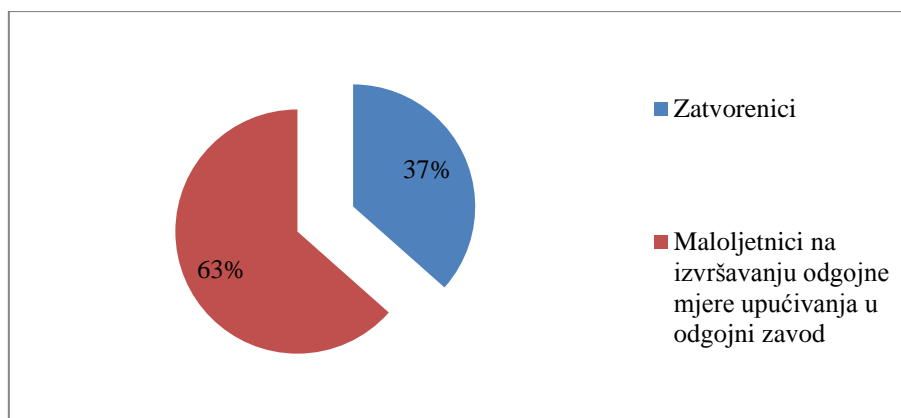
Slika 57. Bjegovi, udaljenja i nepovratak s prekida kazne, grafički prikaz od 2007. godine do 2014. godine

Najveći udio, tijekom cijelog prikazanog razdoblja, odnosi se na bjegove vezane uz zlouporabu pogodnosti izlaska iz kaznenog tijela, kada zatvorenici nisu pod neposrednim nadzorom službenika pravosudne policije.

Odluka o prekidu kazne u nadležnosti je suca izvršenja.

Slika 58. Udio u izvršenim bjegovima (udaljenjima), odnos zatvorenici – maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, 2014. godina

Ukupan broj izvršenih bjegova po svim praćenim kategorijama, izuzev nepovratka s prekida kazne, tijekom 2014. godine je 52. Udio koji otpada na maloljetnike na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod u tom ukupnom broju je 33 evidentirana bijega (udaljenja iz poluotvorenih uvjeta i zlouporabom pogodnosti). Ukupan broj maloljetnika na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod u odnosu na ukupan broj zatvorenika je 1,86 %.

Tablica 43. Pokušaj bijega, bjegovi (udaljenja) i slučajevi nepovratka s prekida kazne u 2014. godini

Pokušaj bijega, bjegovi (udaljenja) i slučajevi nepovratka s prekida kazne u 2014. godini			
	Zatvorenici	Maloljetnici	Ukupno
Pokušaj bijega			
Pokušaj bijega	6	6	12
Bijeg iz zatvorenih uvjeta i tijekom sprovođenja			
Bijeg	4	0	4
Iz zatvorenih uvjeta	3	0	3
Tijekom sprovođenja	1	0	1
Bjegovi iz poluotvorenih i otvorenih uvjeta (udaljenja)			
Udaljenja	8	7	15
Iz poluotvorenih uvjeta (ili uvjeta koji odgovaraju poluotvorenim uvjetima)	7	7	14
Iz otvorenih uvjeta (ili uvjeta koji odgovaraju otvorenim uvjetima)	1	0	1
Kašnjenje duže od 24 sata	16	26	42
S izlaza i GO (zlouporabom pogodnosti)	7	26	33
S prekida kazne	9	0	9
Struktura bjegova s obzirom na uvjete iz kojih su izvršeni			
Iz zatvorenih uvjeta i tijekom sprovođenja			4
Iz poluotvorenih uvjeta (ili uvjeta koji odgovaraju poluotvorenim uvjetima)			14
Iz otvorenih uvjeta (ili uvjeta koji odgovaraju otvorenim uvjetima)			1
Zlouporabom pogodnosti			33
Nepovratkom s prekida kazne			9
UKUPNO BJEGOVA I NEPOVRATAKA S PREKIDA KAZNE			61

Tijekom 2014. godine evidentirana su tri bijega zatvorenika iz zatvorenih uvjeta, a dogodili su se u sljedećim kaznenim tijelima: Zatvor u Bjelovaru, Zatvor u Puli-Pola i Zatvor u Varaždinu. Bijeg tijekom sprovođenja vezan je uz sprovođenje zatvorenika na liječnički pregled u vanjsku bolnicu (Zatvor u Zadru).

Udaljenja vezana za poluotvorene uvjete ili uvjete koji odgovaraju poluotvorenim uvjetima u kojima su se zatvorenici nalazili zbog radnih aktivnosti zabilježena su u Odgojnom zavodu u Turopolju (šest) i Odgojnom zavodu u Požegi (jedno) te u sljedećim kaznenim tijelima: Kaznionica u Turopolju (četiri), Zatvor u Bjelovaru (dva) i Zatvor u Zagrebu (jedan).

Udaljenje zatvorenika iz uvjeta koji odgovaraju otvorenim uvjetima zabilježeno je u Zatvoru u Bjelovaru.

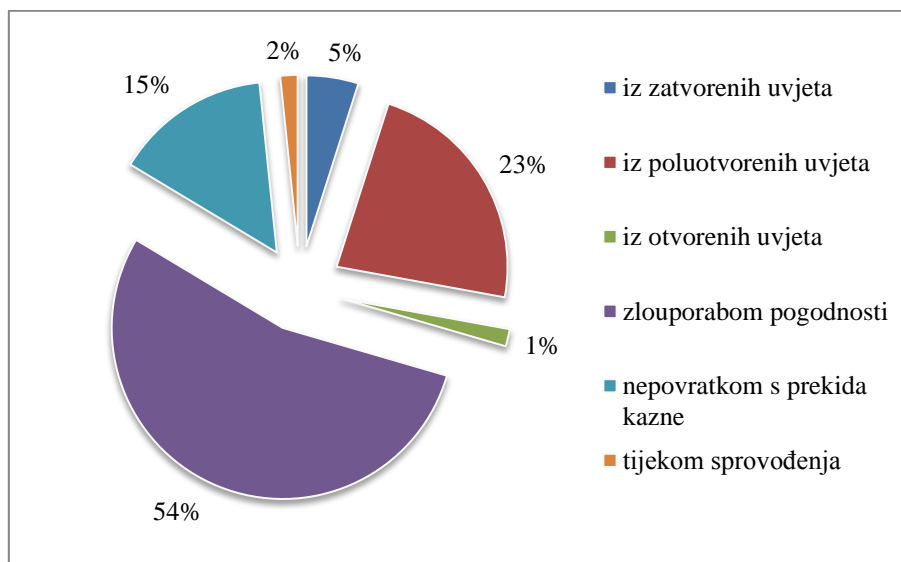
Najveći broj udaljenja nepovratkom s pogodnosti izlaska vezan je uz Odgojni zavod u Turopolju (26 zlouporaba pogodnosti), a ostali slučajevi evidentirani su u sljedećim kaznenim

tijelima: Kaznionica u Glini (jedno), Kaznionica u Lepoglavi (jedno), Kaznionica u Lipovici-Popovači (jedno), Zatvor u Bjelovaru (jedno), Zatvor u Požegi (jedno), Zatvor u Splitu (jedno) i Zatvor u Zagrebu (jedno).

Bjegovi zatvorenika nepovratkom s prekida kazne evidentirani su u sljedećim kaznenim tijelima: Kaznionica u Glini (tri), Kaznionica u Lipovici (jedan), Zatvor u Gospiću (jedan), Zatvor u Rijeci (jedan), Zatvor u Splitu (dva) i Zatvor u Zagrebu (jedan).

Slika 59. Struktura bjegova s obzirom na uvjete iz kojih su izvršeni te slučajevi nepovratka s prekida kazne

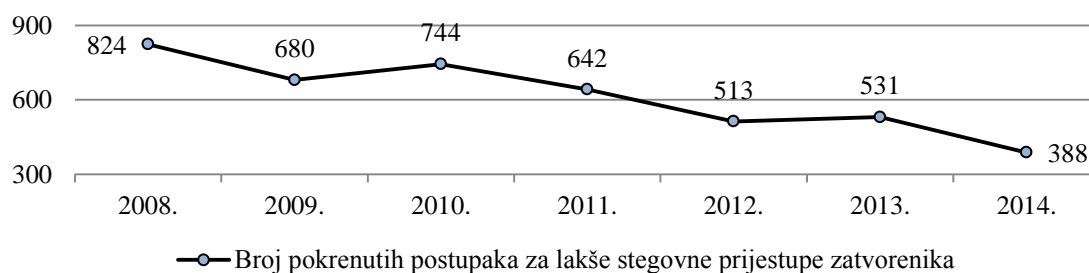

Analizirajući strukturu bjegova iz uvjeta iz kojih su izvršeni, 69% se odnosi na bjegove kada zatvorenici nisu pod neposrednim nadzorom službenika odjela osiguranja jer su oni vezani za udaljenja zlouporabom pogodnosti i nepovratkom s prekida kazne. Udio bjegova iz blažih uvjeta, odnosno otvorenih i poluotvorenih uvjeta ili uvjeta koji odgovaraju tim uvjetima, iznosi 24%, a iz zatvorenih uvjeta i tijekom sprovođenja, 7%.

2.7 Stegovni prijestupi

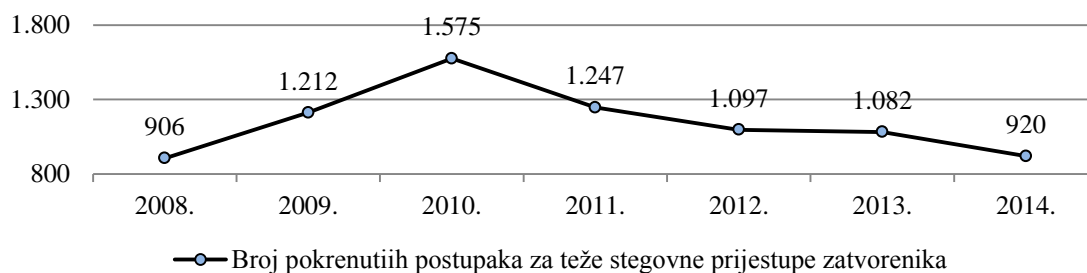
2.7.1 Zatvorenici

Slika 60. Broj pokrenutih stegovnih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika

Ukupan broj pokrenutih stegovnih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika, u odnosu na 2013. godinu, u padu je za 26,93%, odnosno broj postupaka je manji za 143.

Slika 61. Broj pokrenutih stegovnih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika

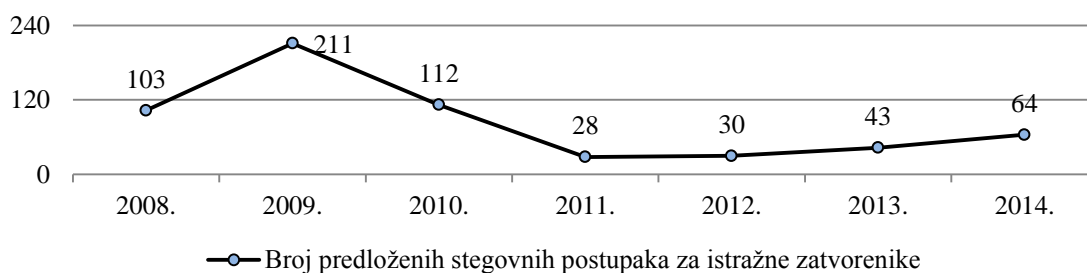

Ukupan broj pokrenutih stegovnih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika, u odnosu na 2013. godinu, u padu je za 14,97%, odnosno broj postupaka je manji za 162.

Smanjenje pokrenutih stegovnih postupaka za lakše i teže stegovne prijestupe zatvorenika u korelaciji je sa smanjenjem ukupnog broja zatvorenika.

2.7.2 Istražni zatvorenici

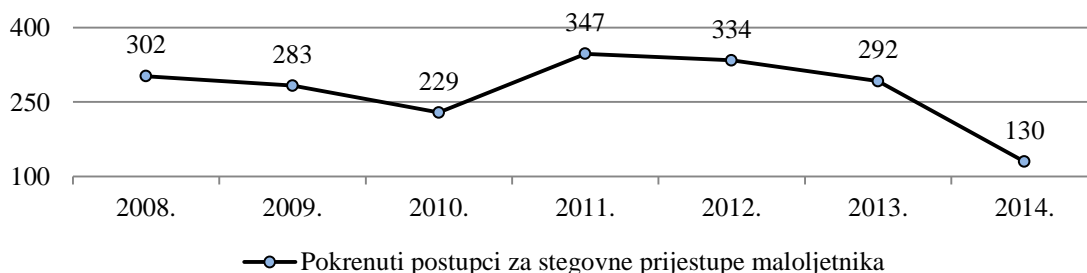
Slika 62. Broj predloženih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe istražnih zatvorenika

Ukupan broj predloženih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe istražnih zatvorenika, u odnosu na 2013. godinu, u porastu je za 48,84%, odnosno predložen je 21 postupak više.

2.7.3 Maloljetnici

Slika 63. pokrenutih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe maloljetnika

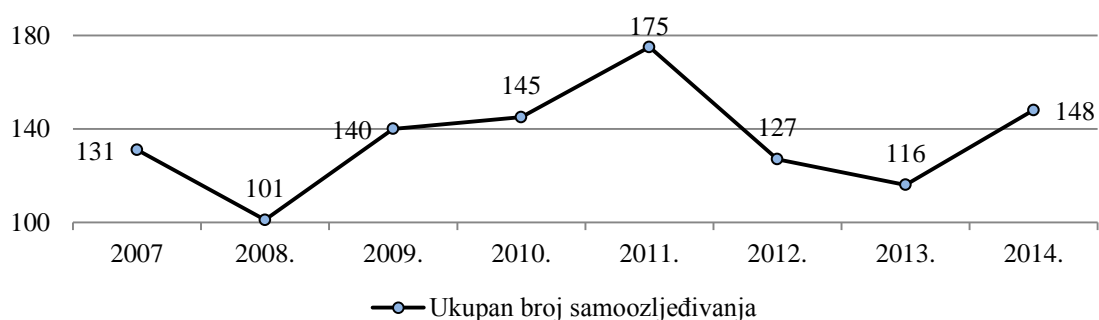

Ukupan broj pokrenutih stegovnih postupaka za stegovne postupke maloljetnika, u odnosu na 2013. godinu, u padu je za 55,48%, odnosno broj postupaka je manji za 162.

2.8 Ostali čimbenici sigurnosnih rizika

2.8.1 Samoozljeđivanje zatvorenika

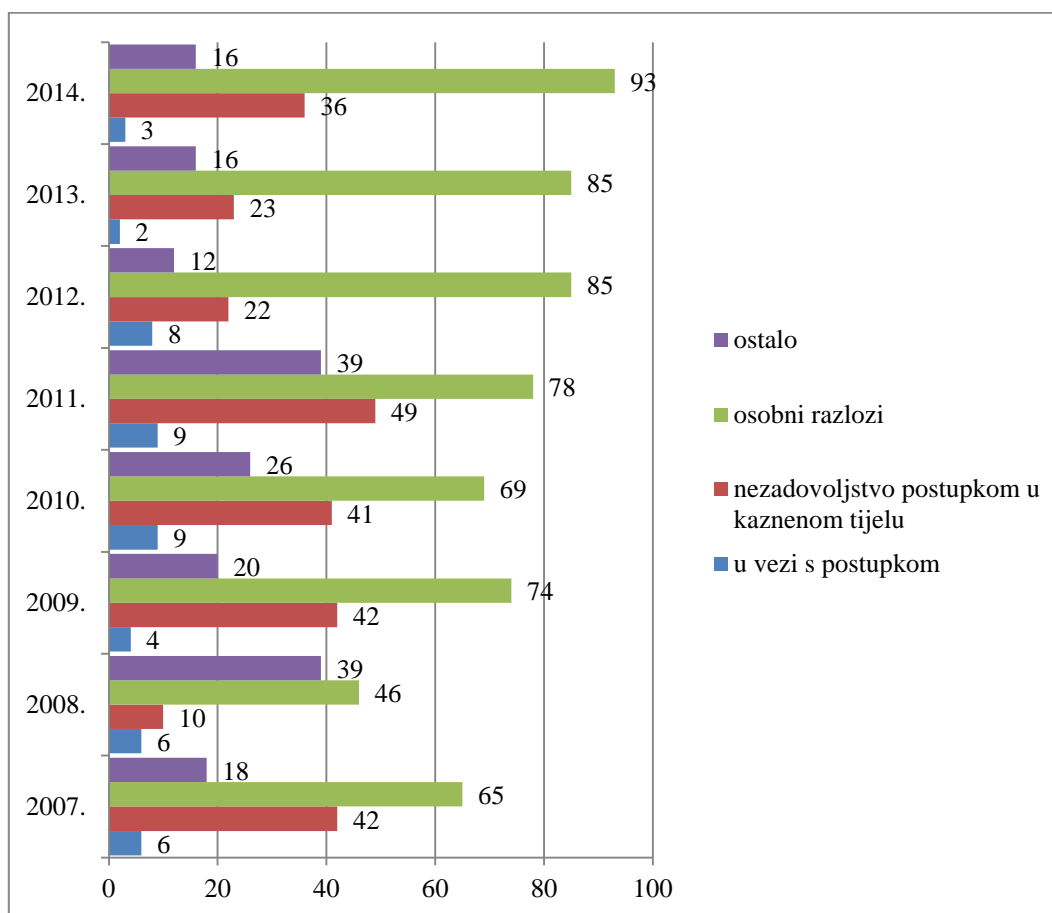
Slika 64. Ukupan broj samoozljeđivanja zatvorenika

Usporedbom podataka iz 2013. godine, tijekom 2014. godine evidentiran je porast broja samoozljeđivanja zatvorenika za 27,59%, odnosno ukupan broj ovakvih autodestruktivnih oblika sigurnosno rizičnih ponašanja zatvorenika povećan je za 32 slučaja.

Kriterij za određivanje broja samoozljeđivanja nije broj zatvorenika koji su si nanijeli ozljede, već je prikazan ukupan broj izvršenih samoozljeđivanja.

Slika 65. Razlozi samoozljeđivanja zatvorenika

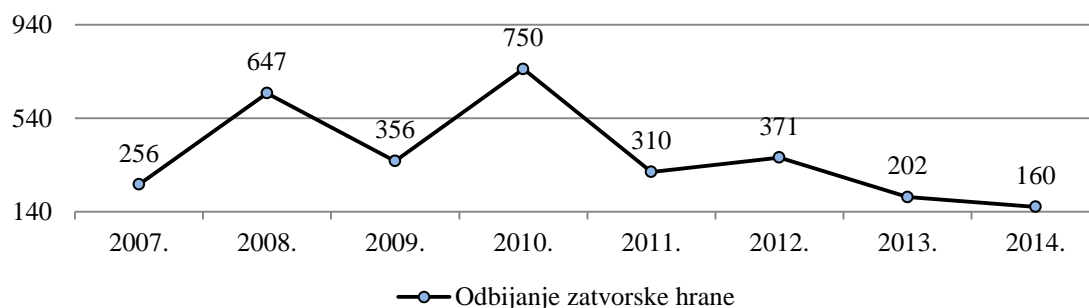

Razloge za počinjenje samoozljeđivanja pratimo kroz četiri opće kategorije, a tijekom 2014. godine najveći udio evidentiranih razloga vezan je uz razloge osobne prirode (62,84%), zatim

sljede razlozi vezani uz nezadovoljstvo postupkom u kaznenom tijelu (24,32%), a razlozi vezani uz kazneni postupak zastupljeni su s 2,03%.

2.8.2 Odbijanje zatvorske hrane

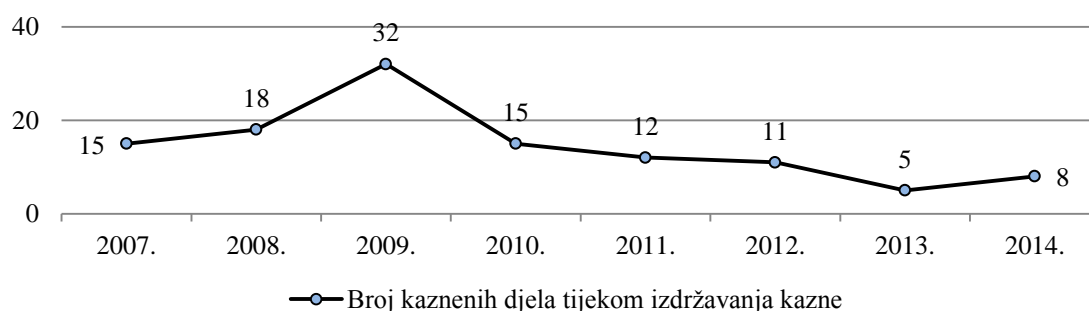
Slika 66. Odbijanje zatvorske hrane

Nastavlja se trend pada broja zatvorenika koji su odbijali zatvorsku hranu, tako da je tijekom 2014. godine, u odnosu na 2013. godinu, ukupan broj odbijanja zatvorske hrane manji za 20,79%, odnosno takvih slučajeva je bilo 42 manje.

2.8.3 Kaznena djela tijekom izvršavanja kazne zatvora

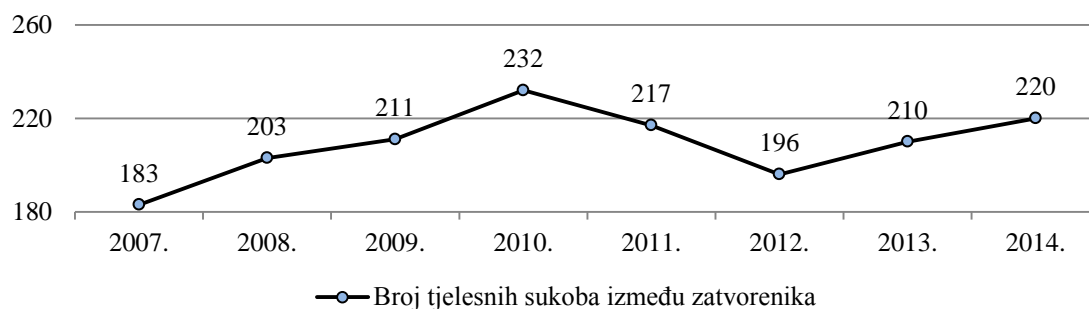
Slika 67. Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne zatvora

Tijekom 2014. godine, u odnosu na 2013. godinu, evidentiran je porast počinjenja kaznenih djela zatvorenika tijekom izdržavanja kazne zatvora. Broj počinjenih kaznenih djela veći je za tri. Tijekom prikazanog razdoblja na grafičkom prikazu, uočljivo je značajno smanjenje kaznenih djela koja su izvršili zatvorenici tijekom izdržavanja kazne zatvora, a što je povezano, između ostalog i s kvalitetnim procjenama u određivanju stupnja pogodnosti.

2.8.4 Tjelesni sukobi između zatvorenika

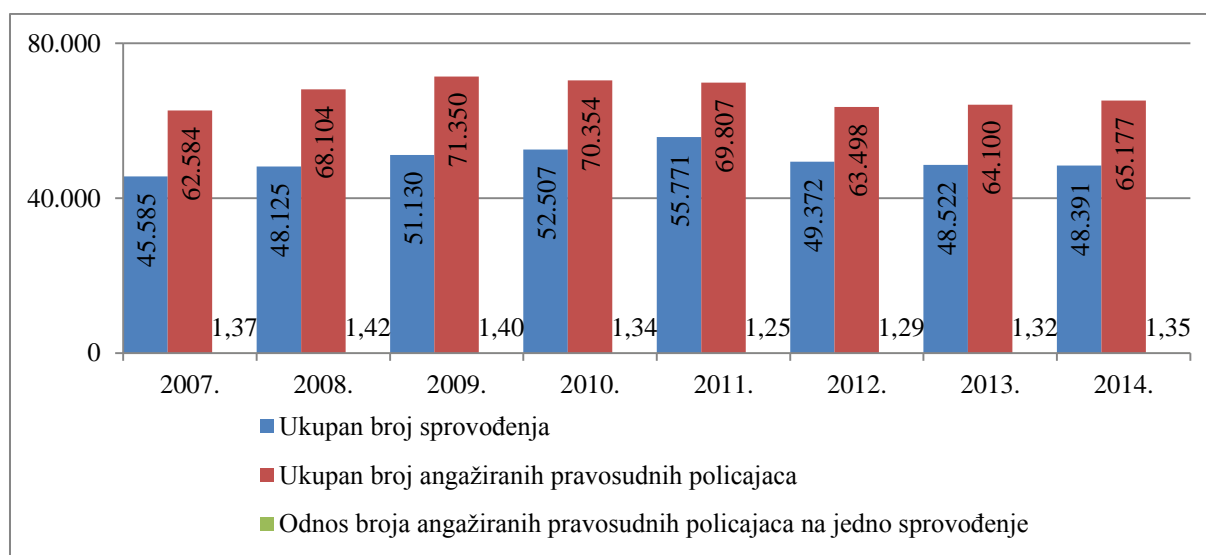
Slika 68. Tjelesni sukobi između zatvorenika

Ukupan broj tjelesnih sukoba zatvorenika, u odnosu na 2013. godinu, u blagom je porastu, odnosno ukupno je evidentirano deset slučajeva više. Promatrajući razdoblje od 2007. do 2014. godine, amplitudno odstupanje točaka minimuma i maksimuma nije veće od 50. Uzimajući u obzir ukupan broj zatvorenika, ali i fluktuaciju zatvorenika svih kategorija koji prolaze kroz zatvorski sustav, riječ je o kontinuirano kvalitetnom radu službenika odjela osiguranja i drugih službenika ostalih ustrojstvenih jedinica kaznenih tijela uključenih u rad sa zatvorenicima, na sprječavanju i prevenciji ovakvih oblika sigurnosno rizičnih ponašanja zatvorenika. Općenito govoreći, broj tjelesnih sukoba između zatvorenika, uz daljnje sagledavanje strukture ličnosti i deprivacija koje su izražene tijekom boravka u kaznenim tijelima povezanim s činjenicom gubitka slobode, odnosno sveobuhvatnih razloga i mogućnosti koje mogu prouzročiti takav oblik sigurnosno rizičnih ponašanja zatvorenika, a promatrano i usporedivo kroz duže razdoblje i općenita socijalna ponašanja čovjeka, ukazuju na zaključak da je taj broj malen.

2.8.5 Sprovedenja

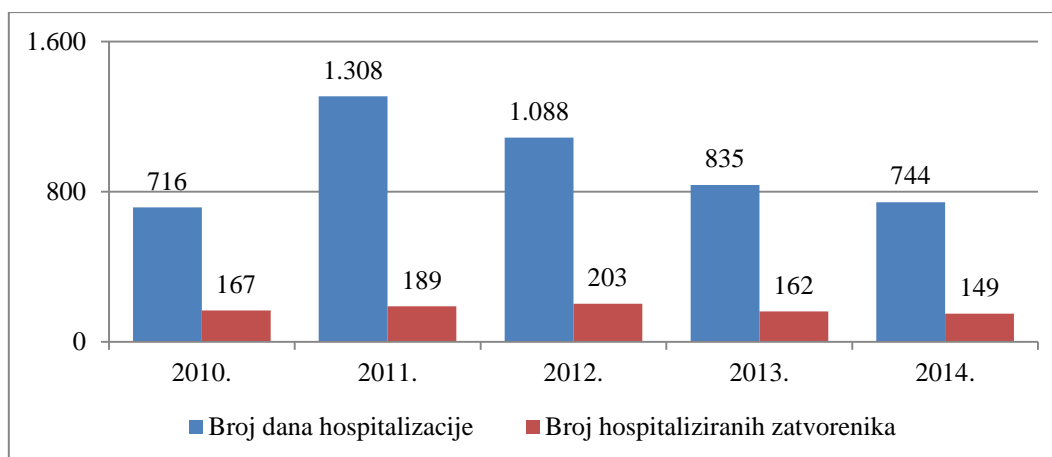
Slika 69. Ukupan broj obavljenih sprovođenja zatvorenika izvan kaznenih tijela i ukupan broj angažiranih službenika pravosudne policije za obavljanje tih poslova

Usporedimo li podatke iz 2013. godine s podacima iz 2014. godine, ukupan broj sprovođenja zatvorenika izvan kaznenog tijela neznatno je smanjen uz istovremeno povećanje broja angažiranih službenika kod obavljanja tih poslova. Sprovođenja zatvorenika su sigurnosno vrlo zahtjevan posao koji uključuju niz sigurnosnih rizika i poduzimanje odgovarajućih mjera i postupaka radi održanja koncepcije sigurnosti tijekom obavljanja. Iako je broj službenika koji su angažirani na obavljanju poslova sprovođenja u prosjeku poprimio veći opseg, smatramo da je taj broj još uvijek relativno malen, a prvenstveno zbog ograničavajućeg broja službenika i stvarnih potreba koje su u bitnom drukčije.

2.8.6 Liječenje u vanjskim bolnicama

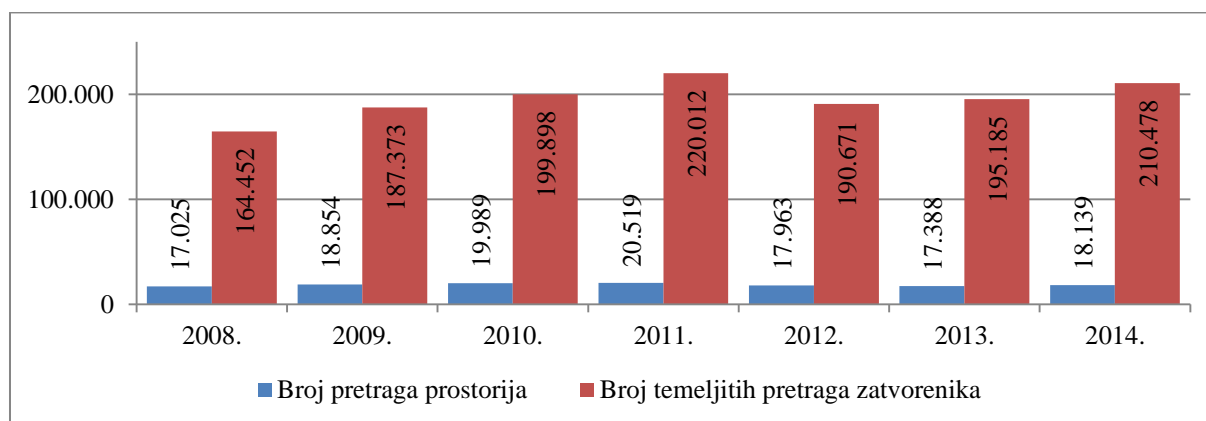
Slika 70. Ukupan broj zatvorenika na liječenju u vanjskim bolnicama i ukupan broj dana liječenja

Tijekom 2014. godine, u odnosu na 2013. godinu, smanjen je ukupan broj dana koji su zatvorenici proveli na liječenju kao i broj zatvorenika na hospitalizaciji, a što je u korelaciji sa smanjenjem ukupnog broja zatvorenika. Međutim, moramo napomenuti da je riječ o iznimno sigurnosno rizičnim i zahtjevnim poslovima, uz naglašenu nepredvidljivost potrebe, a koji predstavljaju posebno opterećenje odjela osiguranja kaznenih tijela iz razloga jer zahtijevaju 24 satni angažman službenika i obavljanje poslova u iznimno teškim uvjetima te osiguravanje koncepta sigurnosti koji, u većini slučajeva, treba odgovarati zatvorenim uvjetima.

2.8.7 Pretrage

Slika 71. Broj obavljenih temeljitih pretraga prostorija i zatvorenika

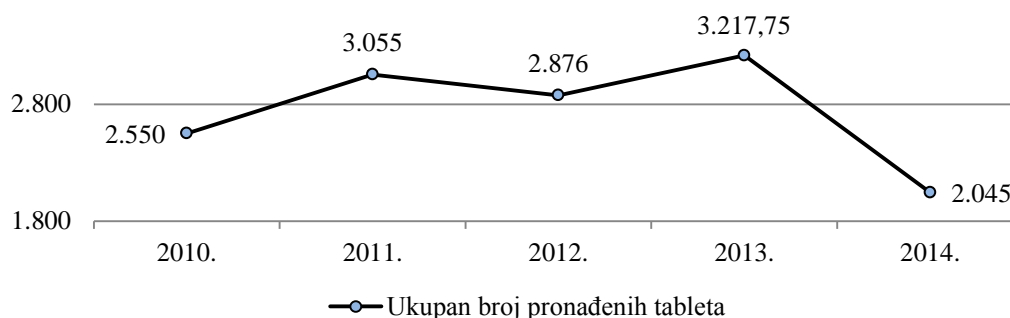
Uspoređujući podatke iz 2013. godine s podacima iz 2014. godine, evidentirano je povećanje obavljenih pretraga prostorija za 4,32% i povećanje obavljenih temeljitih pretraga zatvorenika za 7,84%. Na navedeno povećanje ovih važnih poslova službenika odjela osiguranja, kojim se sprječava unos i posjedovanje nedopuštenih stvari i tvari, s neposrednim utjecajem na stanje sigurnosti kaznenog tijela, došlo je zbog pojačane aktivnosti u pogledu njihova obavljanja. Uz temeljite pretrage, svakodnevno se obavljaju i djelomične pretrage zatvorenika, koje dodatno utječu na smanjivanje rizika od posjedovanja nedopuštenih stvari i tvari.

Tablica 44. Pronađene nedopuštene stvari i tvari

VRSTA STVARI I TVARI		GODINA				
		2010.	2011.	2011.	2013.	2014.
mobitel		38	30	48	46	23
pila		2	3	4	3	1
nož i sl.		14	37	17	22	22
vrsta i količina droge u gramima	heroin	150,30	0,22	0,00	0,00	0,00
	kokain	0,00	0,00	0,00	16,10	0,00
	kanabis	3,20	2,80	23,60	39,45	25,26
	ecstasy (kom.)	0	0	0	4	20
	ostalo	3,60	13,29	1,00	70,11	40,35

Tijekom 2014. godine, u odnosu na podatke iz 2013. godine, evidentirano je smanjenje pronalazaka gotovo svih nedopuštenih stvari i tvari prilikom pokušaja unosa te pronađenih stvari i tvari u kaznenim tijelima. Rezultat je to provođenja mjera prevencije koje su usmjerene na sprječavanje dolaženja u posjed i korištenja nedopuštenih stvari i tvari od strane zatvorenika.

Slika 72. Ukupan broj pronađenih tableta

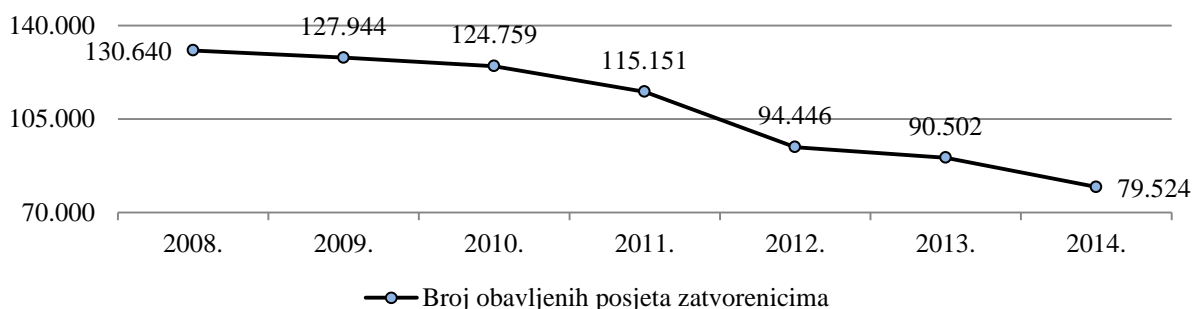

Znatno je smanjen broj pronađenih tableta, a na što je neposredno utjecalo smanjenje ukupnog broja zatvorenika, preventivno djelovanje povećanog broja pretraga te edukacija službenika, primarno provedena kroz programe temeljnog tečaja pravosudne policije, oko prevencije zlouporaba medicinske terapije te načina suzbijanja, otkrivanja i sprječavanja takvog oblika ponašanja zatvorenika.

Prikaz praćenih kategorija u nastavku izvješća, u korelaciji je s kretanjem ukupnog broja zatvorenika, odnosno vrijednosti podataka smanjuju se sukladno smanjenju ukupnog broja zatvorenika.

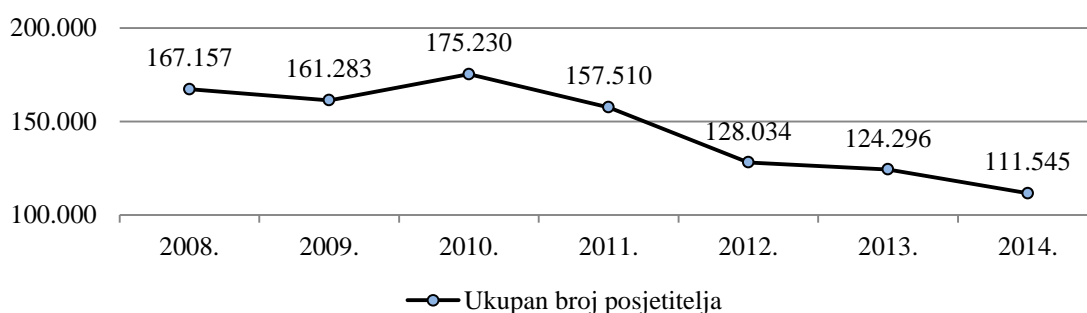
2.8.8 Posjete zatvorenicima

Slika 73. Broj obavljenih posjeta zatvorenicima

Opseg poslova vezan uz obavljene posjete zatvorenicima je u padu za 12,13% u odnosu na prethodnu godinu.

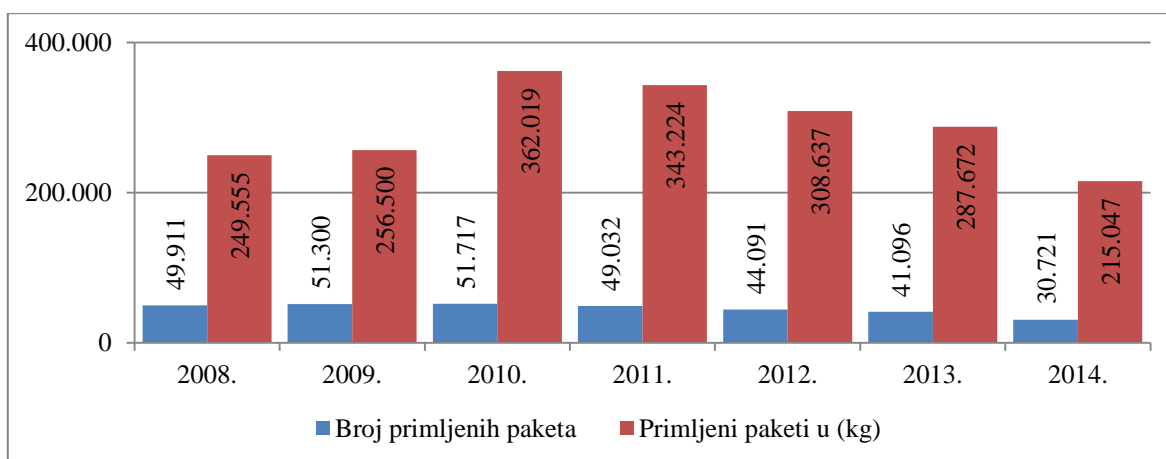
Slika 74. Ukupan broj posjetitelja

Ukupan broj posjetitelja, u odnosu na 2013. godinu, manji je za 10,26%.

2.8.9 Primljeni paketi i pisma, telefonski razgovori zatvorenika

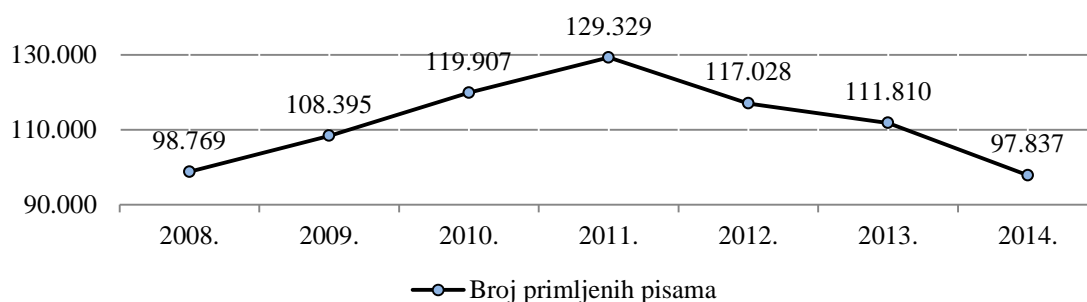
Slika 75. Broj primljenih paketa

Opseg poslova vezan uz primljene pakete zatvorenika, u odnosu na 2013. godinu, u padu je za 25,25%.

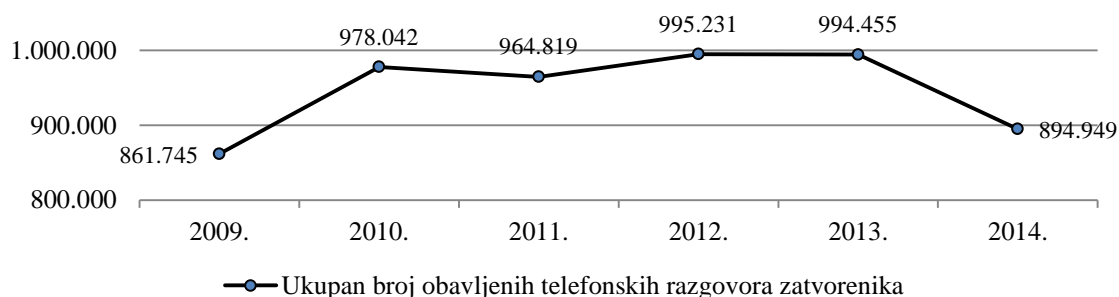

Slika 76. Broj primljenih pisama

Ukupan broj pisama koje su primili zatvorenici, u odnosu na prethodnu godinu, manji je za 12,50%.

Slika 77. Broj telefonskih razgovora zatvorenika

Ukupan broj telefonskih razgovora zatvorenika u odnosu na prethodnu godinu smanjen je za 10,02% što je očekivano u odnosu na manji broj zatvorenika

2.9. Zaključak – ocjena stanja sigurnosti

Najveći sigurnosni rizici proizlaze iz strukture i broja zatvorenika, manjka tehničke opreme i neadekvatnih arhitektonskih rješenja kaznenih tijela. Provođenje organiziranih okupacijskih aktivnosti sa zatvorenicima (maloljetnicima) u cilju umanjivanja deprivacija, značajno utječe na pojavnost sigurnosno rizičnih oblika ponašanja i postupaka zatvorenika (maloljetnika). Prevencija svih destruktivnih oblika postupanja i ponašanja zatvorenika postiže se sustavnim radom, analizama i na temelju njih poduzetim odgovarajućim mjerama te primjenom novih sigurnosnih rješenja usmjerenim na povećanje razine sigurnosti i učinkovitosti u obavljanju poslova i službenih zadaća. Sustavi praćenja i prosljeđivanja informacija značajnih za sigurnost usmjereni su na bolje pozicioniranje i upravljanje sigurnosnim rizicima bilo da oni potječu iz unutrašnjeg ili vanjskog okruženja. Sve navedeno zahtjeva dodatne napore da se prema načelima dinamičke sigurnosti osigura konzistentnost sustava sigurnosti proaktivnim djelovanjem. Pri tome, potrebno je uzeti u obzir da zatvorski sustav ima svoje potrebe, stanja, nepredvidljivosti, te je u neprestanom mijenjanju, a što u cjelini predstavlja iznimnu složenost i izazov svakom pojedincu uključenom u poslovne procese. Kontinuirano stručno i profesionalno usavršavanje službenika, kroz sustavno provođenje programa izobrazbe, nužan je element koji dovodi do boljih sigurnosnih procjena i samih reakcija službenika na prijetnje iz okoline.

Uspoređujući podatke prikupljene praćenjem stanja i rada kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, s proteklom godinama, možemo zaključiti i stanje sigurnosti za 2014. godinu ocijeniti kao dobro. U prilog toj tvrdnji svakako idu i evidentirane vrijednosti rezultata praćenih kategorija koje su na razini višegodišnjih prosjeka, a što proizlazi iz usporedbe promatranih pokazatelja u svim prethodnim godinama.

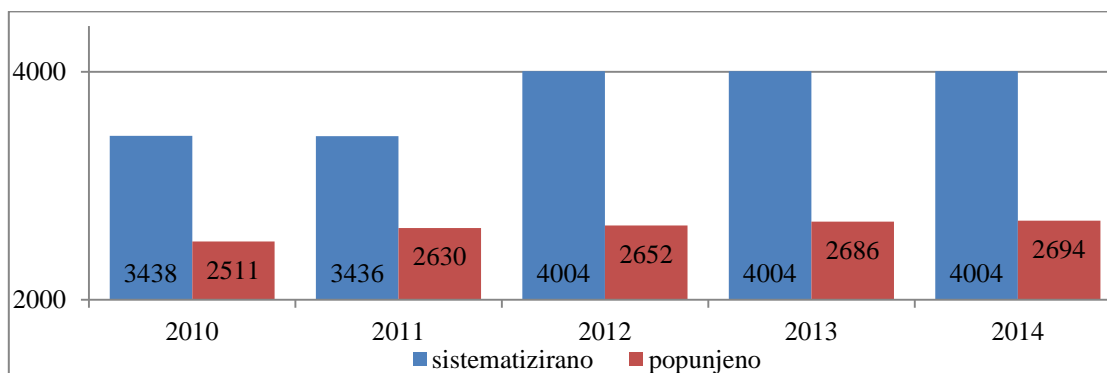
Za razdoblje koje slijedi, naglašena je potreba planiranja i osiguravanja dodatnih ulaganja u resursnu osnovu, kako u vidu ljudskih resursa tako i u podizanju materijalno – tehničke opremljenosti kaznenih tijela uz adekvatno prilagođavanje propisa koji neposredno i posredno reguliraju izvršavanje kazne zatvora. Nadalje, potrebno je planirati i izgraditi objekte odgovarajuće arhitektonske prilagodbe koji će u svojoj arhitektonskoj namjeni odgovarati potrebama različitih kategorija zatvorenika, primjerice zaštićenih svjedoka, zatvorenika na izdržavanju dugotrajne kazne zatvora, maloljetnika, zatvorenika od posebnog sigurnosnog rizika i drugih. Navedeno će doprinijeti podizanju razine sigurnosti i otklanjanju uočenih inkohherentnih elemenata u sustavu osiguranja.

3 ZAPOSLENICI USTROJSTVENIH JEDINICA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV

3.1 Popunjenost sistematiziranih radnih mjesta

Prilogom II. Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa sistematizirano je 1259 radnih mjesta sa 4004 izvršitelja u ustrojstvenim jedinicama Uprave za zatvorski sustav (osam kaznionica, trinaest zatvora, dva odgojna zavoda te dva centra), koja se popunjavaju državnim službenicima i namještenicima (dalje: zaposlenici).

Slika 78. Ukupan broj izvršitelja sistematiziranih radnih mjesta

Na dan 31. prosinca 2014. godine bilo je zaposleno 2694 službenika/namještenika što je 67,28% ili 1310 manje izvršitelja od sistematiziranog broja, odnosno zaposleno je 8 službenika/namještenika više nego u 2013. godini.

Tablica 45. Zaposlenici prema ustrojstvenim jedinicama na dan 31. 12. 2014.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	sistematizirano	popunjeno		UKUPNO
		M	Ž	
izvan ustrojstvene jedinice	85	30	31	61
odjel upravnih poslova	298	77	119	196
odjel osiguranja	2279	1463	154	1617
odjel tretmana	404	69	175	244
odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika (maloljetnika - Odgojni zavod u Turopolju)	429	199	51	250
odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	291	53	131	184
odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	200	32	93	125
odjel dežurstva	18	17	0	17
UKUPNO	4004	1940	754	2694

U svim odjelima postoje nepopunjena radna mjesta zbog čega se poslovi izvršavanja kazne zatvora tijekom cijelog promatranog razdoblja obavljaju u otežanim uvjetima čemu dodatno pridonosi i financijsko ograničenje državnog proračuna.

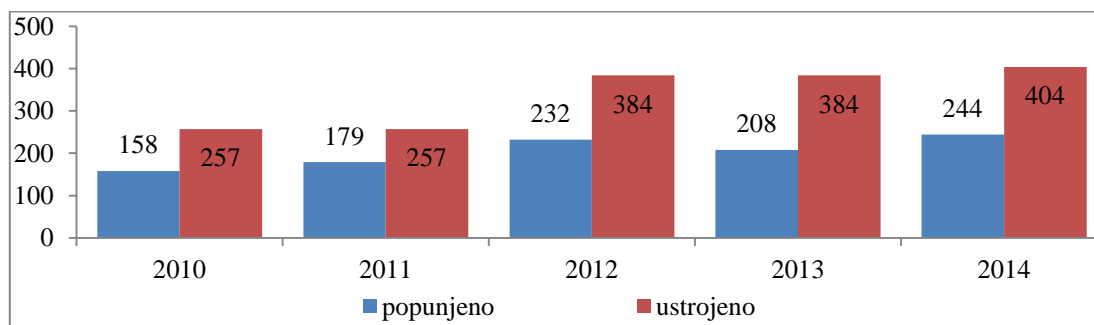
Tablica 46. Zaposlenici prema dobi, spolu i radnom stažu na dan 31. 12. 2014.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	prosjeck starosne dobi			prosjeck efekt. radnog staža u sustavu		
	M	Ž	M+Ž	M	Ž	M+Ž
izvan ustrojstvene jedinice	49,13	47,25	48,35	18,04	15,53	16,85
odjel upravnih poslova	47,24	45,66	46,69	15,75	13,38	14,51
odjel osiguranja	41,16	39,83	40,98	15,84	15,62	15,86
odjel tretmana	45,31	44,13	44,75	13,24	12,90	13,08
odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	49,61	46,50	49,59	17,47	18,34	17,62
odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	43,12	46,58	45,79	13,25	15,76	15,00
odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	44,22	44,69	45,07	14,63	12,85	13,68
odjel dežurstva	47,33	-	47,33	15,67	-	15,67
UKUPNO	45,60	45,17	45,51	15,95	14,67	15,37

Obavljanje poslova izvršavanja kazne zatvora zahtijeva posebna, sasvim specifična znanja i vještine koja su po kombinatorici visoke razine poznavanja relevantnih propisa, penologije, kriminologije, kriminalistike i osobito komunikacijskih vještina karakteristična za zatvorski sustav zbog čega je nužno osigurati dovoljan broj odgovarajuće stručno osposobljenih izvršitelja u svim segmentima izvršavanja kazne zatvora. Glavna svrha izvršavanja kazne zatvora jest da se osoba koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora (nadalje: zatvorenik) osposobi za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima, zbog čega je i cjelokupan tretman zatvorenika, odnosno svi postupci usmjereni prema istima, u svrhu njihove resocijalizacije. Stoga u odjelima tretmana poslove obavljaju stručnjaci društvenih struka, psiholozi, socijalni pedagozi, pedagozi, socijalni radnici, liječnici i drugi stručnjaci

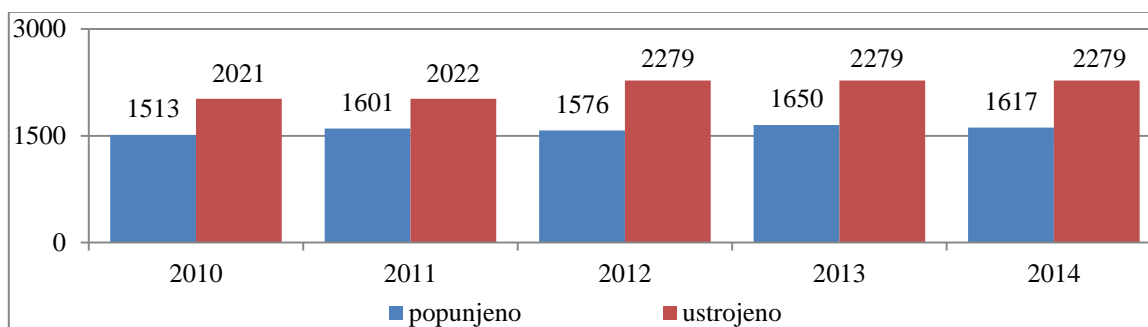
koji provode razne opće i pojedinačne programe, vode razne intervjuje i razgovore sa zatvorenicima, pomažu im u rješavanju socijalnih, osobnih, obiteljskih i ostalih problema te su im uvijek na raspolaganju.

Slika 79. Službenici odjela tretmana

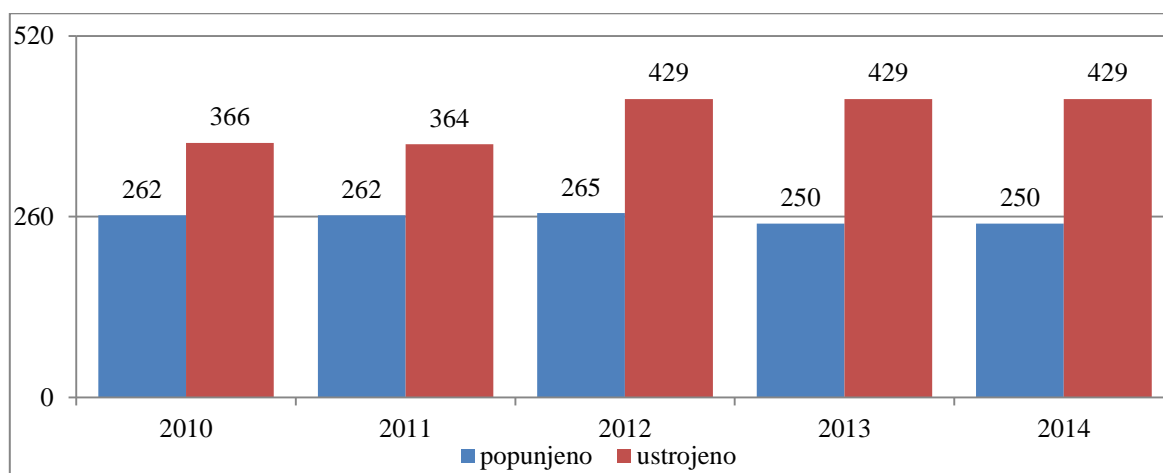
Službenici odjela osiguranja uz poslove osiguravanja kaznenih tijela, osoba i imovine, održavaju unutarnji red, nadziru i sprovode zatvorenike, sudjeluju u provedbi pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora.

Slika 80. Službenici odjela osiguranja

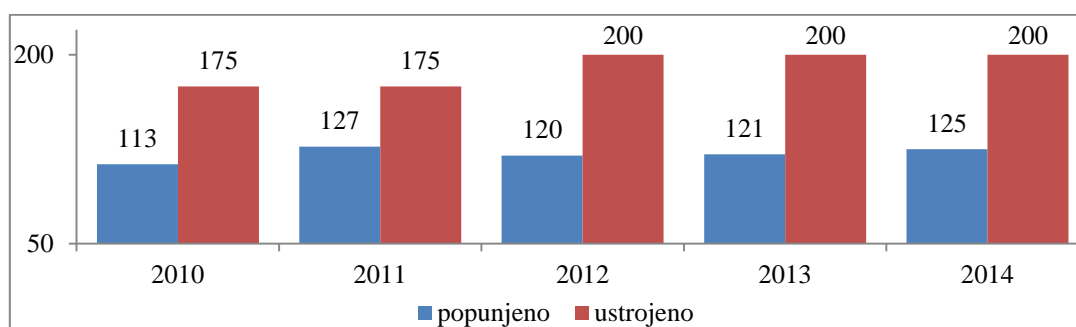
Pravo na rad i strukovnu izobrazbu je jedno od temeljnih prava zatvorenika, a ujedno je i jedan od temeljnih elemenata pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora. Zatvoreniku se omogućuje rad u skladu s njegovim zdravstvenim sposobnostima, stečenim znanjima te mogućnostima kaznenog tijela. Istoga se potiče na rad radi održavanja i stjecanja stručnog znanja i iskustva, njegova osposobljavanja te radi tjelesnih i duševnih potreba. U postizanju svrhe izvršavanja kazne na osposobljavanju zatvorenika za rad, organizaciji i nadzoru njihova rada rade državni službenici - strukovni učitelji, koji su raznih struka ovisno o poslovima koji se obavljaju u nekom kaznenom tijelu. Unatoč porastu broja zatvorenika, broj službenika - strukovnih učitelja tijekom zadnjih 6 godina nije povećavan, ali isto nije imalo negativan učinak na izvršavanje poslova i postupanje sa zatvorenicima.

Slika 81. Službenici odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika

Obvezu zatvorskog sustava predstavlja osiguravanje zdravstvene skrbi zatvoreniku, dok je nadzor nad pružanjem zdravstvene zaštite zatvorenicima u nadležnosti Ministarstva zdravlja. U svim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima u kojima je radno mjesto liječnika sistematizirano ali nepopunjeno, kao i u zatvorima u kojima takva radna mjesta nisu ustrojena, sklapaju se ugovori o djelu s liječnicima javnog zdravstva te se na taj način pruža primarna i specijalistička zdravstvena skrb zatvorenicima i maloljetnicima.

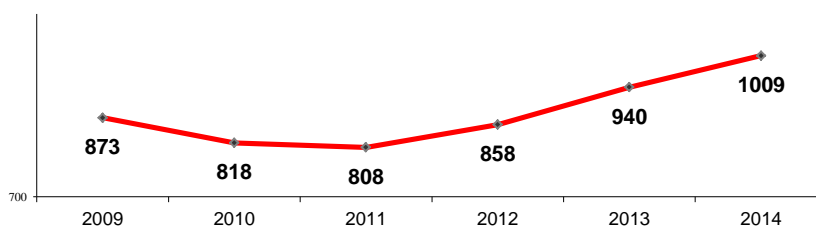
Slika 82. Službenici odjela zdravstvene zaštite zatvorenika

3.2 Bolovanja zaposlenika

Tijekom 2014. godine zbog bolovanja s posla je izostalo 1009 zaposlenika (državnih službenika i namještenika), odnosno, 69 više u odnosu na 2013. godinu.

Slika 83. Bolovanja zaposlenika

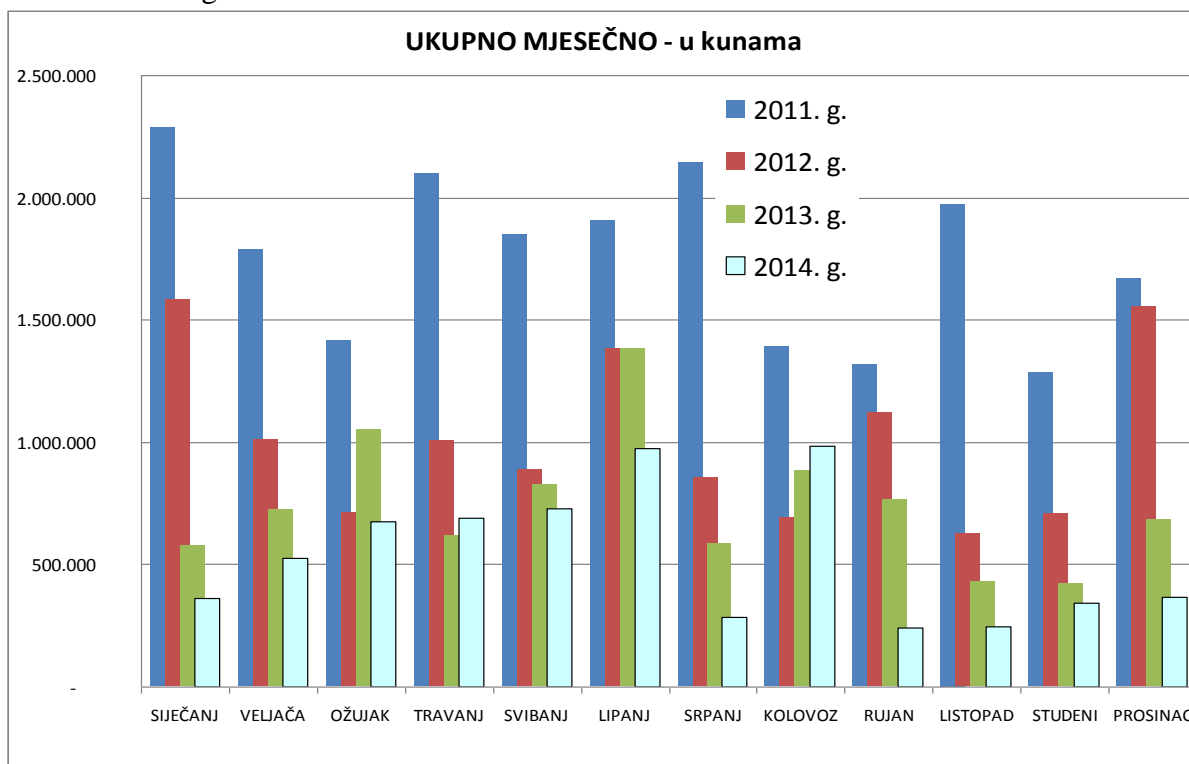

Od ukupnog broja zaposlenika na bolovanju je bilo 624 muškaraca i 385 žena. Prosjek trajanja bolovanja (u mjesecima) zaposlenika - muškaraca iznosi 0,96 dok prosjek zaposlenica iznosi 1,22.

3.3 Rashodi za zaposlene

Potreba za prekovremenim radom je smanjena, usporedno sa padom broja zatvorenika. U 2014. godini ostvareno je 95.240 prekovremenih sati rada za što je isplaćeno 4.566.382 kn.

Priloženi grafikon pokazuje financijske iznose isplaćene za prekovremeni rad u periodu od 2011. do 2014. godine.

3.4 Izobrazba službenika

Za zaposlenike zatvorskog sustava zakonska obveza je stalna stručna izobrazba, u skladu s pravilnikom i programima izobrazbe. Stručna izobrazba provodi se u posebnoj ustrojstvenoj jedinici Uprave za zatvorski sustav - Centru za izobrazbu, ali i drugim učilištima, pa se tako službenici zatvorskog sustava dodatno educiraju i prema programima koji se provode u Državnoj školi za javnu upravu. Uz navedeno, službenici se educiraju i kroz različite seminare, konferencije, radionice i druge oblike edukacija vezanih uz svoju osnovnu struku. Zbog specifičnosti rada sa zatvorenicima i maloljetnicima u Centru za izobrazbu provode se posebni programi izobrazbe različitih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava.

Tijekom 2014. godine ukupno je 494 službenika pohađalo slijedeće programe izobrazbe:

- Temeljni tečaj – 74 polaznika,
- Uvodni tečaj za novoprimitljene službenike – 18 polaznika,
- Timski rad službenika kaznenih tijela - 8 polaznika,

- Prevencija zaraznih bolesti, hepatitisa i AIDS-a - 9 polaznika,
- Prevencija suicida - 2 polaznika,
- Tretman zatvorenika oboljelih od PTSP-a - 1 polaznik,
- Tretman zatvorenika ovisnika o alkoholu - 8 polaznika,
- Tretman zatvorenika ovisnika o drogama i prevencija zloporabe droga - 14 polaznika,
- Rješavanje incidentnih situacija – 2 polaznika,
- Uporaba sile srednje jakosti – 28 polaznika,
- Skupni rad sa zatvorenicima i maloljetnicima - 20 polaznika,
- Liječenje bolesti ovisnosti buprenorfinom - 2 polaznika,
- Osposobljavanje službenika za zaštitu na radu – 14 polaznika,
- Ostali programi – 294 polaznika.

3.5 Psihosocijalna pomoć ovlaštenim osobama

Od lipnja 2014. godine intenzivirane su aktivnosti vezane za pružanja psihosocijalne pomoći ovlaštenim službenim osobama kaznenih tijela.

Donesenim Planom pružanja psihosocijalne podrške za 2014. godinu obuhvaćena su područja kontinuirane podrške ovlaštenim službenim osobama kroz: individualni i grupni savjetodavni rad, postupanje prema Protokolu o pružanju psihosocijalne pomoći ovlaštenim službenim osobama, krizne intervencije, pružanje stručne pomoći u postupcima prevladavanja narušenih međuljudskih odnosa (medijacija), te predlaganje mjera za otklanjanje negativnih učinaka.

Nadalje, Planom su definirana područja pružanja psihosocijalne podrške službenim osobama kroz organizaciju dodatnih preventivnih i edukativnih radionica u cilju smanjivanja stresora prouzročenih kompleksnošću i težinom posla, a kroz poticanje na rad na sebi i introspekciju radi lakšeg prepoznavanja vlastitih postupanja i problema, te usvajanja novih znanja i vještina, jačanja profesionalne kompetencije i sigurnosti u ispravnost donesenih odluka i postupanja.

Sukladno donesenom Planu izrađeni su programi, prezentacije i radni materijali iskustveno-edukativnih radionica namijenjenih službenim osobama kaznenih tijela, sljedećih sadržaja: suočavanje s promjenama, stresom, sagorijevanjem na poslu, motivacija za rad, osnovne vještine komunikacije i rješavanja sukoba. Sve radionice planirane su kao jednodnevne, tematski se prilagođavaju potrebama pojedinog kaznenog tijela, primjenjuje se metoda rada u malim skupinama koja podrazumijeva aktivno učešće svih polaznika, te interaktivno i iskustveno učenje kroz obradu teme i rad na sebi.

Provedena je jedna krizna intervencija nakon incidentnog događaja i osigurano individualno psihološko savjetovanje za dvoje službenika u istom kaznenom tijelu.

Obavljeno je 9 stručnih obilazaka kaznenih tijela sa ciljem upoznavanja rukovodećih službenika s planom pružanja psihosocijalne podrške, kao i definiranja specifičnih potreba pojedinog kaznenog tijela za psihosocijalnom podrškom službenim osobama, te dogovorene dalje aktivnosti i provođenje iskustveno-edukativnih radionica prema raspedu.

Prema planu provođenja preventivnih programa psihosocijalne podrške, na smanjivanju stresora prouzročenih kompleksnošću i težinom posla, održana je iskustveno-edukativna radionica za službene osobe Kaznionice i zatvora u Šibeniku.

3.6 Suradnja sa sindikatima

U zatvorskom sustavu djeluje sedam sindikata: Sindikat pravosudne policije Hrvatske koji je najbrojniji s 36,52% službenika članova, Sindikat državnih i lokalnih službenika i namještenika Republike Hrvatske s 26,81% službenika članova, Sindikat zaposlenika zatvorskog sustava s 0,92% službenika članova, Nezavisni sindikat pravosudne policije Republike Hrvatske s 5,08% službenika članova, Nezavisni sindikat djelatnika MUP-a s 1,03% službenika članova, Sindikat policije Hrvatske s 0,77% službenika članova i s jednim članom Hrvatski liječnički sindikat.

Sa svim navedenim sindikatima održava se stalna suradnja u odnosu na pitanja određena Kolektivnim ugovorom za državne službenike i u odnosu na tijek provođenja planiranih mjera na reformi zatvorskog sustava u sklopu reforme pravosuđa.

Tijekom 2014. godine sindikatima su dostavljeni odgovori, očitovanja i mišljenja koji se odnose na status službenika i namještenika, zvanja službenika pravosudne policije, plaće vještbenika, problematiku organizacije i obavljanja poslova službenika pravosudne policije, probleme vezane na prenapučenost i druga pitanja. Također su od sindikata zatražena mišljenja u svezi s donošenjem Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa.

3.7 Sudski zahtjevi za isplatom

U 2014. godini državni službenici podnijeli su 316 zahtjeva za mirno rješenje spora odnosno tužbi protiv Republike Hrvatske, Ministarstva pravosuđa radi isplate naknade za prekovremeni rad, naknade za godišnji odmor, dnevnicu, putnih troškova, naknade za odvojeni život, terenskog dodatka, ozljeda na radu, isplate razlike otpremnine.

U odnosu na 2013. godinu povećan je broj zahtjeva za 69 budući je istih u 2013. godini podneseno 247. O osnovanosti zahtjeva, a kasnije tužbi, odlučuje nadležni općinski sud pred kojim se vodi postupak naknade štete. Republika Hrvatska, Ministarstvo pravosuđa zastupa nadležno državno odvjetništvo.

U svim postupcima prethodno se ispituje osnovanost zahtjeva i mogućnost sklapanja nagodbe, a isto tako u daljnjem tijeku postupka nastoje se maksimalno smanjiti troškovi, kako tijekom parničnog postupka, tako i prilikom postupanja po pravomoćnim i ovršnim presudama.

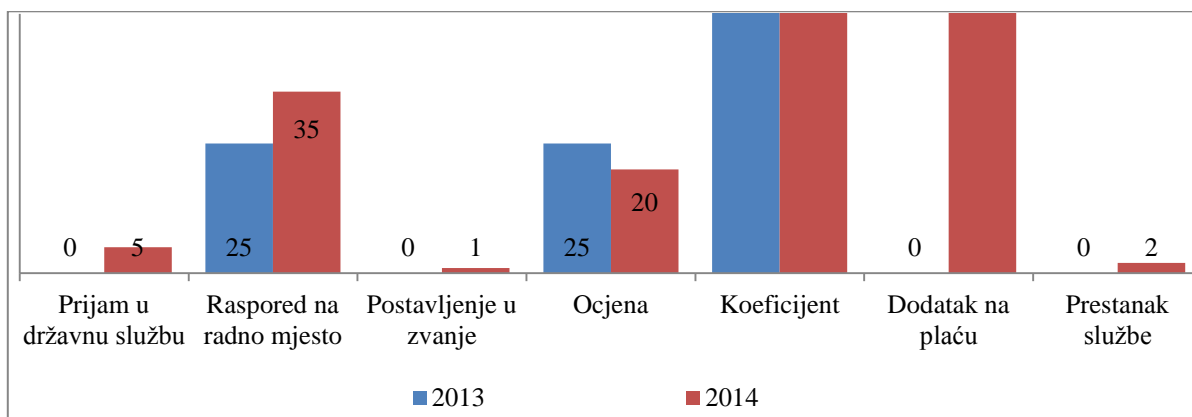
3.8 Žalbe odboru za državnu službu

Odboru za državnu službu tijekom 2014. godine podnesena je ukupno 421 žalba službenika kaznenih tijela na rješenja kojima je odlučeno o njihovim pravima i obvezama iz državne službe.

Od ukupnog broja žalbi 35 žalbi odnosilo se na raspored na radno mjesto, 5 žalbi na prijam u državnu službu, 1 žalba na postavljenje u zvanje, 20 žalbi na ocjenu za rad i učinkovitost u prethodnoj godini, 121 žalba na koeficijent složenosti poslova radnog mjesta, 2 žalbe na prestanak državne službe i 237 žalbi na dodatak na plaću.

Slika 84. Žalbe Odboru za državnu službu

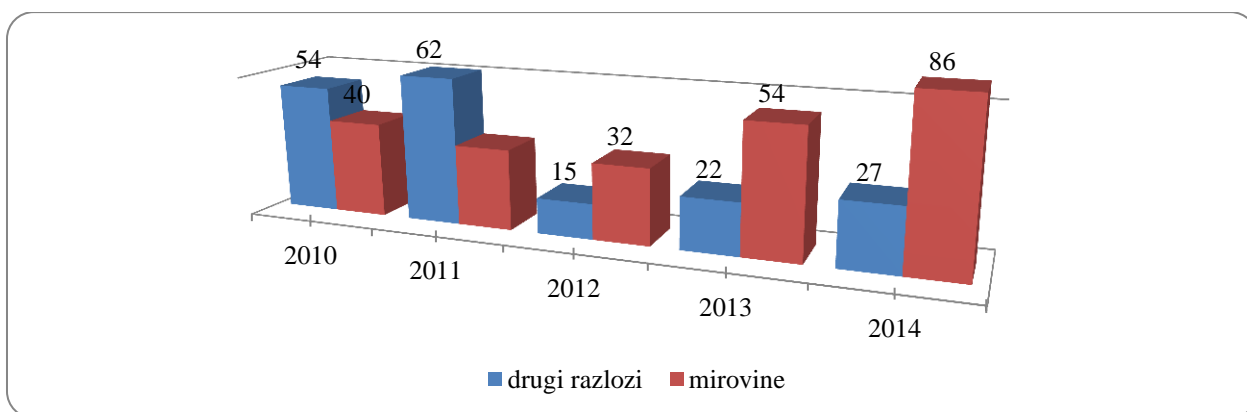

3.9 Prestanak državne službe

U 2014. godini državna služba prestala je za sto trinaest (113) službenika, iz sljedećih razloga:

- sporazum - dvanaest (12) službenika,
- odluka Službeničkog suda - dva (2) službenika,
- otkaz - četiri (4) službenika,
- smrt - jedan (1) službenik,
- premještaj sporazumom u drugo državno tijelo – osam (8) službenika,
- zbog ostvarivanja prava na mirovinu - a) po općem propisu - dvanaest (12) službenika, b) po posebnom propisu, a temeljem rješenja ministra – sedamdeset četiri (74) službenika.

Slika 85 Prestanak državne službe

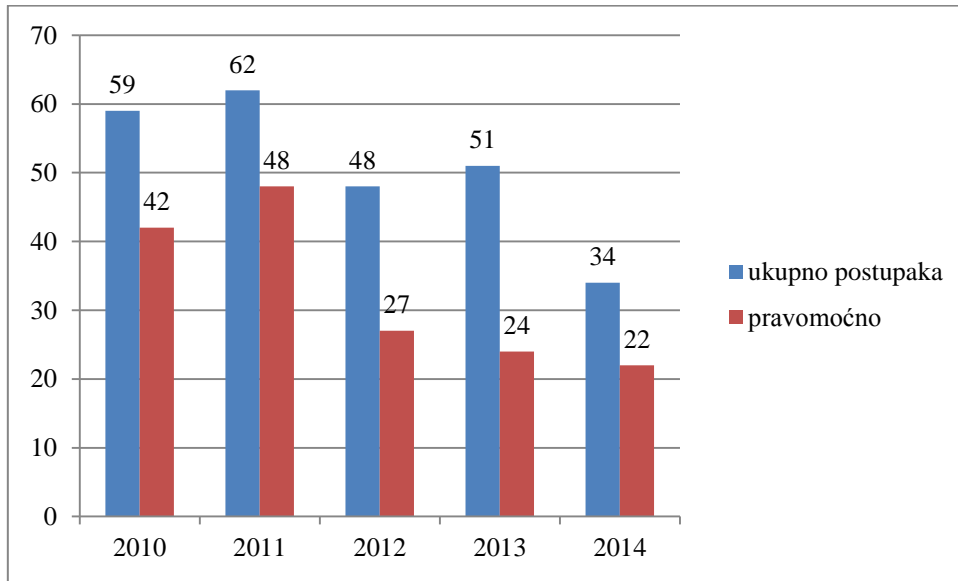
3.10 Odgovornost zbog povrede službene dužnosti

Za odlučivanje o teškoj povredi službene dužnosti nadležan je poseban sud - Službenički sud za državne službenike sustava izvršavanja kazne zatvora.

Tijekom 2014. godine pokrenuta su ukupno 34 postupka zbog teške povrede službene dužnosti, dok je još 11 postupaka u tijeku od ranijih godina. U 12 postupaka izrečena je

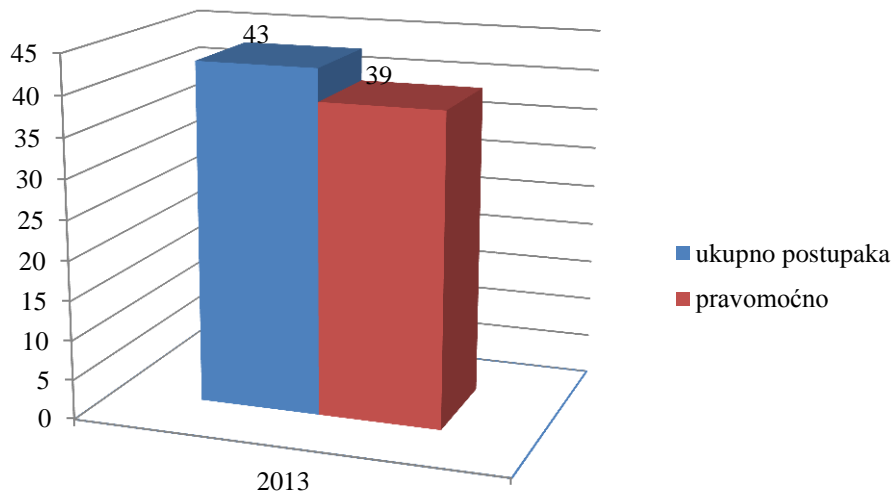
novčana kazna, 8 postupka su donesene oslobađajuće odluke, u 2 postupka izrečena je kazna prestanka državne službe, dok su 26 postupka nedovršena.

Slika 86. Teške povrede službene dužnosti

Tijekom 2014. godine pokrenuto je ukupno 43 postupka povodom lakših povreda službene dužnosti dok je 1 postupak u tijeku od ranijih godina. U 29 postupaka izrečena je opomena, a novčana kazna u 9 postupka, u 1 postupak je završen oslobađajućom odlukom, dok je 5 postupka nedovršenih.

Slika 87 Lakše povrede službene dužnosti

4 IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA KAZNENIH TIJELA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2014. GODINE (KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI)

4.1 Temeljni financijski izvještaji

Zbrojni rezultati poslovanja prema Izvještaju o prihodima i rashodima za razdoblje siječanj - prosinac 2014. godine iskazuju sljedeće osnovne karakteristike ostvarenja:

Tablica 47. Rezultati poslovanja prema Izvještaju o prihodima i rashodima za razdoblje siječanj - prosinac 2014. godine

Prihodi iz proračuna za financiranje redovne djelatnosti	493.669.445 kn
Prihodi od prodaje proizvoda i usluga	35.605.110 kn
Ostali prihodi i primici	5.006.405 kn
A PRIHODI I PRIMICI UKUPNO	534.280.960 kn
B RASHODI I IZDACI UKUPNO	493.350.087 kn
Višak prihoda i primitaka	40.930.873 kn
Manjak prihoda i primitaka preneseni iz 2013.g.	56.442.109 kn
C MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA ZA POKRIĆE u 2015.g.	15.511.236 kn

A/ Struktura ukupnih prihoda i primitaka je sljedeća:

1. Prihodi iz proračuna	92,40%
2. Prihodi od vlastite djelatnosti	6,66%
3. Ostali prihodi i primici	0,94%
od čega:	
• Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države	0,48%
• Prihodi po posebnim propisima	0,29%
• Prihodi od prodaje imovine	0,05%
• Prihodi od imovine	0,01%
• Prihodi od donacija	0,02%
• Ostali prihodi	0,09%

1) Iz strukture ukupnih prihoda i primitaka, vodljivo je dominantno učešće prihoda iz Državnog proračuna.

2) Prihodi od vlastite djelatnosti, nastaju kao prihodi od prodaje proizvoda i robe, te pruženih usluga.

Osim naplaćenih prihoda od vlastite djelatnosti (36,612.767 kn), kaznena tijela ostvarila su i nenaplaćene, ali obračunate prihode u iznosu od 6,456.978 kn, pa ukupni prihodi iznose 43,069.745 kn. Navedeni prihodi odnose se prvenstveno na prihode ostvarene radom zatvorenika, a manjim dijelom na prihode od prehrane i smještaja.

- 3) Ostali prihodi i primici se najvećim dijelom odnose na prihode od Pomoći unutar općeg proračuna (2.531.069 kn) kao što su novčani poticaji Ministarstva poljoprivrede i šumarstva u iznosu od 2.407.345 kn kao novčani poticaji poljoprivrednim radionicama kaznionica u Lepoglavi, Lipovici-Popovači, Požegi, Turopolju, Valturi i Zatvoru u Gospiću te putem pomoći Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, u iznosu od 97.600 kn Odgojnom zavodu u Turopolju za provođenje projekta za Hrvatsku pismenosti. Preostali iznos od 26.124 kn odnosi se na pomoć iz općinskog proračuna Kaznionici u Lipovici – Popovači za elementarnu nepogodu.

Prihodi po posebnim propisima (1.565.513 kn), odnose se na naplate štete od zatvorenika, sufinanciranje troškova, refundacije troškova iz proteklih godina, te prihoda od rada zatvorenika, a koji nisu ostvareni na tržištu i po tržišnim uvjetima.

B/ Struktura rashoda poslovanja je sljedeća:

Tablica 48. Struktura rashoda poslovanja

Struktura rashoda poslovanja		
Rashodi za zaposlene	351.677.928 kn	71,28%
Materijalni rashodi (i zalihe)	138.509.447 kn	28,24%
Financijski rashodi u iznosu	641.670 kn	0,13%
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	1.716.889 kn	0,35%
Ukupni rashodi poslovanja	493.350.087 kn	

Ukupne nepodmirene obveze na dan 31. prosinca 2014. godine iznose 12.935.640 kn sastoje se od:

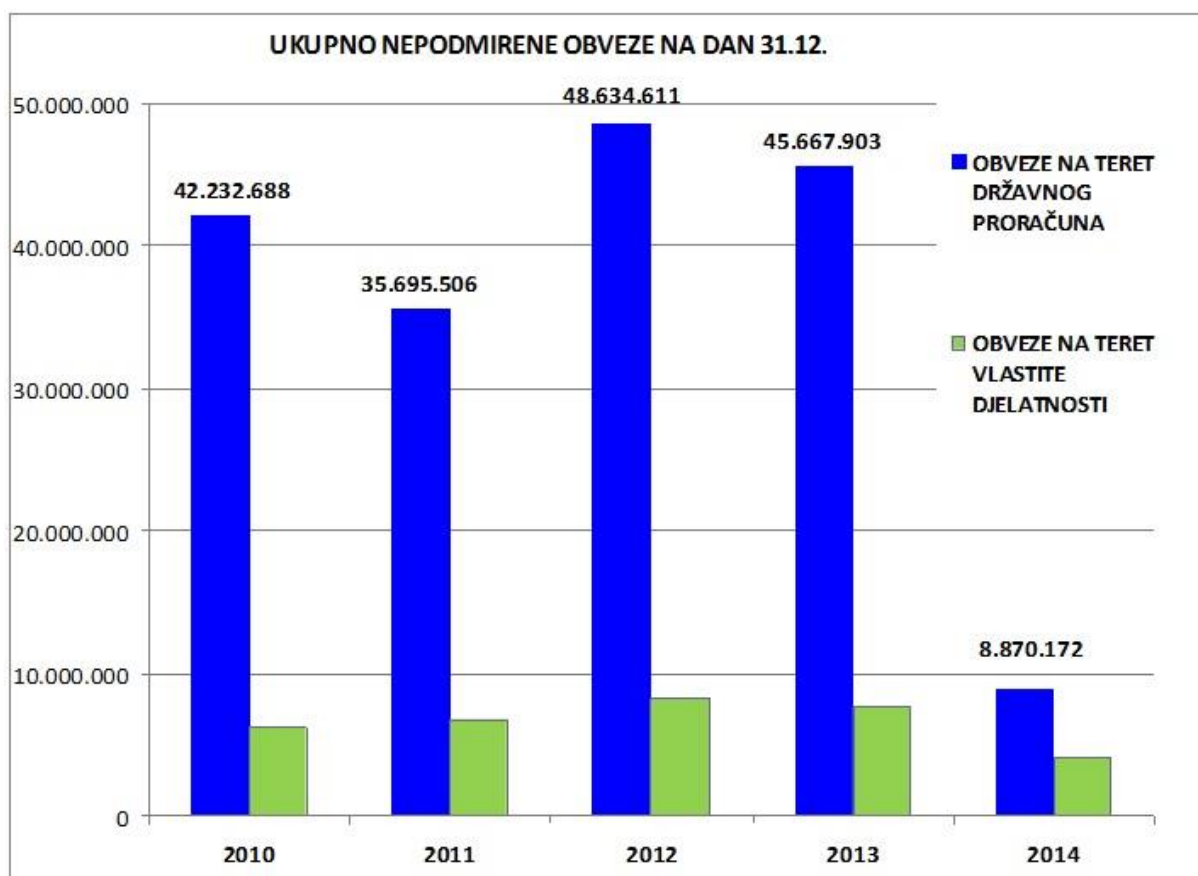
- Obveza na teret Državnog proračuna u iznosu od 8.870.172 kn, od toga: dospjelih u iznosu od 3.527.945 kn i nedospjelih u iznosu od 5.342.227 kn
- Obveza na teret vlastite djelatnosti u iznosu od 4.065.468 kn.

Radi cjelovitijeg uvida u financijsko poslovanje kaznenih tijela, nastavno se daje usporedni prikaz osnovnih financijskih pokazatelja poslovanja u razdoblju od 2010. do 2014. godine.

Tablica 49. Ukupne nepodmirene (dospjele/nedospjele) obveze na 31. prosinca (2010.-2014.)

OBVEZE NA TERET	2010.g.	2011.g.	2012.g.	2013.g.	2014.g.
DRŽAVNOG PRORAČUNA	42.232.688	35.695.506	48.634.611	45.667.903	8.870.172
DOSPJELE	32.821.859	25.141.528	36.338.116	36.179.308	3.527.945
NEDOSPJELE	9.410.829	10.553.978	12.296.495	9.488.595	5.342.227
VLASTITE DJELATNOSTI	6.210.914	6.760.969	8.229.776	7.681.826	4.065.468
U K U P N O	48.443.602	42.456.475	56.864.387	53.349.729	12.935.640

Slika 88. Ukupne nepodmirene obveze na dan 31. 12. (2010.-2014.) godine u kunama

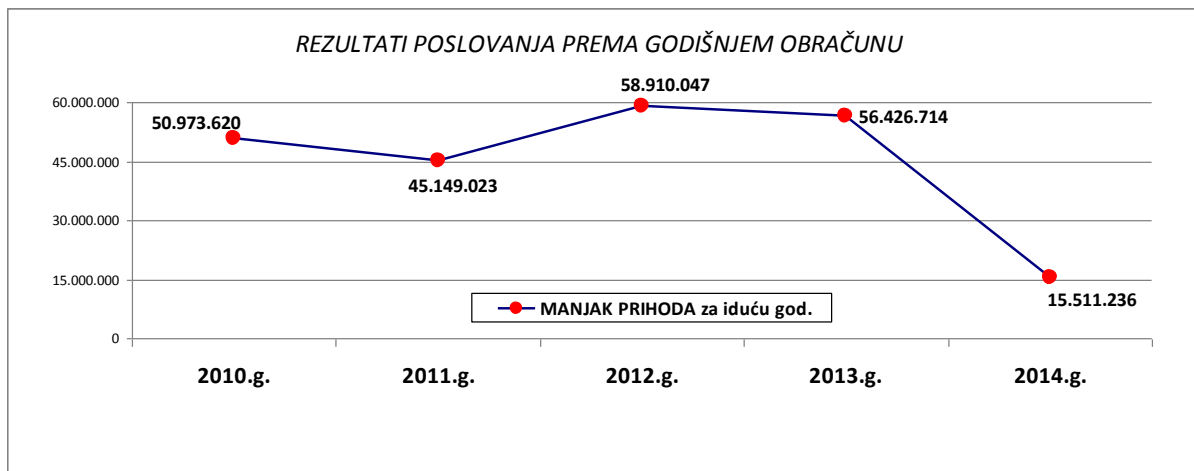

Tablica 50. Rezultati poslovanja iskazani po godišnjem obračunu

	2010. godina	2011. godina	2012. godina	2013. godina	2014. godina
Prihodi iz proračuna za zaposlene (plaće i prijevoz)	387.950.875	400.401.413	385.228.074	371.440.507	362.291.974
Prihodi iz proračuna za tekuće rashode	116.081.900	138.527.424	107.306.405	110.583.070	131.377.471
Prihodi iz proračuna ukupno	504.032.775	538.928.837	492.534.479	482.023.577	493.669.445
Prihodi od vlastite djelatnosti	35.824.784	38.450.865	35.496.897	36.612.767	35.605.110
Ostali prihodi	5.973.441	5.471.844	4.535.047	4.153.407	5.006.405
UKUPNI PRIHODI	545.831.000	582.851.546	532.566.423	522.789.751	534.280.960
UKUPNI RASHODI	555.209.719	577.011.741	546.399.661	520.329.121	493.350.087

Višak prihoda	-	5.839.805	-	2.460.630	40.930.873
Manjak prihoda	9.378.719	-	13.833.238	-	-
Manjak prihoda preneseni iz prethodne g.	41.559.195	50.988.828	45.076.809	58.887.344	56.442.109
Manjak prihoda za pokriće u slijedećoj g.	50.973.620	45.149.023	58.910.047	56.426.714	15.511.236

Slika 89. Rezultati poslovanja prema godišnjem obračunu

4.2 Izvješće o utrošenim sredstvima u kaznenim tijelima

Za izvršavanje kaznenopravnih sankcija i mjera, u promatranom razdoblju, utrošeno je kako slijedi:

Tablica 51. utrošak prema vrsti rashoda

Vrsta rashoda	ukupni rashodi (u kn)	učešće u ukupnim rashodima (u %)
1. Plaće	273.250.032	59,12
2. Ostali rashodi za zaposlene	3.595.280	0,78
3. Doprinosi na plaće	74.832.616	16,19
4. Službena putovanja	896.187	0,19
5. Naknade za prijevoz	614.046	2,30
6. Stručno usavršavanje	76.249	0,02
7. Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	3.749.591	0,81
8. Materijal i sirovine	31.651.861	6,85
9. Energija	24.549.343	5,31
10. Materijal i dijelovi za tek. i inv. održavanje	1.890.920	0,41
11. Sitni inventar i autogume	410.217	0,09
12. Službena radna i zaštitna odjeća i obuća	157.531	0,03
13. Usluge telefona, pošte i prijevoza	1.604.867	0,35
14. Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	2.193.283	0,47
15. Usluge promidžbe i informiranja	238.153	0,05

Vrsta rashoda	ukupni rashodi (u kn)	učešće u ukupnim rashodima (u %)
16. Komunalne usluge	13.636.009	2,95
17. Zdravstvene i veterinarske usluge	9.622.048	2,08
18. Intelektualne i osobne usluge	1.346.204	0,29
19. Računalne usluge	105.905	0,02
20. Ostale usluge	560.341	0,12
21. Naknade za rad zatvorenika	5.692.938	1,23
22. Premije osiguranja	569.103	0,12
23. Reprezentacija	68.496	0,01
24. Ostali nespomenuti rashodi	704.500	0,15
25. Financijski rashodi	136.257	0,04
Ukupno:	462.178.777	100

U odnosu na ukupne, prethodno navedene rashode, prosječni trošak po jednom zatvoreniku iznosi **313,12 kn dnevno** što je za 9,28% više u odnosu na razdoblje siječanj - prosinac 2013. godine.

Uzimajući u obzir samo direktne troškove zatvorenika, prosječni dnevni trošak po jednom zatvoreniku **iznosi 54,60 kn**, što je manje za 3,43% u odnosu na razdoblje siječanj - prosinac 2013. godine.

Nastavno dajemo prikaz po kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima.

Tablica 52. Prikaz troškova zatvorenika

Red. broj	KAZNIONICA, ZATVOR ODNOSNO ODGOJNI ZAVOD	Prosječni dnevni UKUPNI TROŠAK po 1 zatvoreniku u	INDEX odnos na prosjek	Prosječni dnevni DIREKTNI TROŠAK po 1 zatvoreniku	INDEX odnos na prosjek	Odnos:1 zaposlenik na xy zatvorenika
1.	Zatvorska bolnica u Zagrebu	633,25	202	114,75	210	1/0,84
2.	Kaznionica u Glini	256,59	82	51,72	95	1/1,72
3.	Kaznionica u Lepoglavi	313,35	100	59,91	110	1/1,52
4.	Kaznionica u Lipovici-Popovači	251,22	80	52,06	95	1/1,85
5.	Kaznionica u Požegi	509,71	163	74,62	137	1/0,90
6.	Odgojni zavod u Požegi	677,31	216	29,73	54	1/0,50
7.	Kaznionica u Turopolju	476,24	152	54,36	100	1/0,92
8.	Odgojni zavod Turopolje	748,79	239	80,27	147	1/0,65
9.	Kaznionica u Valturi	428,41	137	49,30	90	1/0,92
10.	Zatvor u Bjelovaru	269,33	86	40,20	74	1/1,76
11.	Zatvor u Dubrovniku	301,29	96	38,89	71	1/1,25
12.	Zatvor u Gospiću	357,66	114	52,27	96	1/1,29
13.	Zatvor u Karlovcu	391,27	125	42,60	78	1/1,14
14.	Zatvor u Osijeku	205,25	66	37,02	68	1/2,17
15.	Zatvor u Požegi	312,02	100	44,27	81	1/1,52
16.	Zatvor u Puli	270,04	86	56,50	103	1/1,91
17.	Zatvor u Rijeci	286,40	91	45,59	83	1/1,59

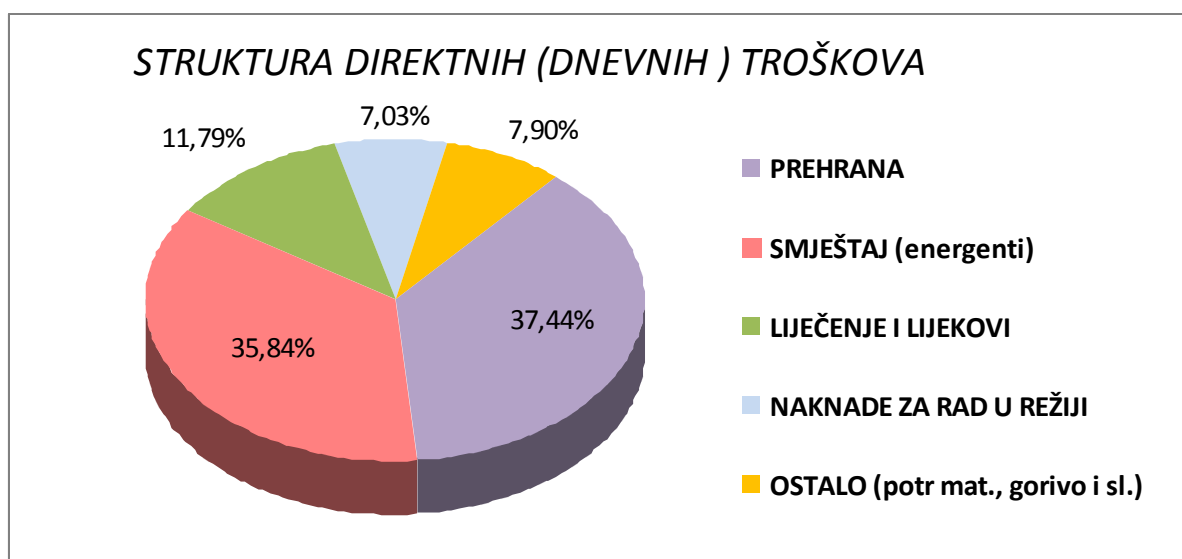
Red. broj	KAZNIONICA, ZATVOR ODNOSNO ODGOJNI ZAVOD	Prosječni dnevni UKUPNI TROŠAK po 1 zatvoreniku	INDEX odnos na prosjek	Prosječni dnevni DIREKTNI TROŠAK po 1 zatvoreniku	INDEX odnos na prosjek	Odnos:1 zaposlenik na xy zatvorenika
18.	Zatvor u Sisku	406,40	130	49,64	91	1/1,08
19.	Zatvor u Splitu	302,68	97	50,21	92	1/1,57
20.	Kaznionica i zatvor u Šibeniku	345,89	110	52,73	97	1/1,38
21.	Zatvor u Varaždinu	251,71	80	43,64	80	1/1,91
22.	Zatvor u Zadru	333,58	107	49,17	90	1/1,30
23.	Zatvor u Zagrebu	216,40	69	51,59	94	1/2,25
	UKUPNO	313,12	100	54,60	100	1/1,49

Napominjemo da je iskazani prosječni dnevni trošak po zatvoreniku u Kaznionicama u Požegi i Turopolju smanjen za prosječne troškove prehrane koji se odnose na zatvorenike i maloljetnike u Zatvoru i Odgojnom zavodu u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju, odnosno za isti je iznos povećan prosječni dnevni trošak po zatvoreniku i maloljetniku u Zatvoru u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju. Korigirani su također i troškovi prehrane kod korisnika koji su bez naknade preuzeli prehrambene proizvode od drugih korisnika unutar zatvorskog sustava.

Struktura direktnih (dnevni) troškova zatvorenika je sljedeća:

- prehrana	37,44%,	odnosno	20,44 kn
- smještaj (energenti)	35,84%,	odnosno	19,57 kn
- liječenje i lijekovi	11,79%,	odnosno	6,44 kn
- naknade za rad u režiji	7,03%,	odnosno	3,84 kn
- ostalo (pot.mat, prepr, sl.akt.)	7,90%,	odnosno	4,31 kn
	U K U P N O		54,60 kn

Slika 90. Struktura direktnih (dnevni) troškova

Nastavno se daje usporedni trošak direktnog prosječnog dnevnog troška po zatvoreniku u razdoblju od 2010. do 2014. godine.

VRSTA TROŠKA	DIREKTNI DNEVNI PROSJEČNI TROŠAK PO ZATVORENIKU					% + / -	
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014/2013	2014/2010
Prehrana	20,31	21,44	20,78	20,45	20,44	- 0,05	+ 0,64
Smještaj	17,04	18,32	19,46	20,20	19,57	-3,12	+ 14,85
Liječenje	10,94	10,63	9,26	8,49	6,44	- 24,15	- 41,13
Nak.rad u rež.	4,10	4,05	3,60	3,63	3,84	+ 5,79	- 6,34
Ostalo	4,04	4,20	4,00	3,77	4,31	+ 14,32	+ 6,68
UKUPNO	56,43	58,64	57,10	56,54	54,60	- 3,43	- 3,24

4.3 Izvješće o uređenju i opremanju kaznenih tijela Uprava za zatvorski sustav

Uprava za zatvorski sustav još financira uređenje i opremanje kaznenih tijela iz drugih aktivnosti Državnog proračuna. Na taj način se u 2014. godini utrošilo za:

1. Nabavu opreme za zatvorenike ukupno 2.090.000 kn, od čega
  - higijenske potrepštine, posteljina, madraci, kuh. pribor 1.100.000 kn
  - službena, radna i zaštitna odjeća, obuća, rublje, čarape 990.000 kn
2. Uređenje i opremanje kaznenih tijela ukupno 400.000 kn, od čega
  - Uredske opreme i namještaja 138.000 kn
  - Komunikacijske opreme 119.000 kn
  - Opreme za održavanje i zaštitu 60.000 kn
  - Medicinske i laboratorijske opreme za 5.000 kn
  - Instrumentata, uređaja i strojeva za 78.000 kn
3. Djelatnost ovlaštenih službenih osoba 2.306.000 kn, od čega
  - Oprema za pravosudnu policiju 114.000 kn
  - Odora: službena, radna i zaštitna odjeća, obuća, čarape 2.182.000 kn
  - Zdravstveni pregledi 10.000 kn
4. Izgradnju, obnovu, održavanje zgrada Uprave za zatvorski sustav utrošeno je u 2014. godini za
  - Izgradnju lifta u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu 330.122 kn
  - Uređenje odjela dentalne medicine u Kaznionici u Glini 74.723 kn
  - Uređenje kotlovnice u Zatvoru u Gospiću 1.087.259 kn
  - Uređenje prasilišta u Kaznionici u Požegi 224.625 kn
  - Za projekt navodnjavanja kod Kaznionice u Valturi 984.825 kn
  - Adaptacija i uređenje Zatvora u Bjelovaru 81.356 kn

5 NADZOR NAD POSTUPANJEM SA ZATVORENICIMA I MALOLJETNICIMA

Nadzor nad postupanjem sa zatvorenicima u kaznionicama i zatvorima te maloljetnicima u odgojnim zavodima, sukladno zakonima, obavljaju Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, sudac izvršenja županijskog suda, Pučki pravobranitelj, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, Pravobraniteljica za djecu i Pravobranitelj za osobe s invaliditetom, nevladine udruge koji se bave zaštitom ljudskih prava te periodički Europski odbor za sprječavanje mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja Vijeća Europe i Misija stručnjaka Europske komisije za područje pravosuđa i unutarnjih poslova (Peer based Mission).

5.1 Nadzor Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav

Temeljem članka 18. Zakona o izvršavanju kazne zatvora (Narodne novine, br. 190/2003 - pročišćeni tekst, 76/2007, 27/2008, 83/2009, 18/2011, 48/2011 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 56/2013 i 150/2013) upravni i inspekcijski nadzor nad radom Kaznionica, zatvora, centara i odgojnih zavoda provodi Središnji ured Uprave za zatvorski sustav u skladu s propisima.

Tijekom 2014. godine Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa obavio je niz stručno-instrukivnih obilazaka kaznionica, odnosno zatvora i odgojnih zavoda koji su uglavnom rezultirali savjetovanjem o potrebnim promjenama u svakodnevnom radu tijekom samog obilaska kaznenog tijela ili pisanim uputama. Isto tako obavljeno je pet inspekcijskih nadzora.

Tablica 53. Nadzori tijekom 2014. godine

KAZNIONICA / ZATVOR	RAZLOG NADZORA/PRI TUŽBE	UTVRĐENO STANJE
Zatvor u Bjelovaru	Bijeg zatvorenika	nisu utvrđene nezakonitosti, nedostaci niti nepravilnosti
Zatvor u Zadru	Primjena sredstava prisile prema zatvoreniku	nisu utvrđene nezakonitosti, nedostaci niti nepravilnosti
Zatvor u Puli-Pola	Bijeg zatvorenika	utvrđene su nepravilnosti vezane za rad službenika Odjela osiguranja
Kaznionica i zatvor u Šibeniku	Pritužba zatvorenika	nisu utvrđene nezakonitosti, nedostaci niti nepravilnosti
Zatvor u Varaždinu	Prijava maloljetnog zatvorenika	utvrđene su nepravilnosti vezane uz smještaj maloljetnog zatvorenika s punoljetnim zatvorenicima

Nakon utvrđenih nepravilnosti dani su pisani nautpci o potrebnim promjena u postupanju te su pokrenuti stegovni postupci zbog povrede službene dužnosti određenih službenika.

5.2 Obilasci sudaca izvršenja

Temeljem članka 47. Zakona o izvršavanju kazne zatvora nadležni sudac izvršenja najmanje jednom godišnje obilazi zatvorenike, razgovara s njima i upućuje ih u njihova prava iz Zakona o izvršavanju kazne zatvora.

Tablica 54. Broj obilazaka suca izvršenja sukladno čl. 47. ZIKZ-a u 2014. godini uz naznaku je li sudac izvršenja obišao sve zatvorenike ili pojedine odjele.

		OBILASCI SUCA IZVRŠENJA	
		sve zatvorenike	pojedini odjeli
ZATVORI	BJELOVAR	1	8
	DUBROVNIK	1	0
	GOSPIĆ	13	0
	KARLOVAC	0	4
	OSIJEK	2	0
	POŽEGA	7	0
	PULA	1	12
	RIJEKA	2	0
	SISAK	0	0
	SPLIT	1	0
	ŠIBENIK	0	0
	VARAŽDIN	0	0
	ZADAR	0	0
	ZAGREB	1	0
KAZNIONICE	GLINA	0	4
	LEPOGLAVA	4	0
	LIPOVICA	0	0
	POŽEGA M	5	0
	POŽEGA Ž	5	0
	POŽEGA MZ	0	0
	TUROPOLJE	1	0
	VALTURA	1	0
	ZAT. BOLNICA	0	0

5.3 Osvrt uprave za zatvorski sustav na suradnju s uredom pučke pravobraniteljice

Suradnji s Uredom Pučke pravobraniteljice tijekom 2014. godine u Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav posvećena je posebna pozornost te su uvažene preporuke i upozorenja vezana za prava zatvorenika i sprečavanje mučenja i drugih neljudskih i ponižavajućih postupaka. Na osnovu preporuka izdani su nalozi kaznenim tijelima za postupanje u mjeri u kojoj su to dozvoljavali sigurnosni razlozi i raspoloživa financijska sredstva.

U odnosu na preporuke koje se odnose na Odluke Ustavnog suda od 17. ožujka 2009. i 3. studenoga 2010. godine, u drugoj polovici 2014. godine započeli su radovi kojima se prostori sanitarnih čvorova u sobama u kojima borave zatvorenici u Zatvoru u Zagrebu odjeljuju

fizičkom pregradom do visine stropa od ostatka sobe. U drugoj polovici 2014. godine započeli su i radovi na ugradnji dizala u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, a završetak radova očekuje se u ožujku 2015. godine.

Sukladno preporukama Ureda Pučke pravobraniteljice, u 2014. godini nastavile su se poduzimati mjere za smanjivanje prenapučenosti kaznenih tijela, kako kroz mala građevinska rješenja u pojedinim kaznenim tijelima tako i kroz promjene u zakonskim rješenjima.

Tijekom 2014. godine predstavnici Ureda Pučke pravobraniteljice nisu provodili obilaskе kaznenih tijela sukladno svojim ovlastima već su samo postupali po pritužbama zatvorenika.

Slijedom upozorenja Pučke pravobraniteljice na učestale pritužbe zatvorenika na postupanje službenika pravosudne policije u vidu vrijeđanja i omalovažavanja te nazivanja zatvorenika pogrđnim imenima i uz isticanje da se dio tih pritužbi odnosi na vrijeđanje i uznemiravanje na osnovi nacionalnog podrijetla, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav uputio je svim tijelima zatvorskog sustava, Uputu o dosljednom provođenju svih propisa koji određuju poštivanje ljudskih prava, dostojanstva i zaštite zatvorenika od svih oblika okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja i potrebu dostavljanja podataka o broju i vrsti pritužbi, poduzetim mjerama u cilju sprečavanja i otklanjanja neprihvatljivih obrazaca ponašanja i postupanja te eventualnom potrebom za dodatnom izobrazbom službenika putem posebnih programa izobrazbe.

Analizom dostavljenih podataka utvrđeno je da su mnoge upućene pritužbe bez stvarne osnove, ali da se svakoj od njih pristupilo ozbiljno i temeljito u postupku ispitivanja i utvrđivanja činjenica te da su službenici u velikoj mjeri senzibilizirani u smislu važnosti ovog pitanja i obveza koje proizlaze iz propisa, a odnose se na poštivanje ljudskih prava, dostojanstva i zaštitu zatvorenika od svih oblika okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja.

Pritužbe koje su se odnosile na prisutnost pravosudnog policajca tijekom pregleda zatvorenika u zatvorskoj ambulanti riješeno je napatkom Središnjeg ureda, dakle prisutnost pravosudnog policajca moguća je samo iz sigurnosnih razloga ili na zahtjev samog liječnika.

Nadalje, slijedom pritužbi u Izvješću Pučke pravobraniteljice koje su se odnosile na način provedbe sigurnosnih mjera psihijatrijskog liječenja i obveznog liječenja od ovisnosti, navedeno je regulirano u članku 2. ZIKZ-a, a koji govori da je svrha izvršavanja kazne zatvora osposobljavanje zatvorenika za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima

Provođenje posebnih programa također je propisano člankom 69. ZIKZ-a, kao dio pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora (posebni postupci). Vezano uz provođenje sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, iako nije ustrojena posebna kaznionica socioterapijskog tipa, posebni program tretmana ovisnika o drogama provodi se u svim kaznionicama te zatvorima s odjelima za izvršavanje kazne zatvora duže od 6 mjeseci. Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti, odnosno posebni program tretmana ovisnika o drogama provodi se sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe droga, Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe droga te sukladno Smjernicama za psihosocijalni tretman ovisnosti u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu, Smjernicama za farmakoterapiju opijatskih ovisnika metadonom i Smjernicama za farmakoterapiju opijatskih ovisnika buprenorfinom.

Sukladno preporukama, reguliran je status osiguranika iz obveznog osiguranja HZZO-a svim zatvorenicima državljanima Republike Hrvatske koji posjeduju OIB. Zatvorenicima kojima nije moguće regulirati obvezno zdravstveno osiguranje sukladno članku 7. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju ili imaju regulirano obvezno zdravstveno osiguranje, ali nemaju vlastitih sredstava za plaćanje dopunskog zdravstvenog osiguranja, a nadležni liječnik im je propisao preglede i lijekove koji izlaze iz okvira obveznog zdravstvenog osiguranja, osigurava se doplata lijeka ili pregleda na teret Državnog proračuna.

U odnosu na uspostavljanje i djelotvorno provođenje nadzora nad kvalitetom zdravstvene zaštite u zatvorskom sustavu, sukladno članaku 18. stavka 7. ZIKZ-a, nadzor nad pružanjem zdravstvene zaštite zatvorenicima obavlja Ministarstvo zdravlja.

Vežano uz navode o nedovoljnom poštivanju tajnosti kod prijave zatvorenika za liječnički pregled, Kućnim redovima kaznionica i zatvora propisano je da se zatvorenici za liječnički pregled prijavljuju ubacivanjem propisanog obrasca u sandučiće koji se nalaze na odjelima, a ne predajom obrazaca na ruke službenicima koji nisu medicinske struke.

Povodom pritužbi grupe zatvorenika o lošim zdravstvenim i higijenskim uvjetima u kojima borave zatvorenici, odmah nakon zaprimljene preporuke poduzete su mjere. Zatvor u Bjelovaru je u razdoblju od 28. ožujka 2014. do 13. travnja 2014. godine žurno pristupio temeljitom renoviranju zatvoreničke sobe te sanirao sanitarni čvor, namjestio sobu novim stolom i stolicama, zamijenio postojeća rasvjetna tijela i time u cijelosti zatvorenicima u navedenoj sobi osigurao smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima. O navedenom je Uredu pučke pravobraniteljice poslano Izvješće dana 21. travnja 2014. godine.

U odnosu na dugo čekanje pojedinih specijalističkih pregleda preporučenih operativnih zahvata te fizikalne terapije Uprava za zatvorski sustav nema saznanja o kojem zatvoreniku se radi. Zbog velikog broja zatvorenika kojima je propisana fizikalna terapija razmatraju se mogućnosti nabavke nekoliko aparata potrebnih za provođenje fizikalne terapije u okviru zatvorskog sustava.

Pritužbe zatvorenika nepušača o smještaju u sobe s pušačima, sukladno napatku Središnjeg ureda sve kaznionice i zatvori ulažu maksimalne napore za smještaj zatvorenika nepušača odvojeno od zatvorenika pušača, kao i osiguravanje posebnih prostorija za pušenje u zatvorima i kaznionicama u kojima to uvjeti smještaja dopuštaju.

Slijedom pritužbe u Izvješću Pučke pravobraniteljice za 2014. godinu o nedostatnoj pravnoj zaštiti osoba lišenih slobode unutar zatvorskog sustava, u konkretnom slučaju zatvorenika kojem navodno upravitelj nije odgovorio pisanim putem ni na jednu od 11 pritužbi, ne raspoložemo s podacima o kojem je zatvoreniku riječ pa u konkretnom slučaju nismo bili u mogućnosti postupati.

5.4 Nadzor pravobraniteljice za osobe s invaliditetom

Tijekom 2014. godine nastavljena je dobra suradnja Uprave za zatvorski sustav s Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom. Tijekom godine nije bilo njenih posjeta kaznenim tijelima, ali je nastavljeno postupanje zatvorskog sustava po dobivenim preporukama povodom obilazaka iz prethodne godine. Kaznena tijela nakon toga su izvijestila Pravobraniteljicu za osobe s invaliditetom pismenim putem o poduzetom.

Tako je u Zatvoru u Bjelovaru započeo u 2013. godini i još uvijek je u tijeku realizacija građevinskih radova u smislu prilagodbe prostora za smješta zatvorenika s invaliditetom i izgradnja rampe, sukladno dobivenim preporukama i standardima propisanim Pravilnikom.

Treba istaknuti da je zatvorski sustav također već ranije u nekoliko kaznenih tijela realizirao arhitektonske i građevinske adaptacije u smislu usklađivanja sa zakonskom regulativom i dobivenim preporukama, te navedeno govori u prilog suradnji i aktivnom odnosu prema području koje institut pravobraniteljice štiti. U Zatvorskoj bolnici u Zagrebu tijekom 2014. godine su započeli radovi na izgradnji dizala, čiji završetak se očekuje do svibnja 2015. godine, a što je također bila preporuka Pravobraniteljice.

Tako podsjećamo da Kaznionica u Glini u novom objektu ima šest soba prilagođenih osobama s invaliditetom koje su opremljene prilagođenim sanitarijama i rukohvatima, te je svemu potrebnom omogućen pristup kolicima. Radi lakšeg pristupa osoba s invaliditetom sanitarni čvor odvojen je od prostorije za boravak širokim kliznim vratima. Visina telefonske govornice prilagođena je osobama u invalidskim kolicima, a kretanje između etaža omogućeno je dizalom. Potrebama ovih zatvorenika prilagođeni su i rukohvati na krevetu, a također i sustav otvaranja prozora. Ukoliko postoji potreba za pomoći druge osobe radno se raspoređuje drugi zatvorenik za pomoć zatvoreniku s invaliditetom u aktivnostima koje on sam ne može obaviti. Na ovaj način, osim što je osigurana potrebna pomoć, razvija se međuljudska solidarnost i razbijaju predrasude i stereotipi, što zasigurno doprinosi manjoj socijalnoj isključenosti.

Nadalje, većina zatvora je tijekom proteklih godina u prizemlju zgrade prilagodila prostoriju za smještaj osobe s invaliditetom, pa je omogućen pristup bez prepreka, a sanitarni čvor je prilagođen i opremljen rukohvatima, izgrađeni su rukohvati uz zidove. Tamo gdje je postojala arhitektonska mogućnost uz osigurana sredstva, na ulazu u zgradu zatvora je postavljena i rampa za ulaz osoba s invaliditetom, prilagođena za pristup kolicima.

Na ovaj način su uvažavane preporuke pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, za prilagodbu jedne prostorije potrebama osoba s invaliditetom, sukladno standardima koji su propisani Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti (Narodne novine, broj 107/2007).

Kaznionica u Lepoglavi za ovu kategoriju zatvorenika ima opremljene četiri prostorije. Sanitarni čvor je prilagođen na način da se umjesto tuša koriste tzv. ležeće kade, a wc školjke također su prilagođene.

Uz sve navedeno, treba istaknuti da je na dan 31. prosinca 2014. godine u kaznenim tijelima Republike Hrvatske na izdržavanju kazne zatvora bilo je ukupno 49 osoba smanjene pokretljivosti i to 5 pokretnih uz pomoć kolica za invalide i 44 zatvorenika pokretnih uz pomoć štake ili drugog sličnog pomagala te 39 osoba s oštećenim sluhom te 1 osoba s oštećenim vidom (koristi bijeli štap). Iako se statistički gledano, u zatvorskom sustavu, radi o relativno malom broju zatvorenika koji su osobe s invaliditetom, ovoj populaciji zatvorski sustav pridaje posebnu i sve veću pažnju te je unutar svojih smještajnih kapaciteta osigurao, prema sadašnjim pokazateljima dostatan broj soba.

Da zatvorski sustav pridaje sve veći značaj specifičnostima postupanja sa zatvorenicima osobama s invaliditetom, zasigurno govori i podatak iz Godišnjeg izvješća Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, prema kojem ova populacija participira sa svega 4% u ukupnom broju zaprimljenih pritužbi po kojima je taj institut postupao.

Prostora za unapređenje smještajnih kapaciteta za osobe s invaliditetom zasigurno još ima, no promatramo li naznačenu problematiku u okviru realnih mogućnosti, uslijed ekonomske krize koja se ne može zanemariti, te u kontekstu stvarnih potreba, s učinjenim možemo biti zadovoljni.

Na kraju ističemo, izrazito važnu činjenicu da se u program Centra za izobrazbu službenika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, tijekom 2012., 2013. i 2014. godine, unijela kao redovit sadržaj te se provodila edukacija o pravilnom ophođenju s osobama s invaliditetom u penalom sustavu, što će se nastaviti i nadalje u uvjerenju da ista doprinosi ukupnim pozitivnim pomacima u ovom djelokrugu rada, pa će za ostale službenike kaznenih tijela biti proveden novi ciklus edukacije 2015. godini, a prema potrebama kaznenih tijela i u skladu s odobrenim sredstvima, s tim da je tijekom 2012. i 2013. godine u prvom ciklusu edukacije obuhvaćeno ukupno 98 službenika. Kroz tri temeljna tečaja za službenike pravosudne policije koji su trajali tijekom 2013. i 2014. godine, edukacijom za pravilno ophođenje prema osobama s invaliditetom obuhvaćeno su čak 92 službenika.

5.5 Suradnja s pravobraniteljicom za djecu

Ured pravobraniteljice za djecu i Uprava za zatvorski sustav su kontinuirano tijekom 2014. godine ostvarivali, kao i ranije, kvalitetnu suradnju te je zabilježen daljnji napredak u području zaštite prava djece iz djelokruga ove Uprave, uključujući i one segmente u kojima su dobivene preporuke Ureda pravobraniteljice. Na zahtjev Ureda pravobraniteljice za djecu, ova se Uprava očitovala u slučajevima sumnje na kršenja prava djece iz svoje nadležnosti, kao i o pozitivnim aktivnostima koje su poduzimane tijekom 2014. godine u zatvorima, kaznionicama i odgojnim zavodima iz područja zaštite prava djeteta.

Prihvaćene su preporuke Pravobraniteljice za djecu koje se odnose na zaštitu prava i interesa djece prilikom posjeta roditeljima lišenima slobode, a odnose se na izradu kriterija za slučajeve u kojima je neophodna pretraga djece i uključivanje u procjenu navedenoga uz službenike osiguranja i službenike tretmana koji poznaju zatvorenike kao i razvojne specifične potrebe djece.

Tijekom 2014. godine pravobraniteljica za djecu i predstavnici njenog ureda posjetili su Odgojni zavod u Turopolju, Kaznionicu u Turopolju i Zatvor u Osijeku i tom prilikom stekli uvid u prostorne, materijalne, kadrovske i tretmanske uvjete u navedenim ustanovama.

Tijekom siječnja, veljače i ožujka 2014. godine provedena je edukacija za službenike tretmana i osiguranja kaznenih tijela, zainteresirane za provođenje programa „Zatvorenik kao roditelj“. Edukacija je organizirana za 24 službenika tretmana i osiguranja koji neposredno rade sa zatvorenicima, a dolaze iz 5 kaznionica: u Požegi, Lipovici-Popovači, Lepoglavi, Valturi, Glini i 6 zatvora: u Puli, Zagrebu, Gospiću, Rijeci, Osijeku i Varaždinu. Cilj edukacije bio je usvojiti specifična znanja i vještine za grupni rad sa zatvorenicima – roditeljima malodobne djece radi podizanja njihovih roditeljskih kompetencija. U uvodnom dijelu edukacije službenike je pozdravila zamjenica Pravobraniteljice za djecu, gđa. Maja Gabelica Šupljika koja je izrazila zadovoljstvo što je Uprava za zatvorski sustav prepoznala vrijednost ovakvih programa te iznašla način da u okviru vlastitih resursa osigura provođenje programa u većem broju kaznenih tijela. Nadalje, 24 educirana službenika su tijekom izvještajne godine provodili Program za zatvorenike u 12 kaznenih tijela. Za provoditelje programa održavaju se redovite supervizije, a provoditelji redovito dostavljaju evaluacijske liste i ulazno – izlazne upitnike na temelju kojih se procjenjuje kako zadovoljstvo zatvorenika, tako i učinkovitost programa.

U programu "Zatvorenik kao roditelj" 2014. godine bilo je obuhvaćeno 106 zatvorenika s ciljem stjecanja i jačanja roditeljskih kompetencija, nužnih za ostvarivanje roditeljske uloge u specifičnim okolnostima odvojenosti zbog boravka u zatvoru.

U skladu s preporukom Ureda pravobraniteljice za djecu, dana 17. i 18. svibnja 2014. godine u kaznenim tijelima obilježen je „Dan obitelji“ za obitelji zatvorenika. Zatvorenicima je bilo omogućeno fotografiranje sa svojim obiteljima u prostorijama za posjete, a potom i kupnja fotografija koje koriste za obiteljsku arhivu. Također, u svim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima, u skladu s mogućnostima, poduzete su različite aktivnosti na obilježavanju **Europskog tjedna djece čiji su roditelji u zatvoru** te je prigodno obilježen taj tjedan u lipnju. Da bi se kontinuirano održavala praksa podrške djeci i njihovim roditeljima koji su lišeni slobode, u kaznenim tijelima su organizirani događaji i osmišljene aktivnosti u kojima su sudjelovali zatvorenici i njihova djeca u cilju promoviranja zaštite prava djece čiji su roditelji u zatvoru, a koji su iznimno ranjiva, stigmatizirana i često diskriminirana skupina djece. Tako su u pojedinim kaznenim tijelima nabavljane edukativne igračke i razni didaktički materijali za zajedničke aktivnosti roditelja i djece, neke od tih igračaka i materijala izradili su sami zatvorenici. Za zatvorenike su organizirane radionice na temu roditeljstva. Tijekom posjeta organizirane su likovne radionice na kojima su zatvorenici zajedno s djecom izrađivali razne uratke, članice literarne skupine izvele su literarno-glazbeni program, koji je bio posvećen majčinstvu i njihovoj djeci, tijekom posjeta djeci je omogućeno da nacrtaju ili napišu poruku svojim majkama/očevima i ostave im radove koje su zajedno napravili s njima, organizirano je zajedničko čitanje slikovnica i prigodnih priča, održane su prigodne kazališne predstave, prikazivani su animirani filmovi, a djeca su tijekom posjeta u tom tjednu dobila slatkiše. Organizirane su radionice s roditeljima zatvorenicima na temu roditeljstva, u pojedinim kaznenim tijelima u suradnji s Obiteljskim centrima, a članovi stručnih timova kaznionica su zatvorenicima i zatvorenicama dodatno poticali roditelje na kontakte s djecom te pružali individualnu podršku u poboljšanju kvalitete kontakta s njihovom djecom. Obilježavanje tog tjedna postalo je redovna aktivnost u zatvorima i kaznionicama.

U Odgojnom zavodu u Požegi održana je tematska radionica „Roditeljstvo“ u okviru koje je maloljetna trudnica napisala pismo nerođenom djetetu. Sve maloljetnice pisale su pismo svojim roditeljima. U prostoru udruge „Mi“ – udruge roditelja djece s posebnim potrebama, održana je priredba „Kod veselih prašćića“ prilikom koje je prezentiran rad dramske radionice maloljetnica iz Odgojnog zavoda Požega.

U Odgojnom zavodu u Turopolju provedena je radionica na temu „Poticajno roditeljstvo“ za maloljetnike koji su roditelji te je uređen prostor za posjete djece roditeljima.

U Centru za dijagnostiku u Zagrebu koji se ove godine prvi put uključio u obilježavanje Europskog tjedna djece čiji su roditelji u zatvoru, djeci je omogućena dodatna posjeta te su održane dvije prigodne radionice za zatvorenike roditelje na temu „Kako odgovarati na pitanja djece o zatvoreničkom statusu roditelja“. Zatvorenici su radionice doživjeli korisnim i ugodnim.

U odnosu na zaštitu prava i interesa maloljetnika u istražnom zatvoru, a koje se odnosi na ustrojavanje zatvorene zavodske ustanove, istražni zatvor za maloljetnike izvršava se u posebnim zatvorskim jedinicama, sukladno Odluci ministra pravosuđa, dok se ne steknu uvjeti za osnivanje posebnih zatvorenih zavodskih ustanova.

U odnosu na uvjete u posebnoj zatvorskoj jedinici u Zatvoru u Zagrebu prihvaćene su preporuke pravobraniteljice za djecu te je realizirana posebna zatvorska soba za maloljetnike u kojoj se izvršava istražni zatvor do osnivanja zatvorenih zavodskih ustanova kao i planiranje

tretmanskim aktivnosti usmjerenih na razvijanje socijalnih vještina, interesa i podizanje obrazovne razine uz razvijanje radnih navika u što su biti uključeni službenici Odjela tretmana i Odjela osiguranja.

U suradnji s Uredom pravobraniteljice za djecu, Udruga RODA u partnerstvu s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Područnim uredom u Požegi i Centrom za podršku i razvoj civilnog društva Delfin iz Pakraca provodi jedan dio Projekta MA#ME i u Upravi za zatvorski sustav. Trajanje projekta je od veljače 2014. do veljače 2016. godine, a sufinanciran je od Europske unije iz Europskog socijalnog fonda i Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske. Dio Rodina projekta **MA#ME - Osnaživanje zatvorenica za roditeljsku ulogu i uključivanje na tržište rada** predstavljen je u požeškoj Kaznionici 18. prosinca 2014. godine. Cilj navedenog projekta je povećati zapošljivost, socijalnu uključenost i kvalitetu života zatvorenica i njihovih obitelji, posebno djece te unaprijediti partnerstvo u zagovaranju i provođenju programa namijenjenih zatvorenicama, a posebno njihovoj djeci. Udruga RODA kroz projekt "MA#ME" radit će na podršci i edukaciji zatvorenica, ali i senzibiliziranju javnosti za poboljšanje uvjeta odrastanja ove posebno stigmatizirane i nevidljive skupine djece, koja često "izdržavaju" kaznu zajedno sa svojim roditeljima. Kaznionici u Požegi uručeni su i darovi, četiri računala i društvene igračke za djecu majki koje su na izdržavanju zatvorske kazne u Požegi.

5.6 Nadzor pravobraniteljice za ravnopravnost spolova

Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Uprava za zatvorski sustav su tijekom 2014. godine ostvarivali, kao i ranije, kvalitetnu suradnju.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, kao neovisno tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova prati provođenje Zakona i drugih propisa koji se tiču ravnopravnosti spolova. Pritom Pravobraniteljica posebnu pažnju pridaje ženama u zatvorskom sustavu te riziku višestruke diskriminacije žena uključujući i žene s invaliditetom. U cilju pribavljanja relevantnih statističkih podataka o navedenoj problematici Uprava za zatvorski sustav je podatke dostavila.

Nadalje, tijekom 2014. godine ostvarena je suradnja u vidu pružanja mogućnosti analize o uvjetima i načinu života zatvorenica u Kaznionici u Požegi, te je cjeloviti tekst analize, koja je uvrštena i u Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2013. godinu, dostavljen na uvid Upravi za zatvorski sustav.

Vjerujemo da će rezultati suradnje Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Uprave za zatvorski sustav dati poticaj za daljnji napredak i ukazati na probleme koje možemo zajednički rješavati.

6 MEĐUNARODNA SURADNJA

6.1 Bilateralna suradnja

Bilateralna suradnja Uprave za zatvorski sustav regulirana je sa zatvorskim sustavima Republike Mađarske, s Rumunjskom i s Crnom Gorom kroz potpisane sporazume i druge vrste dokumenta kojima se predviđaju različita područja suradnje poput razmjene iskustava, razmjene znanstveno-tehničkih informacija, ostvarivanja zajedničkih istraživanja, analiza i programa vezanih uz probleme izvršavanja kazni, sudjelovanja i provedbe programa koje financira Europska unija, suradnju u području izobrazbe službenika zatvorskog sustava i sl. Suradnja se ostvaruje kroz organiziranje uzajamnih posjeta, uzajamno pozivanje na organizirane konferencije, seminare i radne susrete, prenošenje informacija o programima Europske unije i pozivanje na sudjelovanje u njihovoj realizaciji i sl.

Sukladno Sporazumu o suradnji, od 11. do 14. studenoga 2014. godine realiziran je službeni posjet generalnog direktora Zatvorske uprave Ministarstva unutarnjih poslova Republike Mađarske g. Andrasa Csotija sa suradnicima Upravi za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske. Tijekom posjeta razgovaralo se o različitim temama iz područja izvršavanja kaznenopravnih sankcija s naglaskom na mogućnosti rada zatvorenika i proizvodnje dobara unutar zatvorskog sustava. U Ministarstvu pravosuđa mađarsku delegaciju je primila zamjenica ministra gđa. Sandra Artuković Kunšt s pomoćnikom ministra nadležnim za zatvorski sustav. Tijekom sastanka gospodin Csoti je informirao zamjenicu ministra o problemu prenapučenosti u mađarskom zatvorskom sustavu te je iskazao interes za primjenu sličnih zakonskih i provedbenih rješenja koja su dovela do smanjivanja ovog problema u Hrvatskoj, a koja su im prezentirana tijekom sastanka. Hrvatski zatvorski sustav zanima se za mađarski model proizvodnje dobara unutar zatvorskog sustava i plasiranja istih na tržište, koji omogućava zapošljavanje velikog broja zatvorenika te održivost i konkurentnost, zbog zakonskih odredbi prema kojima su tijela državne i regionalne uprave dužna otkupiti proizvode koji su joj potrebni prvenstveno od zatvorskog sustava, osim ako na tržištu ne postoji proizvođač koji nudi iste proizvode po povoljnijim cijenama. Posjetiteljima je omogućen obilazak Kaznionice u Lepoglavi, Zatvora u Gospiću, Kaznionice u Valturi i Zatvora u Zagrebu, uz prezentaciju svakog od navedenih kaznenih tijela.

Bilateralna suradnja ostvarivana je tijekom 2014. godine i sa zemljama s kojima ne postoje formalizirani oblici suradnje:

Važenje Sporazuma o suradnji s Republikom Slovenijom formalno je isteklo u prosincu 2013. godine te iz administrativnih razloga nije produživano, no suradnja je nastavljena kroz razmjenu informacija, znanja i iskustava iz područja izvršavanja kaznenih sankcija te kroz međusobne posjete delegacija dviju Uprava. Od 21. do 22. listopada 2014. godine realiziran je službeni posjet delegacije Uprave za izvršavanje kaznenih sankcija Republike Slovenije Upravi za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske. Posjet je realiziran u Kaznionici u Valturi i Zatvoru u Puli, a sukladno iskazanom interesu gostiju pripremljene su teme: posebni programi tretmana zatvorenika, organizacija i funkcioniranje instituta suca izvršenja te rješavanje problema prenapučenosti. Uz službenu delegaciju koju su sačinjavali službenici Ministarstva pravosuđa Republike Slovenije te rukovodeći službenici slovenskog Središnjeg ureda predvođeni v.d. generalnog direktora g. Jožom Podržajem, prvog dana je u službenom posjetu boravilo i četvero službenika Odjela tretmana iz Generalnog ureda, vezano uz temu posebnih programa tretmana zatvorenika.

6.2 Multilateralna suradnja

Multilateralnu suradnju Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske ostvaruje primarno u okviru Okruglog stola čelnika zatvorskih sustava srednje Europe (*Middle European Correctional Roundtable*) – MECR te kroz članstvo u Europskoj organizaciji za zatvorske i korekcijske sustave – EuroPris:

MECR predstavlja neformalni i dobrovoljni mehanizam za približavanje čelnika skupine europskih zatvorskih sustava koji se suočavaju sa sličnim problemima, sa zajedničkom svrhom iznalaženja perspektiva i načina za smanjivanje i ublažavanje učinaka zatvaranja. Svrha MECR-a je promoviranje sigurnosti u zatvorima, promoviranje uspješnije integracije zatvorenika u društvo te ojačavanje različitih službi u zemljama članicama radi doprinosa sigurnosti i zaštiti zajednice kroz razmjenu najbolje prakse. Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske jedan je od osnivača MECR-a čije su članice danas: Austrija, Češka, Bavarska, Hrvatska, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija i Švicarska. Osim predstavnika navedenih zemalja, na sastancima MECR-a redovito sudjeluje i predsjednik najvećeg svjetskog udruženja za područje izvršenja kaznenopravnih sankcija *International Corrections and Prisons Association* – ICPA.

Do danas je održano 12 MECR sastanka na kojima se raspravljalo o temama relevantnim za područje izvršavanja kaznenopravnih sankcija i mjera. Sastanci su se do kraja 2013. godine održavali dva puta godišnje, svaki puta u drugoj zemlji, a Hrvatska je bila domaćin 8. sastanka održanog u svibnju 2012. godine. Uslijed povećanog broja međunarodnih obveza zemalja članica, od 2014. godine sastanci se održavaju jednom godišnje, a sastanak u 2014. godini održan je u Češkoj, Kromeriž. Osim redovne razmjene iskustava i mogućnosti međusobnih konzultacija po različitim pitanjima iz djelokruga izvršavanja kaznenopravnih sankcija, raspravljalo se o primjeni Okvirne odluke Vijeća Europe broj 2008/909/JHA o transferu zatvorenika od 27. studenog 2008. godine, o izmjenama postojećih i donošenju novih zakona iz područja izvršavanja kaznenopravnih sankcija, izmjenama organizacijske strukture te strategijama razvoja zatvorskog sustava u različitim zemljama članicama. Posebne teme o kojima je bilo riječi na sastanku odnosile se na nadležnost za neubrojive počinitelje kaznenih djela te na mogućnost zatvaranja posebno opasnih ubrojivih počinitelja kaznenih djela na neodređeno vrijeme (eng. *indefinite sentence*), što je u nekim europskim zemljama već uvedeno u penološku legislativu i praksu.

EuroPris (<http://www.euopris.org>) je europska organizacija za zatvorske sustave i sustave izvršavanja kaznenopravnih sankcija i mjera (korekcijske sustave). Osnovna uloga organizacije je zastupanje interesa zatvorskih i korekcijskih sustava s područja Europe u relevantnim tijelima Europske unije, a u neki od ciljeva su:

- Savjetodavna djelatnost iz područja izvršavanja kaznenopravnih sankcija pri donošenju vezane legislative,
- Formiranje europskih radnih skupina stručnjaka iz zatvorskih i korekcijskih sustava čija je uloga razmatranje i savjetovanje o stručnim pitanjima (slično postojećim radnim skupinama policije u okviru Europol-a i državnog odvjetništva u okviru Eurojust-a),
- Utjecanje na europsku politiku i legislativu vezanu uz zatvorske i korekcijske sustave,
- Formiranje lobističkih interesnih grupa za zatvorska/korekcijska pitanja i resurse, osobito u kontekstu financiranja iz programa EU,
- Predstavljanje interesa zatvorskih praktičara,
- Pružanje podrške profesionalnom upravljačkom osoblju,

- Razvoj međusobnih odnosa i razmjena informacija s drugim organizacijama koje djeluju u kaznenopravnom području, s perspektivom razvoja najbolje prakse u ovom području.

Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske je od 2012. godine punopravna članica EuroPris-a, za što Ministarstvo pravosuđa plaća redovitu godišnju članarinu. Od 2013. godine pomoćnik ministra pravosuđa nadležan za zatvorski sustav član je Upravnog odbora (Odbora direktora) ove organizacije. Uz hrvatskog pomoćnika ministra, članovi Upravnog odbora su generalni direktori zatvorskih sustava Belgije, Austrije, Engleske i Walesa, Norveške, Nizozemske, Finske i Rumunjske.

U razdoblju od svog osnivanja, EuroPris je ostvario zamjetne rezultate na europskom nivou te je važnost njegove uloge prepoznata od strane Europske komisije i Vijeća Europe, čiji su visoki predstavnici također sudjelovali na EuroPris događanjima na kojima su svojim izlaganjima dali podršku daljnjem radu organizacije. Napominjemo da EuroPris ostvaruje suradnju i sudjeluje u radu različitih europskih institucija i organizacija: dio je europske Platforme za kazneno pravo (CJP), ima status promatrača na sastancima Vijeća za penološku suradnju Vijeća Europe (PC-CP), blisko surađuje s Europskom organizacijom za probaciju (CEP) s kojom ima potpisan Sporazum o povezivanju i dr. EuroPris organizira brojne aktivnosti za unaprjeđivanje područja rada zatvorskih sustava u kojima redovito sudjeluju i hrvatski stručnjaci. U 2014. godini hrvatski predstavnici aktivno su sudjelovali u radu stručnih radnih skupina EuroPrisa, odnosno na radionicama u organizaciji EuroPrisa.

Osim navedenog, predstavnici Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske sudjeluju na stručnim sastancima, seminarima i konferencijama u organizaciji Vijeća Europe i Europske komisije te u organizaciji različitih europskih zemalja.

Provedba natjecanja u pokaznim vježbama iz tehnika fizičkog sprečavanja nasilničkog ponašanja zatvorenika.

Natjecanje u pokaznim vježbama iz tehnika fizičkog sprječavanja nasilničkog ponašanja zatvorenika koje je održano 2014. godine u Lepoglavi, sudjelovanjem predstavnika inozemnih zatvorskih sustava, poprimilo je u svojoj trećoj provedbi međunarodni karakter. Na natjecanju su sudjelovali predstavnici sljedećih zatvorskih sustava: Republike Austrije, Češke, Mađarske, Poljske, Rumunjske i Srbije. Dobivene povratne informacije vrlo su pozitivne te usmjerene na isticanje značaja ovog jedinstvenog natjecanja za daljnji razvoj zajedničke suradnje, razmjenu znanja, iskustva i uvođenje kvalitetne primjene tog djela primjene sredstava prisile u radu službenika.

Nadalje, time se otvara prostor u kojem Uprava za zatvorski sustav pred sebe postavlja izazovan i težak zadatak preuzimanja uloge svojevrsnog lidera u smislu koordinacije, daljnjeg usmjeravanja i razvoja stručnog pristupa u primjeni ovog djela sredstva prisile. Realno je za očekivati ostvarenje mnogostrukih koristi za sve uključene sudionike, u vidu poboljšanja i razvoja prakse te stručnih kompetencija službenika. Sve navedeno dovodi do primarnog cilja, a taj je ostvarenje kvalitetnijih, sigurnijih i učinkovitijih postupanja u obavljanju poslova i službenih zadaća.

6.3 Projekti

Uprava za zatvorski sustav Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske uključena je u europski projekt STEPS 2 Resettlement (*Support for Transfer of European Prison Sentences towards Resettlement*) u koji je ugrađen ranije planirani projekt „Unaprjeđenje zatvorskog sustava unaprjeđenjem upravljanja informacijama“. Projekt ima za cilj podržati učinkovitu

provedbu Okvirne odluke 2008/909/JHA istraživanjem i analiziranjem legalnih i praktičnih prepreka koje mogu ometati njezinu implementaciju i izvršavanje u svim zemljama članicama EU. Vodeći Partner je National Offender Management Service NOMS iz Velike Britanije, a osim hrvatskog zatvorskog sustava, partneri su zatvorski sustavi i sveučilišta iz Belgije, Nizozemske, Velike Britanije, Španjolske i Rumunjske. Ukupni budžet projekta je 531.160,06 eura, a Republika Hrvatska sudjeluje s 3.200,00 eura. Cilj projekta je unaprjeđenje socijalne rehabilitacije izradom prijedloga platforme za razmjenu informacija o zatvorenicima između zatvorskih sustava Europske unije.

Tročlana delegacija Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske sudjelovala je od 27. listopada do 29. listopada 2014. godine u studijskom posjetu Zatvorskoj službi Mađarske u Budimpešti. Studijski posjet o edukaciji, zapošljavanju i rehabilitaciji zatvorenika realiziran je u sklopu programa TAIEX (Technical Assistance Information Exchange). Članovi delegacije upoznati su sa zatvorskim institucijama i zakonskim okvirima u Mađarskoj, organizacijom obrazovanja i stručnog osposobljavanja zatvorenika, te mogućnostima zapošljavanja i rehabilitacijskim mjerama s perspektivom za bolji život bez kriminala, radom kao pripremom za profesionalni život na slobodi te zdravstvenom i zaštitom na radu.

Članovi delegacije posjetili su Zatvor Vac, Zatvor Palhamlma, Zatvor Kalocsa i Zatvor u Budimpešti gdje su se detaljnije upoznali s mađarskim modelom obrazovanja zatvorenika te organizacijom rada zatvorenika.

POPIS SLIKA:

Slika 1. Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav	7
Slika 2. Kretanje broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta 2010. – 2014. g.....	11
Slika 3. Prikaz popunjenosti prema stupnju sigurnosti u % na dan 31. 12. 2014. godine	13
Slika 4. Način dolaska na izdržavanje kazne zatvorenika koji su 2014. godine počeli izdržavati kaznu dulju od 6 mjeseci	16
Slika 5. Postotak zatvorenika koji su prvi put na izdržavanju zatvorske kazne na 31. 12.	16
Slika 6. Ukupna zatvorenička populacija tijekom 2014. godine s obzirom na raniju osuđivanost.....	17
Slika 7. Raspodjela zatvorenika koji su tijekom 2014. godine izdržavali kaznu zatvora s obzirom na raniju osuđivanost	17
Slika 8. Raspodjela zatvorenica koje su tijekom 2014. godine izdržavale kaznu zatvora s obzirom na raniju osuđivanost	18
Slika 9. Prethodna osuđivanost i vrsta kaznenog tijela u koje su zatvorenici upućeni tijekom 2014. godine	19
Slika 10. Raspodjela zatvorenika prema vrstama kaznenih djela (KZ/97) na dan 31. 12. 2014.....	22
Slika 11. Zatvorenici osuđeni prema KZ/97 s obzirom na vrstu kaznenog djela na dan 31. 12. 2014.....	23
Slika 12. Raspodjela zatvorenica prema vrstama kaznenih djela (KZ/97) na dan 31. 12. 2014.....	23
Slika 13. Raspodjela prema vrsti kaznenog djela (KZ/97) i spolu – postotne vrijednosti u uzorku muškaraca (N=1939) i uzorku žena (N=94) na dan 31. 12. 2014.....	24
Slika 14. Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2014	27
Slika 15. Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2014.....	28
Slika 16. Raspodjela zatvorenica prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2014.....	28
Slika 17. Raspodjela prema vrsti kaznenog djela (KZ/11) i spolu – postotne vrijednosti u uzorku muškaraca (N=715) i uzorku žena (N=45) na dan 31. 12. 2014.	29
Slika 18. Duljina kazne svih zatvorenika na dan 31. 12. 2014.	30
Slika 19. Duljina kazne s obzirom na spol – postotne vrijednosti u uzorku muškaraca (N=2635) i uzorku žena (N=140) na dan 31. 12. 2014.....	30
Slika 20. Stupanj naobrazbe zatvorenika na dan 31. 12. 2014.	31
Slika 21. Stupanj obrazovanja osoba na izdržavanju kazne zatvora – postotne vrijednosti u uzorku muškaraca (N=2635) i uzorku žena (N=140) na dan 31. 12. 2014.	32
Slika 22. Dob zatvorenika na dan 31. 12. 2014.	33
Slika 23. Dob na izdržavanju kazne zatvora – postotne vrijednosti u uzorku muškaraca (N=2635) i uzorku žena (N=140) na dan 31. 12. 2014.....	33
Slika 24. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja na dan 31. 12. 2014.....	34
Slika 25. Zatvorenici u istražnom zatvoru na dan 31.12. od 2009. do 2014. godine	35
Slika 26. Zatvorenici, strani državljani na dan 31. 12. 2014.....	40
Slika 27. Prekršajno kažnjeni zatvorenici tijekom godine	45
Slika 28. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku obzirom na vrstu izrečene kazne tijekom 2013. i 2014. godine	46

Slika 29. Usporedba ukupnog broja zdravstvenih pregleda u kaznenim tijelima i ukupnog broja specijalističkih pregleda zatvorenika izvan kaznenih tijela tijekom u razdoblju od 2007. do 2014. godine	59
Slika 30. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u obrazovanje	61
Slika 31. Radno angažirani zatvorenici prema vrsti kaznenog tijela	62
Slika 32. Radno angažirani zatvorenici u kaznionici i zatvoru	62
Slika 33. Zloupotreba pogodnosti izvan kaznenog tijela	84
Slika 34. Broj odobrenih premještaja zatvorenika u 2014. godini	85
Slika 35. Uvjetni otpust po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust (prikaz od 2007-2014.)	87
Slika 36. Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika.....	88
Slika 37. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi zatvorenika na rješenja suca izvršenja	89
Slika 38. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi upravitelja na rješenja suca izvršenja	89
Slika 39. Odnos broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije.....	91
Slika 40. Kretanje broja službenika pravosudne policije	91
Slika 41. Tjelesni napad zatvorenika na službenike	92
Slika 42. Primjena sredstava prisile	92
Slika 43. Vrste primijenjenih sredstava prisile u postocima za 2014. godinu	93
Slika 44. Vrste primijenjenih sredstava prisile, usporedba	93
Slika 45. Razlozi primjene sredstava prisile	94
Slika 46. Razlozi primjene sredstava prisile, usporedba.....	94
Slika 47. Ukupan broj naređenih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti.....	95
Slika 48. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti prema vrsti i broju provođenja....	95
Slika 49. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu i na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu.....	96
Slika 50. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu.....	96
Slika 51. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu	97
Slika 52. Broj pokušaja samoubojstva.....	97
Slika 53. Broj samoubojstva i smrti.....	98
Slika 54. Broj pokušaja bijega	98
Slika 55. Ukupan broj bjegova, udaljenja i nepovrataka s prekida kazne	99
Slika 56. Bjegovi, udaljenja i nepovratak s prekida kazne prema uvjetima iz kojih su izvršeni, prikaz za razdoblje od 2005. godine do 2014. godine	99
Slika 57. Bjegovi, udaljenja i nepovratak s prekida kazne, grafički prikaz od 2007. godine do 2014. godine.....	100
Slika 58. Udio u izvršenim bjegovima (udaljenjima), odnos zatvorenici – maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, 2014. godina.....	100
Slika 59. Struktura bjegova s obzirom na uvjete iz kojih su izvršeni te slučajevi nepovratka s prekida kazne	102
Slika 60. Broj pokrenutih stegovnih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika	102
Slika 61. Broj pokrenutih stegovnih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika	103

Slika 62. Broj predloženih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe istražnih zatvorenika	103
Slika 63. pokrenutih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe maloljetnika	103
Slika 64. Ukupan broj samoozljeđivanja zatvorenika	104
Slika 65. Razlozi samoozljeđivanja zatvorenika	104
Slika 66. Odbijanje zatvorske hrane	105
Slika 67. Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne zatvora	105
Slika 68. Tjelesni sukobi između zatvorenika	105
Slika 69. Ukupan broj obavljenih sprovođenja zatvorenika izvan kaznenih tijela i ukupan broj angažiranih službenika pravosudne policije za obavljanje tih poslova	106
Slika 70. Ukupan broj zatvorenika na liječenju u vanjskim bolnicama i ukupan broj dana liječenja.....	107
Slika 71. Broj obavljenih temeljitih pretraga prostorija i zatvorenika	107
Slika 72. Ukupan broj pronađenih tableta	108
Slika 73. Broj obavljenih posjeta zatvorenicama	109
Slika 74. Ukupan broj posjetitelja	109
Slika 75. Broj primljenih paketa	109
Slika 76. Broj primljenih pisama.....	110
Slika 77. Broj telefonskih razgovora zatvorenika	110
Slika 78. Ukupan broj izvršitelja sistematiziranih radnih mjesta.....	111
Slika 79. Službenici odjela tretmana	113
Slika 80. Službenici odjela osiguranja.....	113
Slika 81. Službenici odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika.....	114
Slika 82. Službenici odjela zdravstvene zaštite zatvorenika.....	114
Slika 83. Bolovanja zaposlenika	114
Slika 84. Žalbe Odboru za državnu službu	118
Slika 85. Prestanak državne službe	118
Slika 86. Teške povrede službene dužnosti.....	119
Slika 87. Lakše povrede službene dužnosti	119
Slika 88. Ukupne nepodmirene obveze na dan 31. 12. (2010.-2014.) godine u kunama	122
Slika 89. Rezultati poslovanja prema godišnjem obračunu	123
Slika 90. Struktura direktnih (dnevni) troškova	125

POPIS TABLICA:

Tablica 1. Kretanje svih kategorija zatvorenika u 2014. godini	15
Tablica 2. Zatvorenici s izrečenim sigurnosnim mjerama na dan 31.12. 2014. godine	19
Tablica 3. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2014. – KZ/97	20
Tablica 4. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2014. – KZ/11	24
Tablica 5. Zatvorenici obzirom na duljinu kazne zatvora na dan 31. 12. 2014. godine	29
Tablica 6. Struktura zatvorenika obzirom na stupanj naobrazbe na dan 31. 12. 2014. ...	31
Tablica 7. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31. 12. 2014. godine	32
Tablica 8. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/97 na dan 31. 12. 2014.	35
Tablica 9. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/11 na dan 31. 12. 2014.	37
Tablica 10. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na trajanje istražnog zatvora na dan 31. 12. 2014. godine.....	38
Tablica 11. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na dob na dan 31. 12. 2014. godine	39
Tablica 12. Maloljetnici(e) na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na dob, na dan 31. 12. 2014.....	42
Tablica 13. Maloljetnici(e) na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na vrstu kaznenih djela, na dan 31. 12. 2014. godine.....	42
Tablica 14. Maloljetnici(e) na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na stupanj obrazovanja, na dan 31. 12. 2014. godine.....	43
Tablica 15. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na dob	43
Tablica 16. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na duljinu izrečene kazne	44
Tablica 17. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na vrstu kaznenih djela....	44
Tablica 18. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na stupanj obrazovanja....	44
Tablica 19. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku obzirom na vrstu izrečene tijekom i na 31. 12. 2014. godine.....	46
Tablica 20. Osobe s invaliditetom na dan 31. 12. 2014. godine	48
Tablica 21. Zatvorenici-ovisnici prema vrstama droge	50
Tablica 22. Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol	51
Tablica 23. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2014. godine – KZ/97	51
Tablica 24. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2014. godine – KZ/11	52
Tablica 25. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran metadon	53
Tablica 26. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran buprenorfin	53
Tablica 27. Zatvorenici ovisnici o drogama koji su tijekom 2014. godine i na dan 31. prosinca 2014. godine bili na održavanju metadonom	54
Tablica 28. Zatvorenici ovisnici o drogama koji su tijekom 2014. godine i na dan 31. prosinca 2014. godine bili na održavanju buprenorfin/naloksonom.....	54
Tablica 29. Stegovni prijestupi u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava tijekom 2014. godine.....	55
Tablica 30. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na dob i kaznenopravni status.....	56
Tablica 31. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na vrstu kaznenog djela.....	57

Tablica 32. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u različite oblike izobrazbe tijekom 2014. godine.....	61
Tablica 33. Broj zaposlenika kod poslodavaca.....	63
Tablica 34. Prikaz broja radno angažiranih zatvorenika u razdoblju od 2010. do 2014. god. po kaznenim tijelima	64
Tablica 35. Prikaz broja radno angažiranih zatvorenika u razdoblju od 2010. do 2014. god. po mjestima rada.....	64
Tablica 36. Broj i vrsta aktivnosti slobodnog vremena zatvorenika i maloljetnika tijekom 2014. godine	65
Tablica 37. Broj zatvorenika uključenih u posebne programe tretmana	68
Tablica 38. Broj zatvorenika uključenih u edukativno razvojne programe.....	68
Tablica 39. Broj zatvorenika ovisnika o drogama uključenih u posebni program	71
Tablica 40. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u posebni program tretmana ovisnosti o alkoholu.....	73
Tablica 41. Pogodnosti i njihova zlouporaba tijekom 2014.godine.....	83
Tablica 42. Zatvorenici premješteni na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2014. godine	86
Tablica 43. Pokušaj bijega, bjegovi (udaljenja) i slučajevi nepovratka s prekida kazne u 2014. godini	101
Tablica 44. Pronađene nedopuštene stvari i tvari.....	108
Tablica 45. Zaposlenici prema ustrojstvenim jedinicama na dan 31. 12. 2014.	112
Tablica 46. Zaposlenici prema dobi, spolu i radnom stažu na dan 31. 12. 2014.	112
Tablica 47. Rezultati poslovanja prema Izvještaju o prihodima i rashodima za razdoblje siječanj - prosinac 2014. godine	120
Tablica 48. Struktura rashoda poslovanja	121
Tablica 49. Ukupne nepodmirene (dospjele/nedospjele) obveze na 31. prosinca (2010.-2014.)	121
Tablica 50. Rezultati poslovanja iskazani po godišnjem obračunu	122
Tablica 51. utrošak prema vrsti rashoda	123
Tablica 52. Prikaz troškova zatvorenika	124
Tablica 53. Nadzori tijekom 2014. godine	127
Tablica 54. Broj obilazaka suca izvršenja sukladno čl. 47. ZIKZ-a u 2014. godini uz naznaku je li sudac izvršenja obišao sve zatvorenike ili pojedine odjele.....	128